הצופה

ב"ה, יום ששי, י"ח תמוז תשמ"ו (25.7.1986) • שנה נ' • גליון 14146 • המחיר: 0.80 ש"ח, כולל מע"מ * עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל-המזרחי * מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר-אילן ז"ל

היום — יום ששי | יום שבת — פרשת פנחס

	יום ששי	יום שבת
הפרק:	תהלים קמ"ב-קמ"ד	תהלים קמ"ה-קמ"ז
המשנה:	אהלות ה, כ"ד	אהלות ה, ה"ו
הדף — בבלי:	קדושין מ"ב	קדושין מ"ג
ירושלמי:	מגילה ח	מגילה ט
ההלכה:	או"ח קפא, ב"ד	או"ח קפא, ה"ו
רמב"ם:	בכורים ב"ה	בכורים ר"ה
הזריחה:	5.45	5.46
השקיעה:	7.44	7.43
סוף זמן ק"ש:	8.22	8.22

הדלקת הנר

	כניסה	מוצ"ש
ירושלים	7.04	8.22
תל־אביב	7.22	8.25
חיפה	7.16	8.25
באר־שבע	7.18	8.16
אילת	7.15	8.18

משכנתאות לזכאים
ומשכנתאות חופשיות
בנק טפחות

15 פצועים מרימון על מטיילים ביריחו

הרטל עוצר על מרכז העיר

מאת יורם לוי, כתב שתיים

15 מטיילים ומדריכים של החברה להגנת הטבע ותושב יריחו נפצעו ביום ה' בצהריים מהתפוצצות רימון רסס שהושלך לעבר בכבר המרכזית של יריחו.

[illegible]

סיכום ראשון של הפגישה במרוקו
אין עדיין תוצאות מעשיות; תרגיל טוב ביחסי ציבור
אין להניח כי הביקור יזרז פגישה פומבית עם חוסיין

[illegible]

(סוף בעמוד 2)

אש"ף דורש כינוס דחוף של פסגה ערבית

טוניס, (רויטר ענ"ם ע"ב) — אש"ף הגיש רשמית בקשה לליגה הערבית לכנס ועידת פסגה ערבית דחופה כדי לדון בביקור ראש הממשלה שמעון פרס במרוקו.

[illegible]

פרס: סוכם עם המלך חסן להמשיך בשיחות ישירות
מלך מרוקו נהג בכנות ובאומץ

[illegible]

(סוף בעמוד 2)

חסן שלח שדרים לכל ראשי מדינות ערב
מציע ועידת פיסגה לדיון בתוצאות השיחות עם פרס

[illegible]

(סוף בעמוד 2)

הרב יצחק לוי משמיע דברים בפני ציר ועידת התנועה הדתית לאומית לאחר בחירתו למזכ"ל של התנועה. (צילום מיכאל פרידין)

המזכ"ל החדש מנע משבר שאיים על אחדות התנועה
„למפנה" עמדה לפרוש בגלל טענות על „קיפוח בייצוגה"

מאת שאול שיף, סופרנו לענייני מפלגות

[illegible]

קראקסי משלים השיחות להקמת ממשלה באיטליה

רומא (רויטר־עתי"ם ע"ב) — [illegible]

יו"ר המרכז העולמי משה קרונה:
הוועידה — חידוש מרענן במחנה הציוני הדתי

[illegible]

הכח הסורי בביירות מרחיב פריסתו למעוזים של „אמל" וחיזבאללה
משטרת לבנון מבטיחה פרס למוסר מידע שיביא לגלוי רוצחי הצוות הרפואי

[illegible]

עוזריה של תאצ'ר גוננו בדו"ח ועדת חקירה

ראש ממשלת בריטניה מרגרט תאצ'ר שהסתבכה בקשיים במדיניותה כלפי דרום אפריקה, ספגה מכה נוספת עם פרסום דו"ח ועדת החקירה הפרלמנטרית בפרשת חברת המסוקים „ווסטלנד".

[illegible]

מדינות המערב נדרשות לעודד את הצריכה כדי לסייע לסחר האמריקני

[illegible]

נתגלתה קרינה בפרות שהגיעו ללבנון מרומניה

[illegible]

פחות מדולר ביום - שכר רוב העובדים באינדונזיה

[illegible]

תגובות ערביות שליליות על מפגש חסן — פרס

[illegible]

(המשך בעמ' 2)

ב"ה

תחיה שמש — ירושלים
מנחם הורוביץ — קרית־שמונה

מאורשים

בס"ד

ישיבת בנ"ע בית יהודה בכפר מימון

ברכה מעומק הלב
לראש ישיבתנו
הרב יצחק לוי שליט"א
לרגל הבחרך כמזכ"ל־על של התנועה הדתית לאומית

יתן הקב"ה ויערה עליך רוח ממרום לזכות לנהל את התנועה בשלום ובמישרים, ללכד את שורותיה ולהרימה לתנועה שעקריה אור תורה על סביבותיה

בברכה נאמנה
הנהלת הישיבה
הר"מים, המדריכים
וצוות העובדים

לחברנו
הרב יצחק לוי
ברכותינו
להבחרך לתפקיד הרם
כמזכ"ל המפד"ל
יהי"ר שתרבה האחדות ותשוב העטרה ליושנה.
חבריך
במרכז תרשיה

לשכת השר שפירא
לחבר
הרב יצחק לוי
להיבחרך כמזכיר כללי של התנועה הדתית הלאומית
שא ברכתי הכנה והנאמנה
יוסף (יוסקה) שפירא
וצוות הלשכה

לחברנו היקר
הרב יצחק לוי
להיבחרך כמזכיר כללי של התנועה הדתית הלאומית
שא ברכת חבריך
במצ"ד לשעבר ובלתי מזדהים
עלה גאלה

לד"ר נחמן סוקול נ"י
עוסק בצרכי ציבור באמונה
עומד על משמר החינוך הדתי
בארץ ובתפוצות ישראל

שלמי תודה

על פעילותו הברוכה
ועזרתו הנדיבה
בהקמת פנימיות
בישיבות בני־עקיבא
אור עציון בשפיר
ונווה הרצוג באשדוד
ובאולפנה לבנות בכפר פינס

ותפילתנו היא שהקב"ה ישלם שכרו וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו לאורך ימים ושנים.

מרכז ישיבות בני־עקיבא

דרוש
מכונאי רכב — נסיון
טל' 03-791816

לבית הכנסת „אילון" ביד אליהו תל־אביב
דרוש חזן
לימים הנוראים תשמ"ז
לפנות בשעות 9—12 לפני הצהרים; בשעות 17—30 אחרי הצהרים —
[illegible]

בס"ד
הרבנות הראשית — המועצה הדתית
נתניה

הודעה ואזהרה
לשאלת רבים הננו להודיע בצער כי מלון „גולדאר" — רח' אוסישקין 1 נתניה
אינו עומד תחת השגחת הרבנות.
לפיכך אין הרבנות נושאת באחריות לא לאוכל המוגש בו ולא לאירועים המתרחשים בו
ושומר נפשו ירחק.

אנו מרכינים ראש על פטירת הבחור
אהרן הלוי ז"ל
[illegible]
המשפחה
וקבוצת בארות יצחק

על המצפה

למוחרת הוועידה

ועידת התנועה הדתית לאומית, שננעלה אתמול לפנות בוקר, עמדה בסימן רוח התחדשות וריענון ההנהגה שפעמה בלבם של אלף הצירים והאורחים הרבים שעקבו בעניין אחרי דיוניה והתלבטויותיה.

רוח ההתחדשות גברה על רוח נכאים שבלטה בין הקצוות ובין הגורמים השונים שהתמודדו על השררה.

זו הפעם הראשונה בדברי ימיה של התנועה, שדעת הצירים גברה על דעתם של עסקנים אשר בעבר היו בין נותני הטון בוועידות. תופעה זו כשלעצמה ראויה לציון ולברכה, מה גם שהיא נושאת בחובה בשורה ותקווה טובה ליהדות הדתית לאומית לקראת העתיד.

כמקובל בוועידות, גם בוועידה זו לעיתים נראה היה כי פה ושם גולשים לעניינים שוליים במקום להתמקד בנושאים מהותיים שעל סדר יומה של המדינה והתנועה כאחד. אולם לא היה בכך כדי למעט מחשיבותה של הוועידה ומהמפנה שהיא באה לבשר.

בוועידת התנועה הדתית־לאומית בלטו הרבה פנים צעירות, קהל רב של בני תורה, בתוכו תלמידי חכמים מובהקים — אנשי צורה שבכוחם להביא להרחבת השורות של התנועה; נראו בה נציגים מההתיישבות הדתית העובדת והקיבוץ הדתי; כלשון בקהל אנשי מדע ומחקר — מדענים צעירים המקדישים את זמנם לפיתוח וקידום המדע ובעת ובעונה אחת קובעים עיתים לתורה כמי שנגד עיניהם הצו: „והגית בו יומם ולילה".

היה בוועידה זו משום משב־רוח מרענן ומרווה את הנפש הצמאה להחזרת עטרת התנועה ליושנה.

אלומות האור שבקעו במעמד הפתיחה בבנייני האומה בירושלים ומאולם הקונגרסים בתל־אביב שם התכנסה הוועידה לדיוניה המעשיים, פיזרו את ענני הייאוש שאחזו ברבים בשנים האחרונות בראותם תנועה בשקיעתה כתוצאה ממשברים ופילוגים פנימיים.

בוועידה הונף דגל האחדות.

עם זאת חובה לציין, כי המלאכה טרם הושלמה. המושב השני של הוועידה, האמור להתכנס בראש חודש אלול ש.ז., יצטרך להחליט ולהכריע בכל אותם הנושאים שלא נמצא להם פתרון מפאת קוצר הזמן וקוצר רוח במושב הראשון.

תנועה הנושאת עיניה לאחדות, מחובתה להיזהר מקבלת החלטות העלולות ליצור בקיעים בבניין התנועה.

אחדות פירושה ליכוד כל הכוחות, בצורה כזו שכל אחד ואחד יוכל לחוש בתנועה כבביתו. אמנם בחיים דמוקרטיים — הכרעות מתקבלות ברוב קולות, בכל זאת, אם רוצים לקיים אחדות במחנה שמשך שנים סבל ונפגע מפילוגים, חובה ליצור תנאים שגם המיעוט, קולו לא רק יישמע אלא גם מעמדו יובטח בהנהגה התנועתית.

עוד לא מאוחר לתקן את אותם הפגמים אשר העיבו על דיוני הוועידה במושבה הראשון.

מצד אחד אמנם היינו עדים לביטול המסגרת הסיעתית. אך מצד אחר, שרידי הסיעתיות עדיין משלו בכיפתה של הוועידה. גם ההסכמים שנחתמו ובוטלו תוך כדי מהלך הדיונים של הוועידה פגעו בהשלמת תהליך השיקום כפי שזה נקבע ע"י ועדות יגר ופריבס, שגם ניהלו את הוועידה. אך, כאמור, הצללים הללו אין בכוחם לגבור על האורות שהועלו בוועידה.

כדי שהמלאכה תהיה שלמה והתנועה תוכל לצאת לדרך המלך, יש לעשות הכל על מנת לסתום את הפרצות שנותרו עדיין ועלולות לסכן את האחדות.

המזכ"ל החדש של התנועה, הרב יצחק לוי, ראש ישיבה ותלמיד חכם מובהק, אמר עם בחירתו כי בדעתו להתמסר לשני תפקידים עיקריים, והם: שיקום הסניפים וליכוד כל הכוחות במחנה הדתי־לאומי. ואכן, אלו שני תחומים חשובים שהוזנחו בשנים האחרונות.

בחירתו לתפקיד הרם על־ידי רוב מכריע של צירי הוועידה שנתנו בו את אמונם הוכיחה כי בתנועה הדתית לאומית החל תהליך חשוב של שבירת המחיצות העדתיות וכי מתקיים בה הלכה למעשה מיזוג ואיחוד בין כל שבטי ישראל.

ראוי לציין, כי בוועידה לא בלט הפעם הוויכוח העדתי שנשאר נחלתן של מפלגות רבות בישראל. גם הנציגים שניסו להכניס לתוך הדיונים אלמנטים עדתיים — כשלו בצורה נחרצת.

התנועה הדתית לאומית המייצגת קשת רחבה של דעות ידעה לנווט את דיוניה בצורה כזאת שכל אחד מבאי הוועידה מצא ביטוי לדעותיו ואילו בהחלטות בלט הקונסנזוס המאחד את כולם.

עם זאת, חובה לזכור כי בוועידות, בדרך כלל, נקבעות המסגרות בלבד, מתקבלות החלטות מנחות, אך המבחן הוא בביצוע, במעשה היומיומי.

התנועה הצליחה במפקד — בהתפקדותם של 150 אלף אנשים שבאו להזדהות אתה; היא הצליחה במערכת הבחירות, בה השתתפו כ־100 אלף חברים, אולם במעשיה היא תיבחן ביכולתה להשפיע על מאות אלפי אזרחים במדינת ישראל, לחזור ולתמוך בתנועה הדתית לאומית כדי להחזיר את העטרה ליושנה, לא רק במיצוב הפנים־תנועתי אלא גם במישור הפרלמנטרי — בכנסת, ובמישור המוניציפלי — ברשויות המקומיות.

השליחות המוטלת על התנועה, גם אם אחד מיעדיה הוא להעמיק את החינוך התנועתי באמצעות לימוד התורה ועיון במשנת הציונות הדתית — עיקר תשומת־הלב עליה להפנות כלפי חוץ, אל אותן הבבות שמעליהן נקבע דמותה וצלמה היהודי של מדינת ישראל. דבר זה מחייב עבודה מאומצת, יכולת הנהגה וביצוע, ועל כולם דרושים אנשים אשר רוח בהם, שיש בכוחם לזכות באימון הציבור הרחב.

הילכך, אי אפשר לברך על המוגמר. התנועה בהתחדשותה היא רק בראשית הדרך ויותר ממה שנעשה עד כה יש עוד לעשות, כדי להשלים את המלאכה ולהחזיר את העטרה ליושנה.

יש לקוות שהמזכ"ל החדש של התנועה, הרב יצחק לוי, יחד עם החברים שנבחרו למוסדות התנועה, יידעו לנווט את הספינה התנועתית מהים הסוער שנתקעה בו בעבר ולהביאה אל מי מנוחות למקום מבטחים כאשר האחווה והשלום ינחו אותה בכל דרכיה.

עיני כלל ישראל נשואות לתנועה הדתית לאומית בהתחדשותה. לא רק הפרט — הציבור המאורגן בתנועה הדתית לאומית נושא עיניו להצלחתה, אלא גם הכלל, התפילה נישאת בפיו, כי הציונות הדתית תעלה מחדש על דרך המלך, בכוח פגנה ומלכד את כלל ישראל.

תפילת הפרט ותקוות הכלל מלווים את התנועה הדתית לאומית בהתחדשותה. ברכתם שלוחה לה: „צלח צלחה", ויהי נועם ד' במעשה ידיה לתפארת כלל ישראל.

פרס סיכם

(סוף מעמוד ראשון)

שיחות אלה יהיה המשך בפגישות ובשיחות ישירות נוספות ובדרגים אחרים אמר ראש הממשלה וציין שחסן מחפש שלום ונהג בתבונה, בכנות ובאומץ. יש לראות בשיחות אלה לא רק מגע דו־צדדי אלא מהלך נוסף לקידום השלום.

להלן אמר פרס שחרף הפירסום, עבר הביקור הזה בשקט יחסי שאפשר אותו בתחילתו בעיקר מטעמי בטחון.

חוסיין לא היה בתמונה

פרס חזר והדגיש שהוא הציג בשיחות אלה את עמדותיה של ממשלת ישראל, הדוגלת במו"מ ישיר, ללא תנאים מוקדמים ומוכנה להפגש עם משלחת פלשתינאית־ירדנית, השוללת את הטרור והאלימות. עוד ציין שעצם העובדה שהצדדים מצאו לשון משותפת לסכם את השיחות, בהווה הישג בפני עצמו.

ראש הממשלה אמר שלא היה מופתע מעצם קיום חילוקי הדעות ואמר „שנשאר עוד הרבה שטח לכסות כדי להגיע להסכמה". אך בתשובה לשאלה, הוסיף ש„המלך חוסיין לא היה בתמונה".

„המלך חסן רצה שזו תהיה יוזמה מרוקאית ולא שותפו בה מדינות ערביות אחרות, מדינות אירופאיות או אמריקאיות ולא הודענו לאף מדינה אחרת", הסביר מר פרס.

להלן אמר ראש הממשלה שלא דיבר על יחסים דיפלומטיים בין ישראל לבין מרוקו, ובאשר לתגובות לביקורו, ציין שספק אם מלך מרוקו לקח בחשבון מראש שסוריה תנתק את היחסים אתו. אך יחד עם זאת היה מופתע לטובה מתגובתו החיובית מאד של הנשיא מובאראק.

פרס סבור שהמלך ראה בפגישה זו תרומה בכיוון לתהליך השלום.

עוד אמר ראש הממשלה שהיו אלה בעיקר שיחות גישוש והוא לא ציפה מראש שאפשר יהיה בשלב זה לפתור את כל בעיות המזרח התיכון.

פרס נתקבל בנמל התעופה על ידי שר הבטחון יצחק רבין וסגן ראש הממשלה יצחק נבון. ח"כ רפי אדירי אמר שהשיחות התנהלו בצרפתית; אם כי בין המשלחות דיברו לעתים גם בערבית.

סיוע אמריקני מוגדל לישראל ולמצרים ב־87

קיצוצים גדולים בסיוע לארצות אחרות

וושינגטון, (רויטר — עתי"ם) — יו"ר ועדת המשנה להקצבות חוץ של ועדת ההקצבות בקונגרס האמריקאי הציג הצעת חוק סיוע חוץ לשנת 1987, אשר בו סיוע גדול יותר לישראל ולמצרים לעומת קיצוצים גדולים בסיוע לכל המדינות האחרות.

ציר הקונגרס דייויד אובי, העומד בראש ועדת המשנה לפעולות חוץ של ועדת ההקצבות בקונגרס, יביא את הצעת החוק הזאת לפני ועדת המשנה ומצפים כי היא תאשר אותה היום. הוא אמר שהקיצוצים בהקצבות למספר מדינות מתחייבות על פי החוק לאיזון התקציב של גראם־ראדמן משנת 1986.

לפי הצעת החוק יוקצבו בסך הכל 10.6 מיליארד דולר לסיוע החוץ בשנה הבאה בהשוואה ל־12.5 מיליארד דולר שביקש הנשיא רייגן ל־1987 ובהשוואה ל־14.5 מיליארד דולר שאישר הקונגרס ב־1986.

יו"ר ועדת המשנה אובי אמר כי הצעת החוק תשאיר בידי הממשל 971 מיליון דולר להוצאות על פי שיקול דעתו לשורה ארוכה של תוכניות לרבות תשלומים למדינות שבהן יש בסיסים אמריקנים, כמו תורכיה והפיליפינים.

התברר כי ההקצבה הזאת אינה מספיקה לכיסוי הסכומים שהובטחו.

הקונגרס אישר לתורכיה ב־1986 בלבד 700 מיליון דולר לסיוע צבאי.

חברת לופטהנזה המערב־גרמנית סיימה את שנת 1985 ברווח של 146 מיליון מרקים גרמניים. הקצאת סכום של 83 מיליון מרקים לצורכי פתח מיוחדים הצטיידו את הרווח הנקי על 63 מיליון מרקים, מהם תשולם דיבידנדה [illegible] לבעלי המניות. זאת מסר בר היינץ רונאו, יו"ר מועצת המנהלים של לופטהנזה, באסיפה הכללית השנתית שנערכה בהמבורג.

עתון כוויתי: היה נסיון לתקוף את שגרירות ישראל במצרים

כווית (עתים) — העתון „אלראי אלעאם" מוסר כי משטרת קהיר גילתה מזימה לתקוף את השגרירות הישראלית.

מקורות בכתונים מסרו ל„אלראי אלעאם" כי סיור השייך למשטרה הבחין חשד בסירת עץ קטנה, ובעת חיפוש שנערך בה הוא גילה בתוכה מרגמה. מפקד הסיור חקר את דייגי האיזור, אם הסירה שייכת לאחד מהם וכולם השיבו בשלילה.

אל מקום הסירה חשו כמה מפקדים וכומתים לנפץ ושניים מהם קפצו לסירה, הם ערכו בה חיפוש ונתקלו במרגמה ובפגזים שלה שהיו חבויים בתוך הסירה, ואשר הם כוסו בחלקים של רשת דייג קרועה ובבגדים ישנים. נעצרו כמה דייגים באיזור. ואנשי בטחון קישרו בין מציאת המרגמה לבין העובדה שהשגרירות הישראלית בקהיר נמצאת בשתי הקומות העליונות של בניין הנמצא בקירבת מקום האירוע.

ועידת אופ"ק מתכנסת שוב לעצירת התדרדרות המחירים

סיכויים קלושים להצלחת כנס שרי הנפט של הארגון

לונדון (דיילי־טלגרף־עתים עי"ב) — שרי הנפט של אופ"ק יפגשו בפעם השלישית השנה בז'נבה ביום שני הבא כשהם רחוקים מאוד מפתרון בעייתם העיקרית היינו כיצד לעצור את ההידרדרות מחירי הנפט מבלי להקטין את חלקם בשוק הנפט העולמי המוצף בעודפים עצומים.

שרי הקרטל של ספקות הנפט יתכנסו על רקע של ירידת מחיר הנפט הבריטי מן הים הצפוני מסוג „ברנט" ב־8.45 דולר לחבית, המחיר הנמוך ביותר ששולם בעד הנפט זה פזח 10 שנים. רק לפני 8 חדשים נמכר הנפט מסוג „ברנט" במחיר של 30 דולר לחבית.

בוועידה האחרונה שלהם באי ברירוני ביוגוסלביה לפני חודש, 13 חברות הקרטל אופ"ק הסכימו עקרונית לקבוע תיקרת תפוקה כוללת חדשה לכל חברות הקרטל ברמה של 17.6 מיליון חביות ליום. מטרת התיקרה הזו היתה להעלות את מחירי הנפט ל־19—17 דולר לחבית.

אולם מאז ורוב חברות הקרטל העלו למעשה את התפוקה שלהם עד לרמה כוללת של 19.5 מיליון חביות ליום, הבעיה העיקרית היא כיצד להביא לקיצוץ ומה תהיה המיכסה האינדיבידואלית של כל אחת מן החברות בקרטל.

מרבית הפרשנים והמומחים לתעשיית הנפט אינם רואים סיכוי להסכם כולל בעניין זה בז'נבה. אולם יש מהם שאומרים שאפילו החלטת רוב לא תביא לעצירת ההידרדרות, לפחות זמנית.

שמיר לא ידע על הסתרת עדויות בפרשת השב"כ

מאת סופרנו הפרייני בירושלים

ממלא מקום ראש הממשלה יצחק שמיר לא ידע על טשטוש והסתרת עדויות מאת ראש השב"כ בפרשת החקירה שנערכה לאחר חטיפת אוטובוס מספר 300 לאשקלון. העניין נודע לו רק בשלב מאוחר יותר, כאשר מתנגדיו של ראש השב"כ גילו זאת לכמה משרי הממשלה — וזאת נודע לסופרנו ממקור מוסמך.

שמיר אמר בעניין זה בשעתו: „אני ידעתי מה שראש ממשלה צריך לדעת", הוא לא גילה ולא יגלה כי ראש השב"כ הסתיר מפניו את כל המהלך הזה. בכל זאת נקט בעבודה של הגנה על ראש השב"כ למרות שנפגע מאי הבאת האמת לידיעתו.

2 גופות מחבלים נתגלו ליד ירושלים

שתי גופות של מחבלים שנהרגו, ככל הנראה, בעת שהכינו מטען חבלה נתגלו ביום ד' בצהריים בוואדי ליד מחנה הפליטים ג'ילזון שמצפון לירושלים.

מבדיקה ראשונית עולה, כי השניים נהרגו לפני מספר ימים.

כוחות הבטחון פתחו בחקירה לגלות אם השניים היו שייכים לחוליות מחבלים מקומיות.

צד"ל חיסל 3 מחבלים בדרום לבנון

3 מחבלים חוסלו ביום ד' בבוקר ע"י כוח צד"ל, בשעה שנסעו בג'יפ בדרום לבנון.

כתב עתים שלבה חוד מוסר, כי הכוח הבחין בג'יפ ובו מחבלים כשהם צופים לעבר הרצועה. מגע שהיה במקום ירה לעברם וכתוצאה מכך הושמד הג'יפ על יושביו.

יצוין, כי בשבוע האחרון הגבירו חיילי צד"ל את סיוריהם ותצפיותיהם לאורך גבול רצועת הבטחה, נוכח סימנים של התגברות נסיונות המחבלים לחדור לרצועה.

התקדמות בצעדים לשיפור היחסים בין יוון לישראל

צעדים הנקבעים [illegible] את הרמה הדיפלומטית [illegible] יחסים בין יוון לבין ישראל [illegible] מתקדמים בצורה טובה מאד — אמר דובר ממשלת יוון ביום חמישי.

שתי המדינות מקיימות יחסים דיפלומטיים דה פקטו. ממשלת יוון לא העניקה הכרה דיפלומטית מלאה לישראל עד כה בגלל שליטתה של ישראל בשטחים הכבושים.

הדובר הכחיש כי השוק האירופי המשותף הפעיל לחץ על ממשלת יוון כי תעלה את רמת היחסים עם ישראל, אך הסכים שזאת היא עתה מגמתה של יוון במידה ויבקשו מספר צעדים שיוסכם עליהם. „הדברים מתקדמים בצורה טובה מאד", הוא אמר.

בתחילת מאי הודיעה ממשלת יוון כי ראש הממשלה שמעון פרס שלח שדר לראש הממשלה אנדריאס פאפאנדריאו שבו הוא מביע תקווה כי הם ייפגשו בעתיד הקרוב. השדר נמסר לראש ממשלת יוון ע"י שר התיירות אברהם שריר בעת ביקורו באתונה. לאחר מכן בא השבוע ביקור של חברת הכנסת שולמית אלוני ביוון.

שמיר נותח בעינו ושוחרר מבית החולים

מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ יצחק שמיר שוחרר אתמול בבוקר מבית החולים „הדסה" עין כרם ירושלים, לאחר שעבר ניתוח ירוד (קטרקט) בעינו הימנית. שמיר יצא מבית החולים כשעינו חבושה, על פי הוראות הרופאים.

את הניתוח מבצעים לאחר שנוצרת עכירות בעדשת העין, הגורמת לקשיים בראייה. בניתוח שנמשך כשעה, מסירים הרופאים את היורד ומשתילים עדשה תת קרנית שמשפרת את הראייה.

את מ"מ ראש הממשלה ניתח מנהל מחלקת העיניים של בית החולים, פרופ' חנן זאוברמן. לאחר הניתוח, אושפז שמיר בחדר במחלקה הפרטית. [illegible] הכרוכות השונות.

סגן ראש הממשלה דוד לוי:

גם שמיר יחתור לפגישות עם ראשי מדינות ערב

סגן ראש הממשלה דוד לוי אמר אתמול, כי המאמץ לשלום הוא נחלת כל ממשלות ישראל וגם כאשר יצחק שמיר יכנס לתפקידו כראש ממשלה, הוא יעשה כל מאמץ להמשיך את תהליך השלום ולהיפגש עם ראשי מדינות ערביות.

ד. לוי שדיבר ב„קול ישראל" אמר, כי אין לטפח אשליות והצביע על דבריו של המלך חסן, הדורש במתכון, לאומה הערבית. הוא הצביע על כך שבתוכן דברי חסן יש להבין שהוא מתכוון לתכנית הדוגלת בהחזרת כל מה שנגזל מאתנו: נסיגה כוללת מכל השטחים, לרבות ירושלים והכרה באש"ף.

השר לוי הטעים, כי כל ביקור של ראש ממשלה ישראלי במדינה ערבית הוא דבר חיובי, אולם הוא הסתייג בשלב זה מחוות דעת באם מדובר בפריצת דרך ואמר, כי אפשר יהיה להתייחס לכך, רק לאחר דווחו של מר פרס בממשלה.

תגובות

(סוף מעמוד ראשון)

וקראו למדינות ערב לנתק היחסים עם מרוקו.

קרוב ל־2,300 האנשים נושאי כרזות עברו דרך מחנה נהר אל באריד. צעקו סיסמאות וקריאות גנאי למלך חסן על הפגישה עם שמעון פרס, מסרו עדי ראייה. „על ידי הפגישה עם פרס, חסן... פגע בגלוי באמנת הליגה הערבית ובהחלטות שלה" — נאמר באחת הכרזות שהניפו המפגינים.

בראש המצעד צעדו אנשי „חזית ההצלה הלאומית הפלסטינית", קואליציה פרו־סורית של ארגונים המתנגדים למנהיגותו של ערפאת.

מצרים מקווה שהשיחות יביאו „להבנה הדדית"

עיסמת עבדל מגיד, סגן ראש ממשלה ושר החוץ המצרי הביע את התקווה שהפגישה של חסן עם פרס תהיה, התחלה של צעדים נוספים שמטרתם להביא להבנה הדדית בין כל הצדדים המעורבים בסיכסוך המזרח תיכוני.

בהתייחסו למובלעת טאבה אמר השר המצרי כי הושגה התקדמות ניכרת. עם זאת הבהיר כי עדיין חייבים לדון על כמה בעיות בימים הקרובים.

אין עדיין

(סוף מעמוד ראשון)

קיבל בארמונו באיפראן ב־22 ו־23 ביולי, 1986 את מר שמעון פרס, ראש ממשלת ישראל. במשך השיחות אשר אופיינו בגילוי לב, התייחסו בעיקר לבחינת תכנית פאס. מלך מרוקו וראש ממשלת ישראל בחנו ביסודיות את המצב במזרח התיכון ואת התנאים בצורה ובמהות, השיגים להורים בעילות להשכנת שלום באיזור זה. המלך חסן השני הציג והבהיר את המסגרות של כל אחד ממרכיבי תכנית פאס אשר, לדעתו, נהנית מיתרון כפול הן משום [illegible] המסמך היחיד בשל הערך האובייקטיבי העשוי להוות בסיס לשלום צודק ובר קיימא והן עקב יכולתה להוות קונצנזוס ערבי, בניגוד לכל תכנית או הצעה אחרת לשלום.

מר שמעון פרס, מצידו, הבהיר את התייחסותו לתכנית פאס והציג לופי דעות בלבד ולא נועד כלל את הצעותיו הוא באשר לתנאים החיוניים להערכתו להשכנת שלום. לאחר שהמפגש נשא אופי של חילופי דעות בלבד ולא נועד לניהול מו"מ, לכן הוד מעלתו חסן השני יודיע את מנהיגי ערב וראש הממשלה שמעון פרס יודיע את ממשלתו באשר לנקודות אשר פורטו במהלך שיחותיהם.

תכנית פאס

סופרנו מציין כי תכנית פאס דורשת נסיגת ישראל מכל השטחים, כולל החלק הערבי של ירושלים, פירוק ההתנחלויות, הגדרה עצמית לפלשתינאים, אש"ף — הנציג היחיד של הפלשתינאים, העמדת השטחים תחת נאמנות האו"ם, הקמת מדינה פלשתינאית שבירתה בירושלים ומתן ערובה לכל העקרונות הללו על ידי מועצת הבטחון של האו"ם.

חוגים מדיניים סבורים שברור למדי שתכנית פאס אינה יכולה להוות בסיס למו"מ, אך המלך חסן זקוק היה לאיזכור התכנית לצורך יחסיו עם העולם הערבי. כן אמרו החוגים הללו כי פרס לא שלל ולא קיבל את תכנית פאס.

שר החוץ האמריקני ג'ורג' שולץ שלח אגרת לראש הממשלה שמעון פרס שבה הוא משבח את המפגש ואומר בין השאר: „באמצעות פגישתכם, אתה והמלך חסן עשיתם היסטוריה. אתה שוב הוכחת את נחישותך להמשיך בחיפוש אחר השלום. חיפוש הדורש יותר דמיון ואומץ לב מאשר חכמה. ביקורך במרוקו הוא צעד חשוב לקראת יצירת אווירה באיזור אשר תטפח שלום רחב יותר. הוכחתם לכולנו כי ישראלים וערבים יכולים להיפגש כמדינאים ולא רק כאויבים. זאת הוכחה כי האקלים לשלום השתפר ונותן לנו תקווה מחודשת להתקדמות בעתיד".

נודע כי עצם ההסכמה לפרסם הודעה משותפת נראית אצל ישראל כצעד חיובי למרות הנקודות השליליות שבה. ההודעה המשותפת מקובלת כאיתות להבנה משותפת למרות חילוקי דעות.

חוגים אלה רואים תועלת בביקור זה בשבירת חומת האיבה הערבית סביב ישראל.

נודע עוד כי המלך חסן עומד לבקר בארה"ב וצעד זה בא לרפד את הביקור בדעת הקהל האמריקנית.

בדברי חסן מלך מרוקו אל העולם הערבי מורגשת נימה של התנצלות והסבר על עצם הפגישה. זאת יכרה ההתייחסות הצפויה בין מדינות ערב לצעד זה.

מציע ועידה

(סוף מעמוד ראשון)

עוד אמר המלך לפרס, לפי התרגום הרשמי של דבריו: „אני נמצא כעת איתך לא כדי לנהל מו"מ על השטחים. אני נמצא כאן כדי לומר לך שאתה חייב לפנות את השטחים ושאתה חייב לדבר עם אש"ף. כיוון שאין אתה מקבל את שני התנאים האלה, אין טעם להמשיך בשיחה. אני יכול רק לומר שלום".

חסן: רייגן רצה להפגיש אותי עם פרס בארה"ב

ראבאט, (ע.צ). — המלך חסן השני הצהיר הערב בנאום לאומה ששודר בטלוויזיה, כי דחה הצעה שהוגשה לו על ידי נשיא ארה"ב רונאלד רייגן, שביקש לקיים את הפיסגה המרוקאית־ישראלית בארה"ב.

מלך מרוקו אמר כי דחה את ההצעה מאחר שרצה לשאת בעצמו, באורח אישי, באחריות המלאה למיפגש זה. הוא הוסיף ואמר כי לנשיא ארה"ב נודע על תוכניתו להיפגש עם ראש ממשלת ישראל על ידי „דליפה" של הצד הישראלי.

עוד אמר כי לא הודיע, מצידו, לכל מנהיג זר, ערבי או לא ערבי על תוכניתו להיפגש עם פרס.

תוכניתו החדשה של חנוך רוזן תועלה בברודווי

חנוך רוזן יוצא בערב חדש. התחלת המופע ביציאתו של תינוק מבטן אימו אל אויר העולם, וסופה במפגש „רומנטי" בין שני יצורים על המאדים.

בין שני קטות אילו מוצגות סיטואציות שונות הלקוחות מחיי היום יום של החברה במאה ה־20.

לקראת העונה הבאה יעלה חנוך את הצגתו החדשה על בימת הברודווי (ניו־יורק), וזאת לאחר שהוזמן במיוחד על ידי סוכנות האומנים הידועה „קרלבר" לנטי, אשר התחייבה אותו על תוצג יצוג בלעדי בארה"ב.

15 פצועים

(סוף מעמוד ראשון)

להגות כדי לעלות בבבור השלוידות, באותו רגע השליך רמון לעבר המטיילים. כנראה כאחד הגנוה באזור. המטיילים [illegible] להגות ליד המשאית [illegible] שהספיקו כבר לעלות אל תוך המשאית נפצעו קל ביותר או שלא נפצעו כלל.

טיפול מהיר בפצועים

סיפר רוני לוי, בן 13, מכרמיאל: „בדיוק שעליתי למשאית נשמע הפיצוץ, לידי נשבר חלון וכל מי שהיה במשאית נשכב על הרצפה. לא ראיתי מי זרק את הרימון". המדריך שחר יצא מן החנות והחל מיד לטפל בפצועים שהיו מוטלים על הרצפה. המדריך אבשלום שחרת בצה"ל כחובש קרבי, הלך מן השורות אף עשה בלבנון. [illegible] לטיין את הפצועים. [illegible] שטפי הדם ועשיתי חסימה [illegible]. [illegible] אחר, [illegible] ביוצאים רץ עם נשקי להפש מגיין בזורק הרימון ולאחר מכן סייע במתן טיפול ראשוני לפצועים. תוך כדי כך החלו לפנות את הפצועים מן המקום. חלקם פונו ברכב של החברה להגנת הטבע ואחרים גם פונו ברכבים של יושבים מקומיים. הפצועים פונו בחלקם לבסיס צבא ביציאה הדרומית מיריחו ואחרים לבית החולים המקומי. בין הפצועים גם היה בעל החנות שהשכיר את האופניים.

אחד הפצועים שהגיע לבית החולים המקומי אריה שחר, אחיו של אבשלום, אשר משרת בצה"ל, סיפר כי הטיפול שהוא קיבל בבית החולים היה מצויין. הוא נפגע ברסיסים ברגל ימין וכן באזור הבטן וכמה רסיסים בפנים.

לאחר מכן הועברו כל הפצועים לבסיס הצבאי ובשעה 12.15 נחת במקום מסוק אשר היה אמור להעבירם לירושלים. במסוק נתגלתה תקלה והפצועים הורדו ממנו ורק כעבור למעלה ממחצית השעה המריא המסוק ובשעה 13.40 נחת בבית החולים „הדסה" עין כרם.

הצוות הרפואי של בית החולים הספיק להתארגן לקליטת הפצועים. במיבחה המתינו 5 אמבולנסים של בית החולים אשר העבירו במהירות את הפצועים לחדר המיון. חדר המיון נערך גם הוא לקליטתם. מיטות פונו, הוזעקו רופאים מאחת מן המחלקות וכל הפצועים הוזינו, נרשמו וקיבלו מיד טיפול. מנהל חדר המיון ד"ר חיים גרנות מסר כי כל הפצועים הגיעו לבית החולים לאחר שקיבלו עזרה ראשונה טובה.

עם זאת למדריך אבשלום היו טענות קשות באשר למשך הזמן עד אשר הועברו כל הפצועים למחנה הצבאי ומשם לבית החולים. הוא שטח את טענותיו באזני שר הבריאות, מרדכי גור, שהגיע אחר הצהריים לבקר את הפצועים, והשר אמר לו כי כל הנושא ייבדק ע"י צה"ל. עם זאת שר הבריאות הטעים כי מהתחקיר שהוא ביצע נראה שכל הפצועים קיבלו טיפול ראשוני תוך 15 דקות.

„נמשיך לטייל בארץ"

המטיילים סיפרו עוד כי גם הרמטכ"ל רב־אלוף משה לוי הגיע במטוק לירוחו ושוחח עמם בטרם הועברו לבית החולים.

מיד עם היוודע דבר הפיגוע החלה החברה להגנת הטבע בססירת ההודעות למשפחות הנפגעים בכרמיאל. חברי התנועה כבר מטיילים יחד כ־4 שנים והם היו רובם בכיתות ט' וי"א אשר ניצלו את החופש הגדול לטיולים.

הנערים שיצאו מן הפיגוע ללא פציעה הוחזרו בשעות אחרי הצהריים לביתם בליווי מדריכי החברה. במקביל החלו אנשי החברה בליווי פסיכולוג של העיר כרמיאל למסור הודעות למשפחות והחברה להגנת הטבע העמידה לרשות בני המשפחה כלי רכב כדי להגיע לירושלים לבקר את יקיריהם הפצועים.

בין הפצועים היו גם אב ובנו, משה ארביב שהיה נהג המשאית בקריית־שמונה שהחליט לצרף לטיול את בנו חיים, שניהם נפצעו באורח בינוני.

„הרימון חורקו לא יעצרו בעדי להמשיך ולטייל בארץ ובירויחו", כך אמר המדריך של הקבוצה אבשלום שחר.

יצוין כי מסלול טיולים זה הי־מיבצע באופניים הינו מסלול ידוע ומוכר שבוצע כבר בעבר עשרות פעמים ע"י קבוצות מטיילים שמגיעות לירוחו. אנשי החברה להגנת הטבע הדגישו כי הם תאמו את הטיול עם המשטרה וכוחות הבטחון וכן את הרכבים שהרוכבים לוו ע"י ניידת משטרה שנסעה בראש השיירה.

למרות האירועים הסוערים שעברו בני הנוער הם ביצלו את עיבדת הימצאותו של שר הבריאות בחדר המיון וביקשו ממנו ויאבצעות מדריכים שיבוא להרצות בפניהם על הקרב על ירושלים. השר גור הבטיח לשלוח לכל אחד מן הפצועים את ספרו על ירושלים.

להלן שמות הפצועים: עידית האוסלר, בת 22, פצועה קשה, אלעד תבר בן 18 — קשה, משה ארביב בן 42 ובנו חיים בן 15 מקרית שמונה במצב בינוני, אריה שחר בן 22, מירב פרץ בת 15 ופצעה מרסיסים בבטן, גיא שפיילין בן 16, איתי עסיס בן 15, סיגל מוסלי בת 15, דב רויל בן 18, יאחבד שעשוע בן 20. מבית החולים שוחררו כבר רוני לוי בן 15, ודני גלעד בן 17.

אהוד ברק: בודקים אפשרות קשר לפיגוע ביריחו לבין מטילי הרימון על האוטובוס

אלוף פיקוד המרכז אהוד ברק אמר, כי הפיגוע ביריחו הינו חריג על רקע מגמה של ירידה ברמת הפיגועים בשטחים.

אלוף ברק, שדיבר בגלי־צה"ל, אמר, כי חרף ירידה זו, אין הדבר מבטיח מחומרת פיגוע בודד ועם זאת רק בעתיד נדע היקף הפיגועים.

עוד אמר האלוף, כי ייתכן ויש קשר בין משליך הרימון למשליכי הרימון על אוטובוס אגד, לפני כחודש, לדבריו, יתכן שגם מדובר באותו סוג רימון.

מסר מעולם האוטופיה

בקצה העט
מאת צב

הפתיחה של פעולות „הגוש", על פי מודעה שנתפרסמה בעתונות ביום שישי שעבר, אינה נראית לי.

ולא עוד אלא שהכותרות למסמך שפירסמו עסקנית ומיידלית של „הגוש" אפילו כמצוות את התמונה.

הקריאה — „לא בחיל ולא בכח" — כשהיא מופנית בעיקרה לציבור הדתי, ותמהני כולם (כך נדמה לי) מהציבור הדתי, עלולה ליצור את הרושם שהציבור הדתי משתמש באמצעי אלימות, כדי להגביר השפעתו. ולא היא! כלל הציבור הזה סולד מכל אמצעי של כוח פיסי.

על מנהיגי הציבור הדתי — נאמר בקריאה, החתומה בידי עשרים מחשובי הציבור הדתי־לאומי — לקבוע „סדרי עדיפות ברורים ולהגדיר את הזירות המחייבות מאבק ואת הזירות שבהן נדרש איפוק" ואם נחליט לקיים מאבק כלשהו, דורשים אנו שמירה קפדנית על מספר כללים עקרוניים. אנו דוחים אלימות, גידופים והסתה מכל סוג. אנו גם מוקיעים מאבקים והפגנות הנעשים תחת האיצטלה של הגנה על עקרונות התורה או המוסר, שבאמצעותם מפתחים יעדים אחרים".

לאיזה „יעדים אחרים" מתכוונים החותמים המכובדים? נזכיר, לדוגמא את המאבק המפורסם ביותר של השנה האחרונה, על ביטול הצגות בקולנוע „היכל" בפתח־תקווה בלילות שבת. לא, אינני חסיד של ההפגנות האלה אבל לא אוכל לשער אילו „יעדים אחרים", הרב ברוך סלומון וחבריו להפגנות, מתכוונים להשיג, זולת מניעת פגיעה גסה בשבת. כל שכן אינני יודע מה „היעדים האחרים" של החוקים הדתיים שכבר נתקבלו וש־עודנו נאבקים עליהם.

גם הקריאה לאנשי ציבור דתיים „לגבל את יומרותיהם החקיקתיות בתחומי החברה והכלכלה" נישוחה אומלל למדי. ועוד יותר קשה להסכים לקריאה „שיפסיקו בדחיית כל היוזמות החד־צדדיות לחקיקה דתית". אמנם החותמים „תומכים בחקיקה בנושאים דתיים אשר גם חברי כנסת חילוניים מוכנים לתמוך בה מסיבות ענייניות". אולם „אנו קוראים להיות כל חקיקה דתית חדשה המבוססת על תמיכה של חברי כנסת חילוניים, שעמדתם בנושא נובעת מהסכמים פוליטיים".

אני קורא שנית ושלישית את החתימות ואינני מאמין למראה עיני: כולם אנשי ציבור, ותיקים וחדשים שבשבילי החקיקה וההשפעה במדינה מדרגית נהירים להם היטב ואני תוהה: כיצד הם יכולים להשמיע דרישות ונוסחות כאלה, הידועים רק בעולם האוטופיה? האמנם אין הם יודעים מה תהיה תגובת הרוב המתון בציבור החילוני וב־ציבור החרדי לעמוד נגד גורמים קיצוניים שינסו לנצל יוזמה זו, כדי לחבל בסטאטוס־קוו ולטרפד את תהליך ההידברות? כלום לא היה מהראוי שקריאה זו לפחות, תופנה ל„מתונים" החילוניים בלבד (אשר, אגב, אינני יודע את כתובותיהם ושמותיהם).

וכאשר החותמים המכובדים מאד „רואים את החינוך כדרך המועדפת והחיונית לקידום מטרותינו" — אולי יפרשו לאיזה חינוך הם מתכוונים — האם לחינוך של בתי הספר החילוניים או לכלי התקשורת הפרועים?

מובן שאין להפריז בכח ההשפעה שלנו באמצעות חוקים שממילא אין לנו רוב לתמיכה בהם, אך לוותר כנורמה על הלחץ הפוליטי הוא מה שגובל, באבדן קרש ההצלה האחרון, לפחות בשלב זה, להשפיע כל שהוא על דברים הנוגעים בשיתין של כלל ישראליות וצביון דתי של המדינה. הלוואי שנגיע למצב שנוכל להשפיע בדרכי נועם. עתה אנו רחוקים מאפשרות כזו כרחוק מזרח ממערב.

שמעתי פעם אנקדוטה על בעל קולנוע שהלך לעולמו ומשום־מה צעד ישר לגן־עדן. עצרו מלאך ושאלו: לאן? משיב לו בעל הקולנוע: לגן־עדן! חוזר ושואלו המלאך: מה היה עיסוקך בעולם השקר? משיב לו: הייתי בעל קולנוע. תמה המלאך: בעל קולנוע, שהציג סרטים אנטי מוסריים הולך לגן־עדן? משיב לו: הצגתי רק סרטים מוסריים עם מוסר השכל והחזרתי צופים לדרך הישרה. אומר לו המלאך: לפי שעה תלך לגיהנום וכאשר יגיע האדם הראשון שסרטיך החזירו אותו לדרך הישרה — נעביר אותך לגן־עדן.

המסקנה, לפחות בשעה זאת כאשר החילוניים הולכים ומגבירים פגיעותיהם במורשה הדתית אין אנו רשאים שלא להשתמש בכוחנו הפוליטי. אם הם ישנו דרכם, נשוב ונעיין בדבר.

מובן שאין זה פוטר אותנו גם עתה מחיפוש דרכי נועם להבנה והידברות אבל לפני שהגענו לסיטואציה שבשלב זה יהיה אקטואלי ואפשרי — בל נשבור את הכלים הישנים.

ועידה צעירה

על הרושם החיצוני המרהיב כבר כתבו במשך השבוע. אולמות בנייני האומה בירושלים מלאים עד אפס מקום; נאומים חדורי תקווה ואיחולים לשיקום התנועה של הציבור הדתי־לאומי; סיסמאות מלהיבות על איחוד וקירוב לבבות; תשואות רמות וממושכות; אפקטים חשמליים ומיקחי במה — הכל בכל הצביע על מעמד מרגש ואפילו היסטורי.

אני רוצה להתייחס להיבט אחר של הוועידה: לצירים עצמם שבסופו של דבר, הם הם נושאי הוועידה.

וכאן צריך לציין בסיפוק רב, כי בוועידות השונות שנתקיימו באחרונה, לא נראה ציבור כה צעיר ותוסס, כמו בוועידה זו.

בהשקיפך על האולם הגדול בו נתקיימו ישיבות המליאה — לא שבעו עיניך מלראות המון (כן ירבה) של צעירים רעננים. לעתים, היה לך הרושם שמדובר על ועידה של צעירים ולא של תנועה קיימת מאז תחילת המאה. ראשי שיבה מעטים בלטו רק אי פה אי שם.

בזאת האשרה שוב האמירה שאין כתנועה הדתית־לאומית שלה ציבור חברים שניתן להתגאות בה באיכותה וגם בכמותה.

מאז הוועידה האחרונה, עברו 8 שנים ולמרות השפל שנפל בחלקה של היהדות הדתית־לאומית הופיעו בוועידה צעירים בגופם ובנפשם כשרצונם הכן לשיקום התנועה הדתית־לאומית ולהפכה לכוח רציני.

אשרינו שכאלה הם חברי התנועה ואשרינו שהתקווה לשיקום, עשויה לקבל תנופה מכוח המעמד וההתרוממות הרוח ששררה (בשעות שלא הופרעו על ידי תופעות רגשיות בנות חלוף).

חוקת הוועידה במימושה

חוקת הוועידה שהוכנה על ידי ועדות יגר—פריבס עמדה למבחן בוועידה ביום שהוגשה לאישור לצירים. לאחר ששימשה את תפעול הוועידה, צריך להסיק מסקנות כדי שנוכל ליישמה להבא, ללא תקלות.

כמעט פה אחד החליטה הוועידה, כבר ביום השני, למוחרת הפתיחה החגיגית, להפוך את הוועידה למרכז התנועה. פירוש הדבר שבכל כינוס של המרכז ישתתפו כ־1100 איש. זאת מעמסה קשה על דרך תפעלת הגוף הכבד הזה. מובן שהחלטת הוועידה קיימת ועומדת אך יש להכין היטב כיצד לבצעה באופן שלא יבולע לקבלת הכרעות.

החוקה לניהול הוועידה, שקבעה את הפרוצדורה, הכבידה על בחירת המוסדות והאישים החדשים. אולי היה הכרח להסתייע בפרוצדורה קשוחה לצורך חידוש המוסדות והידענים האישי אך היא הפריעה קשות למהלך הוועידה משום שהעסיקתה שעות רבות, ומה גם שהיה צורך בבחירות חוזרות.

הזכות שניתנה לכל ציר להציע מועמדים לתפקידים שונים — גרמה לכך שהיה שפע של מועמדים לתפקידים רבים בעוד ששום מועמד לא נתחייב להוכיח את כישוריו לתפקיד שהוא רוצה בו. מצד אחר אין לקפח זכותו של ציר להעלות הצעות כרצונו אבל צריך לחשוב על מסננת לגבי הכישורים של המועמדים לתפקידים כנ"ל.

מניתי בזה רק כמה פרטים. בטוחני שהמוסדות החדשים יתנו דעתם לשינויים המתבקשים גם בחוקה היסודית של התנועה.

הערה ידידותית

הערה ידידותית לחברי הוועדות יגר—פריבס. כמה פעמים הקדישו דבריהם מעל הבמה המכובדה של הוועידה שלולא מאמציהם של חברי הוועדות ועידה זו לא היתה מתקיימת ותוך כך הוטחו דברים קשים כלפי ההנהגה שאין ברצוני לצטטם.

אפשר לחשוב שזאת הוועידה הראשונה או היחידה של הציבור הדתי לאומי. למעשה, היתה זאת הוועידה ה־16 של הפועל המזרחי וה־6 של המפד"ל [illegible] התקיימו [illegible] בלי התערבות [illegible] של ועדות כאלו [illegible] יגר—פריבס. התקיימו גם בחירות מתוקנות. לפני 13 שנה נערכו בחירות אישיות שכתוצאתן השורות האלה עמד בראשן. אמנם הוועידה האחרונה לפני שמונה שנים באה, לאחר בחירות שלא לפי נהלים דימוקרטיים אבל הכל מודים שזו היתה חריגה בוועידות התנועה.

במשטר דימוקראטי אפשר — ולעיתים גם רצוי — להחליף הנהגות ומנהיגים אבל אין צורך לעשות זאת בדרך של העלבות ופגיעות מיותרות.

אני רוצה לקוות שהדברים נאמרו בצידנא דריתחא, כאשר היה נדמה שהוועידה עלתה על שרטון והאחראים להכנות המרובות כדי לכנסה חששו מכשלון. אשרי של מאמציהם ואין אדם נתפס על צערו.

כי שם את השר הרב פרץ לפעול על דעת עצמו?

ידיעה ב„הארץ" משלשום מספרת כי הרב פרץ, שר הפנים, שוקל למחוק בתעודת הזהות את הרישום של „לאום". הידיעה מוסיפה שהשר קיבל אישור לכך מאת אישים בעולם התורה.

אפשר להבין את שר הפנים שלאחר שנכשל בעניין הרישום של גרים כפי שנהג באחרונה וההתנגדות החריפה ביותר להסדר זה היתה דווקא מהחוגים הרבנים הקרובים לאגודה — הוא מחפש גב שיוכל לסמוך עליו. זו זכותו.

אבל השר פרץ, אינו השר הדתי היחיד בממשלה ששאלת „מיהו יהודי" מעניינת אותו. יש עוד שרים דתיים מבלי להתייחס להעלותה או נזקה של שאלה דתית — הוא חייב להיוועץ גם בהם וגם לא לעשות בעניין זה צעדים העלולים לפגוע במאבק המתמשך של רישום יהודי רק לפי ההלכה.

האשר למחיקת הלאום מתוך תעודת הזהות — הרי העדר זהות הלאומית, כפי שכבר נקבע, בטרם היות הרב פרץ שר בממשלה — הוא סיכון במתוגי חשור חדיל!

אני סבור שגם כי שכחנו את עניין הרישום לא רק מהיבט דתי, ינהה את השר שלא לטעות טעות נוספת, זו או אחרת, בטרם יתייעץ עם אנשים יודעי דבר הבקיאים בנושא לא פחות ממנו ואולי אפילו יותר.

גאונים אדירים

ראיתי מודעה ב„הצופה" ובה הגיב אחד מרבני ארה"ב נגד הצעתו של הרב פרץ, שר הפנים, לרשום בתעודת הזהות של גר — יהודי ובסוגריים „גר". ניחא, אותו רב אינגו יהודי ומותר לו, או למישהו אחר בשמו, לפרסם את הדבר לידיעת הציבור. בראש המודעה הזאת כתוב: „הצהרתו של הרב הגאון האדיר גדול מרביצי התורה באורה"ב.

כלל גדול הוא שאין המערכת אחראית לתוכן המודעות. אך דא עקא: תוכן ידיעה זו חוזר גם בחומר המערכתי.

אני מייעץ עצה טובה לידידי במערכת לא ללכת בעקבותם של עתוני ה„חרדים" ולא להשתמש במונחים ובתוארים בתהום הסופרלאטיבי. מילא הרב הגאון — זה כבר מקובל. אבל ה„אדיר"? זה תואר הלקוח מפיליון זר.

זהירות: הצגה אנטי־ישראלית חדשה

מיודענו יהושע סובול והתיאטרון האנטישמי של חיפה מתכוונים להעלות על הבמה צל כוונה דוקומנטרי של מחבל, המכובד — בתוכן ובצורה אוהדים. מדובר במחבל צלח תאעמרי „איש מרכזי בהנהגת אש"ף". בעלה של גרושת המלך חוסיין.

כותב הסיפור הוא העתונאי ברנע, אשר קיים יחסי ידידות עם המחבל עוד בישבו בבית־המעצר ובאמצעותו נקשרו קשרים בינו לבין אבא קובנר, עמוס עוז ועמוס קינן.

המספר מקדיש דברי שבח רבים לאיש זה. הוא אומר:

„לא היו לי ציפיות גדולות כשבאתי לראיין את האיש. כבר ראיינתי מחבלים בעבר וסברתי שגם הפעם אשמע תשובות שרובן היו ציגורה: שהאיש נדחף למעשה תחת לחץ ואיומים. חשבתי שגם הוא כקודמיו יביע חרטה על הביצוע. אך צלאח היה שונה. הוא היה גאה בחברותו בארגון „פתח". הוא דיבר על „פתח" כתנועה, הפתיעו אותי בקיאותו וידיעותו בהיסטוריה יהודית ובמסורת ישראל וגם בספרות העברית והיידישה שחלקים גדולים מבנה הבין. במהלך שיחתנו גיליתי שהוא היה מזכיר ארגון הסטודנטים הפלשתינאים במצרים בשנים 1964—1965, עשר שנים אחרי שיאסר ערפאת כיהן בתפקיד זה. הבנתי שצלאח אינו מפקד ילדי הארפ.בי.ג'. כפי שנמסר בהודעה הרשמית על לכידתו בשבי צה"ל. אלא אישיות מרכזית בהנהגת „פתח". הוא היה זה שהקים את גדודי הנוער ב„פתח". המבהל שעמד לנגד עיני היה מבנה הבדני שאותו קרא בספר. לפני שעזבתי את מתקן המעצר ביקש ממני צלאח טובה אישית: שאתקשר אל אשתו ואמסור לה דרישת שלום. הזמנתי אותו להתארח בביתנו ובתקופת שבין בילינו בחברת ישרי שבוע אחרים שבמהלכם הפגשנו אותו עם חברים ומישהיו. צלאח פגש את אבא קובנר, עמוס עוז, עמוס קינן. לאחר שהשתחרר בשבנו לבקר אותי ואת אשתו דינה (גרושתו של המלך חוסיין) בביתם באהיר ובקרן לפני שנה, בביתם בלהדיהם.

„ידידי זה אשר לייהפך לגבור ילידם של שלא ישראל, שצריך לאהבו, באמצעות התיאטרון שכבר תמתה בבילוי שליחותיו אלה."

דעות „אפיקורסיות" של סופר חילוני

בראיון לעתון דבר הסופר אהרן אופק עד כמה נושאים אקטואליים ובהם אמר: על היבט מיני: אני לא אוהב שמכניסים מין לספרות ילדים. יצא עכשיו ספר בשם „האנציקלופדיה הראשונה שלי". מסבירים שם איך הילד נולד. אני חושב שזה מוקדם מדי. כל ילד ילמד את הדברים בעצמם. אלה דברים שהצניעות יפה להם.

על שירה מודרנית: פעם קראתי הרבה שירה. גם כיום אני קורא את כל המוספים הספרותיים, אבל אני נוברה להודות שכאשר אני קורא שיר מודרני, אני חושב שהמשורר צריך מבני צחוק ובוסה להדר איתי. אני לא נהנה. זה מערפל. שירה טובה צריך שיהיה בה יופי חיצוני. ביצירה אמנותה צריכה להיות אסתטיקה. אם אין, זה לא מדבר אלי. עד כמה אני לא אמשיך לקרוא. זה כמו שאכילים אותך בשתי יבבי בפסית ראשונה אתה יודע שהוא לא טעים.

مكتب الإعلام

הצופה

* * * * *

מוסף של שבת

גינונים מרוקניים ואיתותים אמריקניים

מאת משה אישון

„שאלו שלום..." — בכל מקום ובכל שעה. קו זה מנחה את ישראל מהיום הראשון לתקומתה. הוא נמשך לאורך ימים ושנים, לרוב בסתר ולעיתים גם בגלוי. יש ימים שהשלום הנה הוא בא... ויש ימים, גם אם הוא עומד מאחורי כתלנו זה רחוק מאתנו כרחוק מזרח ממערב. התהליך אינו קל. הרבה אבני נגף פזורות לאורך הדרכים המובילות לשלום. לא קל לסלק אותן. גם באותם הרגעים שבהם נראה לכאורה, כי הצליחו לסלקן — לפתע מתגלים מוקשים מכיוון בלתי צפוי, ההופכים את קערת השלום על פיה. הלכך, הכלל הראשון שחייב להנחות אותנו בדיונים ובחיפושי דרך לשלום, שלא להסתנוור ולא ללקות בסנוורים בשעה שיש להביט בעין פקוחה, כמי שרואים את הנולד.

לפעמים מרוב כמיהות לשלום ותקוות, כי הנה הוא בא עכשיו, יש המסיחים את הדעת מהמוקשים שבדרך ועולים על הכבישים הממוקשים שאין מהם דרך לפליטה.

אין עוררין שביקורו הרשמי של ראש הממשלה שמעון פרס במרוקו, כאורחו של המלך חסן השני, הוא בעל משמעות מדינית. אולם אין להתעלם מהעובדה, שזה התנהל בסתר, למרות הפירסום הבלתי למחצה שניתן לעצם המיפגש המלכותי. ייתכן שמבחינתו של ראש ממשלת ישראל יש בכך משום הישג חשוב, במיוחד שכל הביקורים שקדמו התנהלו בחשכת הלילה והדמויות שנטלו חלק בהם הופיעו בלבוש המקובל בכפפי מסכות.

לכן, אם מדובר בהישג אישי של מר שמעון פרס, הרי שהוא יכול לרשום אותו לזכותו, מה גם שמעתה ואילך יוצגו לעיני העולם כולו צילומים בהם מופיעים השניים — המלך

ועידה מסוג זה את „המפתח" לפתיחת השערים למו"מ על שלום. בדרך זו, הם סבורים, יצליחו להסיר מעצמם את החשדות כאילו הם פועלים כשליחים של „האימפריאליזם האמריקני" וסוכנים של המימסד היהודי ציוני בעולם המערבי. לכן, ההנחה היא, כי בנסיבות הפוליטיות הקיימות גם סוריה תסכים להשתתף בועידה הבינלאומית וגם אש"ף בהרכבו המחודש יוצג בה.

יש „לחשנים פוליטיים" האומרים, כי לאחר כינוס ועידה כזאת תוכל ירדן להתקדם לקראת שלום נפרד עם ישראל, גם אם סוריה ואש"ף יתנגדו. מותר להטיל ספק בהנחה זו. ברגע שתכונס ועידה בינלאומית בהשתתפות ברית־המועצות ובה תוצג תביעה חד־משמעית לנסיגה ישראלית לגבולות מאי 1967 על סמך החלטות מועצת הבטחון 242 ו־338, לא תוכל ירדן לחתום על הסכם שלום נפרד עם ישראל המבטיח פחות מזה. כך שנחזור לנקודת המוצא הראשונית כפי שזו משתקפת ב„תכניות השלום" שהוכנו על ידי מועצת הבטחון עם סיום מלחמת ששת הימים, בהבדל אחד: אז התכנסו הערבים לועידת פיסגה בחרטום והחליטו על „שלושה לאווים" שלו באופן טוטאלי כל הסדר עם ישראל, בעוד כיום בולטת נכונות בעולם הערבי להגיע למצב של הסכם „אי לוחמה" עם ישראל, והיה אם תסכים לסגת לגבולות „הקו הירוק" שחצה בינה לבין ירדן וסוריה — ערב מלחמת ששת הימים.

ההבדל הוא משמעותי וגם מכביד לא במעט על מדינת ישראל, בפרט שבמסדרונות של ה„סטייט דיפרטמנט" הולך וגובר כוחם של ה„ערביסטים" אשר הולו לנצר את המאבק מהתיקים שהכין בשעתו ויליאם רוג'רס — שר החוץ בממשלתו של הנשיא לינדון ג'ונסון.

ובתיקים הללו כתוב לאמור: נסיגה מוחלטת של ישראל מכל השטחים, פרט לתיקוני גבול מזעריים — היא תנאי בל יעבור להשגת השלום במזרח התיכון.

לרכוש את לבם של בעלי הון יהודים להשקיע במרוקו.

אם נביט אחורה נמצא, כי קו זה מנחה את מלך מרוקו מקדמת דנא. מאותם השיקולים הוא גם מילא תפקיד של „מתווך" בין ישראל למצרים. ואכן, במרוקו נסללה הדרך בפני סאדאת כדי להגיע לירושלים.

יחד עם זאת אין לשכוח שהמלך חסן שיגר גדודי צבא מרוקאניים לסוריה, כדי להשתתף במלחמה נגד ישראל. זה היה בימי מלחמת ששת הימים וכן בימי מלחמת יום־הכיפורים. שיטתו היא: אחוז בזה וגם מזה אל תנח ידך.

חסן אוהב שלום וגם איש מלחמה; יוזם שלום עם ישראל וגם תומך במהלכים מלחמתיים נגדה, לרבות באש"ף בו הוא רואה את הנציג הלגיטימי של הפלשתינאים.

אולם ההגדרה הנכונה ביותר היא: חסן אוהב את חסן.

וכל עוד האינטרס מכתיב לו לשחק את תפקיד של „עושה שלום", הוא עושה זאת בכשרון רב ועל פי שיטת הכנסת אורחים מזרחית, עם הרבה כבוד והדר, דבר שיש בו כדי לכבוש את לבם של מדינאים שהכנסת אורחים מלכותית — בסגנון של פנטזיה מרוקאית — מהממה להם וגם כובשת את לבם.

פרס זכה במרוקו בגינוני מלכות. השאלה היא, מה הוא מביא עמו לישראל; האמנם את יונת השלום?

את יונת השלום לא הביא שמעון פרס ממרוקו. לעומת זאת קיים חשש רציני, כי מעתה נשמע את משק כנפי „היונים" אשר בתוכנו בזכות ויתורים מפליגים מצד ישראל, לרבות נסיגה לגבולות 1967, כדי להשיג את השלום המיוחל.

ובכך טמונה סכנה גדולה, שהרי בעתיד הקרוב הנראה לעין ישראל עלולה למצוא את עצמה ניצבת בפני לחצים כבדים מצד ארצות־הברית לסגת מכל השטחים, לרבות מרמת הגולן, כדי להבטיח את השלום באיזור הדרוש לאמריקאנים במסגרת התכנית האסטראטגית המזרח־תיכונית, כפי שזו נוסחה על־ידי הנשיא רייגן במסמך שפורסם ב־1

שיחה מלכותית — בארמון: המלך חוסיין עם רוה"מ שמעון פרס בוחנים תוכניות לקידום השלום

וראש הממשלה. לעומת זאת, לא ברור כלל אם ניתן לראות בביקור זה כיום הישג מבחינה מדינית. לא מן הנמנע שיש בו דווקא אלמנטים שהבויה בתוכם מלכודת אחר הוצבה בתחכום רב בפתחה של מדינת ישראל.

כידוע, המלך חסן אינו נמנה עם המנהיגים הפוליטיים בעולם הערבי שאין עוררין עליהם. יריביו מרובים מידידיו. העובדה שמרוקו מרוחקת אלפי מילין מאיזור המריבה המזרח־תיכוני, אף היא מפחיתה מכוח השפעתו של המלך חסן על אירועי האיזור בכלל ועל הדמויות המכובבות בו בפרט. למעשה, גם המצפים מבין המלכים בעולם הערבי עדיין צוד והרואים עצמם בעלי ברית, לא תמיד מתבטאים בסגנון אחד. האינטרסים — הם הקובעים ולא הידידות בין המונארכים, שכל אחד מהם זקוק לאלפי שומרי ראש גלויים ונסתרים כדי שלא יפילו את הכתר מראשו.

כדי להבין נכון את מפת ההתרחשויות חובה להכיר את עלילת המונארכים הפועלים בשטח והם: המלך פאהד מערב הסעודית, המלך חסן במרוקו והמלך חוסיין בירדן. פאהד משתדל לשחק תפקיד של במאי הפועל באחורי הקלעים; חוסיין כדרכו מקפץ בין הקלעים ואילו חסן משתדל להופיע בגלוי כמי שנושא עיניו להביא את השלום המיוחל לעמי האיזור, הוד „צדיק" עם העם הפלשתינאי.

בנסיבות אלה, ספק רב אם יש מכנה משותף בין השלושה. המאחד אותם הוא הפחד שלא לאבד את כתר המלוכה ואילו המפריד ביניהם מתמקד במהלכים ובאופורטוניזם בזירה הפוליטית־הבינלאומית. בעוד שחסן המרוחק מהאיזור אינו חושש לשחק את התפקיד של „המתווך" ו„עושה השלום" — המלך פאהד מעדיף שלא להיראות בעולם הערבי כמי שמושיט יד למדינה הציונית הנוגדת על־ידי הערבים כ„סרטן" המאיים על המזרח התיכון. גם חוסיין חושש מאוד ממגעים ישירים עם מדינת ישראל. בכל שנות מלכותו הצדיק את „השיחות הסודיות" על פני המפגש הגלוי, ואפילו אם באיוושה „עצת רצון" הביע את נכונותו לחתום על הסכם שלום עם ישראל, הרי שהתנה זאת בנסיגה ישראלית לגבולות מאי 1967, לרבות מירושלים שבין החומות.

אין להניח שחל שינוי מהותי במדיניותו זו. הוא נשאר דבק בה, בפרט עתה, אחרי התקרבותו המאסיבית לסוריה, הודות הקשרים הדיפלומאטיים בין רבת־עמון לדמשק. סגר למעשה אופציה לגבי שלום נפרד בין ישראל לממלכת ירדן. המלך חוסיין אף מדגיש זאת בכל הזדמנות. לדעתו: רק ועידה בינלאומית בהשתתפות כל הגורמים המעורבים בסכסוך ובחסותן של שתי המעצמות הגדולות: ארצות הברית וברית המועצות — היא הפורום היחיד המתאים כדי להגיע לשלום.

לאמיתו של דבר, זאת גם התיזה המדינית של המלך פאהד והמלך חסן המתבטאים בכינוס

אין להניח שראש ממשלת ישראל שמעון פרס נכון לקבל תנאי זה — תנאי שראשי הממשלה שקדמו לו, לוי אשכול, גולדה מאיר, יצחק רבין, דחו על הסף. ממילא אין לצאת מן הכלים בהערכת ביקורו של ראש הממשלה במרוקו. עלינו להתייחס אליו בפרופורציות הנכונות, תוך הערכת אומץ רוחו של המארח — מלך מרוקו, אך יחד עם זאת בלא הפצת תקוות שווא כי הנה מביקור זה יצמח השלום.

*

ארוכה הדרך לשלום. באופן מהותי לא חל שינוי בעולם הערבי. הטקטיקה בלבד נשתנתה. פעם הם האמינו בסיסמה: „מה שנלקח בחרב יוחזר בחרב"; כיום הם מקווים להחזיר לעצמם את הכל באמצעות הערכים הדיפלומאטיים. אולם המטרה נשארה אותה מטרה, על כל פרטיה ותגיה. הצעד היוצא־דופן שנעשה על־ידי אנואר סאדאת בשנת 1977, אין בו כדי ללמד על תמורות. סאדאת אמנם שילם מחיר. הוא הכיר בישראל וכונן עמה יחסים דיפלומאטיים. אולם בתמורה זה הוא קיבל בחזרה את כל השטחים שקודמו עבדול נאצר הפסיד במלחמתו נגד ישראל. מטרתו של סאדאת היתה: להחזיר את השטחים שישראל כבשה. גם ממשיך דרכו — חוסני מובארק — מדגיש בכל הזדמנות כי המטרה היא: „להביא לשחרור כל השטחים הכבושים בידי ישראל". מובארק אף הביע דעתו בזכות ההגדרה העצמית של הפלשתינאים ובזכותו הבלעדית של אש"ף לייצג אותם. לפיכך יש להיזהר מלתת פירושים אופטימיים מדי לברכתו של נשיא מצרים ליוזמת השלום של חסן, בפרט שגם מלך מרוקו נשאר דבק בהחלטות מועצת הבטחון 242 ו־338. לא זו בלבד, אלא שר החוץ של חסן הודיע בפגישה עם עתונאים, כי המלך מוסיף לדגול בהקמת מדינה פלשתינאית עצמאית כפי שזו מתחייבת מההחלטות שנתקבלו בפיסגה הערבית בפס.

יש להניח שחסן אף הוא אינו אופטימי מדי לגבי סיכויי הצלחתו. ואם בכל זאת החליט לנקוט יוזמה שיש בה לא מעט גם מן הסיכון, יש לחפש מה הריץ אותו.

ובכן, קודם כל תלותו בארצות־הברית. המשבר הכלכלי הפוקד את מרוקו מחייב אותו לנקוט צעדים נועזים ככל האפשר, כדי למנוע מיריביו להמציא את מלחמתם נגד כס המלוכה. וכידוע אין דבר קל יותר מנצל מצוקה כלכלית, כדי להוליך בהפכה.

חסן מאמין, כי „הלובי היהודי" בארה"ב בכוחו להשפיע על ה„סטייט דיפרטמנט" ועל „הבית הלבן" להגביר את תמיכתם במרוקו. חסן מעוניין גם בהשקעות של יהודים בפיתוח התעשיה והתיירות. נוח לו איפוא להופיע בפניהם כ„דובר שלום" עם ישראל.

ההזמנות הרבות שהמלך חסן שולח ליהודים מרוקאנים בישראל לבוא לבקר במולדתם, אף הן מכוונות לאותה מטרה —

בספטמבר 1982. מסמך זה — כידוע — מתעלם מהסכמי „קמפ־דייוויד". ויש בו קיום דרישה מקיפה לנסיגה ישראלית כוללת מהשטחים.

*

ביקורו של שמעון פרס במרוקו, כאורחו של המלך חסן, עורר תסיסה בעולם הערבי. חלק רוטנים בגלוי, חלק אחר מקווים בסתר לבם לנסיגה ישראלית. אלה כן אלה, לפחות כלפי חוץ, שוללים את הביקור ומגנים את המלך. אולם לכלל קרע בעולם הערבי זה לא יביא.

לא חשוב על מה שוחחו ברבאט, חשוב מה חושב המלך היושב בארמון המלוכה ברבת־עמון. הוא — ולא אחר — חייב לקבוע. ולפי כל הסימנים אין בדעתו של חוסיין להגיע להסכם נפרד עם ישראל. אין להוציא מכלל אפשרות שגם ארצות־הברית איננה מייעצת לו ללכת בדרך זו. נשיא ארצות־הברית רונאלד רייגן, כיום כניסתו לתפקידו בבית הלבן, נושא עיניו לדמשק. הוא מעוניין להרחיק במידת האפשר את חאפז אל־אסד מהכפפה הסובייטית. רייגן אף משגר אליו איתותים, כולל הבטחה, כי ארצות־הברית תתמוך בדרישתה לנסיגה ישראלית כוללת מהגולן.

לאחרונה מילא המלך חוסיין תפקיד חשוב של „מתווך" בין וואשינגטון לדמשק. מלך ירדן גם מעורב בסידור פגישה בין סגן נשיא ארצות־הברית ג'ורג' בוש לבין חאפז אל־אסד. במאמצים אלה הוא גם זוכה לברכתו של פאהד, מלך ערב הסעודית, המעוניין להרגיע את הארי (אסד, בערבית) הסורי שלא ישאג באוזני קידר נגד המונארכים שבידי בעולם הערבי.

קיצורם של דברים, התמונה המדינית כפי שהיא מצטיירת עתה מורה לנו, כי הציר האמיתי בין חסן, חוסיין ו„הבית הלבן". חסן בא להרגיע את ישראל על־ידי פתיחת „שערי השלום" ואילו חוסיין פועל אצל הסורים כדי לשכנעם כי בדרך של שלום יוכלו להחזיר לעצמם את כל השטחים שנכבשו ע"י ישראל ובאותו זמן ארצות־הברית ניצבת במרכז העשייה הדיפלומאטית עם תכניותיה המזרח תיכוניות שלא נשתנו מאז נובמבר 1967.

השיחות במרוקו והאיתותים האמריקאניים לדמשק מכוונים בין היתר להחיות את תכנית רוג'רס.

ובהזדמנות זו ראוי להזכיר, כי אחד האישים היהודיים בארצות־הברית שביקר לאחרונה בישראל אמר לשמעון פרס: אדוני ראש הממשלה, דע לך — תכנית רוג'רס לא מתה, ואם מתה — היא קמה לתחיה — „תחיית המתים..."

כדאי שנזכור זאת דווקא עתה כשהשמחה צרוה במסדרון לשכת ראש הממשלה בעקבות הפגישה המלכותית במרוקו.

לא עת צהלה היא; זה הזמן להבין לאן מתגלגלים הגלגלים המדיניים, בטרם יהיה מאוחר מדי.

לשם איזון...

האם מרוקו תכיר במדינת ישראל?

מאת מ. ניר

שרי המערך הסירו השבוע את הכובע בפני ראש הממשלה. הוא זכה להצלחה מבית — פיטוריו של השר יצחק מודעי, ועוד באותו יום טס למרוקו. הנסיעה למרוקו האפילה על אירועי השבוע האחרון, ונתנה לשמעון פרס כותרות ענק בתקשורת הישראלית והבינלאומית. כבר עתה, אומרים שרים במערך, ניתן לדבר על שינוי בתדמיתו של פרס — תדמית שהיתה בירידה תלולה בשבועות האחרונים.

עדיין מוקדם לדבר על תוצאות מעשיות של הביקור במרוקו.

ספק אם נדע בעתיד מה באמת דובר בחדרי חדרים של ארמון הנופש המלכותי באיפראן. אבל גם בלי לנבור בפרטי השיחות ניתן להצביע על הישג חשוב, ואפילו חשוב מאוד לישראל רק בעצם קיומו של הביקור.

לאחר ביקורו של סאדאת בירושלים נשאלה השאלה מתי תבוא פריצת דרך לעסקת שלום עם מדינה ערבית נוספת. הנסיעה למרוקו בהזמנת המלך חסן, במטוס חיל האוויר הישראלי שעל כנפיו מתנוסס דגל ישראל, קבלת פנים של מלווים ואפילו נציגי כל כלי התקשורת הממלכתיים — הם ללא ספק פריצת סדק נוסף בחומת האיבה הערבית כלפי ישראל.

הפעם — וזה חשוב מאוד — אין זו פגישה חשאית. רמזים וידיעות על פגישות של נציגים ישראלים עם מנהיגים ערבים היו למכביר. אך שיחות חשאיות נועדו לדיפלומטיה מסוג אחר. פגישה גלויה ומכובדת של ראש ממשלת ישראל פירושה בראש וראשונה הכרה דה־פקטו במדינת ישראל.

האם הכרה „דה־פאקטו"?

לצילום הדיפלומטיה כללים משלו. לא אחת לדרכי ההתנהגות — קבלת־הפנים, האוירה הסובבת, וגינוני הטקס. יש חשיבות רבה יותר מאשר למילה הנאמרת. מלך מרוקו, בעצם העובדה שקיבל את ראש־ממשלת ישראל בארצו, ועל פי הדיווחים הפגין לפרס כבוד מלכים, כאילו אמר לו: „ישראל היא עובדה קיימת במזרח התיכון. יש לנהל מו"מ על קיומה בדיונים ולא בשדה הקרב. הגיע הזמן להכיר בישראל".

יש משקל רב לעובדה שהמלך חסן, נוסף על היותו ראש מדינה ערבית חשובה, הוא גם יו"ר הליגה הערבית ויו"ר הועידה האיסלאמית. „הוא פועל בתוקף מעמדו במדינה ערבית. המלך חסן רואה עצמו נפגש עם מר פרס גם בתוקף תפקידיו אלו", אמר הד"ר ביילין, מזכיר הממשלה, שהיה בסוד הנסיעה. הד"ר ביילין אשר לווה את פרס לפגישותיו הקודמות עם המלך חסן, עת היה מר פרס מנהיג האופוזיציה. הד"ר: „אין לי ספק שהמלך חסן הוא מתון בעמדותיו. יש לו ענין לראות שלום באזור. מובן שמרוקו איננה מדינה שכנה לישראל. אך הכוונות שלו לסייע לתהליך השלום הן חלק מהסכמה ערבית גדולה יותר".

לישראל רווח נקי מהמסע למרוקו בעצם הפגישה בלבד. בעקבות המסע כבר הולך ומתגלע בעולם הערבי הוויכוח הציבורי והפוליטי. מצד אחד אנו עדים להתגבשות גוש מדינות מתונות בראשן מצרים ומרוקו, כשלצידן עומדות היום גם ירדן וסעודיה — קואליציה ערבית הרואה הנכונה להכיר בישראל. מצד שני ברית סוריה, אלג'יריה ולוב. סוריה כבר הודיעה על ניתוק היחסים הדיפלומטיים עם מרוקו, וסביר כי אחרים ילכו בעקבותיה. המיצוי הזה יסייע ללא ספק למעמדה הבינלאומי של ישראל. לא עוד יפנו אצבע מאשימה כלפי ישראל כי היא המכשול לשלום.

הביקור מחזק בעקיפין את מעמדה של ארצות־הברית באיזור. המשבר הכלכלי שבו שרויות מדינות ערב, בעיקר בשל ירידת מחירי הנפט, וההכרה כי ברית־המועצות היא בשעבה קנה רצוץ לסיוע כלכלי, מפנה את מבטן של מדינות ערב לעבר ארה"ב. קבלת סיוע מארה"ב למדינות הערביות המתונות ניתנה גם בקבלת דרך המדיניות של ארה"ב, שהלכן קשורות ביוזמות השלום האמריקנית במזרח התיכון.

בעקיפין יסייע המפגש ההיסטורי במרוקו גם לירידה הליכי הנורמליזציה עם מצרים. מצרים לאחר מפגש מרוקו איננה עוד בבדידות בעולם הערבי ביחסה לישראל. למובארק יהיה קל יותר להציג את עמדותיה של מצרים כלפי ישראל בציבור שגם מרוקו עשתה כן. אולי הדבר יתן למובארק הזדמנות לסיים את ההליכים לקראת חתימה של שטר הבוררות בעניין טאבה ולהגיע לפסגה עם פרס.

שאלת המפתח — הבעייה הפלשתינאית

שאלת המפתח לתמורות במזרח־התיכון — הבעיה הפלשתינית — נדונה בוודאי באריכות בשיחות המלך חסן — וראש הממשלה פרס. אך ברור כי הבעייה הפלשתינית, שהיא כה סבוכה ומורכבת, לא תמצא את פתרונה במרוקו. עם זאת, ניתן לקוות, כי בטווח הארוך תהיה לפגישה במרוקו השפעה חיובית לתחילת תהליך של הידברות ישראלית—ירדנית—פלשתינית.

ממשלת ירדן, שסביר מאוד להניח שהיתה בסוד ביקורו של פרס, התכנסה מיד [illegible]. ביום ראשון ביקר שליח אישי של המלך חסן בארמונו של המלך חוסיין ומסר לו איגרת. ייתכן שכינוס הישיבה המיוחדת של ממשלת חוסיין היה להעריך את המצב שנוצר, אולי גם על סמך דיווח שהגיע למלך חוסיין לאחר שיחתו הראשונה של המלך חסן עם מר פרס.

נשיא המדינה, חיים הרצוג, קידם בברכה את נסיעתו של ראש הממשלה, שמעון פרס, למרוקו. „זוהי פריצת־דרך היסטורית בתהליך השלום", אמר. „עצם המפגש והנסיעה יביאו לפריצת־דרך הרחבה והחשובה בתהליך השלום".

גם שרי הממשלה מהליכוד והמערך העריכו את הצעד החיובי. סגן ראש הממשלה, דוד לוי, אמר, כי: „עצם המיפגש של ראש ממשלת ישראל עם מנהיג ערבי בארצו הוא דבר חיובי, ובוודאי כאשר המיפגש הוא גלוי לעיני כל. יחד עם זאת, אין לי אשליות. הייתי מברך על ביקור גומלין של המלך חסן בישראל, ובוודאי אם היה בא יחד עם חוסיין. כל ראש ממשלה ישראלי שיוזמן לארץ ערבית ייסע ברצון למדינה המזמינה. אלה יחסי־ציבור טובים למדינת ישראל".

עזר ויצמן, המתעתד להיות לאחר הרוטאציה שר לענייני שלום, מקווה, כי הביקור יתרום להתחלת הפשרת הקיפאון בכל הקשור לבעיה הפלשתינאית. „המלך חסן יכול לתרום לעתיד השלום באיזור. אם המלך חסן הזמין את פרס לביקור גלוי, בוודאי שיש לו מה לתרום לתהליך השלום. הדרך מירושלים לרבת־עמון יכולה לעבור דרך ארמון המלך חסן".

שמיר בסוד... ובגלוי נגד ויתורים

ממלא־מקום ראש הממשלה היה בסוד הנסיעה של ראש הממשלה למרוקו. בשעה שבה נודע כי פרס יצא לפגישתו המלכותית עם המלך חסן במרוקו השתתף מר שמיר בטקס הכנסת ספר תורה לבית המדרש בהתנחלות עלי שבשומרון. „אין כבר „קו־ירוק". ארץ ישראל היא חטיבה אחת", הצהיר מר שמיר, ולאחר מכן הדגיש, כי „לראש הממשלה מר פרס לא ניתן כל מנדט לדבר על ויתורים טריטוריאליים ביהודה ושומרון". היה זה רמז למר פרס לעסוק רק במדיניות השלום של הממשלה ולא להציע הצעות חדשות שהן על דעתו ועל דעת מפלגתו עת הוא מופיע כראש ממשלת ישראל.

חברי־כנסת מהימין והשמאל לא צדנו לראש הממשלה על ביקורו המפתיע במרוקו: „אני מאחל לראש הממשלה הצלחה והזהירות — זהירות בפני התחייבויות שאי־אפשר לעמוד בהן". אמר ח"כ צחי הנגבי (התחיה). ח"כ גאולה כהן (התחיה): „מפרס אני חוששת, לא רק כאשר הוא במרוקו, אלא גם כשהוא יושב בירושלים. הליכוד עשה הימור מסוכן כאשר איפשר לפרס לנסוע". ח"כ אליעזר גרנות (מפ"ם): „פגישה עם ראש־עיר ערבי בגדה עדיפה פי כמה על פגישה עם מלך מרוקו. אין סיכוי לפריצה בלי פלשתינאים".

הד"ר יוסי ביילין, מזכיר הממשלה, הבהיר, כי „פרס לא נשא עמו תוכנית שלום חדשה למרוקו. הוא יביא בפני המלך את התוכנית המערכתית".

לאחר שראש הממשלה ימסור דיווח בממשלה על שיחותיו במרוקו, והפגישה עם המלך חסן תתחיל ליצור תנופה מדינית חדשה, אולי יהיה צורך לשנות את מדיניות הממשלה. שינוי המדיניות פירושו משבר חדש בין הליכוד והמערך, וכל זאת כשהרוטאציה במרחק של פחות משלושה חודשים.

הציניות בניצול הרוטאציה

מאת יצחק דויטש

ראש הממשלה, שמעון פרס, לא התקשה השבוע לבצע את העברתו של יצחק מודעי מתפקידו כשר המשפטים. מר מודעי הבקיע, מה שנקרא בלשון הכדורגל „גול עצמי". מאז התבטאויותיו הבוטות כלפי ראש הממשלה, שמעון פרס, לפני כארבעה חודשים, שעליהן שילם בהורדתו מתפקיד שר האוצר, הוא לא למד דבר. היה עליו לדעת כי התפסים אותו. טקטיקן טוב יותר — אריאל שרון — נוצר באז את לשונו. הזקה עליו שלא יתור עד מה שיש לו לומר כלפי ראש הממשלה, שמעון פרס. אבל כך שלא לתת עילה להדחתו הוא נהג בזהירות בדרכיה. לא כן יצחק מודעי. יוצא אדם מביתו במוצאי שבת, בלי תכנון בראש ובלי שתהיה לכך מטרה ממשית הוא תוקף את שמעון פרס בעניינים שוליים. הדברים אינם יכולים להשיג שום מטרה. סתם דברי קינטור וחוסר טעם. אבל יש משמעים בשק המעניין לפני שהודח את יצחק מודעי. ההתפתחות הופכת גם את מפלגתו של מודעי במועד הפחות נוח; פחות משלושה חדשים לפני הרוטציה; בזמן ששמעון פרס מתכנן את ה„ביג־שאו" שלו במסע לרבאט, בירת מארוקו. ברור כי זה איננו מועד לפרישה מהממשלה, שכן הדבר יספק את כל רצונותיו של המערך: א) — אי־ביצוע הרוטציה; ב) הטלת האחריות למשבר על הליכוד; ג) אפשרות להקים ועדת חקירה בפרשת השב"כ — אף כי שמעון פרס איננו רוצה בה כלל ועיקר מטעמים שלו; ד) השתלטות על קופת האוצר כדי לקדם את עניינם של הגופים המשקיים שהמקורבים שנפגעו בשנה האחרונה. בכל הבחינות הללו היה ברור, כי „הליכוד" חייב לבלוע את הצפרדע, אשר לא עלתה מהיאור אלא מפיו של מודעי.

ומה התוצאה? נוסף להעברתו של יצחק מודעי מתפקידו כשר משפטים יצא שמעון פרס מחוזק כראש ממשלה נחרץ בעמדותיו ומבצע החלטותיו. קשה להבין מדוע עשה זאת יצחק מודעי. ההסבר הוא כנראה באימפולסיביות של האיש — ומכאן מסקנות על יכולתו לתפקד בניהול עניינים מרכזיים שבהם חשובים הזהירות, שיקול הדעת, השקט והטקטיקה.

אבל השאלה אינה של יצחק מודעי. מעניין יותר הניצול הציני של „הרוטציה" על ידי המערך. מה שצריך לשמש לקח לכל מי שיחשוב אי פעם על הסדרים יפים לגם זה. הרוטציה היתה הסכם שביטא את ה„תיקו" בבחירות. „המערך" קיבל את „הבכורה" בשנתיים הראשונות. ברור לו שהציבור יגיב בצורה קשה אם ינסה להפר את ההסכם. אבל בידיו שומר השני נפשו בלוח לבוצוע הרוטציה, הוא מרשה לעצמו מהלכים בלתי נסבלים. בסגנון הדיבור הפוגע המעליב כלפי הצד השני הם עולים על זה של יצחק מודעי. ההדחה של מודעי התאפשרה אך ורק מתוך ניצול החולשה של „הליכוד" בציפייתו לרוטציה.

בפוליטיקה מותרים דברים רבים. אבל ניצול מצב שבו האחד לקח את חלקו הזמני מהכה לתורה כדי לבצע מעשי סחיטה, זהו אכן ליקוי חדשה שאינה מוסיפה אבינות לבי שפועל לפיה. זהו בהחלט ניצול ציני של מצב שאיננו נופל מהיכולתו מאי ביצוע הרוטציה.

התסריט לגבי מה שיקרה לאחר מילוי החובה הפורמאלית בביצוע הרוטציה שקוף וברור.

* • *

איפה ורדיגר?

בערב הראשון בהרצליה אשר הוליד את התפטרותו מהממשלה אמר מר יצחק מודעי בשפט בעל ענין כבי עצמי: „שמעון פרס — כן אבל — החוק במשפטם כמו שהוא החוק במלוכה", לא ברור כלל לשם מה נזקק מר מודעי להם ביטוים כאלה. אבל ראוי לדעת, כי [illegible] כלל אינני חייב להיות בעל השכלה משפטית. [illegible]

יש לבעיה זו הוכחות [illegible]

לאחר מה שקרה [illegible]

כדי להוריד [illegible]

* • *

הטיפול בחוב הפנימי

[illegible]

סוף בעמוד 18

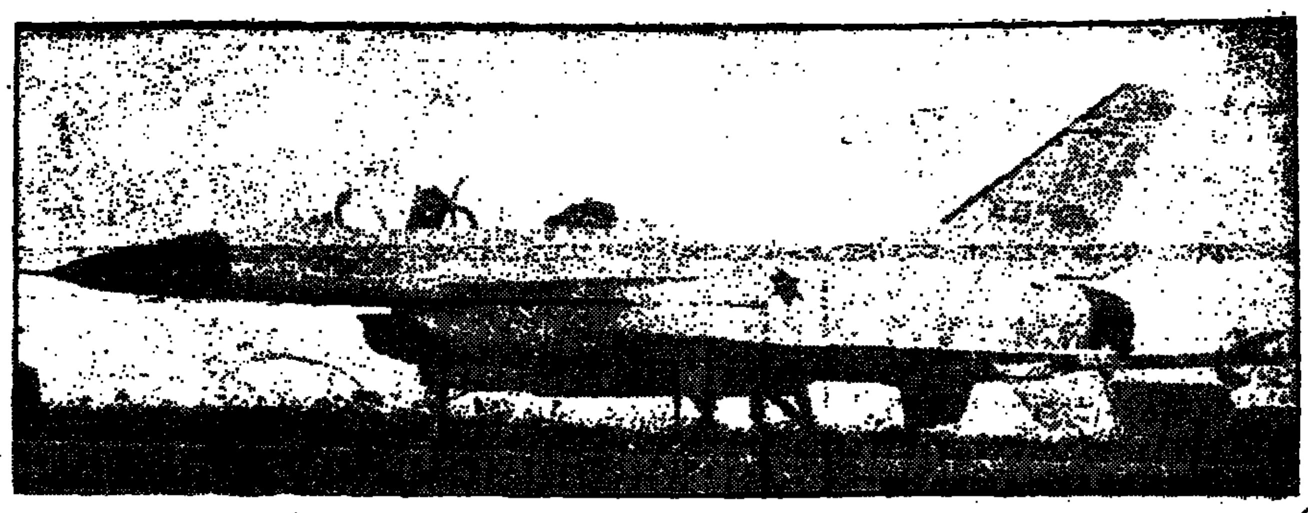

הלביא פו..: על המסלול: האם גם ימריא?

ה„לביא" בין שמיים וארץ

היום כבר ברור: החגיגות נערכו מוקדם מדי. גם השמחה והצהלה בתקשורת היו מופרזות. בכלל, מי שניזון אך ורק מתרמיות עתונאיות יכול היה לחשוב שמטוס ה„לביא" הוא הילד הלגיטימי והמלא של התעשייה הישראלית ושילד זה הגיע לבר־מצווה. לרושם זה תרמו כמובן וממשיכים לתרום במלוא הקיטור אנשי הפרסום של התעשייה האווירית שלנו. צריך להתקרב קצת, להתבונן יותר מקרוב בסיפור, או ב„ילד" הזה בעל החרטום הדק והכנפיים המשוכות לאחור, כדי לקבל תמונה מאוזנת, מפוכחת, ומלהיבה הרבה פחות.

רמז ראשון, טיפת מרורים ראשונה, בכוסות היין של מפקד חיל האוויר האלוף לפידות, מנכ"ל משרד הביטחון דוד עברי, ומנכ"ל התעשייה האווירית משה קרת, שהושקו השבוע בצליצות בטקס גלילת הלביא, היתה הצדדיות הבולטת, המופגנת, של השר עזר וייצמן, מי שפעם נחשב ל„מר חיל האוויר" ושבזמן כהונתו כשר הבטחון — „יצא הפרוייקט לדרך". עוד העדרות שצריכה היתה למשוך את העין של מי שבעניינים. היתה זו של עוזר סגן ההגנה האמריקני דוב זקהיים, שהדו"ח שלו על עלויות „הלביא" ומידיו הפך לספר המצוטט ביותר ע"י מתנגדי ה„לביא".

גם כעסם הבלתי מוסתר, של קציני התקשורת לעתונות בלוד, כאשר הזכרתי באוזניהם את מתנגדי הפרוייקט הגדול — העיד שיש דברים בגו. אכנם „הגלילה" נעשתה, ההבטחה להמראת בכורה בספטמבר הופצה ברבים — אבל זה שאכן יצוייד חיל האוויר שלנו במאות „לביאים" בשנות ה־90, זה עוד לא לגמרי בטוח.

למחרת החגיגות כשהשר הבטחון יצחק רבין דיבר בלעט על עשרות מיליוני דולרים אמריקנים מוקפאים שהובטחו להמשך פיתוח ה„לביא" ועדיין לא הגיעו לישראל, וכשהשר משה ארנס, בהזדמנות אחרת, גם היא השבוע, דיבר בהתמרמרות על אויבי

מאת נ. גולן

ה„לביא" בוושינגטון — רק התחזקה המגמה המעידה על המקלות שנעצו ועדיין עתידים להינעץ בגלגליו של מטוס הקרב המרשים שלנו. „שלנו". הוא במרכאות כפולות כי עם כל הפטריוטיזם הטבעי, חייבים להדגיש ששישים אחוז מייצור ה„לביא" (כולל מנוע, כולל כנפיים) מתבצעים בארה"ב ולא בלוד. כך גם כאשר, שוחחתי השבוע עם כמה ח"כים התומכים ב„לביא" בהתלהבות, ואלה סיפרו לי שה„לביא" מפרנס אלפי טכנאים ומהנדסים בבאר"יים מפעלים. „שכחו" רק להוסיף ש־30 מן המפעלים הללו ממוקמים מעבר לאוקיינוס ביו.אס.אי.

מדוע עזר וייצמן?

אבל בואו נתחיל עם ההעדרויות. איך הסביר השר עזר וייצמן את סירובו להשתתף בחגיגות הגלילה? שלושה נימוקים היו בפיו:

אלף — לויאליות לחבר. למוטי הוד הובטחה משרת יו"ר מועצת המנהלים של התעשייה האווירית. ההבטחה לא קויימה — והוא לאות הזדהות, לא הלך להגוע.

בי"ת — כאשר נתן את האור הירוק לתעשיה האווירית להתחיל בייצור ה„לביא" בשנת 1978 סוכם בינו לבינה על מטוס חד־מנועי וזול יחסית ותנה, לבחירת התפטרותו ממשרד הבטחון, „..מאחורי גבי שינו את התוכניות ויצאו עם היוזמה הגרנדיוזית של ה„לביא" הנוכחי (בגלגול הקודם קראו לו סתם אריה"), שהוא דו־מנועי ועולה מיליארדים.

אז מה רע בכך?

כמה וכמה רעות על פי עזר: ראשית — למדינה אין המשאבים האדירים הדרושים למטוס כל כך יקר. שנית — חיל האוויר ייאלץ בגלל המחיר הזה להסתפק ב־300 „לביאים" במקום 450 המקוריים עליהם דובר.

שלישית — מאין יגיעו מאות המיליונים הנוספים שעוד חסרים לנו לפיתוח?

מה הבעיה, אמריקה תיתן, אתם חושבים לעצמכם. היא לא כל כך תיתן ולא כל כך בקלות סבורים עזר ואחרים החושבים כמותו.

יצרניות המטוסים האמריקניות, כמו „נורתרופ" ו„גנרל דיינמיקס" מפעילות לחץ אדיר על משרד ההגנה האמריקני לבטל את הסיוע. יש להן אינטרס למכור לנו את המטוסים שהן מייצרות (למשל האף־20). במקום לאפשר לנו לכבוש את השוק העולמי עם המטוס המשוכלל שלנו. זה מזכיר לי שבקיר מוסמך במשרד הביטחון הישראלי אמר לי שאם רק יאפשרו לקספר ויינברגר האמריקני, כבר מחר היה מבטל בשמחה את כל ה„לביא".

רבין מחפש שותפים חדשים

ומה חושב על הבעיות הללו השר רבין, זה שהרים בזמנו את היד בין מתנגדי ה„לביא" בכנסת? השר רבין מודע בחריפות להשקעות האדירות בהן מדובר. עד עכשיו השקיעו מיליארד דולר, יש אומרים שצריך להשקיע עוד הרבה מיליארדים. רבין מחפש עכשיו שותפים אמריקנים חדשים שיממנו את המיליארדים האלה, מה שיקטין עוד יותר את התרומה הישירה שלנו לפיתוח ה„לביא" אבל יאפשר לפחות להמשיך בעבודה.

ובעבודה, סבור שר הביטחון והפעם חד־משמעית, אין לנו ברירה אלא להמשיך. עברנו את נקודת „האל־חזור" אומר השר „אנחנו מספקים תעסוקה לכך וכך אלפי ישראלים וכך וכך עשרות מפעלים וא"ז אלטרנטיבה נציע להם אם ייהפכו למובטלים?" שר אחר שהתפרסם בהתנגדותו הנמרצת ל„לביא" היה גד יעקובי. שלשום, אמר לי דברים אחרים: „אני תומך עכשיו בלביא" אבל שימו לב לנימוקיו: „משום שלאחר מה שכבר הוצאנו עליו, הפסקת הפיתוח והייצור תהיה משגה. ה„לביא" על הטכנולוגיות החדישות שהתפתחו סביבו בישראל, יסייע בטווח הארוך לשגשוגה וקידומה של התעשייה שלנו. צריך עם זאת להבין שתוך שנתיים — עלינו לגשת לתכנון הדגם של „לביא" מספר שניים, כדי שהמשך פריצת הדרך המדעית שה„לביא" חולל אצלנו — יובטח..."

מול עזר וייצמן, יצחק רבין וגד יעקובי השוללים או מחייבים בדיעבד, אמר ח"כ אריאל ויינשטיין בטון נלהב: ה„לביא" הזניק אותנו, טכנולוגית, לשנות האלפיים. הרי שנים אנחנו כמיהים לרעיון שסיכויינו הכלכליים טמונים בכך שנהפוך בתעשייה לשווייץ של הטכנולוגיה. אסור לשפוט את ה„לביא", כמו פנקסנים, במאזנים הכספיים שלו אלא בערכים אחרים לחלוטין. בתרומה הכלכלית, המדעית, אפילו המוראלית. זהו חטא שלא להכניס שיקולים כאלה למאזן הסופי. יותר מזה: מעמדה של ישראל בעולם משתנה כאשר מתברר שהיא מסוגלת לייצר את המטוס של האלף הבא..."

אם הח"כ ויינשטיין הוא סתם חסיד ה„לביא", הח"כ עוזי לנדאו מטיל סירוה במתנגדי ה„לביא" ורומז די גלויות לכך שאם נגרד את השכבה העליונה של נימוקיהם הכלכליים נגלה מתחת לפני השטח את הפרצוף המכוער של האינטרסנטיות האישית. חלקם, אומר לנדאו, הם נציגיהם של יצרניות מטוסים אמריקניות ויותר ממה שדאגתם מופנית לטובתה של ישראל בטחונה וכלכלתה, הם דואגים לריפוד הקן הפרטי שלהם.

„זהו ניסיון אינטנסיווי להנמיך את ערכו של ה„לביא" כדי לפנות את השחקים שלנו למטוס של הלהקים האמריקניים — אומר לנדאו בחריפות.

בהתנגדויות למיניהן נכבד את החלטת הממשלה ונאמץ את ה„לביא". אם נתחרט — זה יעלה לנו במחיר כבד מדי (כזכור המתנגדים חושבים שלהיפך, אם נמשיך זה יעלה במחיר כבד מדי). אגב בחיל האוויר לוחשים ממקורות ששמותיהם אינם לציטוט שטייסי קרב רבים גם הם מתנגדים ל„לביא" מתוך חשש שלא יישאר לנו המשאבים להשקיע בטוסים לצרכים אחרים, והרי חיל האוויר זקוק גם למטוסי תובלה, הליקופטרים, וכו' וכו' ולא רק למטוסי תקיפה משוכללים.

„הלביא" מחזק את הכלכלה

ממשיך הח"כ לנדאו: מי שאומר שה„לביא" תורם למשבר הכלכלי בישראל דומה בעיני לקורח, דתן ואבירם ולשניים עשר המרגלים. הוא מוציא את דיבת הארץ רעה. אין שמץ של אמת בדיבה הזו. אדרבא — הלביא מחזק ולא מחליש את הכלכלה שלנו, ואם לא משום סיבה אחרת, אז לפחות מזה שמאות המיליונים ששלחה ארה"ב נועדו אך ורק לפרוייקט הלביא.

יש ללנדאו עוד שכנועים באמתחתו: א. הודות ללביא נוכל בעתיד, אם נרצה, בכל זאת לרכוש מטוסי קרב אחרים, ללחוץ על הורדת מחירים.

יצרניות המטוסים במערב ידעו שלישראל יש אלטרנטיווה, בצורת ה„לביא", ושאם הן רוצות למכור מטוסים — עליהן להוריד את מחיריהם כשמדובר בנו. גם את זה צריך להוסיף למאזנים של העלות.

קיצורו של דבר — „את השועלים הקטנים המחבלים בכרמיה של התעשיה האווירית" צריך להחתים ולסגור אחת ולתמיד...

הגדול והעיקרי שבתומכי פרוייקט ה„לביא" הוא השר משה ארנס. שבזמנו כשגריר ישראל בוושינגטון נלחם החזה על ייצורו בינינו לבין האמריקנים. לארנס נימוק נוסף להצדקת הלביא ולהעדפתו על פני המטוסים האמריקניים המחכים בהאנגרים של „נורתרופ" והבריתיה לקליינטים כישראל. מסביר ארנס: „בכל מטוס אמריקני שקנינו עד כה נאלצנו להכניס שיפורים ושינויים והתאמות שיכשירו אותו לצרכים שלנו. ה„לביא" הוא, אחרי ה„כפיר", המטוס הראשון שנתפר לפי מידתנו, וזאת בצד היותו המטוס הטוב ביותר בעולם לצרכים להם הוא נועד. ארץ ישראל נהיית ביסורים אז אנא לא להיבהל מהמחיר האסטרונומי שה„לביא" יעלה לנו.

דיבורים דומים נשמעו אצלנו בזמן פיתוח הטיל „גבריאל", בזמן פיתוח טנק „המרכבה", בזמן פיתוח מטוס ה„כפיר", ולבסוף גם המתנגדים הגדולים נדמו. כנ"ל, אני מקווה, יהיה גורלו של ה„לביא" שהוא כרגע הדבר הגדול והיפה ביותר, טכנולוגיה מדעית ותעשייתית, שישראל מסוגלת לייצר".

מגלה ארנס: עד שארה"ב תגמור לפתח את המטוס העתידי שהיא עוסקת בו עתה ושהפרטים עליו חסויים — המטוס שנמצא בסך הכל בשלבי אפיון בלבד — ה„לביא", משיצא אל המסלולים בשנות ה־90 יהיה המטוס המשוכלל ביותר שקיים בעולם..."

להזכירכם. מול דברים אלה של השר ארנס. צריך להעמיד את דברי השר יעקובי הסבור שבעוד שנתיים צריך לחזור אל לוחות השרטוט כדי להכין „לביא שני" (בעוד ש„לביא" הנוכחי, אם אכן נייצר אותו לכמות יהיה מבצעי ב־1990 לכל המוקדם) ומול אנשים כח"כ לנדאו המשוכנעים בכל ליבם שה„לביא" אכן יטוס, אומרים במשרד הבטחון שמתנהלים מגעים די רציניים עם האמריקנים על היענות לאפשרויות האחרות, למשל — קניית המטוסים המוכנים כבר לפעולה ומול החוגגים השבוע שכבר ראו בחזונם „לביאים" בשחקים אין לי ברירה אלא לזרוק דלי של מים צוננים על ראשם ולהזכירם שהמטוס המרשים שנגרר מן ההאנגר בלוד היה בסך הכל דגם שלא נועד לטיסה ושהמטוס שיוכל לטוס אי־פעם, יערוך את טיסת הניסוי שלו רק בספטמבר השנה ואת טיסת הבכורה האמיתית שלו, אם בכלל, רק ב־1990.

שלא תבינו, חלילה מכך, שמישהו ודאי לא אני, רוצה בהכשלתה של התעשייה האווירית או מתנגד ל„לביא" מסיבות אנטיפטריוטיות. הדרך לגיהנום רצופה כוונות טובות, ולו פעם, עודף של פטריוטיות שאין שכל ישר או סתם חשבוניה בצידה — יכול לשקע אותנו בבוץ. הבוץ, אמר לי השבוע ציניקן אחד בכנסת, שלא לציטוט שמו, הוא למרבה הצער, המקום עליו נוחתים רוב בעלי המשגות...

במעמד התגיגי של גלילת הלביא רה"מ שמעון פרס נושא את דברו ומברך את התעשייה האווירית על הישגה הגדול

מדוע הזמין חסן השני את פרס למרוקו?

מאת מוטי זפט

ראש ממשלת ישראל ומלך מרוקו פרסמו אתמול בצהריים הודעה משותפת בסיום ביקורו של פרס במארוקו.

מיד עם הכרזת מקורבי של ראש הממשלה פרס ופעולותו במרוקו, התייצב המלך חסן השני בפני עמו בשידור חי בטלוויזיה והסביר לאזרחיו את המניעים להזמנת ראש ממשלת ישראל לארצו.

מגמת דבריו ניתן היה להבין, כי המלך „באר כובי" מראש בכוונת ישראל על שלא הראה נכונות גם בבקום לאמץ את תוכנית פס ועל אשר סירב לשתף אנשי אש"ף בשיחות מדיניות. הצפויות להביא להשכנת שלום במזרח התיכון.

המלך לא היה צריך להיות מופתע מעמדותיו של פרס. הוא הכירה לפרטיה. אך נראה שהופעתו בטלוויזיה המרוקנית נועדה לפייס את בני עמו ואת מדינות ערב האחרות.

אם כן מדוע הזמין חסן השני את שמעון פרס לשיחות במרוקו?

האם אין לו מה להפסיד מתגובה מדינות ערב על ההזמנה? מדוע הסכים לפגישה גלויה עם שמעון פרס בעוד סירב לפגישה כזו עם מנחם בגין?

על זאת ועוד שוחחנו עם פרופ' מיכאל אבוטבול מהאוניברסיטה העברית ירושלים.

ש. מהי עמדתו של מלך מרוקו חסן השני בעולם הערבי, שיכול להזמין את פרס לשיחות בארצו?

ת. באופן פורמלי מכהן חסן כיו"ר התורן של פסגת הערבית וכן עומד הוא בראש ועדת קודש לענייני המקומות הקדושים.

מבחינה המהותית, אינני חושב שיש לו מקום מרכזי בעולם הערבי. דווקא בגלל כך הוא „משחק" בכליו הוא. דווקא משום שלא יכול להיות כמנהיגי ארצות ערב.

ש. האם חסן לא נטל סיכונים בהזמנת ראש ממשלת ישראל לביקור?

ת. לא רק שלא נטל סיכונים אלא להיפך. קודם כל צריך לראות איך יציג, את מה שקלה בביקורו של פרס.

כלפי חוץ נועד הביקור בעיקר לעולם המערבי. ובעניין זה ישיג מספר דברים: יצליח מבעדו כמלך מתון — הדימוי שלו במערב הוא דבר שחסן מייחס לו חשיבות רבה, כמו כן חשוב לו מה יאמרו העתונים בוושינגטון ובפאריס. כזכור המלך יוצא בקרוב לוושינגטון וחשובה לו דעת הקהל שם ודעת חברי הקונגרס. כמו כן עשוי הדבר לסייע לו במישור הקשרים עם צרפת.

במישור העולם הערבי — חסן היה תגובות כפי שאפשר היה לצפות מראש. לא היו הפתעות: סוריה, לוב ואלג'יריה לא הסתייגו באהרונה ביחסיהן עם מרוקו ובכאן שתגובותיהן לא הפתיעו.

ש. מה הניע את המלך חסן לפגישה בבי־שא? האם גם היה הצירוף שמלה ליהודיה בארצו, קשור לכך?

ת. נראה לי שהנושא היהודי היה כאן שולי, באשר לרווח שיכול להשיג מהביקור, — אינני מאמין שחשב שבתום הביקור יהיו דברים דרמטיים.

אולם מבחינתו, הוא יוכל עתה לטעון, הנה אנחנו הערבים ניסינו מה שאפשר — אפילו הזמנו את ראש ממשלת ישראל. ייתכן שחשב שזה יכול להיות קלף לטובתו ולטובת הענין הערבי.

ש. מדוע, לדעתך, שמרה מרוקו על שתיקה, לפחות בימים הראשונים של ביקור פרס?

ת. הביקור הוא יוזמה אישית של המלך. מאחר שהנושא רגיש, הוא לא רצה לעשות דברים העלולים להגיע עד כדי זעזוע לארצו. נוסף לכך, ארצו כבר רגילה ליוזמות חשאיות והבי־חבאיות של המלך.

כמו־כן, הכל קשור לתוצאות. אם יהיו חיוביות מבחינתנו, — המלך כבר ימצא דרך לפרסם את הנושא. אם לא תהיה תוצאה חיובית לארצו — יאמר שהיה כאן ניסיון ו„אנחנו את שלנו עשינו".

ש. האם לדעתך הקדים חסן לביקור פרס שיחות עם מנהיגי מדינות ערב ואמריקה?

ת. אני בטוח שבצורה זו או אחרת הודיע על כוונותיו. אך גם לא אתפלא אם לא עשה כן. ייתכן גם שהסתיר חלק מהדברים מחלק מהאנשים. הוא שליט שבהחלט מסוגל ליזום דברים בעצמו.

ש. האם יש בהזמנת פרס משום הכרת מרוקו בישראל?

ת. אינני חושב כך, אם מדובר בהכרה רשמית. אולם הכל יודעים שבין שתי המדינות יש קשרים טובים תוך מהלך נורמליזציה ודוגמא לכך הם ביקורי ישראלים רבים, יוצאי מרוקו ואחרים, בארץ זו. נראה שיש גם קשרים במישורים אחרים. אבל לא הייתי מגדיר זאת כהכרה רשמית דיפלומטית במדינת ישראל.

ש. הכן המלך פרס ב־1980 לפגישה גלויה עם בגין ואילו עתה הסכים לפגישה כזו עם פרס מה נשתנה?

ת. האדם — פרס. חסן מאמין שפרס מתון בהשקפותיו ושאפשר לדבר איתו ולכן הסכים לו וסירב לבגין.

ש. האם ניתן לצפות לביקור גומלין של חסן בישראל?

ת. אי־אפשר לדעת אבל ייתכן שיהיה דבר כזה. מה שהפריע לערבים בביקורו של סאדאת בירושלים זה שהוא בא למדינת האויב. כאן מלך מרוקו הזמין אליו את ראש ממשלת ישראל ואמר לו את מה שהיה בדעתו לומר. לכן בבחינה פוליטית־פרוזקית, — אין בין ההכרה צורך בביקור מלך מרוקו בישראל. אינני חושב שיתרחק לכת עד כדי כך.

ש. מה הייתה מטרתו העיקרית של הביקור?

ת. עצם הפגישה עם מלך ערבי הוא הישג גדול. איש אינו מצפה לתוצאות מיידיות לכה. המלך מכיר היטב את המציאות הערבית וכן יודע שפרס כבול בשיטי ממשלת האחדות ואינו יכול להציע הרבה. אולם עצם הדבר שהמלך הזמין את ראש־ממשלת ישראל לביקור בארצו והם שוחחו — זה כבר דבר חשוב.

סיכומו של שבוע

הביקור במרוקו — דיאלוג ולא מו"מ

כשיצא ראש הממשלה, שמעון פרס, לביקורו המפתיע במרוקו, לא היו ציפיות כי בשיחותיו עם המלך חסן השני יושגו תוצאות ממשיות. חשיבותו של הביקור היא בעצם קיומו והוא מהווה שלב נוסף בתהליך הארוך להשכנת שלום במזרח התיכון.

כשהחליט המלך חסן להיפגש בארצו עם ראש ממשלת ישראל הוא נטל על עצמו את הסיכון להיות יעד להתקפות מצד מדינות הסירוב הערביות, אך אין ספק כי צעדו הנועז נעשה בתיאום עם ארה"ב ועם כמה מהמדינות הערביות בעלות אוריינטציה פרו־מערבית. אך אם היו מי שציפו כי בפגישות בין חסן ופרס יועלו רעיונות חדשים, שיהא בהם כדי לתת מימד חדש לתהליך המדיני במזרח התיכון — נתבדו תקוותיהם. חסן העלה בפני פרס את „תכנית פס" מספטמבר 1982, שישראל שללה אותה מכול וכול בעבר. תכנית זו מדברת, בין היתר, על נסיגת ישראל מכל השטחים ששוחררו במלחמת ששת הימים, הקמת מדינה פלשתינאית עצמאית שבירתה ירושלים, שיתוף אש"ף במו"מ וכיו"ב. אין להניח שהמלך חסן ציפה ששמעון פרס יסמוך את ידיו על תכנית פס, אך אולי רצה לשמוע על התייחסותו לכמה מרכיבים בה. לפי פרסומים שונים היה ויכוח קשה בין השניים, והמלך חסן בנאום פומבי לעמו סיפר, בין היתר, כי ראש ממשלת ישראל דחה את הצעותיו לשיתוף אש"ף במו"מ ולנסיגה ישראלית כוללת מ„השטחים".

בשובו אתמול בבוקר לארץ אמר ראש הממשלה כי הביקור במרוקו נשא יותר אופי של דיאלוג מאשר אופי של משא־ומתן וכי זו היתה הכוונה מראש. הוסיף, כי הוא והמלך חסן הסכימו על פגישות נוספות.

הדיאלוג עם המלך חסן ובמישורים אחרים ימשך, אך הבעיה העיקרית היא, כמובן, המו"מ המעשי. ובנושא זה של קידום התהליך המדיני והצטרפותה של ירדן לשולחן המו"מ — הדרך רצופה מקשים ומעקשים למכביר.

ב. ש. נגה

ייצור ה„לביא" — עוד עימות עם ארה"ב

אווירה חגיגית שררה השבוע במפעלי התעשייה האווירית עם הצגתו של מטוס ה„לביא" הראשון שייצר במפעל במקום שבו השתתפו כאלפיים אורחים מהארץ ומחו"ל, ביניהם אנשי קונגרס ארה"ב.

כיאות לטקס כזה נאמרו בו מילים רמות וחגיגיות על ידי ראשי הממשל בארץ והתעשייה האווירית. אולם כבר למחרת היום התברר, כי השמחה מוקדמת מדי ויש עדיין מכשולים רבים העומדים בדרכו של המטוס, שיאכל עוד מיליארדי דולרים מהתקציב הישראלי ומכספי הסיוע האמריקני. ויותר מכך: למרות ההצהרות החגיגיות הרבות שהושמעו, ייתכן כי ביצוע הפרוייקט יידחה, או אפילו יבוטל בכלל.

למחרת הטקס נודע, כי איומי ארה"ב להפסיק את תמיכתה בפרוייקט הם איומים של ממש, וכי הוחל בישומם. התברר, כי ארה"ב עיכבה חמישה חוזים לפיתוח המטוס, בהיקף של 37 מיליון דולר, והיא עומדת על דעתה שלא להשקיע כספים אלה. ארה"ב אינה מתנערת מהבטחותיה לסייע לבטחון ישראל, אך אינה מוכנה לעשות זאת באמצעות פרויקט הלביא המשותף לשתי המדינות.

התנגדות ארה"ב להמשך פיתוח מטוס הקרב של שנות התשעים יצרה משבר בינה לבין ישראל. בשיחות שקויימו באחרונה עם נציגים אמריקנים הם ביקשו לדון על אלטרנטיבות ל„לביא", אולם שר הביטחון, יצחק רבין, סירב לדון בכך כל עוד ארה"ב לא ביטלה את הקפאת החוזים. בלשון אחרת, פירושו של דבר הוא, כי ישראל מוכנה עקרונית לדון על אלטרנטיבות, אך הן לא יבואו על חשבון המשך פיתוח ה„לביא".

התנגדות ארה"ב לפרוייקט הווקרתי של ישראל היא תוצאה ישירה של דו"ח עוזר תת שר ההגנה האמריקני, ד"ר דב זקהיים, יהודי אורתודוקסי ובעל סמיכות לרבנות מ„ישיבה יוניברסיטי". הוא בדק את הפרוייקט, ומסקנותיו היו קטלניות לגביו. לפי ממצאי הבדיקה שערך, מחירו של מטוס מייצור ישראלי יגיע ל־22 מיליון דולר, כי שבעה מיליון דולר יותר מהתחזיות הישראליות. הפרש עצום. זה, אם אכן נכונים בדיקתו וחישוביו של זקהיים, הוא משמעותי בהתחשב בכך שמדובר על כמה מאות מטוסים שירכוש חיל האוויר הישראלי.

יש לציין, כי הדו"ח השלילי של זקהיים אינו יחיד, וגם בארץ הושמעו קולות התנגדות לפרוייקט. היו מי שטענו, כי מוטב להפסיקו למרות שכבר הושקע בו סכום של יותר משני מיליארד דולר העלול לרדת עם הפסקת הפרוייקט לטמיון. אולם מול מתנגדים אלה עומדים מספר דוחות ישראליים המחייבים את ביצוע הפרוייקט. אלה אושרו כמה פעמים על ידי שרי ביטחון שונים שכיהנו בתפקיד זה בשנים האחרונות, כולל שר הביטחון הנוכחי, יצחק רבין. לצומת המחייבים המותלפים של הפרוייקט ישנם גם מי שמפקפקים בנכונות הסכומים הנקובים על ידי התעשייה האווירית על הפיתוח והייצור של המטוס, אך טוענים כי אין כבר דרך חזרה ומוטב להמשיך בפרוייקט. קיים גם חשש לעתידם של כמה אלפי מהנדסים ועובדים מיומנים שימצאו את עצמם בלי תעסוקה אם הפרוייקט לא יושלם. ויותר מכך: עתיד המפעל כולו עלול להיות אז בסכנה.

חיל האוויר הישראלי, שלמענו פותח המטוס האמור להיות מהטובים בעולם, לא יסבול מן העיכובים, כי האמריקנים מבטיחים מטוסים מייצור שלהם, שבהם ישולבו הפיתוחים הישראליים.

ברוך אדלר

מרוקו והיהודים

ביקורו של ראש ממשלת ישראל, שמעון פרס, במרוקו ושיחותיו עם המלך חסן השני העלו מחדש את פרשת היחס של מרוקו ליהודייה ולמדינת ישראל.

בעתון המרוקני „מרוק סוהר" נתפרסמו לאחרונה שני מסמכים תחת הכותרת „מרוקו — מגינת זכויות היהודים". מסמכים אלה בצרפתית ובערבית צולמו על־ידי צמים בן־שיטרית בביקורו במרוקו לפני כחודש, ברשותו האדיבה של מר עלאוזי, עורך „מרוק סוהר". המסמכים הוצאו מהארכיון הלאומי של לשכת העתונות הממשלתית בקזבלנקה. אנו מפרסמים קטעים מהדברים בעתון המרוקני.

המסמכים המעניינים שאנו מפרסמים כאן מעידים פעם נוספת כי מרוקו הגנה על היהודים מאז ומתמיד.

מרוקו הגנה תמיד על הזכויות הלגיטימיות של היהודים ואנו מוסיפים שני מסמכים לתיק זה של היחסים בינינו.

המסמך הראשון הוא משנת 1939. הוא מתאר חקירה הקשורה בפניה של ראש הקהילה המרוקאית באל קודס, מוחמד אבדלאיאריס מלוקי, אל ממשלת דמשק לאחר שיהודי העיר ביקשו את התערבותו בעקבות החרמת ירושתו של יהודי. מסמך זה מדגיש כי המרוקאים, בדומה לשאר המוסלמים, עמדו מאוד על הגנתם של ה„דהימיס" (אנשי חסות, בני דתות אחרות, כיהודים ונוצרים, בעולם המוסלמי).

מסמך אחר, אשר מעיד על המשכיותה ועקביותה של מדיניות מרוקו, הנושא את התאריך 1941, מוקדש לסירובו של הוד מלכותו מוחמד ה־5 להפעיל את החוקים האנטי־יהודיים אשר נכפו ע"י הנאצים על ממשלת וישי. פקיד צרפתי מנציבות צרפת מר רנה טוראני, שלח ב־24 למאי 1941 מברק למשרד החוץ הצרפתי אשר שמר עליו בארכיונו — וזהו לשון המברק:

„נודע לנו ממקור בטוח שהיחסים בין סולטן מרוקו ושלטונות צרפת הינם מתוחים מאותו יום בו נציגות צרפת במרוקו הפעילה את הצו הבדבר גזירות נגד היהודים", לאור התנגדותו הנמרצת של הסולטן. הסולטן סירב להבדיל בין נתיניו, כי כולם נאמניו.

בהיותו נעלב על בזיון סמכותו ע"י שלטונות צרפת, החליט הסולטן להפגין קבל עם ועדה את התנגדותו לגזרות נגד היהודים, הוא חיכה לחג הכסר לשם כך — לרגל חג זה נוהג הסולטן לערוך משתה מפואר בו מוזמנים נציגיה הרשמיים של צרפת והאישים הבולטים של מרוקו. לראשונה בתולדות מרוקו, הזמין הפעם הסולטן את נציגי הקהילה היהודית, והושיב אותם במפגיע במקומות המכובדים ביותר, יחד עם הנציגים הצרפתיים. הסולטן גם הציג בעצמו את הנציגים היהודים. וכאשר הנציגים הצרפתיים הביעו את תמיהתם מהנוכחות של יהודים במשתה, אמר להם הסולטן: „אינני מסכים בשום אופן עם החוקים האנטישמיים החדשים ואני מסרב להיות שותף לגזרה שאני מגנה. ברצוני להודיע לכם שהיהודים הם בני חסותי כפי שהיו בעבר, וזהו כל הבדל בין נתיני".

הכרזה רבת רושם זו היתה לנושא שיחות נרגשות בין כל האוכלוסיה, צרפתית ומקומית כאחת.

ר' ש"ז שראגאי, שהמציא לנו את החומר מציין כי מהדברים מתברר, בין היתר, שכל הטענות של ממשלות שונות שלא יכלו למנוע מאנשי היטלר להשמיד את היהודים, הם דברים בטלים ואילו היו רוצים יכלו למנוע זאת. מהמסמך משנת 1941 מתברר שהסולטן המרוקני (המלך לא רצה שהיטלר יהרוג את יהודי ארצו, הוא התקומם נגד הנציג הצרפתי במרוקו ומרוקו היתה עדיין תחת שלטון צרפת) ומנע את הריגת היהודים, ובצורה הפגנתית.

ה.

הביטחון ברצועת הביטחון בלבנון

נכון. רצועת הביטחון בדרום לבנון אינה נותנת תשובה לירי קטיושות מחוץ לרצועה אל שטח ישראל. בידי המחבלים בלבנון קאטיושות רוסיות, 107 מ"מ, עד לטווח של עשרה ק"מ; קאטיושות „גראד" לטווח של 14 ק"מ; קאטיושות 122 מ"מ לטווח של 21 ק"מ. לשיטות זאת, חברי ועדת החוץ והביטחון של הכנסת ניבוי בפני ביטים אלה, חשוב להחזיק החייץ הזה של רצועת הביטחון, במחסום מפני חדירה לישובה ישראל לסמירת פינגע. הרצועה, באמצעי פליכזח, מופיחת את עצמת לקחים קרבנות מדי, ואת כל המקרים מתפרסמים.

הניסיון במלחמה בטרור יוכיח את התועלת הרבה שיש בתמיכתה של האוכלוסיה המקומית וסיוע של תושבים מקומיים למלחמה במחבלים. בסיורנו בדרום לבנון שמענו וראינו התקדמות רבה גם בתחום הזה. גם בקרב השיעים, שמאז יצא צה"ל מלבנון הפכו אויבים לנו, חודרת בהם אט אט ההכרה בקשרי גורל בינם לבין ישראל, אם חפצי חיים וביטחון הם. על כך מעידה העובדה, שבכל שבוע מתגייסים שיעים לצבא דרום לבנון. הסיוע הפלשתיני מקומם ומרגיז את השיעים.

צבא דרום לבנון, בנוי ומבוסס כצבא מקומי, מונה כאלפיים וחמש מאות איש. לאחרונה מתגייסים אליו גם שיעים וגם דרוזים, בנוסף לנוצרים. בחודשים הראשונים לצאת צה"ל מלבנון חששו תושבי דרום לבנון שגם צד"ל אינו אלא דבר ארעי. אט אט קלטו שנחושה עמדת צה"ל להחזיק ברצועת הביטחון בדרום לבנון, כל עוד אין בלבנון יציבות צבאית ומדינית, וכל עוד אין גבולות ישראל בטוחים מפני התקפות וחדירות מחבלים.

„סיוע" לנחישות החלטתו של צה"ל להתמיד בנוכחה ברצועת הבטחון ניתן דוקא ע"י יונ"פיל. אנשי האו"ם היו מפרסמים בכל שני וחמישי, שהנה־הנה צה"ל עוזב, וכל התאריכים בטלו והיו כלא היו. חיילי צד"ל לוחמים „ליד בתיהם" ובקרבת משפחותיהם, וגם זה נותן להם יתרון על פני הפלשתינאים כתקופיהם.

אין רצועת הביטחון מהווה אי מבודד. פועלות חמש נקודות מעבר בין הרצועה לבין הצפון. בכל אחת מהן עורכים ביקורות ובולמים חדירת מחבלים ומכוניות תופת.

מי תוקף את רצועת הביטחון, מי מנסה להגיע לגבול ישראל למטרת חבלה ורצח? (א) חברי תנועת „אמל" השיעית, שממנה צמחה תנועת „חיזבאללה" האיראנית. המימון בא מאיראן באמצעות שגריר איראן היושב בביירות. (ב) הפלשתינים, רובם נאמני ערפאת, שחלקם חזרו השנה לאזורי צור וצידון. (ג) נאמני ג'ורג' חבש שבסוריה, שממנה יוצאים „המתאבדים". לפני שהם יוצאים למשימה הם מצטלמים ומוקלטים בוידיאו, ולאחר מכן משודר הסרט בסוריה, כל אחד מקבל ארבעה „ימי נופש" של הכנה ו„שטיפת מוח", במתנה מיוחד. משם הם יוצאים בתחושה שעצם ההתאבדות היא „הד" כוזכה" אותו ב„גן־עדן". על כל זריקת קטיושה על ישראל מקבל המחבל חמשת אלפים דולאר.

מרבית הפיגועים ונסיונות החדירה, הם פרי מעללם, תיכנונם ובורכתם של הסורים, בראשותו של ראג'י כנען, בריגדיר־גנראל, ראש המודיעין הסורי הצבאי בלבנון.

בתשעים נסיונות של פעולות טרור היו בחודשים האחרונים; ירי על מוצבים, הנחת מטענים בצירי תנועה, נסיונות חדירה ברגל או במכוניות תופת. יש גם נסיונות חדירה דרך גדר רצועת הביטחון למטרת הברחת סמים ונשק.

כמאה ועשרים אלף תושבים ברצועת הביטחון, מהם כשבעים אלף שיעים, כ־30 אלף נוצרים וכ־20 אלף דרוזים. המספר אינו קבוע, כי תושבים יוצאים ובאים אל הרצועה ללא הפסקה.

יצויין כי חלק מחיילי צבא דרום לבנון מקבל את שכרו מממשלת לבנון; כמו שאר החיילים של צבא לבנון. מפקד צד"ל, הגנרל לאחד, שהיה ראש המודיעין הצבאי הלבנוני, בן 56, נחשב כמציל המיעוט הנוצרי מידי השיעים, מציל הדרוזים. הוא לובש מדים של צבא לבנון, קצינים וחיילים של צד"ל משמשים, למעשה, „חונכים" של צבא לבנון.

הגנרל לאחד, וכן קצינים שיעים, שלאחרונה נכנסו לצבא דרום לבנון, חוזרים ומזכירים את דברי שר הביטחון יצחק רבין שפעמיים שלוש הכריז שישראל תפנה כליל את לבנון ברגע שיקום כוח לבנוני שיהיה מסוגל למנוע פעולות חבלנית נגד ישראל.

יונה כהן

עט לשחוק

פרס לחסן: שלום עליך. חסן לפרס: עליך השלום. ואילו סוריה מודיעה כי חסן חשוב כמת ומוסיפה לו את התואר „עליו השלום".

* * *

טרם נחתם חוזה בין פרס לחסן וכבר שמענו שבסוריה הוציאו על חסן „תווה".

* * *

בגל"צ, כמו גם ברדיו ובטלוויזיה הערבית זועמים על שפרס לא איפשר להם לסקר נסיעתו למרוקו: על מה יצא הקצף? הרי ידוע שמאז הבחירות האחרונות פרס אינו מאמין בסקרים.

* * *

איך זה משנה אם ראש הממשלה נפגש עם המלך חסן או עם המלך חוסיין, העיקר שהוא עולה על דרך המלך.

* * *

בששביתת האחיות כבר מאחורינו ועתה עוסקים בדיונים סביב תביעותיהן מתברר שלא זו בלבד שהשביתה לא הביאה הישגים לשובתות אלא אף את הקרע שיצרה בין האחיות לחולים קשה יותר לאחות.

* * *

משבר מודעי החדש איים לפרק את הממשלה. אך בטרם צבר תאוצה מצא מודעי עצמו את הפיטורין.

*

מודעי אמר כי פרס רחוק ממשפטים כפי שהוא רחוק מכלכלה. פרס שמע את המשפטים וקיבל הלכלה.

אילן בומבר

השבוע בקו

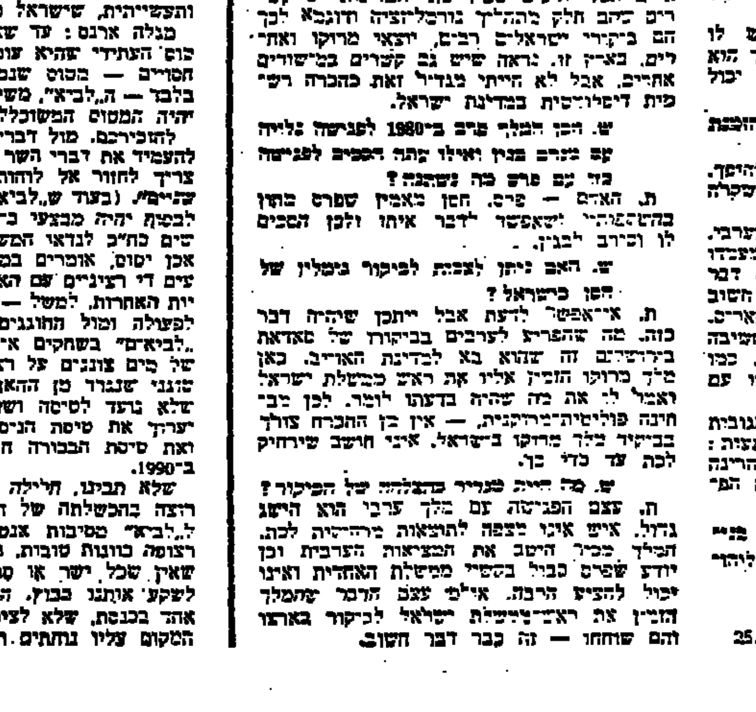

עצה קונסטרוקטיבית...

ועידת התנועה הדתית לאומית — מראות, הערכות וסיכומים

שיחה עם מזכ"ל־על של התנועה הדתית לאומית, הרב יצחק לוי

עם הפנים לתנועה גדולה הפועלת למען כלל ישראל

מאת שאול שיף

ראש ישיבת כפר־מימון, הרב יצחק לוי, שנקרא זה עתה מאחרי הצאן ל־כהן בתפקיד מזכ"ל העל של התנועה הדתית־לאומית, הוא גם תוצר העל, אם אפשר להתבטא כך, שהניבה ה־ציונות הדתית. נולד בתשי"ז בקזבלנקה שבמרוקו. גדל בבית ציוני־דתי, ספוג באהבת העם והארץ, בנו של חבר הכנסת לשעבר, דניאל לוי (נמנה גם עם הוועדה לשיקום התנועה — "ועדת יגר"); למד בישיבה תיכונית, "כתיב מאיר", ולאחריה המשיך במסלול התורני: ישיבת הסדר "כרם ביבנה", המחזור המייסד של "ישיבת הכותל" (עם תום מלחמת ששת הימים) מש־התחתן עם רעייתו, חנה, בת ירו־שלים, מצאצאי רבי שמשון רפאל הי־רש (לבני הזוג לוי חמישה ילדים), המשיך ללמוד ב"כולל" של ישיבה זו. ובהמשך: ר"מ בישיבת כפר־מימון, ו־משעבר ראש הישיבה, הרב יעקב א־ריאל, לעמוד בראש ישיבת ימית, נת־בקש הרב לוי לעמוד בראש הישיבה בכפר מימון.

כי שסבור, כי לתפקיד הרם בתנועה נבחר "מ־הכד" שניתן יהיה לתמרנו עשוי עד מהרה להת־בדות. הרב לוי, מספרים מקורביו, הוא שקדן ויסודי הכותב לשחקני הכוחות המפלגתיים. פעי־לותו במצ"ד ו"שיעורי הבית" בוועידה הכשירו־הו להתמודד עם האתגרים שבכהונתו החדשה.

הרב לוי נבצר מלפרט, בשיחתו את מכלול הכ־יווניו להשלמת מלאכת שיקומה של התנועה. אך מן המצב שבשמנו מפיו ניתן ללמוד, כי יפעל בכל יכולתו וכישוריו לבסס את התנועה "יותר כתנועה מאשר מפלגה" עם כל המשתמע מכך.

קיוויתי להרבה יותר

"הצופה": איך היית מסכם את הוועידה. האם היא הצדיקה את ציפיותך ממנה?

הרב יצחק לוי: בהחלט לא. מהלך הדיו־נים בוועידה לא הצדיקו את ציפיותי. קיוויתי להרבה יותר. היתה התקווה שהבחירות המוק־דמות שנערכו לקראת הוועידה, יצליחו למתוק את הסיעתיות הגה התברר שלא כך היו פני הדברים. אף־על־פי־כן היו מספר נקודות אור שאין להתעלם מהן ויש לברך עליהן.

בשלבים שונים של הוועידה, היה שיתוף־פעו־לה בין גופים רבים, שבדרך כלל מיעטו להיוועד יחד. פרופ' אבנר שאקי היה מעורה בתהליך קבלת החלטות, כנ"ל לגבי "אמונה", הכושבים. להרות משקלם הסגולי והייחודי נטבע מהם, משום מה, בעבר לתרום בגיבוש החלטות.

דבר נוסף ראיתי בוועידה — הרבה מאד פנים חדשות. נכון, חלקם לא ידעו איך להתנהג, בשל היעדר ניסיון, מול "הבישולים" הפוליטיים ב־וועידה. אבל, אני מאד מקווה, שילמדו מהר להת־אושש ולעמוד על דעתם ולא להזדהות עם הסי־עות.

החל גם בתהליך של דימוקרטיה אמיתית ב־בחירת המוסדות. זהו שינוי גדול: עד היום הכל הוכן ב"מכבחים" ובוועדות מסדרות. בחירות ה־וועד הפועל של התנועה והוועד הפועל של "הפו־על המזרחי", מבקר התנועה הרשות לביקורת — כל אלה נבחרו בהליך דמוקרטי הראוי לכל שבח ואי־אפשר לבטל את ההישג הזה. זה נותן מקום לתקווה שהנה אנחנו עומדים בפני מהלך אמיתי של התחדשות.

בעקבות שיחה ב"שש עיניים"

מה היו השיקולים שהכריעו אצלך את הכף להתמודד על כהונת מזכ"ל העל?

עד יום שלישי בשעת לילה לא חשבתי כלל להתמודד על התפקיד. איש לא ציפה לזה לא בישיבה ולא במשפחה. עד אז תמכתי במועמדו־תו של השר יוסיקה שפירא, שלגביו האמנתי כי הוא מסוגל להתמודד עם התפקיד ולהרים את התנועה. אלא שהתברר שמחסום ששים האחוז הוא מחסום קשה. במחשבה שנייה אני מברך על המחסום הזה, כי הצבתו הוא גם חלק מהבראת התנועה. מחסום זה, ייכנס למודעות של הנבחרים והם ילמדו שהם זקוקים ל"קרדיט" גבוה מהציבור, כדי להמשיך ולהשאר בתפקידם.

באותו שלב פנו אלי חברים רבים שאציג מו־עמדותי. הלחצים עלי גברו מצד חוגים רבים בתנועה ולא רק ממצ"ד. למרות כל הפניות עמ־

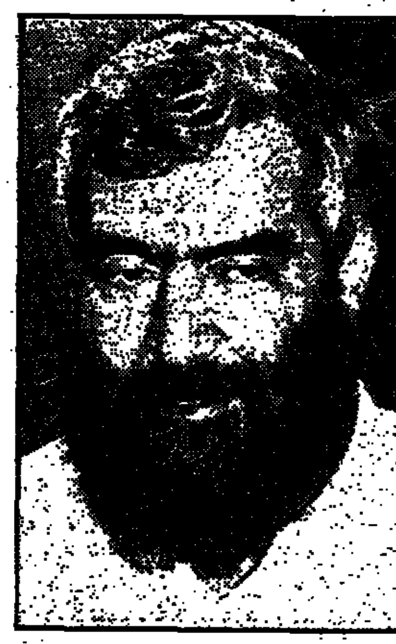

דתי בסירובי זכו רב עד שהכרעתי לחיוב בעק־בות שיחה ב"שש עיניים" עם רבותי ראשי ישיבת בנ"ע, הרב מ.צ. נריה והרב יעקב אריאל.

הרב אריאל הוא גם המרא דאתרא שלי. הם הכריעו אצלי את הכף, לאחר שקיבלו על עצמם את האחריות לישיבה שלא תינזק במאומה אם אבחר. חכיתי לברכתו של הרב הראשי הראשון לציון הגר"מ אליהו, צמו אני קשור וגם הוא עודד אותי לכך. ככה נפלה ההכרעה.

מה הן תוכניותיך על ראש הדרך נוכח המשבר המצוי עם סיעת "למפנה"?

שאלה מאד קשה, כי אני לא מצוי עדיין בפו־ליטיקה הפנימית של הסיעות. בשיחותי בשעות הקטנות של הלילה בו ננעלה הוועידה ניתנו לי הבטחות על מהלכים שיינקטו מצד ראשי "למפנה" כדי ליישב את המשבר. אני אפנה לממש את ההבטחות הללו בכל תוקף. שבע שעות אחרי ש־נבחרתי, שמתי על הכף את כל האימון שהציבור נתן בי ודחיתי את בחירת המזכ"לים בנימוקים "מטורפלים". בכל מסגרת דמוקרטית אחרת, לא היה ניתן להגיע להסדר שכזה אף־על־פי־כן הלכתי בכיוון הזה בגלל רצוני לשמור על שלמות התנועה וההבטחות שניתנו לי. אם אגיע למסקנה שאנשים אינם מקיימים את דבריהם והכל הוא בגדר של "תרגיל" לא אהסס לבוא לוועידה ולפ־רוס את היריעה על כל פרטיה. במקרה שכזה איני יודע מה יהיה, אבל לא ייתכן לחזור לשי־טה ולדרכים שהיו מקובלות עד כה. הנקודה הזו מאד ברורה לאותם אלה שהבטיחו את ההב־טחות.

יש לעקור את שרידי הסיעתיות

מה בדעתך לעשות כדי לעקור את הסיעתיות שהורגה לפעילות שבלוא מקומותיה?

בתחילת דברי כבר רמזתי על כיוון אחד: הצ־עירים החדשים. אני מתכוון בעיה, כאשר אכנס לתפקיד (תוך חודש. חודש וחצי, בגלל התחי־בויות קודמות) לפתוח בסיבוב יסודי בכל סניפי התנועה. להיפגש עם הצעירה, מועצות הסניפים והחברים מהשורה ולהתמודד עם הנושא הזה, הסי־עתיות, בכלא הכנות. התרשמתי שהצעירים יתנו יד למהלך הזה, להוציא כיעור שאינו מסוגל לכך בגלל "גירסא דינקותא", ובאצבעותם ניטעו כהנ־גע הזה.

אולי אתה מכוון להתוות קווים כלליים לדרך פעולתה של התנועה?

קודם כל עלי ללמוד את הבעיות, כל מה שאו־מר זה בערבון מוגבל. עיקר עבודתי תוקדש לה־פיכת המחנה הדתי־לאומי המאורגן לתנועה. תנו־עה ולא מפלגה. המפלגה היא רק זרוע של התנו־עה. אני רוצה לטפל בצדדים הערכיים ולהתרגמם לשפת המעשה. עד היום היינו בעיקר מפלגה...

צריך גם לראות מה קורה בבית התנועה יש לארגן את עבודתה. אני מקווה שוועדת הרה־ארגון שתבחר תהיה חזקה ותלווה אותי בעניין הזה.

בעיה קשה מאד היא בעיית החינוך, שפיצלה את הציבור הדתי־לאומי. כמסגרות החינוך הממל־כתי נגרמו מחלוקות קשות בגלל זה. צריך לגבש איזה קו מנחה, צריכה להיות איזו יד מכוונת, שאיזה גוף בעל ידע ויכולת ינחה את הנושא הזה. יש בהחלט מקום למסגרות חינוכיות שו־נות ומגוונות אבל לא מתוך מחלוקות ולא מתוך הרס. אנחנו מאד מפגרים בטיפול בשכבות המו־גדרות חלשות ואנחנו מתקשים להתמודד עם אותו ציבור מסורתי ומסורתי מינוס השולח את ילדיו להתחנך במסגרת החינוך הממלכתי־דתי. העסק הזה מאד מורכב ונצטרך להתלבש עליו בעזרת אנשי חינוך, אקדמיה ורבנים. נושא החי־נוך יעסיק אותי מאד. אני קרוב לנושא הזה כמי שעוסק בחינוך כזה 15 שנה.

הנושא השני: רבנות ודיינות. לא יצרנו מספיק כלים כדי למשוך את הטובים והמתאימים מהצי־בור הדתי־לאומי לתחומים אלה.

התנאים כיום אינם מהווים מקור משיכה לבו־ז של רבנות ודיינות. ההנהגה הרוחנית צריכה להיבנות מהמאגר הרוחני הזה של דיינים ורב־נים.

נושא שלישי: התחום החברתי, תרבותי. כול פיתויי הרחוב אנחנו צריכים לבוא עם איזו תשו־בה לדור הצעיר והמבוגר כאחד. אני מתכוון לעורר את השאלה הזו ולמצוא לה גם את הת־שובה המתאימה.

הדיון האידיאולוגי בוועידה לא מצה כלל וכלל...

הוועידה המתמדת החליטה על מושב שלישי לדיונים אידיאולוגים בלבד.

אני מתכוון להעלות הצעה אחרת: לקיים את הדיונים במסגרת של מכונות. לפצל אותם גם לכמה נושאים, ולהכין לקראתם ניירות עבודה. בסוף הדיון הזה אפשר לקרוא למושב מיוחד. אם נכנס ועידה, אני חושש שיהיו ישבו בהכרונים יאכלו וישתו ולא נפיק את התועלת המירבית.

לקרב רחוקים וקרובים

האם אתה מתכוון לפעול לקירובם של חוגים אחרים לתנועה?

כן. בהחלט. לכל חוג דתי־לאומי יש מקום בתנועה. החוג הראשון זה פא"י. בשותפות שלנו אתו למדנו שהוא חוג דתי־לאומי. אני לא בטוח אם אכן ירצו להתפרק כתנועתם אבל הם הראשו־נים שיש לפנות אליהם. יש לפתוח בשיחות עם "התחיה" וש"ס. בש"ס ישנם רבים, לא בהנהגה שמקורבים בהשקפתם לתנועה שלנו.

אתה מתכוון לתת מעמד מיוחד לפורום הר־בני־רוחני?

הפורום הרוחני אינו זקוק להגדרת סמכויות. אם יהיו בו אישים מהשורה הראשונה בתחומי החי־נוך הרבנות והמחשבה הוא יהיה פעיל ומעורב. הרי שללא ספק תהיה לו השפעה וזאת בלי להי־רוג מכללי הדמוקרטיה.

חלק מקהל המשתתפים בעצרת הפתיחה החגיגית בבנייני האומה בירושלים

בסימן בשורת התחדשות

מאת חיים פיקרש

בעלטה שררה, בגלל הפסקת חשמל, באולם דיוני מליאת ועידת המפד"ל, ב"גני התערוכה" בתל־אביב, ובאולמות ה־צדדיים, עבר ציר אלמוני מאולם אחד למישנהו וכתב על לוחות הקיר הקבו־עים את משאלות לבו: "רוצים אחדות", "רוצים אחדות".

"כולנו רוצים אחדות"! — אמרו גם צירים רבים במהלך הדיונים המעשיים, אך אין מגיעים אל אותה אחדות מיוחלת ונכספת, שעליה כל כך מדבר־ים? האחדות שעליה יצאו מאות צירים להת־מודד, של "פתיחת דף חדש במערכותיה של התנועה — דף האחדות". כן, אמר השר יוסקה שפירא בדיון הפנימי של סיעתו. אנו נעשה את הכל כדי שנצא מכאן כאוחדים ומלוכדים, אם כי "פה ושם יש עדיין כאב"...

ואותו כאב עדיין לא מצא על מהלכי הבצילה של הוועידה. לא היו צעקות, לא היו התכתשויות, כבעבר הרחוק וכפי שכמעט מקובל בין יריבים פוליטיים, אך הדה של ההתנצחות שהתנהלה בחדרי חדרים בדיונים הסיעות השונות, הגיעו גם אל הסובבים במסדרונות הכבידו על הרגשת החברים.

"איך אחזור לקיבוץ כשאין עמי בשורת האחדות"! — שח כאילו לעצמו דוד יוהי. מהנהג בקיבוץ עין הנצי"ב שבעמק בית שאן. "איך אבוא אל חניכי בתנועת בני עקיבא, מה אומר להם, הן הבטחתי להם, שהפעם, בוועידה תצא ה־בשורה"...

*

אבל היו גם שעות של התעלות בוועידה. הדיו־נים המעשיים סביב נושאי מדיניות, התיישבות, העלייה לישראל ריתקו את המושבים. היו אלה דיונים שבהם באו לידי ביטוי הילכי הרוח בקרב החברים, כשהרצאות הפתיחה של האישים הבו־לטים הפרו את הלכי המחשבה וההתבטאויות.

כך גם הפרק שדן בעניני החינוך והגשמה של הציונות הדתית. היתה גם התעלות שעה שהוזכרו זכרם ופועלם של הנופלים במערכות ישראל, מבין טובי החברים. דמותם שבה ונצבה לנגד עיניהם של הצירים, המוקירים פעלם הזוכרים אותם — לעד.

*

והיו גם שעות של שמחה מתפרצת, של שירה וריקודים, כביטוי לרחשי הלב של הצירים, הרשים כותיקים. ורצען היה לראות את מאות הצירים הצעירים, שבאו מהעיר והמושב ומהקיבוץ, ובהם אישי הרוח, אישים מהאקדמיה, בעלי מקצועות חופשיים, ואלה הנמנים אחר הלכי הרוח, שהמוצד השוחה בהם היא שהפעם הם באו לבטא ולהשמיע את בשורת ההתחדשות, לרובם של אלה היתה זו הוועידה הראשונה בחייהם, דווקא זו המבטאת על כפנה נדרש במערכותיה של היהדות הדתית לאומית.

*

"עיני בזרם מוספה אדירי", מצפים באוזני ל־ידידו. אסור לנו לאבוד אותם" — [illegible]

"ועידה זו צריכה להיות ועידה [illegible]" — אבודה הרבנית, ולא הסתירה את [illegible] ההתרגשות שאחזה בכולם, [illegible] יצחק לוי, התחבק לאחר בחירתו עם [illegible] בועז לוי, [illegible] הרבנית בשורה. אלא שאחריך גם היא. כבר כל הצירים שהיו לשים הכוללה של הוועידה. לא הסתירה את אכזבתה. "לא היינו צריכים להגיע לכך, שעשות על גבי שעות היינו כדי לשמוע מה "התבשל שם", בחדרי חדרים...

היה מי שהזכיר כי לעת כזו "בעל תפילת שבר הוועידה", צריכים היו הצירים לצאת בברכות כבר כעותי על ההחלטה, ואילו הפעם, [illegible]

של בחירת הכוכלליים, כמעט שכחו עצבנים, בעצם, לנצול ועידה גם בקבלת החלטות...

*

במהלך דיוני הוועידה באו בשעריה גם מאות רבות של אורחים וקוראים. כדי לעמוד מקרוב אחר מהליכיה, לפגוש ידידים משכבר הימים, לשמוע "מה הולך כאן", להאזין לפרק המידע שורם בלי

צעירים בוועידה הוכיחו כי "יש להם דם" ותרמו דם באולם הסמוך לדיוני הוועידה בגני התערוכה. צוות מד"א קיבל את התרומות העביר לבנק הדם המרכזי.

הספק, שלא תמיד היה מעודכן, ולעקוב אחרי הדיו־נים שהיו, כשלעצמם, על רמה ראויה.

בין הבאים — שרידי הבירות הראשונים והצעירים. אפילו בני, בן העשר. הגיע לכאן מקריה אתא, לא רק כדי לבקר את אבי הצירה טובה ספיר, אלא גם לבלס. כפי שניסח זאת בני הקטן וה־הביע: "שילהו לנו מרכז חדש לסניף. אין לנו מרכז, והסניף לא פועל כפי שצריך"...

היא סבב בין מאות הצירים, נכנס גם לאולם המליאה. אך לא ידע בפני מי לשטח את בקשתו. אלה עסקו בדברים חשובים יותר, כנראה...

*

בין [illegible] הוועידה יכולת למצוא קרובים. ידידים [illegible] "שנינו באותו הכפר"... [illegible]

[illegible]

*

[illegible]

*

צירים צעירים רבים היו, כאמור, בוועידה, וה־צעיר שבהם היא צבי יליצ, בן ה־17.5 מגבעתיים, תלמיד בית הספר העל יסודי "ציטטיך" בתל־אביב. ההדף שאחז בנער זה להתכבד על הזכות להיות בוועידה גבע, לדברו, בהרצון להרום "יחד עם רבים אחרים" לשינוי פני התנועה.

צבי לא השלה את עצמו. הוא ידע שחלק רב מדיוני הוועידה יוקדשו ל"מיצאים פרסונליים", אך לתנועה דתית רוחנית ורעיונית כמו התנועה, אומר צבי, חייבים להקדיש "יותר מיום אחד" — לדיונים אידיאולוגיים.

לכן מציע צבי, לקיים מושב מיוחד של הוועידה כדי לדון, "מבוקר ועד ערב" בעניינים האידיאולו־גיים. הוא רצה לעלות על הבמה ולהשמיע את עצתו הטובה, אך "איחרנו כמו ה"הרשימה נסגרה". אך צבי יליצ, העומד לפני גיוסו והעוסק בתפקידי הדרכה בסניף בני עקיבא בעיר בגודין, הוא עדיין צעיר ויהיו לו עוד הזדמנויות בעתיד לשמש ציר בוועידת התנועה.

בכל מקרה, הוא מקווה, כמו כל הצירים שהיתה בבחירת ההצבעות ובקבלת ההחלטות לא תביא ל"פירוד המבוכק", כי בכל מקרה צריכים לש־מור על רעיון האחדות שהיה על בניה בימי ההת־פקדות והבחירות וגם בימי הוועידה, למרות ה"הריקות" שנשמעו פה ושם.

*

לזכות שאי אפשר להתום את מכבת המהודים הללו על הוועידה בבלי להזכיר את נציגי בני המיעוטים שנכחו בוועידה. הללו, שלא נבלו חלק בבחירות (ובשאלתם — שיתוקן עד זה), לא עזבו את אולם הדיונים בכל אותם השעות הארוכות שנכפו.

נעים היה לראות את אותה חבורה בלובשת שהי־גיעה מהכפרים העיבריים והדרוזיים בגליל העליון ה"שיילוס" ישבה בשבגור של האולם. היא הציגה הבחירה כל הנוכחים, בשעלי נציגים להשית את אשר עם לבם ולבקש לבנות את הבתם תופיע ציר. עובד ותיק של המחלקה לבני המיעוטים ב"הסתדרות", שיכהן בפועל של המחלקה. [illegible] קיימת הנציגות של המפד"ל בקרב המיעוטים הרואים בתנועה הדתית את המקום המתאים לפעילותם הפוליטית.

התמונות בעמוד זה צולמו ע"י יצחק ומיכאל פרידין שליוו את מהלך הוועידה בצילומים מעל עמודי "הצופה".

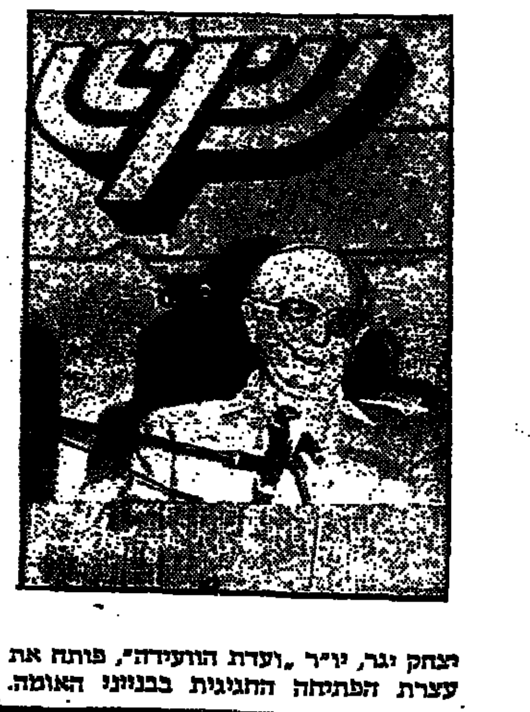

יצחק יגר, יו"ר "ועדת הוועידה", פותח את עצרת הפתיחה החגיגית בבנייני האומה.

ריקוד בהפסקה בדיוני הוועידה

הרב אהרן ליכטנשטיין, הרב רצון ערוסי והרב יואל בן־נון נושאים דבריהם בדיון האידיאולוגי

ליד הקלפי — שר הדתות, ד"ר יוסף בורג, וח"כ הרב חיים דרוקמן

עיטורי סופרים וספרים

תורת חיים

מאת א. אביגד

תורת חיים, חידושי הגרי"י וינוגרד על סדר קדשים, מאת הגאון הגדול רבי יצחק וינוגרד זצ"ל, ראש ישיבת „תורת חיים" ירושלים. יו"ל לראשונה מכתבי יד המחבר בתוספת ציונים, מראי מקומות והארות, על ידי הרב דוד שפירא, מכון ירושלים.

בתקופה של פריחה ושגשוג בשדה התורה, תקופה אשר יכולה להשוות — בהיקפה הגדול בלימוד התורה — לדורות דעה המפוארים ביותר בדברי ימי ישראל, בתי המדרש לתורה של אבות החסידות בפולניה גליציה והונגריה היו מלאים בלומדים מופלגים. הישיבות בליטא, שלוחות ישיבת ולוזין הי מפוארות אשר יצרה שיטה מקורית בדרך לימוד התורה, ניתוח סוגיות וכללים לעומקם, „הגדרות" ו„הסברים", ובעיקר בפיתוח גדולי תורה — נתנו פירותיהם.

בעיר פינסק מלאת התורה נולד בתרי"א הגאון ר' יצחק וינוגרד. אביו, ר' אברהם, חיים שהיה מגדולי העיר ונכבדיה, והיה מכונה בפי תושבי העיר ר' חיים מהכיד, על שקדנותו בתורה — הבחין עוד בילדותו של ר' יצחק בכשרונותיו ובמעלותיו הרוחניות ושלח אותו ללמוד בישיבת ולוזין. עם בואו לישיבה כונה „העילוי מפינסק", ובהיותו בן כ"ו שנים עבד בקשרי שאלות ותשובות עם גדולי הדור.

כאשר קמה, בשנות הארבעים של המאה הקודמת, ההתעוררות לבניין ארץ ישראל, הרחבת היישוב היהודי בירושלים, ייסוד פתח תקוה והמושבות הראשונות בגליל ובשומרון, עליית התימנים „אעלה בתמר", היה ר' יצחק במיטב שנותיו, בגיל „כח". התעורר בו רוח ה' „קול דודי דופק" להקים בירושלים ישיבה גדולה ברוחה של ולוזין, כור מחצבתו הרוחנית, ישיבה אשר מטרתה לפתח גדולי תורה, רבנים ומורי דרך ליישוב המתפתח.

אמנם היו בירושלים מוסדות תורה רבים, כוללים ובתי מדרש, אך הוא בעיני רוחו רצה להקים ישיבת ולוזין חדשה בא"י, בתנופה של גדולים בתורה, אישי תורה העומדים בראש המחנה.

עליית המשפחה לארץ

הוא ובני משפחתו עלו ארצה בשנת תרמ"ג והתייסרו עם בואם בייסורי ארץ ישראל. הם נאסרו בידי השלטונות הטורקים שלא הרשו לנתיני רוסיה לבוא ארצה. לפי אגדה אחת, הם נעצרו בכלא בצפת, וכאשר נודע לתושבי העיר שיהודים אסורים בכלא, ביום שמחת תורה, ביקשו רשות לבקרם והביאו אתם מלבושי יהודי צפת, והבריחו אותם מהכלא. לפי דעה אחרת, ההברחה היתה כרוכה בתשלומי שוחד מכובדים כנהוג.

ר' יצחק עשה עוד שנתיים בגולה כדי להכין בסיס למפעלו הגדול, הן בגיוס תורמים קבועים לישיבתו והן בהכשרת קליטה רוחנית, בהסכמת גדולי הדור בארץ ובחוץ לארץ להקמת מפעל כזה בירושלים, בלי לעורר התנגדות מטעם השגת גבול של הכוללים הקיימים בירושלים. בראש התומכים ברוסיה עמדו הגאונים ר' חיים סולובייצ'יק מבריסק שהיה כל ימיו „נאמן" הישיבה ומשרדיה היו בביתו, הגאון ר' מאיר שמחה בעל „אור שמח", שגר אז בביאליסטוק.

באלול תרמ"ה עלה ר' יצחק לארץ, ובתחילת תרמ"ו כבר נפתחה הישיבה עם ארבעים תלמידים. ר' יצחק היה הר"ם בישיבתו וגם נשא בעול כלכלתה. הישיבה נקראה „תורת חיים" על שם אביו ר' אברהם חיים שנפטר לפני בואו של בנו.

בואו של ר' יצחק עשה רושם גדול בעיר, בהיותו גם דרשן מחונן שדרשותיו משכו קהל רב. הוא היה גם בעל קול ערב וכושר נגינה, וכאשר עבר לפני התיבה הושפעו רבים מצקון לחשו.

שיעוריו הקבועים בישיבתו הפיחו רוח חיים בין לומדי העיר, והוא התחבב על הכל שראו בו איש האשכולות.

הישיבה הלכה והתפתחה. בתרנ"ד עברה לבנינה בעיר העתיקה. אתה עברו גם מוסדות אחרים ומשפחות רבות התיישבו בסביבתה. הישיבה גדלה, ובשנות תרס"ז—תר"ע כללה כבר כשלוש מאות תלמידים. הוא ראה פרי בעמלו וזכה לגדל בה גדולי תורה ואישים שהאירו את הארץ באור תורתם. בין חניכיו היו: ר' צבי פסח פראנק ורבי פנחס עפשטיין אבות בתי הדין בירושלים; ר' יעקב משה חרל"פ; ר' ברוך בריקס רבה של חיפה; ר' יחיאל מיכל טיקוצינסקי הר"מ ב„תורת חיים"; ר' חיים יהושע קוסובסקי בעל הקונקורדנציות; ר' ישעיה וינוגרד, ועוד אישים מפורסמים. שמחה רבה היתה לר' יצחק כאשר אחד מתלמידיו קיבל משרת רב ביישוב החדש, והיה מלוהו למקומו וגם תומך בו מבחינה כלכלית עד שהתבסס. ר' יצחק נפטר בט"ו כסלו תרע"ג.

הספר „תורת חיים"

הספר „תורת חיים" כולל חידושיו על סדר קדשים שמונה מסכתות בתוספת חידושים על ספרא — תורת כהנים, על הרמב"ם ועשר תשובות לשואלים.

את חידושי תורתו כתב בעיקר בהיותו עוד בחוץ לארץ והעלה אותם אתו בעלותו ארצה. בארץ היה עסוק בהרבצת תורה ובהחזקת ישיבתו ולא היה סיפק בידו לכתוב את חידושיו בתורה.

בחול המועד פסח תר"ף פרצו הפרעות בירושלים. הישיבה נשדדה ונשרפה, ורק בנס ניצל חלק מכתב ידו של הרב. עם פרעות תרצ"ו עברה ישיבתו לעיר החדשה.

הרב לא הספיק — כפי שמציין המו"ל — להכין כתביו להדפסה. הכתבים ברובם הם רישומים שרשמם לעצמו שלא ישכחם, כך שהמו"ל היה צריך להשקיע עמל רב להבהיר כוונת המחבר, לנסחם שיהיו כשירים להבנת הקורא, למצוא את המקורות שעליהם סמך המחבר ומקבילות להם.

הלומד במסכתות אלה בסדר קדשים שאינו עשיר במפרשים ימצא תועלת רבה בספרו זה שריכז חומר רב בסוגיות אלו. חן חן למו"ל שעשה עבודה יפה.

בעיון בחידושיו מתבשם הלומד מריחה של ולוזין בכל עוזה. נציג שני קטעים מתוך שני שיעורים של המחבר.

אין אדם אוסר דבר שאינו שלו

כלל גדול הוא בש"ס: אין אדם אוסר דבר שאינו שלו. אם אדם השתחוה אל בהמה של חברו, אינה נאסרת. שואלים רבים: למה קרבן פסח וחטאת נפסלים ומתפגלים במחשבת כהן לאכלם או להקטירם חוץ לזמנו? והוא אומר רעיון גאוני: אמנם אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, אך גם אינו מתיר דבר שהיה אסור לפני כן והיה צריך להתירו. אדם אינו אוסר דבר שאינו שלו בגלל שאינו יכול להוציא מרשות הבעלים ולהפסידם, אבל בקדשים שהושב בשעת העבודה מחשבה פיגול להקריבם או לאכלם אחרי זמנם, הרי לפני השחיטה אסור לאכלם והמעשה שלו צריך להתירם לאכילה והעבודה הזאת פסולה. לכן הם נחשבים כקדשים שמתו והבעלים כבר הפסידו כספם, ממילא חל האיסור של פיגול וחייבים עליהם כרת.

ספירת העומר וקצירתו ביום

קטע מתוך תשובה ארוכה: מי ששכח לספור ספירת העומר בלילה האם חייב לספור וגם לברך למחרת ביום? — השאלה תלויה בדין אם עומר שנקצר ביום ט"ו בניסן הוא כשר או לא. הגמרא במנחות (ע"ב) מביאה שתי משניות הסותרות זו את זו. המשנה במנחות אומרת: נקצר (העומר) ביום — כשר, והמגילה (פרק ב') אומרת המשנה: כל הלילה כשר לקצירת העומר, אבל ביום אינו כשר. אומרת הגמרא שיש בדבר מחלוקת תנאים. רבי סובר: נקצר ביום כשר, ור' אלעזר בר' שמעון סובר נקצר ביום — נקצר שלא כמצותו — ופסול. דתניא: היה עומד ומקריב מנחת העומר ונטמאת, אם יש אחרת (אם יש תבואה אחרת לקצור) אומר לו הבא אחרת, ואם לא אומר לו הרי פקח ושתוק — דברי רבי. ר' אלעזר בר' שמעון אומר: בין כך ובין כך אומר לו הרי פקח ושתוק שכל העומר שנקצר שלא כמצותו — בליל ט"ז — פסול. ואומר ר' יוחנן שר' אלעזר בר' שמעון בשיטת ר' עקיבא רבו אמרה, דתנן כלל אמר ר' עקיבא כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת אינה דוחה שבת. ואם סלקא דעתך שקצירה כשרה ביום — שלא כמצותה כשרה — למה דוחה הקצירה שבת? ואם אנו אומרים שהקצירה דוחה שבת מוכרחים לומר שנקצר שלא בזמנו פסול.

הרמב"ם בהלכות תמידין ומוספים (פ"ז הל' ו') פוסק: „מצוותו להקצר בליל ששה עשר, בין בחול בין בשבת, וכל הלילה כשר לקצירת העומר ואם קצרוהו ביום כשר". שואלים, הלא הגמרא אומרת, שאם כשרה הקצירה ביום היא אינה דוחה שבת — ואיך הוא פוסק שדוחה שבת וגם אם נקצרה ביום כשרה. ואומר הרב, שהגמרא אומרת דעת ר' יוחנן שסובר שהתבואה האסורה לפני קציר העומר — החדשה. האיר פני המזרח ביום הששה עשר בניסן מתירה, אפילו בזמן שבית המקדש קיים, ולכן קצירת המצוה של העומר היא רק בלילה. אבל ביום, בין בערב יום טוב ובין ביום ששה עשר עצמו, הקצירה פסולה ולכן אומר ר' יוחנן שר' אלעזר בר' שמעון הוא בשיטת ר' עקיבא, שאם אי אפשר לקצור ביום — דוחה שבת, ואם נטמאה אי אפשר להביא אחרת תחתיה.

אך הרמב"ם פוסק (הל' מאכלות אסורות פ"י ה"ב) כרב ושמואל (מנחות ס"ח), שרק הקרבת העומר מתירה תבואה חדשה וקצירת העומר מתירה קצירת תבואה חדשה וכל עת שלא הוקרבה מנחת העומר — חדש אסור. לכן פוסק שרק קצירה ביום שלפני השישה עשר לפני זמן הספירה וההקרבה פסולה, אבל ביום הששה עשר שהחדש אסור בו עד ההקרבה ואם לא נקצר העומר גם הקצירה של התבואה החדשה אסורה בו, היום הוא עוד זמן הקצירה של העומר. ולכן פוסק הוא כרבי הסובר שאם יש אחרת, אומרים להקריב מנחת העומר — הבא (קצור מנחה) אחרת תחתיה. וכיוון שיש כלל בידינו שהלכה כרבי מחברו — שהקצירה ביום כשרה. גם אם שכח לספור ספירת העומר, פוסק הרמב"ם שמנונה ביום, אך מכיוון שאין תבוכות יספור באותו היום בלי ברכה.

הלומד בספר מצטרף לברכת הגומל על הנס הגדול שבהצלת חידושי תורה אלו של האיש הגדול הזה בעת הפרעות בתר"ף, שהישיבה נשדדה ונשרפה בהן. וכעת שהעיר העתיקה בידינו רצוי לשחזר אותה בתקומה.

החיים כצל

מאת אברהם בלאט

הזיקנה מה היא אומרת? האם היא הכרח תהליך של גוויעה איטית או שמא חבוי בצדה גם אלמנט של חשיבות ונכבדות.

האם זיקנה מסמלת רק את הניוון וההתיישנות הפיזיולוגית של הגוף ורקמותיו, או שמא בלשון התלמוד „זקן הוא שקנה חכמה" ובלשונו של איוב „ורוב שנים יודיעו חכמה".

האם נוטה הזיקנה רק לצד המורדות של דעיכה וכליון, או אולי גם למעלות ש„סתירת זקנים בנין היא". אכן זיקנה זו במעטה הבדיוני מתורגמת ככפולת בבואות בספרו של שלמה ניצן „צל של ספק"*) שבא להציג את דמויותיו בבית אבות ולספר עליהם בחסותם בצל העבר, כאשר כל אחד מהם נושא אתו את מצוקתו הבסיסית.

כל אחד בעל קו יחודי, אישי מאוד, בעל אופי מוחשי החייתי באחד משמש כאן אספקלריה לבדידות ואין אונים. כאלה הם בר דוד, טופז גולדין, אלף אלף זאקס, ועל פני כולם, קוהלת, שצלו פרש וכל קופל בחיי כל אחד. הוא המסתתר מאחורי כולם ומצוי בתוך כולם כמטאפורה הוויתית. כנפש פועלת בחיים ולאחר המוות.

ריאליה והזיית תעתועים

ספרו של שלמה ניצן „צל של ספק" שרוי בתוך דמדומים, אלא שבאופן מהותי הוא מורכב מריאליה מאוד קונקרטית, בצד הזיית תעתועים, שהיא חלק אינטגרלי במשחק החיים. האדם הזקן מצטייר לנו כצל של עצמו, שכן הוא שקוע בקיפאון עמוק המשתרר עליו. וספר „קוהלת" בניגוד לגיבוריו של ניצן אינו ספר של יאוש ותעתוע, כי אם של הרהורים פילוסופיים, או הגיגי על המצב האנושי. שלמה ניצן מצמצם את הצד הערכי, וגיבורו קוהלת אינו כי אם לץ פסיכופתי בבחינת „רואה ואינו נראה", שאינו מצביע על ניגוד שבין הטבע והתרבות בהוויה האנושית, אלא את האדם שנשחק בין הגלגלים.

חבורת הארבעה הם חברים נאמנים שהזדמנו במקרה לאותו פונדק אחד של בית האבות. הם נלעגים זה לזה וגם בינם לבין עצמם. עץ הצאלון אשר סוכך עליהם ועלוותו משמשת חסות לריח הזיקנה שנפלטת לכאן מכל העברים. בין קוהלת לחבריו הנקיים שררה חברות, אך תמיד הוא מצא עצמו הנפגע שהיו לו חיים של סתם, לא חיים כלל, אלא קיום בלבד, מתוך השלמה בלתי אפשרית. כך הוא חש שהוא מתעורר בבוקר על תוך עולם עויין שהוא שנא אותו ותיעב אותו, וייתכן שנשאה פתולוגית זו ביטאה אצלו את תחושת החיים שור מושחל בתוכם וסקלקל אותם. דווקא על הספסל שליד השולחן של „הקולוב" הרגיש את עצמו קיים מאוד, עכשיו וברגע זה. את קוהלת טרדו מחשבות על התאבדות מרצון כדי לעזוב עולם שלא הבין אותו. קוהלת ביקש להיכלם מהחיים והוא כרת ברית סתרים עם הקץ בשחקו כמתלהלה עם המוות. עד שמצאו אותו תלוי על עץ, בהותירו אחריו דמות הזויה של צל רפאים. כך בת קוהלת כמוקיון עצוב שמחזיק בידו מסכה צוחקת של עצמו. אבל הפנים שלו בוכים. זוהי הצדודית של ה„אנטי גיבור" אשר הסופר מתאר לנו כמרחף בחלל, כ„ציון שאין נשמר כבנה" וכ„אחך הקולטה כל אורשה". זהו האיש שהמשפחה היתה עבורו רסן שכל פעם ביקש להתנער ממנה. כל הזמן היה חסר מנוחה. לא שמשהו הציק לו, אלא שזה היה הטבע שלו, אשר בשום מעשה לא היה שלם וכמה שלמד לא גמר שום דבר ולא קיבל שום תואר. בבואה זו של קוהלת בזווית ראייתו של המחבר איננה כי אם דמות בלתי מתוקנת שגם באספקט הספרותי אין בו יציבות רוחני או מהותי.

גם כאשר הוא מדבר מתוך גרונה של הבת, הוא הקול הבת קול, השאלה התשובה, הקיים וההיעדר.

גם הבת מעידה שכל משאת נפשו של האב היה להיות בן אדם, א מענטש — זה המקצוע לכל החיים. הרהורי הבת על האב והתשובה הסמויה של האב אל בתו, הם כעין כפל שיחה. שיש בה מנה גדושה של ציניות ורחמים עצמיים גם יחד. קוהלת הוא דמות שכוחה, של תצאי דברים, שלא רתם את החיים שלו לשום דבר ולא העמיד עצמו בשירות של אידיאה. וגם זיקנתו העידה על חוסר אכפתיות עם קורטוב של מרדנות ותעתועים שלא הובילו לאפיק כלשהו.

שלוות רמייה

לצד קוהלת החידתי מצויים בבית האבות שלושה זקנים. אחד זקוף בכסא גלגלים ושני — נשען על מקלו, והשלישי — עדיין פחות או יותר איתן על רגליו, ושלושתם מתנהלים לאיטם במקום שהזיקנה מציצה מכל העברים. באווירה זו שוררת שלוות רמייה השפוכה כאן על חיים אלה שאפסו ונוספים לאפס, בחוסר כל תכלית, מחכים רק לארוחות ולביקורים. עולם זה מוצג על כל אביזריו של מקלות הליכה, קביים והליכונים. אנשים אלה נאחזים באצבעות גרומות ורועדות בכל מה שאפשר, ובלבד להפגין את היסוד הקיומי להיות. אנשים אלה הם שרידים או שלדים של מה שהיו, חיים של מתים המתהלכים עדיין ונושמים, מיותרים בעיני אחרים ולפעמים בעיני עצמם, בתוכם. רוחו של קוהלת המתחבא כאילו בין השיחים וצוחק צחוק פרוע וצרמוני היא מעין רוח דימונית שלא כעלמא הדין, המתעלמת מהכול אבל מגלמת ריח של כלות ובליה, שכן „ביום שנולדתם יומכם הולך וקרב".

איתמר הבן מציץ בפניו הגדולים והבשריים של אביו בר דוד ורואה את המפולת שמתפשטת בהם ובעקבות אותם, למרות שקולו עדיין נשמע צלול ונקי בחכותי זקנה. בר דוד יודע שהוא חי חיים מיותרים ואין לו ברירה, אך „אדם נולד בזרימה. נישא בגלים, זורם משתנה מתרבה ונעלם זורם, בתוך מה שהיה לפניו ויהיה נמשך אחריו, אל הלאה, אין קץ, אל הלאה". אפילו המוות אינו מסכם שום אדם, הוא רק מפסיק. בר דוד היה שרוי תמיד במרכז העשייה, בצומת ההכרעה, וקבלת החלטות, במוקד ההתרחשות הרוחשות, אך במרוצת הזמן חל פיחות במעמדו. הוא עסק בהוראה, היה עסקן ציבורי, שליח בחוץ לארץ, והיה שבוי במאווייו. הוא התמצא בתחומים רבים, עד שהפך לאדם זקן עם חופן של זכרונות המספרים על כשלונותיו בניגוד לציפיותיו. הוא מספר אותם כדי ללבות בנשמתו קצת נחמה ולהיאחז במשהו, כאילו הוא עדיין ישנו וקיים בצורה זו או אחרת. כך חי בר דוד בבית אבות וניסה לשמור היוד בזכרונו, אם כי הזכרונות משתנים עד כדי להפוך שקר לאמת ואמת לבדייה, כי הכול הן משתרבב ומתמזג בערבוביה עצובה צוהלת בזקנה הגוססת אל מותה.

בצל עץ הצאלון יושב גם אלף אלף זאקס בכסא גלגלים, והוא מזוהה עם משורר ומתרגם ידוע שהיתה לו פרשייה מאד טראגית בחייו, ומחשבותיו על רצח אשתו מציקות לו, ורוחו אינה חדלה להיות חותרת אל משהו הכרחי ונחוץ שיבאר לו את כל שהיה בחייו. אלף אלף זאקס, חמור סבר ומלא כובד ראש, בוהה לפניו. לא רואה ולא שומע, מבקש להתוודות בתקווה שיזון משהו. א.א. זאקס שדרך ככוכב בשמי השירה, כמטאור נתעה, הכזיב את הציפיות שתלו בו. ראש מלא תלתלי שמש עולה ממזרח של יבשת אחת אל מזרח של יבשת שנייה — כתבו עליו בעיתונים — ילד הפרא הנצחי כמוהו כסוסי הפרא אשר בשיריו, ברח לבסוף וביקש להתבק באין רואים, עד ששמו פרץ לכותרות בעקבות הצעירה שגרמה למותה של אשתו. כך הוא נותר שקוע בתוך עצמו, בתוך הגלגלים. איש פצוע ונכלם, מתייסר, מבעט בדיבורו, ואחוז בסבך קורי הזיותיו. משורר ומתרגם זה לשעבר הוא אחד הזקנים המבקש להתנתק גם מזכרונותיו, כאילו לא קיים. דמות זו מסוכסכת עם עצמה, מבקשת להיחלץ מהחיים תמורת חיים אחרים בתוך הרוחניות. הוא מסתכל ממצפה המרוחקים ואינו רוצה להיפרד מזה העולם בלי להגיע לאן שרוחו חותרת להגיע.

עולם אנושי שהגיע לקיפאון

כך תולפים הגיבורים ובוחנים את משמעות הזמן דרך החיים שבחיו כדי למצוא את המטמורפוזה בגלגל רוחני וקיומי שונה.

גולדין טופז, ששופט היה, מתייחס לאורח דיבורו, שכן הוא גמגם מתחילה, ודווקא גם זה הוליד בתוכו את התשוקה לדיבור רהוט, בסבלו מהרגשת הכישלון. גיבורי שלמה ניצן אינם מספרים את תולדותיהם, כי אם תוהים על שורש הרדותיהם. הם נתונים במצב נפשי מיוחד של פרידה, בהיותם מנותקים מן הסובב המוחשי, ולכן הם מגוללים תמונות שונות שבהן הזיה ומציאות נושקים אהדדי. מרקם סיפורי זה סובב עולם אנושי שהגיע לקיפאון על הגבול הקרוב אל המוות. לצביונו של היחיד חסר כאן מימד של העומק כדי לבטא מערכת תרבותית המעידה על מכלולם של מושגי הערך.

„צל של ספק" הוא סיפור של מונולוגים ודיאלוגים, אך אין בו היגד ערכי ואין בו סימוכת. גם צל הרפאים של קוהלת אינו מחפה על היעדר המוקד כמעבר למסלול הדטרמיניסטי. חיי גולדין השופט ניבטים אליו כלוח קרוע, והוא מנסה למצוא מפלט מהתוהו של חייו, אך אינו מוצא דרך להשיב את ערכו כתקנו. שהותו בבית האבות אינה משפרת בעיניו את תדמיתו. המחבר אף מדירו אותו, עת הוא מובילהו בחלום אל ססמאות האבן כדי לעורר בו תשוקות סמויות בתוך הגלסה, תוך היבלעותו בערפל האלמוניות. הוא עומד שם חבוי באפלה, מושפל ונהרס בעיני עצמו, וברגע קשה עוקר מהמקום. העקירה בצלה מחשבות ומטילה בו מחד גיסא — הרגשה מחשיה שמדעת או שלא מדעת חי חיים כסולפים. בהונאה עצמית, ומאידך גיסא — כציווית בו הרהור על חיים שהוחמצו, של שופט אמת וצדיק שחי בשקר.

על ידי חבורת הזקנים ובשולי סוף הדרך רוקם שלמה ניצן גם סיפור של אהבה בין איתמר, איש צבא בנו של בר דוד ודינה האחות שבבית האבות, המתארה על הגיבור שנקלע להרפתקה תשנית. סיפור האהבים זה, המתנהל במישור הנדוש בצד החיים הרגשיב, משובץ בספר כחלק אורגני בתוך העלילה, אם כי ההיזור והתשוקה על יד הדעיכה והגסיסה אינם דביקים בהכרח במסגרת ונוגעים בדברים אגב נגיעה סיפורית בלבד. הקשת שני עולמות, גדר מאחורי בדד של מי שהיו אנשים ועתה חורבות מתפוררות, בקרבת של בגידות ועימות בין צעירה אשת איתמר ודינה האחות בלבן המפתה — אינם מתאחים כל כך גם בדיאלקטיקה של שני מצבים.

סיפורו של שלמה ניצן, הארוג בשתי וערב של דמיון ומציאות, נקרא בשטף על אף התעתוע ההתחכום של הקולות וההדים, אלא שהמחבר מוחיד אותנו בהרגשה שהוא התמיד משהו בהזות המציאות המדכבת לעבר חיפוש הפרספקטיבה של המחשבה המודרנית ההגותית. הליצנות המתעתעת של קוהלת לא נהפכה לדינמיקה של אספקלריה רוחנית, אלא נשארה כמשחק שעשועים אפי גרידא, לא הגיעה אל בעיית הרוח באמנות שהיתה כל כך שכיחה ברומן האירופי. (עיין כתבי תומס מאן). כל הרצון לחדור לעמקי נשמת האדם הנסתרים ולמצוא את תיקונו עולים בתוהו. זה מראה כי הפרוזה החדשה נזקקת יותר מדי לבבואות של הנפש, לגרעיני ההתפוררות, בקריאת דרור ליצרים, ומעט מדי באדם עצמו, במה שיש בו בהוויותיו ובחלומו.

*) „צל של ספק" מאת שלמה ניצן בהוצאת „ספריית מעריב" תשמ"ו.

סיפורים קצרים של סופר גדול

מאת נעמי גוטקינד

„היכן שרק נוגעים בו, יוצאת דמעה" — כך, ביידיש פולנית, נהגה סבתי ע"ה לקדם את פני בשנים האחרונות לחייה, בכל ביקור וביקור. על יוסל בירשטיין מותר לומר בפרפרזה: היכן שרק נוגעים בו — יוצא סיפור.

אם חשבתם שבעשרות הסיפורים הקצרצרים של „כתם של שקט" ספרו האחרון בהוצאת „הספרייה" — של „כתר" הקיבוץ המאוחד ו„סימן קריאה", מיצה את עצמו, מפתיע בירשטיין בשיחתו שבעל־פה ושופע סיפורים במחרוזת בלתי נגמרת. כל סיפור — שאוב מן המציאות, מהרהור, מהעבודה, מליל אמש, כל סיפור ומשפט קטן דבק לו בזנבו: את זה עוד לא כתבתי, את זה צריך לכתוב. או: את זה באמת אכתוב פעם...

מי שיש לו כל כך הרבה סיפורים, מעשיות חכמות המקפלות בעשרים שלושים שורות עלילה שלמה פלוס עיצוב חודר של חולשה אנושית או של אופי האדם, אינו זקוק כלל לתיאורי נוף ארוכים, לפסקאות ללא סוף של עיצוב אווירה, ואפילו לא לדימויים.

בירשטיין מודע לכתיבתו, או לאידיאל הכתיבה שלו ואף אומר במפורש בעת שיחתנו: אני רוצה לכתוב את הדברים עצמם. לא משהו כמו, לא על יד, לא הדימוי שלהם, אותם עצמם, ובכמה מלים ספורות כמו בעל־מלאכה טוב שיודע למרוח בדיוק, בדיוק, בקו ישר בלי סרגל, את כמות הקיט הנחוצה לחיזוק הזוגית למסגרת החלון, ואין לו עודפי חומר שנשפכים לצדדים ולא עקמומיות בקו. כל אומנותו מקופלת בבוהן הזו שמורחת את החומר לאורך החלון. כך ישר אני רוצה לכתוב „השמים היו בהירים" בלי שום תוספת ולתת לקורא לתפוס בדיוק את השמים הללו.

באופטימיזם עמוק של מספר מבטן ומלידה הוא מבטיח: „הכל אפשר לכתוב. אפילו את קודש הקודשים. צריך רק למצוא את המלים הנכונות".

ואכן, בסיפורי „כתם של שקט", ספר שביידיש הוא קרא לו „טיפת שקט" ובאנגלית „לחישת שקט", עלילות של חיים שלמים מצליחות להידחק לתוך עמוד וחצי, שניים. ומדובר בעלילות עשירות במיוחד. בירשטיין נמשך אל קשישיה של ירושלים, אל אביוניה המבוגרים של התנועה המרכזית בחו"א, אל שכניו בני השמונים והתשעים בנצרת עילית. הללו — איש, איש סוחב על גבו את גלותו בסיבריה וסבלותיו במחנות ההשמדה, את נדודיו באוסטרליה ואת צער הפרידה מן הבנים המפוזרים בין וואשינגטון למלבורן, מגרוזיה ועד הודו בגהם קו הנדודים של יהודי דורנו, וכדי להספיק כל כך הרבה ועוד להגיע אל העיקר, אל הפואנטה המרגשת, הסלחנית, המאירה את חולשת האדם כבאבוקת קרן לייזר פתאומית — צריך לכתוב בסגנון קומפקטי, מיוחד, וקופצני, כמו בחלום.

הלוואה עד שיבוא המשיח...

דוגמה: „הרבי מקלויזנבורג, העקרא ה„צאנזער רבי", בא מניו־יורק לירושלים ואני הלכתי לשמוע את הדרשה שלו. לפני שנכנסתי לאולם, ברחבת בנייני האומה, ניגש אלי יהודי בעל זקן, עם פיאות מסולסלות מאחורי אזניו וביקש ממני ביידיש שאתן לו הלוואה עד שהמשיח יבוא...".

או: „כשעבדתי בבנק, נתגלה בפני אליהו הנביא — לא בדמות יהודי עממי, אלא — כאיגרת מלווה עממי. איגרת כזאת, נושאת פרסים, שהונחה על שולחני על ידי מוכר כעכים זועף ועל ידי אלמנה של שוטר".

והנה איך מתמצת סנדלר ירושלמי שפיו מלא מסמרים קטנים את כל הביוגרפיה שלו: „רוסיה. בית סהר. חמש עשרה שנות סיביר. אשה וילדה שרצחו הגרמנים". ואחרי שהוא שולף את המסמרים, ותוקע אותם בתוך הנעל שבין ברכיו: „אף מלה ואף מסמר לא הלכו לאיבוד" מרגיש בירשטיין. „בתנועת יד אחת אסף עתה — כמו את מחצית סיביריה קודם לכן — עשרים שנות חיים בירושלים. אשה חדשה ושתי בנות".

הסיפור הזה, אגב, לא נועד להפגיש אותנו עם תולדות חייו של הסנדלר אלא שוב, עם אופי האדם, כאשר חשב הסנדלר שהמספר קנה בשוק את השזיפים שהחזיק בשקית, אמר לו בביטול: „קטנים כאלה קנית? פיצפונים, קטנטנים". אבל כשנודע לו שהשזיפים הם מן העץ הפרטי בגינה הפרטית של המספר, נתמלא יראת כבוד, ועבר ליידיש: „אזעלכע גרויסע פלוימען פון דיין אייגענעם גארטן? שזיפים כל כך גדולים מהגן הפרטי שלך?"

היידיש כשבצידה מיד העברית, מופיעה כך בספר עצמו. קרה פעם שבירשטיין פרסם את אחד מסיפוריו הקטנים בעתון (כל הסיפורים הללו הופיעו, מדי שבוע, במקומון הירושלמי) ולא מצא תרגום מדויק למלה מסויימת ביידיש. מיד הוצפה המערכת בעשרות מכתבי קוראים מתלוננים: היכן התרגום? ואכן, את כל ביטויי היידיש המופיעים כאן, והם מופיעים הרבה, מתרגם הסופר בו במקום, ומצליח ליצור אפקט ספרותי מיוחד הודות לכך.

דעות קדומות — מפריעות

כששאלתי איך מקבלים צברים את היידישיזמים שלו, ואיך מקבלים נכדיו יוצאי צפון אמריקה את העולים החדשים מרוסיה, פולין, רומניה וגרוזיה המככבים בכל „קצרצרים" (קצרצרים הוא חידוש של פרופ' מנחם פרי, עורך הספר, לסוג הספרותי הזה) — שולח בי בירשטיין מבט תמה ואומר: „בלעתי בילדותי את „אוהל הדוד תום" ובכיתי לגורל הגיבור השחור, וכי אני כושי? ובאמריקה הייתי? מה שייך. האם ז'אן כריסטוף לא שילהב אותי כנער בן שלוש־עשרה למרות שבצרפת לא הייתי? ומה אנגלי אני כן? זה מפריע לי להזדהות עם המלט? ומי שלא היה בימיו ברוסיה מתקשה לתפוס את האווירה הרוסית אצל טולסטוי או גוגול? ייתכן. שקורא רוסי ששפת אמו רוסית, מבין יותר את דקויותיו של טולסטוי ויוצא העיירה שלי, ביאלה—פודלאסקה יתפוש עוד כמה טעמים בסיפורי הילדות שהבאתי בספר — אבל מה זה מפריע למי שלא היה שם? אני גם קורא ספרות סינית ונהנה...".

עוד דעה קדומה מפריעה לבירשטיין. הדעה המדביקה לו תווית של ממשיכו המובהק ומשפטת „נוסח שלום עליכם", רק משום שגיבוריו הם קבצנים, סנדלרים וקשישים אומללים. ראשית, הוא נחלץ להגנת שלום־עליכם, שלום־עליכם הוא הסופר השנון המדוכא ביותר בספרות היידית.

שלום אש אולי פשטני, ייל פרץ אולי עממי, אבל שלום־עליכם? עמוק, עמוק, חודר עד לפינות הנסתרות ביותר של נפשת האדם.

שנית, עם כל ההערכה שיש בהשוואה בירשטיין לשלום־עליכם, שום סופר אינו אוהב שמדביקים עליו תוויות, שלאים, או היורשים לסופר אחר. לא את העליבות הוא מחפש, מבינו לי בירשטיין, אלא דווקא את ההרכבה העמוקות האנושית. אילו היו חברי כנסת או „גדולים" אחרים נוסעים באוטובוסים — היה בשמחה מכניס אותם ליצירותיו. כאשר שהוא עצמו נוסע באוטובוסים ואוהב לשוטט הרבה ברגל ברחובות ובתחנות — הוא כותב על מי שפוגשם במקומות הללו וכי הדברים שבפי סנדלר חייבים להיות עמוקים פחות מאלה שבפי הח"כ? רק הטו אוזן הקשיבו.

גם רשעות, קמצנות, וכל מיני חולשות אחרות שיש בקרב נוסעי האוטובוסים, השכנים ובעלי המלאכה — אינן נופלות מאלה שבמליאת הכנסת.

מעשה בסוחר גרוזיני בבטנים קלויים שכל יום היה מוכר לבירשטיין כוס בוטנים, ומאחר ששפה משותפת לא היתה לשניים, היה הגרוזיני מראה בהרמת יד כה גובה הסכום הרצוי לו. כל יום היה מרים קצת את ידו, שאגב היתה קטועה ובעלת שלוש אצבעות בלבד. האינפלציה כידוע לא פסחה גם על מחיר הבוטנים. בוקר אחד פגש בירשטיין את איש הבוטנים כורע תחת נטל עשרות מעילים ישנים, בימי השוק, בבקרים, כך התברר, עסק בסחר בבלואים, לשם השלמת פרנסה. בירשטיין התנדב לעזור בהסחבת המעילים ובשובו הביתה חושב לעצמו נו, מחר כבר אצטרך לשלם פחות בעד הבוטנים. הוא ניגש למחרת בערב אל דוכן הבוטנים ולהדהמתו מרים המוכר את ידו בגובה של מגדל, לסימון המחיר. לא הנחה ולא צל של הנחה.

ככה? נו, אז מחר בבוקר כבר לא אעזור לך עם המעילים, חושב בירשטיין. לכתחילה, מי יעזור לו אם לא הסוחר כפוף תחת הר של מעילים? עוד בירשטיין מכין על שפתיו את משפט הסירוב ונימוקי הסירוב, לא מחכה הסוחר ולא מהסס לשנייה, בלי אומר ובלי מלה הוא מעמיס על שכם שכנו חצי מן ההר שעל כתפיו ובחיוך עליז, מרמז לו לצעוד בעקבותיו. הרי הם כבר חברים, ידידים, ומכאלה לא צריך לבקש אפילו. עזרתם מובנת מאליה...

לבירשטיין יש עשרות היתקלויות כאלה עם הצד האפל של הירח האנושי. בכולם הוא יוצא מחוייך, מפוייס, ואוהב אדם. ראיתם מימיכם עולה חדש שאין לו תלונות על משרד הקליטה או מרירות בלב על הביורוקרטיה הישראלית?

„קיבלו" דירה שאינה קיימת

גם בירשטיין היה בזמנו עולה חדש וגם לו הוענקה, הודות לזכויות העולה שלו, דירה בנצרת־עילית. וגם לו היו צרות עם העניין כולו. הנה כיצד הוא מתחיל לספר על הדבר: „בגלל טעות במשרד השיכון שבנצרת־עילית קיבלנו דירה שאינה קיימת. הפקיד האדיב הרים את ידיו בחוסר אונים, ואני הסכמתי איתו, אין פלא. יותר מדי טעויות היו מעורבים בעניין. כשהוא מכופף את אצבעותיו העדינות, אצבע אחר אצבע, הוא מנה, נוסף למשרד השיכון, גם את בית הספר התיכון המקומי, את עמידר ואת משרד החינוך. מכל אלה קיבלנו את כתובת הדירה שהקצו לאשתי המורה, וכולם ציינו את המקום: במגדל קטן ליד מגדל גדול, אלא שכל מוסד ציין שכונה אחרת.

„גם זו לטובה", אמרה אשתי והתכוננה לבחור מכל אלה את השכונה הרצויה לה, אבל לאחר סיור בשטח התברר שאין בעיירה זוג מגדלים כאלה"...

שלושה ביטויים מתרוצצים במחשבותיי תוך כדי קריאת סיפוריו של בירשטיין, „אוניברסיטאות שלי" (בשם ספרו של מקסים גורקי, שאת השכלתו האמיתית, כפי שכתב, רכש ברחובות, הם הם האוניברסיטאות שלו) „הקומדיה האנושית" ו...„בתום איש נמצא".

הייתכן, אני שואלת בעת שיחתנו, כולם כותבים פיליטונים ארסיים, נושכניים, שופעי שנאה והלקאה עצמית על „היהודים שלנו" שקיבלו מדינה והפכו אותה... בעשר אצבעותיהם לקטסטרופה, לכשלון ולסרחון, כולם מתגעלים בתאוות רציחה ודמים על הכנסת־מגדלים שלנו בבנקים ובכנסת, בבורסה וברחובות ואתה כזה סלחן, כזה „גם זו לטובה"? מה הסוד שלך?

שני חלומות

במקום לענות ישר, מספר לי בירשטיין קודם שני חלומות שחלם, חלומות שנדמה לי כבר סיפרם בדיו או כתבם באיזה מקום. בחלומו הראשון הוא שוחה בבריכה גדולה מוקף מאות אנשים. כל אחד שוחה בסגנונו האישי, עם התנועות המיוחדות לו, עם העקמומיות המאפיינת אותו ולפתע, משהו מרים אותו, את החולם, אל גדר אבנים שליד הבריכה והוא הופך לצופה המסתכל בשוחים.

עוד עיניו בתנועותיהם והוא רואה להפתעתו שהבריכה ריקה ממים. אלא שהאנשים אינם יודעים והם ממשיכים בתנועות. כמה מוזרים, מצחיקים ולא מובנים הם עתה, בתנועותיהם בלי המים, אבל מי שיודע שלמתנועעים הללו נדמה שהם בתוך המים — האם ימלאהו לבו לשחוק למעשיהם?

כולנו, רומז בירשטיין, הן על אדמת ארץ ישראל והן על פני כדור הארץ, כמו הדגים שמחוץ למים, את מימי ההלוסה, ההזיות, השאיפות — נטלו מאיתנו...

והנה החלום השני. אנשים רוקדים יש בו, עליזים ושמחים, מתנועעים לצלילי המוסיקה. אבל לפתע רואה בירשטיין איזה נגן מרושע רכון לו בפינה מעל גרם מדריגות, והנגן פורט בידיו על המדריגות כאילו היו מקשי פסנתר ואין צליל בוקע.

רוקדים כאילו לצלילי מוסיקה — ומוסיקה אין. זהו מצבו הקיומי של האדם. ושוב — על מה ולמה תצחק וכי אתה עצמך, הסופר, אינו רוקד כמותם את ריקוד החיים עד המוות?

אני ירא, הוא מסיק, מבורך את גופו ולתפזי פיזות, את מתקני העולם האלה שמוטפים עלינו אש וגפרית בעתונות ובספרות. את כל האירוניה והשנאה המעוצמת עליהם שרק מויקה. ראינו כבר מה עוללו לאנושות כאשר ניתנו בידיהם מוסרות השלטון.

כל האידיאולוגים כסטלין ועד היטלר... השאירו את האדם כפי שהוא, ואל תתיימרו לתקן ואל תבצעו. הבל על האגרסיה המשוקעת בנפש ומיד הוא מפליג לעוד סיפור המעם מעשה בשען תורכי מבין שהיה נכנס אל בירשטיין בימים בהם היה יועץ ההשקעות בבנק והיה מקבל עצות בחינם בענייני בורסה ומניות ואף עשה רווחים נאים הודות לכך. והנה, יום אחד התקלקל שעונו של השחור והוא נכנס אל השען וביקש שיתקן לו אותו ואף האמין שיזכה בהנחה יפה על העבודה וכי לא סייע לשען בעצותיו? אלא שהשען ביקש מחיר מפולפל ובירשטיין הנדהם הנבוך חזר הביתה והכריז באוזני אשתו: הסל כדור עצות חינם בענייני בורסה. בימים שבאו אחרי כן הסתובב בירשטיין כתות ונרגש וערך חזרות בינו לבין עצמו על הניסוחים, ההאשמות והמלים הבוטות שישמיע באוזני השען כפוי הטובה. פעם ראה אותו מעבר לזגוגית הקדמית של הבנק וכבר עלה אצלו לחץ הדם, הוא התרגש, התרגז, והמלים התרוצצו במוחו אבל בכל זאת השען לא נכנס והמתח נמשך. בשלב מסויים, „תפס את עצמו" בירשטיין ואמר: מה זה? כדאי לי כל כך להתרגז ולהתרגש? אמחל לו על הדבר. נישאר ידידים וגמרנו. בו ברגע — כמו ירדה אבן מעל לבו, חזרה השלווה אל רוחו וכשנכנס סוף סוף השען לקבל שוב עצות חינם, נפגשו השניים כידידים והשען אכן קיבל את שלו „כידידים אנחנו עד היום" — חותם בירשטיין.

ב„כתם של שקט" יש סיפורים רבים נוספים שבהם אנשים „עובדים" עליו כמו שאופלים ברחוב, והוא מהלים ש„הבריות" הצליחו בכל זאת. הוא עצמו, שכן אליה, — גיליה, על אד מצחיק ומשעשע של חולשות האדם, ובייחוד — כי שהצדיק אותי בבייא בגינה הזק יותר ויטיב לו יותר עם עצמי", או להשכיל להתרגז על תוולת הקטנוני והמובן?

(סוף בעמוד 11)

הרליגיוזיות של ביאליק

מאת מאיר בוסאק

אין הכוונה לדון ברשימה זו בחיים נחמן ביאליק כשומר מצוות אלא להצביע על תחושותיו הרליגיוזיות, כפי שאלו משתקפות ביצירתו ומתבטאות בהרגשת המציאות האלוקית בכול, בחינת — לית אתר הפנוי מניה.

את התגלות הקסם ראה המשורר בטבע, את ידו — בגלגולי חיי הפרט והעם ובמאורעות העוברים על האנושות כולה. לבו הפתוח חש את ההתגלות הזאת במרחבי שדות ובעובי יערות:

„אצא לי השדה ואשמע מהדבר אידני מן הקמה" („בשדה").

בהימצאו ביער הוא הרגיש:

„ולבבי, צמא תעלומה רבה, קדושה, / או הולך ומתמלא דמי תוחלת, / כאילו הוא תובע עוד ועוד, ומצפה / לגילוי שכינה קרובה או לגילוי אליהו. / ובעוד קשובה אזני ומייחלת, / ובמאווי קדשו לבי יחיל, יכלה, יגוע — / ובת קול א־ל מסתתר / ותפרוץ פתאם מן הדממה: איכהו?" („הברכה").

נדמה למשורר, שהקול, אשר הגיע אל אדם הראשון בגן העדן, הגיע גם לאוזניו.

בפואמה „מתי מדבר", המעבירה לעיני הקורא תיאורי נופים פלאסיים נפלאים מעולם המדבר, מעולית גם ההתמודדות בין שתי השקפות עולם — התיאוצנטרית, המעבירה את האלוקים במרכז העולם, מול האנתרופוצנטרית, הרואה את האדם במרכזו. הנושא הבעייתי של הפואמה הוא: מדוע לא הצליחו המעפילים, שפרצו במדבר לארץ, לכבוש אותה? — כמסופר: „וישכימו בבוקר ויעלו אל ראש ההר לאמר — הננו ועלינו... ויעפילו לעלות... וירד העמלקי והכנעני היושב בהר ההוא ויכום עד החרמה" (במדבר יד).

את הבעיה רואה ביאליק בהצהרתם של המעפילים:

„ידנו לבדה, ידנו החזקה / את־כובד העול מעל גאון צוארנו פרקה / ...ומי אדון לנו? / ...על אף השמים וחמתם — / הננו ועלינו בסערה / הננו ועלינו / אם אסף הא־ל מעמנו את ידו / וארונו ממקומו לא ימוש — / נעל־נא אפוא בלעדיו!"

ועלינו להדגיש את המלים „ידנו לבדה" ו„על אף השמים", המביעות את הכוונות לפעול גם נגד רצון השמים. גילויים כאלה ידעו גם היוונים הקדמונים וקראו להם היבריס וידעו גם, שבעקבותיהם בא העונש מלמעלה. אפשר להניח, שבהצביעו על כשלונם של מעפילי המדבר, הזהיר ביאליק גם את ראשי התנועה הציונית, שנעשתה בימי כתיבת הפואמה יותר ויותר חילונית, בשוללה את האמונה בהשפעת כוח עליון על גורל העם ובבנותה את סיכויי הצלחת הציונות על הכוחות הדלים והאפשרויות המצומצמות של העם היהודי.

כשלון הכוונותיו ומאבקיו של האדם — על אף ההגיון שבמעשיו ולמרות הכורח ההיסטורי כביכול שבהם, כובלם בשיר „על סף בית המדרש". הרקע החברתי־התרבותי — ההשכלה פורצת גם אל החברה היהודית המסורתית באירופה המזרחית. הבשורה על אודות אירופה מוציאה את הנוער מבית המדרש. ההלך כתורקן ותחרב. הכל סבורים שאירופה הליברלית, המתקדמת, הנאורה, תקבל ברצון את צעירי היהודים המתמערבים, אך מתברר, שהתקווה הזאת, הבנויה על ההיגיון, כוזבה. כמאוכזבים חוזרים הצעירים לאוהל שם ותקוותם היחידה לשקם אותו, לבנותו כחדש. דבר זה יכול להתממש רק בעזרת השמים, הוית ש־:

„כל בשר חציר, יבש כוחהו, / כי רוח ה' נשבה בו ואינהו"

ובסיומו של השיר — שוב:

„וראו כל בשר מקטנם ועד גדולם / כי יבש חציר, נבל ציץ — וה' לעולם"

כשלון ההגיון האנושי מתבטא גם בשיר „הציץ ומת", המתאר את מאבקו של האדם, השואף להגיע ללפני ולפנים של החכמה, אל האור שבשער החמישים. האיש מתגבר על החתחתים, על המכשולים, על תהומות הזדים, על חרבות ונחשים, אך בסוף הדרך והמאבקים —:

„ותצנח נופתו, ובצידה אוד עשן ותגהר / על מפתן הבלימה".

המחשבה האנושית אינה נותנת פתרון סופי לסודות ההוויה.

שאלת הגורם הקובע בחיי האדם עומדת במרכז „אגדת שלושה וארבעה". בשעת המשתה, המתקיים בארמונו של המלך שלמה, משוחחים מלכי צור, עמון, ארם, מואב והמלך שלמה על הנושא: האם מהשמים נקבע הגורל או האדם הוא אדון לגורלו. שלמה המלך סבור, שיד הבורא היא הקובעת. המלכים האחרים מפקפקים בכך. ואז מציע שלמה: לפני המגדל תיבחר בתו של אחד המלכים. היא תועבר למגדל סגור, מסוגר ואטום, שיוקם באחד האיים הבודדים ואז יתברר, אם סגירה מוחלטת זו, המתאימה לרצונם של המלכים, המבליטים את הכוח האנושי, הארצי, תמנע מכוחות עליונים את ביצוע רצונם.

הדבר נעשה. והנה — מאניה שטבעה בים ניצל צעיר אחד. פתאום הופיע נשר פלאי ונשא את הצעיר אל אי המגדל. אך ביאליק אינו סבור, שעל האדם להישאר פאסיווי ולא לעשות דבר לעיצוב עתידו. בהיותו באי ראה הצעיר בעליית המגדל את פני בת המלך, הוא הוקסם מיופיה והתאהב בה, אך המגדל סגור ומסוגר. התמרמר אז הצעיר לפני השם, מדוע לא ציווה לנשר להורידו בראש המגדל... והתשובה לכך, כנראה — שגם האדם חייב לפעול ולעשות. למען עתידו — כי הנה ליד המגדל גדל עץ גבוה — כרמז לבחור, שעליו לטפס ולעלות בו כדי להגיע למטרתו. ואז הופיע נחש וחטף מהצעיר אבן ברקת, שעליה הוא שמר. ברדיפה אחרי הנחש טיפס הצעיר על העץ, עלה והגיע לראש המגדל, אל בת המלך.

לא הצליחו מלכי בשר ודם לסגור את הנערה והמיועד לה מהשמים הגיע אליה.

אמונתו של ביאליק בהתערבות עליונה בחיי אדם ועמים מתבטאת גם בשיר „ידעתי בליל ערפל", שנכתב בשנת תרס"ו. אחרי הפרעות ומעשי הרצח ביהודי רוסיה. בשיר זה הביע המשורר את אמונתו, שהשם לא יעמוד כמתבונן אדיש מנגד לגבי המתרחש עלי אדמות אלא יקום את דם הנרצחים —

„גואל נקמות, פצוע בלבבו, יקום וישאג / ומחרבו. הגדולה יצא"

(לקראת יום הזכרון — כ"א בתמוז)

هكذا من الاصل

בין הדף והמרקע

● היסטוריה, קבלה וכיסופי גאולה

מחקרים בתולדות היהודים בארץ-ישראל ובאיטליה (מהדורה שלישית), מאת דוד תמר. הוצאת ראובן מס בע"מ, ירושלים. 330 עמ'.

כל המאמרים שבספר, פרט לאחד (על דמותו של רבי ישראל איסרלין מאשכנז), עוסקים בתולדות היהודים בארץ-ישראל ובאיטליה, במאות הט"ו—ט"ז ובתולדות ספרותם. היסטוריה, ספרות ועיונים בתורת הקבלה ועוברים יחד במאמריו ובמחקריו של ד"ר דוד תמר המכונסים בספר זה אשר נתפרסמו במשך שנות לאורך שנים רבות. בין אם מדובר במחקר ובין אם מדובר בביקורת על ספר, במאמר התב"ריינה בבקשת „עלילות" — תמיד רצופים הדברים יסודיות, דיוק, ירידה לפרטים ובקיאות רבה בסוגיה הנדונה.

רבים מהמאמרים דנים בקבלה ובכיסופי גאולה, ולא ייפלא איפוא שרוב המדור על ארץ-ישראל דן בצפת בתור הזהב שלה. המחבר מפיח חיים בדפים של ספרים עתיקים ובוחן לעומק המהלכים ואירועים שדוק של אגדות עוטה אותם. יש שהוא מעריך דעות של מלומדים אחרים ומעמיד דברים על דיוקם ועל אמיתותם. נזכיר על קצה המזלג משהו מתוכנם של כמה מהמאמרים בספר.

במאמר הפותח את הספר, „הציפייה באיטליה לשנת הגאולה שלי"ה", מציין דוד תמר כי „מעשרה קבין של געגועים וכיסופים לגאולה שירדו לעולמם של ישראל, נטלה איטליה של המאה הט"ז תשעה קבין... למן תחילתה של המאה הזאת ועד לסופה לא היתה ארץ בארצות הגולה, שבשורות הגאולה בקעו בה בעוז כזה וברוב גוני כזה". במאמרו הוא דן בחישובי הקץ שנתייסדו על שנת שלי"ה (בין היתר התבסס על כך שחשבונם של שני הפסוקים האחרונים בספר דניאל עולה בדיוק 5335, דהיינו ה' אלפים של"ה) ומביא את כל פרק כא ורובו של פרק כב מהספר „עבודת הקודש" שנדפס בשנת שכ"ד ושחברו עלום שם, ובו דברים על שנת הקץ שלי"ה. הציפייה לגאולה בשנת שלי"ה היא גם חלק מעניינו של המאמר „האר"י ותלמידיו (ר' חיים ויטאל) כמשיח בן-יוסף". במאמר „צפת ערב בואו של הרד"ך" עומד דוד תמר על תולדות היישוב היהודי בצפת בסופה של המאה הט"ו, לאחר גירוש ספרד, ובתחילתה של המאה הט"ז, עד לכיבוש התורכי בשנת רע"ו (סוף 1516). בין היתר הוא מציין כי „באופן כללי רשאים אנו לומר שעד לכיבוש התורכי עדיין לא שימשה צפת מרכז לתורת הנגלה ולא כל-שכן לתורת הנסתר ולא לבשה עדיין את צביונה המיוחד". תקופה מאוחרת יותר נדונה במאמר „על התגוררות של צפת". דוד תמר מציין כי דומה שלא מצינו במקום אחד כל-כך הרבה תגובות, שהקיפו ציבור גדול כל כך כמו בצפת של המאה הט"ז, ואין מן התימה בכך, שהרי לא היתה עיר בתולדות ישראל כצפת, שתושביה רובם ככולם נתפסו לאווירה של תפילה ותשובה וציפייה לקץ. הסקירה מתחילה בתגובה הראשונה שנתחברה מכיב ר' שלמה אלקבץ וגיסו ר' משה קורדובירו בשנים ש"ח—שי"א (1548—1551) ומקום נכבד מוקדש, כמובן, „לאר"י שבתגובות ושבתגובותיה", הלא הוא האר"י הקדוש, שבא לצפת בשנת של"ל (1570). מבין מאמרי הביקורת נציין את „על הספר תולדות האר"י", שבעקבות פרסומו במהדורה הראשונה של הספר (בשנת תשי"ל) עורר הד רחב בקהילת החוקרים. המאמר הוא על ספרו של מאיר בניהו, „תולדות האר"י", שבו ביקש להפוך את הדעה המקובלת לפיה אגרותיו של ר' שלמה שלומיל מדרזניץ שבמורביה, „שבחי האר"י", שימשו מקור לספר „תולדות האר"י", ודוד תמר מביא ראיות והוכחות שלדעתו יש בהן כדי להפריך ולקעקע את תזיתו של מאיר בניהו.

✶

● „האמנה" — אמונה שנתבדתה

מיעוט לאומי לוחם, מאבק יהודי פולין בשנים 1918—1928, מאת משה לנדאו. מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל, ירושלים. 396 עמ' + 7 עמ' באנגלית.

לאחר מלחמת העולם הראשונה הוקמו באירופה מדינות לאומיות חדשות, ובהן הרפובליקה הפולנית. „מעצמות ההסכמה" עסקו רבות בעיצוב הדרכים שבהן יישמר יחודן במדינות אלה, ומטבע הדברים הוקדשה תשומת-לב מיוחדת לבעיית היהודים במדינות החדשות. בסופו של דבר נתקבלה „אמנת המיעוטים", כבסיס להסדר בינלאומי במסגרת הפגיעות המקומות. אך כפי שמציין ד"ר משה לנדא בהקדמה לספר, האמונה התמימה בתוקפם של החוזים הבינלאומיים בתמיכת מעצמות-המערב והציפיות לגבי „אמנת המיעוטים" בתורת מנוף לשיפור המסיבות הלאומיות — נתבדו במידה רבה. בפולין, למשל, גברה השנאה המסורתית אל היהודים והעמקו הלכי-הרוח האנטישמיים בשכבות הרחבות של הציבור על כל גווניו.

הספר שלפנינו עוסק במאבקם הלאומי של יהודי פולין בעשור הראשון לקיומה של הרפובליקה הפולנית החדשה. לאחר המבוא, שבו עוסק המחבר במעמדם של היהודים כמיעוט לאומי בפולין הרפובליקנית נדונה שאלת „אמנת המיעוטים" וחלקה בעיצוב היחסים ההדדיים. בין היתר מוקדשים כאן פרקים למוקצת הלאומיות היהודיות בשנת מעבר, ליסודות האיבה שבין הפולנים והיהודים ול„אמנה" כפי שבאה לידי ביטוי בחוגים הציבוריים הפוליטיים והמערכה שהיתה כרוכה בה. החלק שני של ספר מוקדש ללבטי דרך לגיבוש מדיניות יהודית עצמאית בשנים 1919—1928. ד"ר לנדא מציין, כי בחינת הדברים מקרוב מצמצמת את משקלה של „אמנת המיעוטים" בחיי החטיבה הלאומית היהודית. התנגדות הסוציאלית לאמנה מצד דעת-הקהל הפולנית מהימין ועד השמאל הקיצוני, והעובדה שבתוקף הנסיבות המיוחדות העמדו היהודים במרכז הענייניים, הפכו את המשען המיוחל לרועץ. בשל אווירת ההפחדה נמנעו נציגי הקיבוץ היהודי בפולין מלהשתמש בגופים בינלאומיים לשם בירור תלונות מוצדקות, והעדיפו להיאבק בזירה הפנימית של הסיים, או להסתייע בטיפול שקט בצינורות המתאימים.

● צ'כוב וזך ב„מאזניים"

מ א ז נ י י ם, ירחון לספרות, גליון 10, כרך נ"ט. עורכים: חיים פסח, אשר רייך. הוצאת אגודת הסופרים העבריים בישראל. 64 עמ'.

בגליון זה של „מאזניים" מוסף מיוחד על אנטון צ'כוב לרגל הצלאת מחזהו „הדוד ואניה" ב„הבימה". מובאים כאן חילופי מכתבים בין צ'כוב לבין כמה יוצרים ואנשים רוסיים. במכתב למקסים גורקי כתב, בין היתר, המחזאי הרוסי המהולל בשלהי 1898: „יחסי למחזותי הוא בדרך כלל קר. זמן רב שאני מנותק מן התיאטרון, איני חש כל חשק לכתוב עבורו"... תמונה מעניינת על אישיותו של צ'כוב מצטיירת ממאמרו של מקסים גורקי עליו. כן באים כאן מאמרים על מחזותיו של צ'כוב (מאת אבדרה סטריתאן) ועל חייו (מאת סופי לפים).

מקום נכבד מוקדש בחוברת למשורר נתן זך. מובאים שני שירים של זך, שאחד נתפרסם ב-1953 ואחד ב-1960 ולא נכללו בספריו. לאחר מכן כותב זך דברים בשולי אותם שני שירים ותוקף משהו מבכשונה של היצירה. יאיר מזור, במאמרו „הדינמיקה של הגלישה", מעיין בשיר „השמש שוב" של זך. מאיה פרוכסכמן דנה ב„הגיבונים", שהוא אחד משלושה שירים של זך הנקראים „שלושה שירים מן האנציקלופדיה". במאמרה היא מתייחסת להופעה כלליות יותר ביצירה הספרותית המודרנית — שילובו של ערך מילוני או אנציקלופדי בתוך יצירה ספרותית. השימוש הספרותי בידע המדעי יש לו כמה תכליות, חלקן אמנותיות וחלקן ערכיות.

✶

● רעיונות באמצעות המצלמה

הקולנוע של ג'וזף לוזי, מאת ג'ימס ליהי. עברית דפנה לוי. עורכת: ד"ר מיכל פרידמן. בית הוצאה כתר, ירושלים. 194 עמ' + 16 עמ' צילומים.

זהו ספר רביעי בסדרה על במאי קולנוע שבהוצאת „כתר" (הקודמים היו על לואיס בוניואל, אלין רנה ופרנסואה טריפו). ספר זה משרטט את השקפתו הקולנועית ודרכי עבודתו של ג'וזף לוזי, שביים שלושים סרטים באורך מלא ועוד אחדים בצה סרטים קצרים. ג'ימס ליהי ראיין את לוזי עצמו ואנשים שונים הקשורים בסרטיו וכן התבסס על ראיונות ומאמרים שכתבו אחרים.

ג'וזף לוזי נולד ב-1909 בארה"ב ואת סרטו הראשון, „הנער עם השערות הירוקות", ביים בשנת 1948. בעקבות „ציד המכשפות" של מקארתי עבר לאנגליה וביים סרטים בארץ זו, בצרפת ובאיטליה. אחרי פרק פתיחה על דרכו של ג'וזף לוזי בקולנוע מתאר ליהי את דרכו ועבודתו בהתייחס לסרטים שביים עד 1967, הוא מועד צאתו של הספר באנגליה. ד"ר מיכל פרידמן ממשיכה את הסקירה עד הסרט „דון ג'ובאני" (1979). חלק בשלושים הסרטים הנסקרים כאן לא רק בויימו על-ידי לוזי אלא הוא היה גם המפיק ו/או התסריטאי שלהם. ג'ימס ליהי מציין כי המצלמה של לוזי „היא המוכן שלו, מקשרת, מתוחה, מגלה, עובדת תמיד לעידוד רעיונותיו, רעיונות שאותם הוא יכול להביע במלאות רק באמצעות המצלמה".

ש. יהושע

מטרת הטרוריזם - מהפכה עולמית?

מאת ד"ר נפתלי אילתי

אדואר סאבלייה, מחבר הספר „התווח האדום *)", קובע בספרו, כי מטרת הטירוריזם היא להגיע למהפכה עולמית, כפי שהגדיר זאת ב-1976 פידל קאסטרו, מארגן ועידת הוואנה, שבה השתתפו נציגי ארגוני הטירור מאירופה, אסיה ואפריקה. ספר זה הוא למעשה היסטוריה של הטירוריזם.

המחבר היה המומחה לענייני המזרח התיכון בירחון היוקרתי בפאריס „לה מונד" אחרי כן יועץ לענייני חוץ ברדיו פראנס-אנטר ויועץ דיפלומטי ברדיו צרפתי. היום הוא מרצה במכון ללימודים גבוהים להגנה לאומית ומרצה למדעים מדיניים בבית הספר הגבוה לאדמיניסטראציה בפאריס.

יש לציין, שהמחבר, למרות בקיאותו הרבה בנושא זה והדוקומנטציה הרחבה שבספרו זה, מגזים במידה מסויימת. כשהוא שם את הדגש במגמת הטירוריזם להגיע לידי מהפכה עולמית. וכתוצאה מכך מגיע לידי מסקנה, כי יש לראות ברוסיה אחד המקורות לעידוד הטירוריזם. הוא מקדיש גם מקום נרחב לטירוריזם של תנועות שחרור לאומיות, אבל אינו מבליט ביותר את הצד הלאומי שבדבר. אם רוסיה תומכת בתנועות שיחרור לאומיות מסויימות, הרי זה במסגרת ההסכמים שיש לה עם הארצות שהיא תומכת בהן, ולא במסגרת תמיכה במהפכה בינלאומית.

ועידת הוואנה לטירוריזם

הוועידה לענייני טירור בעולם כונסה ביוזמתו של פידל קאסטרו בבירתו הוואנה, בשנת 1966, כדי לקבוע את מטרת הטירוריזם, אשר לדבריו היא: מהפכה עולמית על בסיס חדש. המהפכה, לדבריו, תהיה מארכסיסטית-לניניסטית והיא צריכה להצליח בכל המקומות ובכל האמצעים.

לוועידה זו הוזמנו תומכי האידיאולוגיה הזאת וגם כאלה אשר אינם רואים בה מטרה סופית והן נציגי תנועות שחרור לאומיות. הטרוצקיסטים תפסו מקום נכבד בוועידה זו, לפי האידיאולוגיה שלהם שיש להשתמש גם במעשי אכזריות כאמצעי להצלחת המהפכה.

בוועידה השתתפו גם נציגי סין ורוסיה. הם היססו תחילה אם להשתתף בוועידה הזאת אך בסוף השתתפו בה, כי לא רצו שיקום ארגון בינלאומי שהם לא יהיו מעורבים בו. במקום לקיים דיונים אידיאולוגיים, שהיו מביאים לידי חילוקי דיעות בין משתתפי הוועידה. העדיפו לדון בעיקר בצד המעשי של הטירור. כי כולם היו מאוחדים בדיעה אחת, שמותר להשתמש גם במעשי טירור כדי להגיע למטרה, וכי על ארגון טרוריסטי אחד לעזור לארגון טרוריסטי אחר. בוועידת הוואנה דנו גם בבעיות אקטואליות דאז כמו מלחמה בוויטנאם. נתקבלה דעתו של צ'ה גבארה, כי ליצור כמה נקודות מוקד כדי לאלץ את ארצות הברית לפזר את כוחותיה במקומות שונים בעולם מרוחקים זה מזה. על ידי כך — סבור היה — יחלש הכח האמריקאי ואפשר יהיה לנצח אותו. לדעתו, הטריטוריה המתאימה ביותר להקים וייטנאם חדשה היא יבשת דרום אמריקה. הוחלט אז לנסות להפוך את בוליביה לקובה שנייה, ואחריה אפשר יהיה לכבוש עוד ארצות ביבשת הזאת. אך הניסיון באמריקה הלטינית נכשל. שם גם מצא צ'ה גבארה את מותו וחוסלו ארגוני הטירור בברזיל, ארגנטינה ועוד כמה ארצות. הוחלט אז, שעל ארגוני הטירור לנסות מזלם ביבשות אחרות.

בשנת 1967 אנו נתקלים במעשי טירור במערב אירופה. אלה סייעו למרד הסטודנטים שנה אחרי כן בגרמניה, איטליה והגיע לשיאו בצרפת. קל היה למהפכנים צעירים להשתלב בארגונים של סטודנטים ולהסית אותם למעשים נגד המשטר בארצם. חלקם פעל גם בקאמפוסים האוניברסיטאיים בארצות הברית, אך ללא הצלחה. לעומת זאת הצליחו להקים ארגוני טירור במערב אירופה: קבוצת באדר בגרמניה והבריגאדות האדומות באיטליה שהיה להם הד נרחב בעולם.

בוועידת הוואנה השתתפו גם נציגי הטירוריסטים של הפלשתינים. בימים ההם ידוע היה עליהם רק שהם פליטים שמבקשים לחזור לפלשתינה בכל מחיר. בהוואנה קיבלו הפלשתינים עצה ידידותית והיא: לצאת מהבעיות המיוחדות שלהם, שאינן מעניינות אלא רק את הקבוצה שלהם, ולהשתלב בריצות בינלאומיים כדי לעשות לעצמם פירסום בעולם. הפלשתינים ניגשו למעשים. חלקם השתלב בין הסטודנטים המשולהבים בפאריס כדי לדחוף אותם למעשי טירור, וחלקם פעל באופן עצמאי למען האינטרסים של הפליטים הפלשתינים. שמם החל ללכת לפניהם כאשר הפכו להיות כופים בחטיפת מטוסים. תוך פרק קצר הצליחו לחטוף ארבעה מטוסים, דבר שהעניק להם פרסום רב והעלה את בעייתם על סדר היום. הרי אל וקשה היה להמשיך במעשים כאלה. בגלל הגברת אמצעי הביטחון בנמלי התעופה החליטו לאמץ את החלטת הוואנה בדבר עזרה הדדית בין ארגוני הטירור למיניהם.

כשלוש שנים אחרי ועידת הוואנה התקיימה ועידת ארגוני הטירור בדאבי, עירה בלבנון, ונקבע שם סופית הרעיון של עזרה הדדית. היפאנים יחטפו מטוסים, הפלשתינים יפוצצו תחנות דלק באיטליה, קבוצת באדר מגרמניה תעזור לבריגדות האדומות באיטליה. אגב, חברי באדר היו מעורבים בחטיפת אלדו מורו. הפלשתינים סיפקו לבריגאדות האדומות את הנשק שמצאו מרוסקי.

המחבר נכנס כאן לסוגיה של מעורבות הרוסים במעשי הטירור. למעשה — קובע הוא — הם לא היו מעורבים במישרין במעשי טירור, אך עזרו לטירוריסטים בנשק. המחבר מוצא לנכון לציין, שרשמית לא שלחו הרוסים נשק ומדריכים לטירוריסטים, אלא לתנועות שחרור לאומיות. אלא כיוון שארגוני הטירור נצמדים זה בזה הם עוזרים כך בעקיפין לארגוני הטירור.

לדעתנו, זהו פירוש דחוק. אם הרוסים עוזרים לתנועות שחרור לאומיות, הרי זה במסגרת הסכמים מיוחדים אתן ועם הארצות התומכות בהן.

סאבלייה מציין גם, שארצות מזרח אירופה נזהרות מלקיים קשרים עם ארגוני הטירור, ולפיכך נמנעות גם מלספק להם כלי נשק. האקדח ששימש בניסיון להתנקש בחיי האפיפיור נרכש ע"י הב"לגרים בבלגיה. הרוצח לא בא מארצות מזרח אירופה. אומרים שנעתבשו התכניות במעשה זה. הבולגארים היו בטוחים, שהרוצח יהרג ולא ייוודע כי שלח אותו לרצוח את האפיפיור. אלא שהאיש נשאר בחיים וסיפר כי נשלח לפעולה על ידי אנשי השגרירות הבולגארית.

חולשת הדמוקראטיה

המחבר שואל: למה כל פעם כשקורה מעשה טירור במערב אירופה. כגון, רצח אלדו מורו באיטליה, הטלת פצצות על בתי כנסת בבלגיה ובצרפת, התקשרויות במינכן — סוגרת המשטרה את תיק החקירה? והוא עונה: המשטרה איננה יכולה להרחיק לכת בחקירותיה, כי אף פעם לא נתפס איש בשעת מעשה ולכן היא נאלצת לסגור את התיק. גם הממשלות אינן מעוניינות להעמיק חקר בעניינים כאלה, בפרט כשמדובר בבני ערובה. כך למשל קרה, עם ממשלת צרפת. די היה לטירוריסטים להרוג שלושה בני ערובה שבידיהם בלבנון והממשלה שדיברה תחילה בגבהה, שלא תיכנע לדרישותיהם, עשתה הכל כדי להציל את בני הערובה מידי חוטפיהם, כולל שיחות עם הטירוריסטים. לעומת זה, בארצות מזרח אירופה יש למשל הוראות ברורות לטייסים שלא לסטות ממסלול הקבוע שלהם ולהתנגד לדרישותיהם של החוטפים. בארצות המערב ההוראה לטייסים היא: להיכנע לדרישות החוטפים כדי למנוע קרבנות. חולשת הדמוקראטיה היא בכך, שחיי אנוש יקרים להם מכלום בטירור. זה כבודה וגם חולשתה. כי הטירוריסטים מנצלים את נקודת התורפה הזאת. לא כן בארצות הדימוקראטיות העממיות. שם — אומר המחבר — המשטר הוא העיקר, ולעת הצורך חייבים להקריב גם חיי אנוש לטובת המשטר.

המסקנה היא: להילחם בטירור בקשיחות. תוך הקרבת של חיי אנוש, אחרת יילך הטירור ויתפשט בארצות הדימוקראטיות שבמערב.

את רוב פעולות הטירור בעולם מממנת לוב. קדאפי רודן לוב שואף להטיל את חיתתו על כל העולם. הוא עזר לקאתולים באירלנד במלחמתם נגד הפרוטסטאנטים; תוך כוונה לפגוע באנגליה. אך כאשר אנגליה לא הגיבה, הרי כדי להוסיף שמן למדורה, נתן קדאפי נשק גם לפרוטסטאנטים כדי שהאירים יילחמו ביניהם. המחבר מוסיף, כי אפשר היה להיווכח ברחובות טריפולי בפרוטסטאנטים וקאתולים שבאו מאירלאנד, כדי לבקש עזרה מממשלת לוב.

לפי מקורות בלונדון למדים שבספרי החשבונות של ממשלת לוב מופיעים: הפלשתינים, הצבא האירי לגדי, קבוצת באדר, הבריגאדות האדומות, הצבא האדום ביפאן. בבאס"ן מוספים לרשימה זו את החזית העממית הפלשתינית של ג'ורג' חבש, ארגון הדרוזים, תימן, פוליסאריו, קבוצות מהפכניות בתאילנד, פאנמה, פיליפינים, באסקים, ברטונים וקורסיקאים.

ארצות המערב יודעות בבירור שקדאפי מממן את הטירור בעולם, אך הן לא הצטרפו לחרם הכלכלי האמריקאי ולא נתנו לאמריקאים להשתמש בבסיסים כדי לתקוף את לוב. כל זאת, מפני שלוב היא לקוחה טובה אצלן, וגם בגלל שהן חוששות ממעשי נקמה.

האם התחילה מלחמת העולם השלישית?

בעבר היו הטירוריסטים מתוארים בספרי דוסטויבסקי, אנאטול פראנס ואחרים כאנשים חלשים, לבושים דל, מתגוררים בבתי מלון זולים ומחזיקים בפצצות תוצרת בית. לא כן הטירוריסטים היום: הם לבושים כאדונים, גרים בבתי מלון גדולים, אינם מחזיקים פצצות על גופם, אלא מפעילים אותן ע"י שלט רחוק.

במשך כעשרים שנה — אומר המחבר — פוחד בזירות הברית האטלאנטית ממלחמה גרעינית העלולה לפרוץ בכל עת והיא מלחמת העולם השלישית, אך לדעתי — הוא אומר — היא כבר התחילה בדרכים אחרות והתוה לאפגני בריז'נייב סבור היה, שהדיטנט קיים רק בנוגע לשימוש בנשק גרעיני, אבל הוא לא הוציא מכלל אפשרות מלחמה באמצעים אחרים שתביא להתהפכה עולמית, כולל הטירוריזם.

ספרות מוקלטת - אופנה חולפת?

מאת בת שלום

אם עד עתה הסתפקו מפיצי ישראל עם החזיות וההקלטות הנוגעים לספרי והם הכתובים, בקרוב יאלצו להיעזר בעזרי הדין שלהם כדי להביא ידיים ורגליים בחוגי הקלטה עם המו"לים.

השיגעון החדש בעולם הספרות האמריקני הוא ספרים מוקלטים והמו"לים עומדים בתור, בהדווה רבה, כדי לזכות לקרוא בעצמם את ספריהם להקלטה על קסטות או להאזין ליצירותיהם מוקלטות ע"י קריינים מקצועיים. בין הסופרים הקריינים של עצמם המצאו אפילו את לי איקוקה, רולינד אפדייק, תר סיר גלהב של ספרות-הקסטות אומר: „כשאני מאזין לקולם של חברי המקריאים את סיפוריהם יש לי הרגשה שאני שותף ל-מעבדת היצירה היווצרותה. אין לי ספק שהמו"לים הנכתבות על ספק נשמעות גם בתוכו של הכותב, תוך כדי תהליך, ואם כן — מה המצוי בהשמעתם מעל קסטות".

השמרנים שבינינו, חובבי קריאה מילדות, יעקמו ודאי את האף. „מלחמה ושלום" מעל קסטות? איזה טעם יש לזה? אבל בארה"ב כתפרסמות בימים אלה פרסומות בנוסח: „כניו יורק ועד קליפורניה עם צ'רלס דיקנס אחדי", והכוונה היא לקסטות המותאמות לטייפ המכונית המציעה לנהגים בפקקים לשמוע שירים תפלים. פוס רעשני לסוגיו ולהגם הנצחי של שדרני הרדיו, להאזין תוך כדי קריאה לשתקנים ידועים את המקריאים בכיוונות את „דיוויד קופרפילד".

ספרות העולם

האם „בליש" מוקלט, בקטעים הכי מותחים שלו אינו עלול להסיח את תשומת לבו של הנהג מן המתרחש על הכביש ולהגדיל את מספר תאונות הדרכים? מסתבר שלא. עובדה שגם היום מאזינים בדרכים לתוכניות כי הן קלי משקל: ואם כך — מדוע לא לנצל את הזמן שאותו אחוז בהגה להעמקת השכלתך?

עשרות ספרים קלאסיים הוקלטו עד כה, ביניהם כאמור כל „מלחמה ושלום" על גבי תשעים קסטות, „אנה קרנינה", „אית הארגבוף", מחזותיו של שייקספיר, „הבחורי" של חיים פוטוק ורבים רבים אחרים.

יש קסטות המציעות קריינות מקצועית ללא קולות רקע, ואחרות בעשירות את ההאזנה בי אורח נוף ישר עומעם ריקשים צבעי עלים, ובפרק השהזר את החיים במצרב הצרית בהזהרים קולות מתאימים. בפבקה המתפרסות סוסים והמוסה.

מו"לים אחדים בארה"ב סבורים שהספרות המוקלטת היא איפוא בת חלוף אבל המבוססים שבחבורה, כמו סייכון ושוסטר, נוהגים כבר להחתים כל סופר חדש על חוזה משולב של זכויות ההדפסה וזכויות הקלטה גם יחד. חברת הקלטות בשם „האוזן להאתר" פרסמה לאחרונה את מאזנה השנתי לפיו במהלך שנה אחת גדלו העסקות שלה פי 17, המו"לים האמריקניים מדברים על מחזור הקלטות ספרותיות של 250 מיליון דולר בשנת 1986, ועל הכנסות במיליארדים בעשור הבא.

לנו, שגדלנו על ספרים המודפסים, קצת עצוב להיות במהלך החדש אבל אי אפשר להתעלם מן העובדה שגם בארץ יש הצדקה להיות גדולות למה שמכנים „ספר מוקלט", ספרי ילדים הנמכרים יחד עם הטקסט המוקלט. הילדים שהתרגלו מגיל אפס להאזין לסיפור שהם מדפדפים או קוראים בו, יגדלו אולי לעולם שבו תוצב ספרות מושבע יהיו ניבב כל היום עם החוקן הצמוד לאוזניו, כש„האחים קרמזוב" מלווים אותו, בקול האודישן הקטיפתי של שחקן או קריין ישראלי, בעבודה, באכילה ובמנוחה, כשם שאנחנו, בנעורינו, היינו מהלכים כסהרורים כן הספרייה העירונית אל הבית כשאפנו חוזר בדפי הספר שזה עתה שאלנו.

עולם חדש, שטכנולוגיה מודרנית הרשה, האם גם ספרות מין חדש נחשה ונראה.

שלושת השבועות — גלות וגאולה

(עיונים בהפטרת „דברי ירמיהו")

מאת ד"ר ישראל רוזנסון

שלושת השבועות — תקופה בין שני שיאים. פותחת בי"ז תמוז ומסיימת בט' באב. המציינים, כל אחד בפני עצמו, אירועים היסטוריים מוגדרים הקשורים לחורבן. הפטרות שלושת השבועות מעמיקות ומרחיבות את הממד הרעיוני של אירועים אלו בשורות הבאות ננסה להתמודד עם רעיונותיה של אחת מהפטרות אלו — „דברי ירמיהו..."

נבואת ירמיהו בפרק א' היא נבואת פורענות מובהקת, אין פלא איפוא שמצאה את מקומה בין הפטרות שלושת השבועות. אומנם, בנבואות פורענות לחורבן פורה להוותנו לרוב בדברי הנביאים, אך יש לחורבן משמעות מבשית יותר בנבואתו של נביא גדול כאחרון הנביאים (המדרש רואה בירמיהו, ובהיגיון רב, אחרון לכל הנביאים — פסיקתא דרב כהנא פ"ג), המסמל באישיותו ובקורות חייו את החורבן ההולך וקרב. ירמיהו כאדם וכנביא עובר את כל דרך היסורים אל החורבן, בימי יאשיהו ועד הגלות אל מצרים, ועוקב אחר ההדרדרות שבמעט הכריתה את עם ישראל.

חז"ל מצאו רמז מעניין לשלושת השבועות בנבואת ההקדשה של ירמיהו. כידוע נזכרים בנבואתו זו שני חזיונות קצרים המבוססים על הסמליות שבבראות מסביבתו הקרובה — „מקל שקד" ו„סיר נפוח". אשר לשקד, הרי נוסף למשל שהוא העוסק שם במפורש — „כי שוקד אני על דברי לעשותו" (א' י') הזכיר הצץ לחז"ל גם עובדה בוטנית מעניינת — „מקל שקד אני רואה. מה הלז כשהוא מוציא את ניצו ועד שהוא גומר את פירותיו — כ"א יום, כך מיום שהובקעה העיר ועד יום שחרב הבית כ"א יום" (ירושלמי, תענית פ"ד ה"ה). לכאורה, הביתה בדויה יש בדבר. פשוטו של מקרא ברור ומובן באשר טבעו של השקד הקשור על פריחתו מוכר לכולנו. אך הרמז להבשלת הפרי תוך שלושה שבועות רחוק מלהיות מובן. הרי הבשלת פרי השקד ממושכת ביותר ונמשכת עד אמצע הקיץ. קשה מאד להניח כי חכמינו שבארץ ישראל שישבו עובדה טבעית ברורה כל כך אך רק כדי להעביר מסר מסוים באמצעים ספרותיים. נראה שדווקא הכרת טבעה של ארץ ישראל ע"י חז"ל מסייעת להבין מאמר זה. לא מדובר על שקדים רגילים-מתוקים שהבשלתם אכן ממושכת, אלא על שקדים מרים („ויתכן שכינויים — לוז) הניתנים לאכילה רק בירוקים צעירים ביותר — בני כמה שבועות. וכך לדבר בדברי המשנה — „החייב בשקדים המרים פטור במתוקים..." (מעשרות פ"א מ"ד). כלומר: החיוב במעשרות בשקדים המרים הוא בעת שהם קטנים (בני מספר שבועות) כאז ראויים הם לאכילה, כה שאין כן בגדולים.

אווירת ארץ ישראל נושבת איפוא על נבואה זו של ירמיהו. הבנתם הגיאוגרפית לפענח רמזיו על החורבן. והדברים אינם אמורים לגבי חזיון השקד בלבד. יש הסוברים, ונימוקיהם עימם, כי גם הצמח הקיבוצי בחיזיון השני — „סיר נפוח" אינו אלא צמח הידוע כיום בשם סירה קוצנית. כך שגם כאן משתקף טבעה של ארץ ישראל. וכל זאת בניגוד בולט לבן דורו יחזקאל שלגבי ארץ ישראל מהווה ממשות רחוקה ובלתי ריאלית וגם כשהוא מתאר הלילים בבגה בפרטי פרטים כבין העוכר הבדרישים של המקדש (פרק מ') היא „מובל" לשם ע"י תבנית יד ה' הלוקחת אותו בציצית ראשו — (יחזקאל ח' ג').

ביטוי מעניין המופיע בנבואת ירמיהו בפרק א' היא השאלה הפותחת את החזיונות — „מה אתה רואה ירמיהו?", ביטוי המופיע פה ושם בחזיונות הנביאים (עמוס פרק ז', זכריה פרקים ד'—ה'). לכאורה אינו עירך כל כך „בהגיונו" לנביאו ולכן מעורר ביטוי זה בעיה פרשנית באשר לכוונתו. יש אולי היגיון, מצים בשאלה שכוי כשקידה רואה הנבואה. לנבואת ה' — „מה אתה רואה". כזה הוא המצב בנבואת עמוס (פרק ז') שראה את הקב"ה עומד על חומת אנך ובידו אנך, וייתכן שהשאלה נועדה לברר אם קלט עמוס את הראיה הנשגבה. בנבואות זכריה משתלבת השאלה „מה אתה רואה" היטב בתוכן הנבואה בו מעורר המלאך את זכריה משנתו (זכריה ד' ב'). אך לגבי נבואת ירמיהו נראה כי יש משמעות אחרת לשאלה, כשים לב כי כאן קודמת השאלה לנבואה — „ויהי דבר ה' אלי לאמר: מה אתה רואה ירמיהו? ואומר: מקל שקד אני רואה...". בהעברת דברים ה' מצטייר שיש בעין כוונה באת הקב"ה להניע לירמיהו לבאר מבחרות סביבי עצם הביאים ביכרת הנבואה. ואגדיל בעבוני הקב"ה על הדיבור ה' — „היטבת לראות". בדור שמצבו שכזה איני מקבל על הדעת במיוחד כעצה כרוכה בני אלו המוארים בנבואת הקדושה של יחזקאל וישעיהו. שם, בראות על-אנושיים נשגבים אלו לא ניתן להגיע לנביא להציג את אשר יראה את אשר יאמר לבחירתו. לא נהיה להבין ולו את אפס קציהו על ההוליך הבבאיו ולא נדע מה עבר על הנביא בעת נבואתו. אך נראים הדברים שבבחינה ספרותית גרידא הבצר הערלה מנבואת ירמיהו בכל דמיה היא ההתייחסות השיווה לארצו ובכתו הקרובה.

בכאן סלולה הדרך להשוואה מפורטת בין נבואת ההקדשה של ירמיהו ויחזקאל, שני הנביאים הגדולים של תקופת החורבן. כפי שרמזנו לעיל לפנינו הפכים של ממש. מול ירמיהו המצייר בפשטות מרבה עצמים מסביבתו הקרובה מתאר יחזקאל ספירות גבוהות ומילותיו ברורות ליודעי חן בלבד. נראה כאילו פוסע יחזקאל בנבואתו זו על סף יכולת ההבעה והכיסוי של הלשון האנושית. כוחו של הרגל ותפיסה לא מדויקת של ההגבלות שהטילו חז"ל על העיסוק במעשה מרכבה מביאים רבים להתלהבות יתר בהתייחסותם לחזית מעשה מרכבה ומקומם בדברי הנביאים. אולם, לירמיהו אמרו המחזות הפשוטים של ארץ ישראל שמסביבו לא פחות מאשר המראות השמימיים. ואולי דווקא יחזקאל נביא הגולה, שבחייב שאינה כשרה לנבואה כדברי ר' יהודה הלוי בספר הכוזרי, נאלץ להביע את אשר ראה בצורה מורכבת ומסורבכת.

דרך זווית ראייה בלתי שגרתית זו נמצאנו למדים עד כמה גדולה הבעייתיות של מצב הגולה בעולם הרוחני של עם ישראל כי מחשבה זו ממשיך גם בנבואת הנחמה של שני הנביאים. שיאה של נבואת הנחמה של יחזקאל היא בחזון העצמות היבשות המפורסם. חזון זה מיוחד ויוצא דופן בתנ"ך כולו, ואת מוטיב תחיית המתים בו כשהכש הנביא הוא נדיר ביותר בתנ"ך, ומסיבות שלא כאן המקום לעמוד עליהן מופיע בתנ"ך כולו בלבד. מדוע משתמש דווקא יחזקאל במוטיב זה? מסתבר שמנקודת הראות של נביא היושב בגולה רק דבר כה פלאי כנסח תחיית המתים יכול לסמל את בשורת הגאולה. אך מה שהיה קשה ומסובך בגולה בנבואת ירמיהו. הוא פשוט ומוחש כימי ירמיה. כבר בנבואת ההקדשה מראה תפקיד הנביא — „לנתוש ולנתוץ ולהאביד ולהרוס" ומיד אחרי כן — „לבנות ולנטוע". הדבר חוזר בספר. התקוה נשאים בפשטות וברצף אחד לאחר החורבן. כאן אין כל צורך בתחיית מתים! כשמצא העם בארץ חורבן ותקומה נמצאים ברצף היסטורי אחד.

קורותיו של ירמיה למו מאשרת את ההגיון הפנימי של נבואתו. רק מי שחזור לסכנות הגלות לקיומו הרוחני של עם ישראל יכול לדבוק בארץ, בכפכפי. האחוזת בצפורנים היא השם הראה לקניית השדה בענתות ערב החורבן (פרק ל"ב). וכך נוהג ירמיהו גם אחרי החורבן. להצעת נבוזראדן — „אם טוב בעיניך לבוא אתי בבבל" (מ' ה') אין ירמיהו נענה, והוא מבכר לשבת „בתוך העם הנשארים בארץ" (מ' ו'). בנקודת השפל הלאומית לאחר מות גדליה בן אחיקם — סמל לשריד הלאומיות היהודית בארץ, קורא ירמיהו הנך שהוא משתמש באותם מושגים עצמם — „אם שוב תשבו בארץ הזאת ובניתי אתכם ולא אהרוס ונטעתי אתכם ולא אתוש" (מב י') ואותם יוכיחו אותם בגולה — גולה מצרים.

היה זה סוף הדרך. לרוע המזל לא שמעו שריד הפליטה לירמיהו ויצאו כציווייה לגולה שממנה לא שבו. אולם מאבקו העקבי של ירמיהו בגלות מוקדם בהרבה. חז"ל מדרכם להראות סימטריה בין אישים ומאורעות, ידעו למצוא בבירות נפלא את בלגדויה הראשונים על מלחמת ירמיהו בגולה. המדרש בילקוט שמעוני מספר כי ירמיהו בראשית דרכו הלך להחזיר את גלי עשרת השבטים לארצם. אומנם הרמז בבחינים לכך היא לדעת הדרוש. הפניה להחזרה הנביאה, פניה המעוררת את השאלה הכבן בה ירמיהו. אך נראה כי יש רמז לכך בפרקנו בפסוקים הראשונים של דברי ירמיהו. בתחילת הספר מפריד הכתוב בין תקופת יאשיהו לתקופת יהויקים „דברי ירמיהו... אשר היה דבר ה' אליו בימי יאשיהו... ויהי בימי יהויקים". מבחינה תוכנית ורעיונית נבואות ירמיהו בהתייחסות בנבואה ירמיהו לתקופת יהויקים המלך הרשע. מה עשה ירמיהו בתקופת יאשיהו הצדיק? ייתכן שיש רמז בחלוקה זו למדרש דלעיל.

מבחינה אישית נכשל בפעלו של ירמיהו. בימיו הראשונים לא הצליח להחזיר את עשרת השבטים ובסוף ימיו מצא את עצמו בגולה מצרים. גולה שלא זכתה לשיבת ציון כשהיה. כאדם אין עתרה גדולה משלו — נביא שהיה זה לדרה. וכהיה הרעיון בבך וקרא בכאב — „למה היה כאבי נצח ומכתי אנושה מאנה הרפא" (פרק ט"ו י"ח). אך בפעלו הלאומי נצח הוא ושלהבתו העזה בגולה ולגאולה המוליכה מהווים בסיס לבאים אחריו. שכי פנים לגלות מצד אחד עונש נורא ואיום ומצד אחר כבב עם ישראל מתרגל אליה, כשתקצ כי זאת גבוהה מבני. ירמיהו נאלץ להשלים בכאב עם גלות בבל הנביאה, אך נלחם בכל מאודו בקץ השני של הגלות ובכיסה לבצוע ביבור והכבעש כל גלות שלא לצורך. בשעה בה אנו מפטירים בנבואתו נזכיר לעצמנו הלאומיות היהודית המהודקת את שורשיה בדברי ירמיהו.

לפרשת השבוע — פנחס

מאת הרב חיים פרדס

לשמות מטות אבותם ינחלו

אך בגורל יחלק הארץ, לשמות מטות אבותם ינחלו (כ"ו, נה). ומפרש רש"י על פי בבא בתרא קי"ז, א: לשמות מטות אבותם, אלו יוצאי מצרים. שינה הכתוב נחלה זו מכל הנחלות שבתורה, שכל הנחלות החיים יורשים את המתים (שהורישום)„ וכאן (בנוגע לירושתה של ארץ ישראל) מתים (שהם יוצאי מצרים) יורשים את החיים (שהם נוחלי וכובשי הארץ). כיצד, שני אחים מיוצאי מצרים שהיו להם בנים בבאי הארץ, לזה (בן) אחד ולזה שלושה. האחד נטל חלק אחד (בארץ) והשלושה נטלו שלושה (חלקים), שנאמר (למעלה בפסוק נג) לאלה תחלק הארץ (כלומר, לבאי הארץ). חזרה נחלתן אצל אבי אביהן (שיצא ממצרים), ושוב חזרה הירושה אל שני האחים אב'תיהם של ארבעת הבנים, ומהם אל בניהם), וחילקו הכל בשווה (כלומר, שהבן האחד קיבל חלק שווה לשלושת בני אחי אביו), וזהו שנאמר לשמות מטה אבותם ינחלו. שאחר שנטלו הבנים (את חלקם בארץ), חילקוה (שוב) לפי האבות שיצאו ממצרים. ואילו מתחילה חילקוה למנין יוצאי מצרים (ומהם היתה הנחלה עוברת לבאי הארץ), לא היו נוטלין אלו הארבעה (שנכנסו לארץ) אלא שני חלקים (בלבד), עכשיו (שנתחלקה לבאי הארץ וחזרו אצל יוצאי מצרים) נטלו (הבנים) ארבעה חלקים (בארץ ישראל). עד כאן דברי רש"י, בעניין חלוקתה המשונה של ארץ ישראל. על פי הסתירה לכאורה בין שני הפסוקים: „לאלה תחלק הארץ", ו„לשמות מטות אבותם ינחלו". שיטת רש"י בפירוש חלוקתה של הארץ, היא על פי שיטתו של רבי יונתן בברייתא שבמסכת בבא-בתרא שם, ולא כדעתם של רבי יאשיה ורבי שמעון בן אלעזר הנזכרת שם.

והנה כבר כתב רש"י על פי הברייתא שם ועל פי דברי הספרי לפסוק כאן, כי „שינה הכתוב נחלה זו מכל נחלות שבתורה" וכן „משונה נחלה זו מכל נחלות שבתורה". ויש להבין ולהסביר את הדבר, מדוע שונה ומשונה היתה נחלת ארץ ישראל מכל הירושות האחרות. ומדוע היה צורך להעביר את חלקי ירושתם של באי הארץ אל אבותיהם יוצאי מצרים, ואחר כך לחלקם שוב ולהחזירם לבאי הארץ.

ונראה לי להסביר את החלוקה המשונה הזאת בדרך פשוטה. כאשר כבשו ישראל את הארץ בימי יהושע, ונפלו לפניהם ערי מבצר ועמים מלומדי מלחמה רבים ועצומים. היה מקום לחשש גדול שהעם הכובש-היורש-היושב-המתנחל והבונה לו ארץ שלטון צבא חברה ריבונית עצמאית מבוססת, ייתפס לרעיונות של „כוחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה" שהם יסודה ושרשה של כל כפירה והשחתה. וכי המעבר החד החריף והמהיר, ממצב של תלות מוחלטת מן בבאר ובעמוד ענן ובניסים מופלאים של יום יום הנעשים בידי אנשי אמונה וקדושה כמשה ואהרן, למצב של עצמאות לכאורה בכל שטחי החיים, טמונה בו סכנה חמורה של התפרקות והתמוטטות מוחלטת של כל ערכי האמונה, הטהרה והקדושה, שנרכשו בעמל רב במשך שנות הנדודים במדבר. וכפי שאמנם אירע בסופו של דבר. שהרי ספר שופטים סובב כולו סביב הפסוק „ויעשו ישראל הרע בעיני ה'" וחוזר חלילה. וכמו שאמנם היה בימי שמואל ולאחריו בכל תקופת הבית הראשון, שהיתה עקובה ורוויה בעבודה זרה, בגילוי עריות ובשפיכות דמים, שהביאו כידוע לחורבן, לגלות ולכל האסונות הנוראים שהתלוו להם.

את כל התופעה הזאת ואת התוצאה הכמעט בלתי נמנעת הזאת, ביקש הקב"ה למנוע ולעצור ולעכב בעוד מועד, על ידי קביעת מעשה חריג ומפתיע, שיהא בו כדי להחדיר בעומק שורש נשמתו של העם את האמונה של „כי לי כל הארץ", וכי בלי השגחתו האלוקית המיוחדת, הקבועה, הנצחית הבלעדית של הקב"ה בישראל, לא היו ישראל מסוגלים לעשות בארץ אפילו צעד אחד, ולא לכבוש ולרשת בארץ אפילו שעל אדמה אחד. וכי כל גבורתו וגדולתו של צבא ישראל בכל הדורות, אינן שוות אפילו כקליפת השום, בלי „ה' אלקיך המתהלך בקרב מחניך" ובלי „אלקי מערכות ישראל" הנלחם להם ובשבילם תמיד ובכל מקום מעולם ועד עולם. ולכן קבעה תורה את החלוקה של ארץ-ישראל „על פי ה'" וברוח הנבואה, ובאופן שונה ומשונה מן המקובל. והוא, שלאחר החלוקה הרגילה לכל אחד ואחד מבאי הארץ וכובשיה, יש להחזיר כביכול את חלקי הארץ אל האבות יוצאי מצרים, ולחזור שוב ולחלקה מחדש ובדרך שונה מן החלוקה הראשונה, וכמו שהסביר רש"י שם. כדי לידע להודיע ולהיוודע לכל הדורות הבאים, כי אך ורק בזכותם ומכוחם של אבותינו הקדושים והטהורים, המעונים והמיוסרים בגלות מצרים והמאמינים הגדולים בה' ובמשה עבדו, זכינו בנסים ובנפלאות שהתגלו ובאו לידי ביטוי בכיבוש הארץ, במלחמותיה, בירושתה ובישיבתה. וכי על כתפי אבותינו אנו נשענים, מפיהם אנו חיים ואת מימיהם אנו שותים, ואין אנו מהווים לגביהם אלא כננס על גבי ענק. זה הוא לדעתי הרעיון היסודי שבחלוקתה המשונה של הארץ, ובקישורה אל אבותינו יוצאי מצרים, שמהם ירשנוה וקיבלנוה, ועל פי רמתם האמונתית-המוסרית-ההלכתית עלינו לחיות בארץ, לבנותה ולישבה.

משום כך אמרו חכמים בבראשית רבה מ"ז, כי האבות הן הן המרכבה לשכינה, שעליהם היא נשענת ובזכותם היא שוכנת בישראל. וכן אמרו שם בפרשה ע': כי „נטל הקב"ה שיחתן של אבות ועשאן מפתח לגאולתן של בנים". שכן שיחתן של אבות היתה יפה וטהורה הכה יותר מתורתם של בנים, ולכן נעשתה למפתח ולמנוף שבו ועל ידו עתידים להיפתח, שערי הגלות והחורבן לקראת גאולתם וישועתם של הבנים. „זוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם". הוא מן היסודות הקבועים והנצחיים של תפילת שמונה עשרה ועבודת הבורא. וכמו שאמרו במדבר רבה כ': „כי מראש צורים אראנו" (במדבר כ"ג, ט), אלו אבות. „ומגבעות אשורנו", אלו אמהות. ואת העיקר הבסיסי המוצק והאיתן הזה קבע ויצק לדורות בלעם הרשע, שהבין והבחין במה שרבים רבים מבני עמנו אינם מאמינים בו לבשתנו ולחרפתנו — כי הצורים והגבעות, היסודות והשרשים שרק עליהם בלבד אנו נשענים, הם האבות הקדושים והאמהות הטהורות, הם מעשיהם, אורח חייהם, שיחתם היפה ודמות דיוקנם הקורנת-המאירה-הבהירה המחייה אותנו עד עולם. והן מכוחם אנו „עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב", שהוא המשכו של הפסוק שם.

ולכן אמרו בתלמוד הירושלמי למסכת ברכות פרק ד': אשרי אדם שזכו לו אבותיו, אשרי אדם שיש לו יתד להתלות בו. וזהו באמת שורש העניין, שבתינו, אהלינו וכל אשר לנו לא ח"ו בכוחנו באו לנו, אלא מאבותינו הגדולים, שהם הם היתדות הנאמנים הבטוחים והמרכבה האיתנה, שעל ידם אנו פועלים, עושים וקיימים. ובמסכת יומא פ"ז, א, אמרו: אשריהם לצדיקים, לא דיין שהן זוכין (לעצמם) אלא שמזכין לבניהם. ומשום כך נקבעה החלוקה של הארץ כפי שנקבעה, כדי לקבוע בלבנו את ההכרה שלא עם חורש אנו. אלא כי „בצאת ישראל ממצרים... היתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו".

נורי ורבותי, אחי ורעי | מאת משה קרונה

תורה ועבודה ב„רודגס"

שיחה נאה וחברות טובה

עוד היו לי ב„רודגס" אחים ורעים מראשוני הפועל-המזרחי שגרו ממש ב-שכנות קרובה ביותר עמנו — במושב כפר אברהם. יכולתי, בעיקר בשבתות, לסור במהלך של רגעים מספר לבתיהם של ישעיהו ברנשטיין, נתן גרדי ונחמיה עמינוח ולהנות משיחה נאה ומחברות טובה. עם החברים המבוגרים האלה ו-משפחותיהם היו לי קשרים רבים וחזקים.

נתן גרדי, „כהה-ממש מבית הפועל-המזרחי", עיבה אצלנו בפולין בפעילות והיה דר אפילו בבית הפרטי שלנו זמן רב ובמילא מיודד היה עם הורי ועם כל בני המשפחה. איש עבודה אמיתי שתמיד היתה בת צחוק על פניו. חזק, רציני, בעל כושר עבודה ו-אופטימיסט מרבטע היה. אך ראיתיו איזה היותה בזכות עצמה כוותיקות החברות בתנועה. הרבה הייתי, עוד בפולין, מבוהה עם גרדי וטורח להבין את מהותו. אדם שכולו פשטות וצניעות, לא כאריזמאטי ולא מר-בר-רב-אשי — עם שהיה תלמיד חכם — כיצד מגיע איש כזה לייסד תנועה עולמה וכבר בכינוס המייסד הראשון של הפועל-המזרחי לתת ביטוי ל-מאוויה ולהשקפה עולמה של תנועה גדולה בישראל? אכן, התבוננתי בו הרבה מפני שהיה קרוב אלי וראיתיו כנציג טיפוסי של שאר הבריה המייסדים. הבחנתי כי יש בו (ובוודאי אף בקרב חבריו הראשונים) איזו ישרות ופשטות בהגיון ובמחשבה. היעדר של „תיחכום" ופלפול, חוסר מהלס של דרכי קפנדריא ועקיפין ממנו ומחבריו אילו אפשר היה ללמוד את הכלל שאין לבנות תנועה גדולה ורחבה על-ידי תרגילים ותכסיסים. אין תנועה נבנית אלא ביושר לב, רצינות ודרכי אמת.

חלוץ למופת במלוא המשמעות

את ישעיה ברנשטיין זכרתי מימי ביקוריו בפולין כשליח לתקופות קצרות מאוד. מהיום הראשון שהכרנוהו בוועידת השומר הדתי בוורשה בשנת תרצ"ג נפלנו שבי לאהבה אותו. הוא עלה לארץ בגיל צעיר למדי מהעיר קמניץ פודולסקי כשעל שכמו עמוס מטען כבד של דעת תורה שספג בבתי-מדרש של חסידי סטרטבוב, אהבת ארץ-ישראל וכשא-נפש אינטנסיבי לתיקונים בחיים החברתיים ובחיי העבודה. חלוץ דתי במלוא המשמעות, אות ודגם לטיפוס המופת של הפועל-המזרחי הא-מיתי. כאשר פגשנו אותו לראשונה כבר הלך שמו לפניו כ„חוזר בתשובה" לאורחא דמהימ-נותא — כהפועל-המזרחי השמאלי שנסתפח לתקופה קצרה ל„הסתדרות" אל הפועל-המזרחי המאוחד. ידוע היה כבעל מחשבת הוגה-דעות, כנואם ומסביר, כבעל מידות ועוזתן מסבלת. אמנם, היכרותנו עמו קדמה בעצם לבואו לפולין. היינו קוראים את כתביו הרעיוניים ב„ילקוט" ויותר נכון — היינו לומדים ושונים ולומדים בהן. אחר כך, במשך השנים, היינו קוראים את דבריו הרבים גם ב„נתיבה" ולבסוף — ב„הצופה". הצליח בימים הרבים ההם — מימי נעורינו ועד ימי העמידה — להעלות את הסיעונים האידיאו-לוגיים של הציונות הדתית, ותורה ועבודה לרמה גבוהה. שפע האינטלקט שהיה אצור בו לא בא מהשכלה פורמאלית, כי אם ביגיעה עצמית בלתי פוסקת. מעולם לא ראינוהו נאבק על עמדה ומעמד. ענייני ייצוג כלפי חוץ שכל כך הרבה מנהיגים — גם בתוכנו — היו מתוענים להם באורח כפייתי — לא הטרידו אותו במיוחד. אולי שאף במסתרי לבו גם לזה, אולם אי-אפשר היה לשמוע מפיו אי-פעם טענות ומענות. מקומו בתנועה כאילו נקבע מראש בתחום הרעיוני; לא הזיזו אותו מתחום זה ונראים הדברים שהוא הסתפק בכך.

להיות „אידיאולוג" כמעט רשמי אין זה מן הדברים הקלים בתנועה דתית לאומית של עובדים בעלי תודעה סוציאלית חזקה למדי. ישעיה ברנשטיין עשה את מלאכתו זו בקפידה רבה משך עשרות שנים בדרכי הכתיבה של מסות, מאמרים ודברי תגובה ובדרכי הרצ-אות ובנאומים. נוסף על כך העז ואף הצליח להתמודד, גם בדרך טיעון הגיוני רגוע ועינייני וגם בדרך פולמוס דוקרני עם רבי-ההוגים והמסאים בתנועת העבודה הכללית, בעתונות היומית והפרוזדית ההיולוגית וכדומה. מעל לכל הוא היה מעין „מבקר פנימי" בתנועה ומעביר תחת שבט-הביקורת החדה והחריפה כל התנועות והנטיות החריגות שנראו לו או בהווי היום-יומי או בעתיד הנראה לעין.

פעמים, בתנועתנו מעולם לא היו „פסקי הלכה" אידיאולוגיים. ישעיה ברנשטיין עצמו, כדרך שאר הבריה שעסקו בענייני מחשבה ורעיון, אהב מאוד גם את הפילוסוף הבינוני, וגם הקשיב וכיבד את דעתם של אלה שלא קיבלו את דעתו. מעולם לא היו יומרות שתלטניות ולא הבע מכריחי „קבלו דעתי". אולם עובדה היא שדבריו היו במעמצים ומת-קבלים על דעת רבים מאוד.

כנהוג שהיה מקובל בעניינים אלה בשנות העשרים והשלושים היה נוהג ר' ישעיה גם בכתב וגם בעל-פה היתה אצלו לעצמים ארי-כות דברים. הציבור הכללי וגם — ואולי ביחוד — הציבור שלו, לא הסכימו עם ידבו"

אותו בסתם מלים. הדרישה היתה ליסודיות, להיקף הבעיות מכל הצדדים, למיצוי הדברים עד הסוף, להסביר מקיף של כל הפירכות והסיעונים האפשריים. באומרו של ר' ישעיה ברנשטיין בתעידות ארכו לפעמים שעות והיו אלו שעות של קורת-רוח ועניין רב מאוד. הוא באמת השתדל להעביר את כל בעיית הזמן — בעיות חברה וציונות, דת ודוח — בכור מיכחן רעיוני נסמך על דברי חז"ל ומקורות היהדות ועל בינת העתים המשתנים. נעים היה להקשיב לדבריו ולקרוא הגותו שבכתב.

בימי היותי בקבוצת „רודגס" היו גם חברינו בקבוצה נהנים לשמוע מפעם לפעם דבריו של ישעיה ברנשטיין, ואני ניצלתי את ענין שכנותנו כדי להתבשם מדבריו ולקלוט מהם ככל האפשר. כאשר עבר אחר כך ישעיה ברנשטיין לעבוד בעריכת „הצופה" לא נפקפה הקירבה הואיל ואף אנכי הייתי מעורב בע-ענייני כתיבה ב„הצופה".

עיקר מחשבותיו של ברנשטיין סבבו על עניין הקפידה היתירה שהתנועה צריכה להק-פיד על איכותה החברתית — דמותה הדתית רוחנית ועל יהרת מאייבותה בענייני יושר ואמת בכלל היותה תנועה דתית שיכלו צופים בה ובודקים ויבדקו בציציותיה הרבה יותר כן המקובל לגבי שאר תנועות בישראל; היא דרש בתנועה אמת ויושר במידה מירבית ותבע להרחיק תכססנות. ה„למה יאמרו" הטריד את שלוותו בכל ענין.

הדבורה והזבוב

שכנותי ב„רודגס" ליד „כפר אברהם", הביאה אותי כמובן לקשרים תכופים למדי עם חברנו נחמיה עמינוח שהיה „פרשבניק" בכפר אברהם. אף נחמיה עמינוח היה ידוע לנו כאחד ה„ראשונים" ואת דבריו היינו קוראים לתיאבון גם ב„ילקוט" וגם ב„נתיבה" וב„הצופה". עמינוח היה טיפוס בולט בסביבתו. תלמיד-חכם שבא לארץ מישיבת ליטא ב-תחילת שנות העשרים. איש סיפר ורותח. מתסיס ומעורר באינטנסיביות יתרה: היה מנתח עניינים ובעיות באיזמל חד ואפשר לומר כי באישיותו כאילו נתן ביטוי מוחשי לעניין „המרד הקדוש". כולו היה שרוי תמיד באווירת המרד, והתוגה וכעתונאי היה תמיד „מגייס" ו„לוחם". בניתוחיו לא ידע רחמים ולעולם היה אחוז רוח של „אופוזיציה". פעם הסביר לי בשיחה נרגשת — ולא היתה עמו שיחה ניטרלית סתם — כי מה שנחוץ לתנועה שלנו היא מנהיגות החותרת ביהדותה ובכוונה ברורה ליעדים מסויימים ברורים. וכאן המשיל לי את העניין כך: בעולמנו מסתובבים מתעופפים בחלל גם דבורים וגם זבובים. „יהא אתה — כך המשיל — מהו ההבדל בין שני המינים האלה? — הדבורה מתעופפת בחללו ועוקצת אנשים בדרכה — כשיש לה במידה ברורה. היא חותרת-שואפת להגיע לפרחים ולמקורות-עסיס אחרים כדי לינוק מהם ולה-פוך לאחר מכן את החמרים האלה לדבש. הדבורה חותרת תמיד אל המטרה שלה. אין הדבר כן אצל הזבוב. הוא טס לו אף לו בחלל האוויר ומפריע לנו ב-זמזומו ולא כל מטרה ותועלת. וכך הוא הדבר — היה מסביר ואומר — בענייני ההנהגה. יש לנו עסקנים לא מעטים שעסקים-טסים, מתרוצצים להבא לחם ומהכאם להבא ללא הפוגה בלי שיהיו להם מטרות יעד ברורות ומסויימות. אני — כך סיים דבריו — זקוקים לטיפוס המנהיגות של דבורים החותרים אל היעד".

זכורני, כי באחת הועידות של הפועל-המזרחי עמד לו נחמיה עמינוח על הבמה סוער ורוגש וכמעט יורה חצים שנונים של אמירות וחזות לכל הצדדים, כדרכו פעמים הרבה. קם חבר אחד הנזוב ורגע בתיכנו ושיסע את דבריו בשאלה: נחמיה, על מה ולמה אתה רוגש ורוגז? מה לך נזעם כל כך? השיב נחמיה עמינוח מיניה וביה: — „על השאננות הכרונית שלכם, על הלא-איכפתיות, על הניגוחות והרוגע". אכן, נחמיה עמינוח היה מתסיס ואף מרגיז בהדות לבבו ארם אי-אפשר להכחיש כי היה הדרש בהתנבבה, מפיק הברקות בסיטונות, מציע אתגרים להח-שבות ולמעשים. הוא לא פעל במסגרת של שיטה וסדר ובכל זאת היה מעורר ומסעיר.

בשכנותי עם חברים כאלה היה טוב לי. אלא בסופו של דבר הרי מעשי היו בעיקר בהוג קבוצת „רודגס", ומובן הדבר שאליו כי נתתי את לבי לענייניה של הקבוצה, חבריה, מנהיגיה וכיוצא בזה. והנה חייב אני לומר כי בענייניה הפנימיים של הקבוצה מעולם לא הייתי מעורב. לא בשנות הצטרפותי לקבוצה ולא בכל השנים הבאות שהייתי חי ב„רודגס" ואחר כך בקבוצת יבנה. יודע ידעתי את האמת כי אינני בשום פנים ואופן מה שהיה קרוי „קיבוצניק אמיתי". מעולם לא רציתי אפילו להיות חבר באחד המוסדות הפנימיים, לא בקיבוץ עצמו ולא ב„חבר הקבוצות" הדתית שלנו שהתארגן לאחר זמן. היצר לפעילות ציבורית היה רגוע אצלי לגמרי בזמן הראשון לקליטתי ובמידה שהיה מתעורר — הרי לא לביות הקיבוצי הכיפל. חברינו ב„רודגס" נהגו בי כדרך שנהגו באחרים, הייתי בהתבית-דעת, בסובלנות וביחס שנבע מהוך רחוב אופקים. (המשך יבוא)

יפיפותו של שם באהלי יפת / מאת אבנר טומשוף

שומרי אמוני ישראל עשו עד כה מעט מאוד כדי לבלום תהליך הרסני החותר מתחת לאושיות הקיום היהודי בארץ האבות, פשוטו כמשמעו. אין המדובר בעניינים סמויים הדורשים כלים מיוח-דים כדי לעמוד על טבעם, אלא בפעולות גלויות הנעשות ללא רתיעה וללא שמץ של בושה על ידי בעלי בריתם של זמרי המנופפים בטליתו של פינחס.

כאשר נשאל אותו חוזאי היהודי אשר הזה להצ-לות על גבי במה ישראליה את הסבל המשוקץ של מרצחי יהדות אירופה — אם תכסיס כזה עשוי להשפיע על קהל הצופים, השיב הי"ה בהאי לישנא: „השפעה אולי אין, אבל ספסוף יש..." אכן ידועים סוגי רעל בעלי אפקט מצטבר, שאין הגוף מסוגל לפולטם, המכלים אט אט את בשרו ואת נפשו של הקולט אותם. ברם, זה כבר פינתה שיטת הספסוף את מקומה לשיטת השיטפון, המופעלת על עכך בית ישראל בידי חבורה של אגרסיביים, מתקדמים בעיניהם, השולטת באמצעי התקשורת ההמוניים שלטון ללא מצרים. המכונה האדירה ההוגה בידיהם זכתה בתעודת המבחן שלה בעת מלחמת לבנון, לאחר שכלולה ושיפורה, בהדגה מכה פסיס. לא כאן המקום לפרט את שאר התהניות שהושגו בימים ההם, את הזדים המורעלים הנעו"תים בידי שדרנים מצחצחים, בעלי קול מהקהק וסבר נאה אל תוך גבר של צה"ל תוך כדי קרב; את העידוד למרי, את סחיטת כל מלאי הדמעות של עם ישראל בפימביות מירבית לשמחתם ולהנאתם של שונאי עמנו, ואת נחת הרוח המופגנת בכל צ"ל של תמנית הנראית כמצמידה בספק את יכולתנו לסכל את מזי-מות האויב. כפודדים מחוסר התגובה לבעלליהם בעת מבצע שליג, יצאו להם קברניטי המדע והפ-רסום לתור אחר דידה חדשה, לקידום מטרותיהם. כאשר משאלה זו בוששה להתממש, לא נותרה להם ברירה אלא ליצור בכי ידיהם את התנאים הנאותים לפוריקן מאוייהם. כזו היא אמנם פרשת האוטובוס מס' 300 הממשיכה לרדוף אותנו כעין דיבוק שאין להשתחרר ממנו, ויש גם מי שדואג שהדיה של הפרשה יישמעו יפה ברחובי תבל. עצם העובדה כי הכל מדברים על „פרשת השב"כ" בצוד הפיגוע התבלני שהוליד אותה נדחק לאיזושהיא פינה מחו-חקת, אומרת דורשני. היא מכחישה את העצמה הנתונה בידי בעצבי דעת הקהל המזורים את המדע אל הציבור לפי ראות עיניהם.

חישוף מציאות סלקטיביות

ראשית התהליך בהכוונתו השיטתית של הזרקור אל עבר הנקודה הנבחרת. כך נוצרת אמנם תמונה המפוגגת במציאות, ברם זוהי מציאות סלקטיבית המגלה טפח ומכסה טפחיים. לכאורה, קברניטי המידע, בוחרים בכותרות החדשות, בקדימויות וב-תכיפות המסילה, לפי הענין שהציבור עשוי לגלות בתוכנן, בניגוד לנעשה במשטרים הרודניים, המשת-משים בכלי התקשורת כאמצעי לביסוס משטרם. אצלנו, לעומת זה, ניתן כאמור לסמוך על השומרים המסורים המבטיחים לנו את חופש הביטוי ועל כולנו להיות אסירי תודה על כך. אין צורך במחקר מעמיק כדי לסתור טענה זו. במדינתנו עורכי החד-שות מתייחסים אל הקהל כאל ציבור של שבויים הזקוק לשיקום רוחני על פי אמות המידה של השד-בים. הפרשנויות, השאלות המופנות אל המרואיינים ואף הדיווח השוטף משועבדים בחלקם הרב להעברת המסר האידיאולוגי של עורכי החדשות. עדיין טריה בזכרוננו הפרשה, הסריוראלית כשלעצמה, של „האר-טלס המכונזר" בה העסיקו אותנו עורכי החדשות ללא כל יחס למשקלה העצמי כדי להחדיר בנו את השקפותיהם הביהודיות, וכל זאת במסווה של מסירת מידע שוטף.

נחזור אל פרשת האוטובוס. יש התולים את האש-מה בהשתלשלות האומללה בהחלטה חסרת הטעם של המוהרות, לחשוף את הפיגוע בפני אמצעי התקשורת למיניהם. ברם, שלומיאליאת עדיין אינה רשעות, ואמנם כזו היה פרסום התמונה של שני המרצחים המובלים ממקום הפיגוע בידי כוחות הביטחון במהלך פעולת ההצלה, תוך גניבת דעתם של השומרים. פרסום זה היה בו משום הצתת נפרור מתחת לסוכת הבטחון של המדינה. מכל מקום עדיין ניתן היה בקלות יחסית להשתלט על הבעיה ולמנוע את ההת-לקחות הפרסנית. אמנם את מקום הכיבוי תפס הליבוי. את האש הזינו קברניטי התקשורת בכשינת אדירות של נפט ובכל הפסולת הבאה לידם. הזדמנות הפז נקרתה ואין להחמיצה. במהירות הבזק נכנסו גלגלי המכונה האדירה המשומנים כהלכה, לפעולה. בעוד אנו הומים מההתעבלות הנפשעת באזרחים שלווים המוסבים לתומם, מופנה הזרקור במלוא עוצמתו אל גורל הנרצחים הנעלמים. לא עוד התעסקות חסרת תכלית בנושאי סרק כגון גיוס כל משאבינו למל-חמה בטרור בארץ ובחו"ל תוך ניצול מירבי של התקופה הנתבבה. לא ולא. לאצולת האנרכיסטים הניצבה בתקשורת המדינה כבתוך שלה סולם קדי-מויות שונה לחלוטין. ראשית כל יש לחנוק באיבו את הוצם הפריפיטיוורי והשבטי על דם אחים שנשפך. במקום לגנות את פשעי האויב ולחייב כל צעד הע-שוי לסכל את הישנות הפיגועים, נקראים אנו לספח את פולחן הערכים הברוקנים מתוכנם הטבעי. אדר-בא, אנו למדים, עצם תלישתם של הערכים מקרקע המציאות והתנשאותם במרומים כמגדלים פורחים באוויר אך תאדיר את הודם ותנשא את מספחיהם לשם ולתפארת בעיני כל חי. כאלה הם אלילי האנר-כיסטים אשר בקרבנו. אלילים מקושטים בקליפות הצדק, היושר, התיק, ומעל הכל בכסכת האמת — ועל מזבחותם התובעניים נדרשים אנו להקריב את מדינת היהודים הנאבקת על נפשה. בדוד גורל המובילים משליחותם האיכמנית אמנם הכשירה את הקרקע לשלב הבא במלחמת הקודש של אבירי המוסר ההפוך. את רגשי ההקלה הטבעיים על הסרת כל סיכון נוסף לחיינו מצד מתקיפי האוטובוס, הטביעו קברניטי התקשורת בזעקת חמס מחרישה: מי הוא זה אשר מלאו ליבו לעשות כן?! ואכן בכך ניתן אות הזינוק לצייד מקיף אחר איש הבטחון אשר בין לילה הצטמדה אל מצחו אות קין מרשיעה כדי להציגו כאנטי-גיבור בפסטיבל הבינלאומי של הלק-אה עצמית, בהתלהבות עילאית של מקיימי מצווה בפתה עם התסריטאים, הבמאים והמפיקים הזריזים, כהני המולך של ימינו, על הכנת המסבר שבפס-טיבל, הוא מחזה הפללתו של הממונה על בטחון ישראל בפושע שפל, כרוצח בדם קר. הקשיים בשיבוץ המתנדב המיועד לתפקיד הראשי במחזה, אף הם לא נעלמו מחשבונותיהם של הבמאים המתוחכמים. אדרבא, חוסר הוהאות, הבלבול והמהומה אמצעים בדוקים הם להגברת המתח בצלילה סרבי-קומית המעוררת בהעלם אחד, בכי ומספד בקרב היהודים, צהלה, ריגה וגיחוך במחנות הערבים.

שיטת השיטפון התקשורתי הופעלה במלוא כוחה

שיטת השיטפון התקשורתי הופעלה במלוא אונה במגמה להחדיר בציבור את פרצופם האמיתי של הבחושים בפעולה להצלת הנוסעים באוטובוס קו הכ' 300, משבשי המערכת וגורמי ההתנגשות הד בלתי נמנעת בין צה"ל לשב"כ, בין זה לבין עצמו ובין כל אלה לבין המרכיבים השונים המשונים בממשלת ישראל, תוך ניצול זדוני של החוק והמשפט לשם הגברת המבוכה. עם השלכת התוהו ובוהו יצאו להם אדריכלי ההתנגשויות במסע קולני להגנת הנפ-געים ולהוקעת הפוגעים כאשר רוממות הצדק וה-יושר בגרונם וחרב הסכסוך והפיריה בידם. לאחר הפג-עות הקטלניות בצה"ל ובשב"כ עדיין נותר ב-תחום המדיני שטח בלתי מסופל עד תום. את השלכת החורבן אין להחמיץ, בחינת מצוה הבאה לידך. בזיונה הפומבי של מדינת ישראל כהוי לעוצת כחיאות הכפיים הסרצרות של יפת הדביקה החופשית אל תוך אוהליו.

תאבונם של התוקפים, כנראה אינו יודע גבול. שיטת הזרקור אמנם השכילה למקד את הוויכוח בכל שלבי המערכה בנקודה המתאימה לאדריכלי המהלכים, תוך כדי טשטוש עקבותיהם של המושכים בחוטים.

תמורותיהם המתוכמים יצרו בכל שלב את המצב אשר בו „אין מנוס" מלנקוט צעדים המשתלבים בתכנית האב של הפרובוקטורים האלה. אף בריקון מושגי היסוד הנוגעים לקיומנו הקיבוצי רשמו לי עצמם. מפיצי האנרכיזם הישגים מרשימים. כך, אנו מוזמנים להאמין, שלא מפעלים עוד במנהגת ישראל שיקולים בטחוניים אלא „בטחוניים" בלבד בעת התקיפה הרצחנית על האוטובוס עביז צו הפיקוד המדיני ציניקנים מקצועיים שמעולם לא הוד-רכו על ידי מניעי פיקוח נפש. מכרחא יא... לצלוכים אלה אלא לכסות את ערוותם בפני עיניהם הבוחנות של קברניטי התקשורת.

לא נפרזו אם נקבע כי במרכז המערכה האנרכי-סטית עומדת הצביעות. המתיפייפים למיניהם יודעים שבכל שנות המדינה ניתנו פקודות והוצאו פעולות ההורגות מסגרת החוק היבש, במצבים של פיקוח נפש. ובליה ברירה, יימשך הנוהג הזה גם בעתיד. יודעים הם הצדקנים הללו שרק הודות לכך נשארו הם בעצמם בחיים ונתאפשר להם לשפוך מי ביוב על העוסקים בפעולות הצלה אלה. אכן, כל הדי-בורים על בדיקה מוחדשת של הנורמות המדריכות את השב"כ אינם אלא פטפוטי סרק בעלמא.

ניתן היה לפסול את האידיאולוגיות היפיפיות במי-שיכת כתפיים של בוח עצור כפי ערכה הפנימי של התופעה. ברם, המדובר הוא ברוח צוערים המפעילת קבוצה מיליטנטית שאינה נרתעת מלזעזע את יסוד דות המדינה כאשר אלה מהורים מכביל בה את מסירותיהם. אין לשער את הנזק המצטבר שנגרם עד כה, לרקמת החיים של מדינת היהודים על ידי פעולות כאלה. חוסר המודעות לסכנה האורבת לק-יומנו מהפגיעה השיטתית בבסיס השידרה הקיבוצי נובע אף הוא מהכרסום המתמיד במערכת התחושה הקיבוצית, אבל חלק ניכר מהציבור מעריך כדב-י את התהליך המאיים עלינו מבפנים. שומה איפוא על העומדים בראש קהל שומרי אמוני ישראל לשיל את המאגר הבריא בקרבנו כתנאי מוקדם לשידוד המערכות ולתיקון המעוות.

בשולי אירועים

(סוף מעמוד 3)

על כך במפורש הרצון מתגלגל.

קיים החשש שרצון זה גם אם לא יאומץ ע"י הדרג המחליט יקנה לו אחיזה בציבור. יתחילו להתייחס אליו כאל אפשרות העומדת בפני ביצוע. אם כך יהיה, אזי הוא טומן בחובו סכנה רצינית.

וכל כך למה? המשק יושב על הר-געש. שהוא אמנם רדום, אבל עלול להתעורר ולהתפרץ. בידי הציבור סכומי עתק, אותם 41 מיליארד דולאר שה-ממשלה חייבת. הם זכויות של הציבור. אבל זה איננו כל הסכום. יש עוד כספים וזכויות בצורות שונות. אבל הציבור יושב על אגרות החוב שלו, תכניות החיסכון והפקדונות בלי להמירם, כיוון שהוא השתכנע שאין כוונה לנגוע בהם לרעה. אף קיים חוק המגן על פקדונות הציבור, כפי שאושר בכנסת ערב הבחירות. לכן אין בריחה ל„ירוקים" וצמצום את הברחות המטבע לחו"ל. זהו אחד הגורמים ליציבות הדולאר השחור. אבל כאשר אימון זה יתערער ית-חילו לחשוש כי יספו ב„צמודים", או שיטילו מס על הנכסים הפיננסיים, אז הל הנפש יתחיל לגעש. הלבה תתפרץ שוב ואי-אפשר יהיה לעצור בעדה. יברחו משקלים למטבע חוץ. תחדש ההסתערות על קופת המטבע. תמורות יצאו ישארו בחו"ל. יחדשו רכישות המוניות של מוצרים בני-קיימא וכל הכרוך בכך.

ניתן לקבוע, כי שר האוצר, משה נסים מתנגד למס הון מבחינת תפישתו החברתית. לנגיד בנק ישראל, פרופ' מיכאל ברונו, אין בעייה רעיונית במס זה. אבל הוא הבהיר, כי לאחר שמס זה לא הוטל במסגרת תכנית כוללת שוב אין לו מקום היום. אבל קביעות אלה אין בהן כדי לסלק חששות. עדיף שהממשלה תבהיר כי בכל טיפול שהוא בחוב הפנימי לא יוטל מס כזה, שאיננו צודק ואיננו יעיל.

אפשר לחשוב על דרכים אחרות להקטנת החוב הפיננסי. קודם כל יש למנוע הזדקקות הממשלה לגייס הון לשם מימון תקציבה השוטף. אם יהיה עודף בתקציב, אפשר להסייע בו להקטנת החוב. כאשר הממשלה נזקקת פחות לגיוס כספים, ואף אינה נאלצת למחזר את כל הפדיונות ע"י הלוואות חדשות, היא יכולה להרשות לעצמה תשלום ריבית נמוכה יותר. ממילא יצטמצם גידול החוב הנובע מתשלום הריבית. הדבר מחייב כמובן הידוק חגורה בהוצאה הממשלתית והציבורית.

קיים אמצעי נוסף תכליתי ביותר: מכירת נכסים ריאליים של הממשלה — קרקעות וחברות ממשל-תיות. בדרך זו מגייסים כסף ואפשר למחוק חובות באופן ממשי. עד כה ביצעו רק מעט בתחום זה.

ראוי לעשות זאת בהיקף מוגבר ורציני. בדרך זו גם יתחזק אימון הציבור שהקטנת החוב תיעשה שלא דרך הפקעת נכסים של הפרט.

מפכ"ל המשטרה יעמוד בראש צוות חקירת פרשת השב"כ

מאת יהודה זיו כתב „הצופה"

מפכ"ל המשטרה רב ניצב דוד קראוס עומד בעצמו בראש צוות חקירת פרשת השב"כ. יחד עמו בצוות עוד שלושה קצינים בכי-רים. צוות החקירה סיים את אי-סוף החומר הקיים בפרשה וממ-תין כעת לתוצאות הבג"צ בעניין החקירה.

בפגישה שקיים רב-ניצב קראוס שלשום עם כתבי משטרה בירוש-לים, אמר המפכ"ל כי הצוות עבד כבר כשבוע ימים ועסק באיסוף ה-חומר הרלוונטי הקיים אצל הגור-מים השונים, למד אותו והכין תוכ-ניות פעולה, כדי להתחיל בזימון אנשים לחקירה.

„לקחנו בחשבון את האפשרויות השונות שיכולות לנבוע מן הה-חלטה שתהיה בבג"צ. ויש משמ-עות מעשית להחלטת בג"צ לגבי מעמדם של חלק לפחות מהאנשים שעלולים להיות מוזמנים לחקי-רה", מסר רב ניצב קראוס.

המפכ"ל מסר, כי מאחר הצוות מיצה כבר את שלב לימוד החומר, הוא החליט להחזירם לעבודתם השגרתית, עד להחלטת הבג"צ.

המפכ"ל סירב למסור כל פרט על זהות החוקרים שיוזמנו וכמה זמן תימשך החקירה. יחד עם ה-מפכ"ל כולל צוות החקירה את תת-ניצב זכריה בנאי עוזר ראש אגף החקירות, ניצב משנה יהודה וילק מספסן במקצועו המשמש כמפקד מרחב אילת וכן סגן ניצב שולה קדם, משפטנית וחוקרת, אשר ת-רכז את עבודת הצוות.

המפכ"ל גילה כי החקירה תהיה במטה הארצי של המשטרה.

המפכ"ל הסביר, כי החליט לע-מוד בראש הצוות, כאחר „ועשיתי הערכת מצב והגעתי למסקנה שמן הראוי שאקח חלק פעיל בחקירה". המפכ"ל עצמו יהיה נוכח בחלק מן החקירות ויטול חלק פעיל בחקירת הנחקרים.

המפכ"ל סיפר, כי הוא אישית היה זה שפנה ביום ד' שעבר לנשיא בית-המשפט המחוזי בירוש-לים בבקשה להוציא צו איסור פרסום על החקירה. נשיא בית-המשפט המחוזי, השופט יהודה ויים גילה, לדברי המפכ"ל, נכונות והבנה לבקשה, אך ביקש לקיים דיון נוסף ולשמוע גם את עמדת הפר-קליטות בעניין.

לאחר שהמפכ"ל דן בעניין עם היועץ המשפטי לממשלה, הגיעו השניים למסקנה שאין אפשרות לי-קבל צו מקיף לאיסור פרסום ולפי-כך ביטלו את הבקשה.

„עדיין לא זנחנו את הרעיון לב-דוק את כל האפשרויות החוקיות הקיימות, כדי שהחקירה תוכל להת-נהל בחשאיות מירבית לרבות א-פשרות שהנושא יוכרז כסוד מדינה או הפעלת צנזורה לגבי נושאים מסויימים בחקירה", הודיע המפ-כ"ל.

בתשובה לשאלה אמר המפכ"ל עוד, כי צוות החקירה כבר קבע על סמך החומר הקיים, מי יוזמן לחק-ירה. הוא הסביר, כי הזמנת ח"כ לחקירה תיעשה דרך שר המשט-רה, אשר יפנה ליו"ר הכנסת ויב-קש את אישורו ואילו הזמנת שר תיעשה דרך שר המשטרה שיפנה לקבלת אישורו של ראש הממש-לה.

לדבריו, נכון היה שלא להתחיל מייד בחקירה עם הגשת תלונתו של היועץ המשפטי לממשלה לש-עבר פרופ' זמיר, כדי לתת אפ-שרות למצות את כל האפשרויות הקיימות, חוץ מחקירת המשטרה.

סיפורים קצרים

(סוף מעמוד 6)

חוכמה יהודית, קוראים לזה. כל חוכמותיו של בירשטיין מתנקזות אל ה„קפיצרבה" שלו. הנה בעצם הימים הללו הוא עסוק בכתיבת רומן רחב יריעה שיקרא „דיוקן של ארכיון". כוונו ש-מבוגה על ארכיון סופרי יידיש בספרייה ה-לאומית בירושלים. יש לבירשטיין קשר הדוק עם כאוות עזבונות וכתבי יד, וגם גיבורי הרומן החדש יהיו ברובם סופרים, משוררים, ספרנים ואנשי אקדמיה. כה שכוונת שלא מתוך איזו תיאוריה ספרותית, סוציאליסטית או אחרת, כתב ב„סיפורים הקטנים" על היהודים והטנגדלים. בחוך אופייני, שילוב של חוכמה, אירוניה עצמית, הומור פילוסופי, מספר בירשטיין שאין הוא ספרן במקצועו, וגם השכלה אקדמית אין לו. כל השכלתו — חמש שנים של ב"ה"ס העממי אותן הצליח לגמור בשבע שנים (בנהיים, הדי-נו, נשאר כיתה) ובספריה הלאומית הוא יושב איפוא, על תקן של ראש מחלקת גירות ערך בבנק כי תקן אקדמי לא יכלו להעניק לו. וה-סיפור כל כך אופייני לכך שגם בסיפוריו מציין שוב ושוב, בלי הלקאה עצמית, ובלי מרירות, את קרחתו, קומתו הקטנה, ועוד מיני חולשות אישיות, המחבבות כמובן את המספר אל הקורא ומקרבות אותו אליו.

ימיו של הסופר ב„חדר"

סיפור חמוד במיוחד באותו הקשר מעלה את ימיו של יוסל בירשטיין ב„חדר" בביאלה-פוד-לאסקה, שם שיבנו אותו בן דודו הגבוה והח-מוד, גם הוא שמו יוסף, שאב יאכל התפוח שלם יעבה לגובה.

אותו יוסל בן הדוד נחשב לסמכות עליונה בעיני יוסל הקטן, בין היותר משום שהיה ביצד לזעוק בקול צבה: „געוואלד, ייזן כ'שלאגט" בכל פעם שהרבי היה מרים עליו יד הודות לכך לא זכה לטעום טעמו של מגלב או מקל או אפילו סתם סטירה. המלמד חשש שלקול ה-זעקות יתקהלו אנשי העיירה ויתקשו את פרצו-פיהם בתלונות לשאול מה קרה והוא מוסיף עק-צה: „לבכי של ילד לא שמו לב". יוסל ביר-שטיין כמובן ידע לבכות רק בכי של ילד בקול דק לא בקול של יהודי זקן ולכן היה בוכה בלא רחמנות, ויחד עם זאת אסף בשקדנות חצאי אגורות כדי לרכוש תפוז. בסופו של דבר קנה את התפוז אבל לפני שהספיק לא-כלו התנ-פל עליו ילד גוי כשהלך על הגשר והתפוז התגלגל אל מימי הנהר.

הביתה שב עם כיסים מלאים באבנים הוא תוהם, וקטן נשאר איפוא עד היום.

סיפורים קטנים של סופר „קטן" גדול, שלי קורא בהם, ודווקא בימים אלה, זה ליצבות „א"מצווה" לעצמנו. או בקיצור — „א"מחייה".

هكذا عن الاصل

הצופדיוס

ב״ה, יום ו׳ י״ח בתמוז תשמ״ו (25.7.1986)

גליון מס׳ 241

בעריכת עפרה ורד

שלום, ילדים

אתמול, שבעה־עשר בתמוז היה יום צום. צום זה הוא אחד מארבעת ימי תענית־ציבור שנקבעו ל־זכר חורבן בית מקדשנו.

בעוונותינו הרבים, חרבו לנו שני בתי־מקדש: בית המקדש הראשון שבנה שלמה המלך, נחרב ע״י נבוכדנאצר מלך בבל לפני אלפיים חמש מאות שבעים ושתיים שנה. ובית ה־מקדש השני שבנה המלך הורדוס, נחרב ע״י טיטוס הרומאי לפני אלף תשע־מאות ושש־עשרה שנה.

כל צום הוא לזכר פורענות אח־רת שהיתה קשורה לחורבן, צום י״ז בתמוז הוא לזכר הבקעת חומת ירושלים.

ברצוני להסביר לכם, ידידי ה־צעירים, איזה ערך רב היה להב־קעת־חומה בעת מלחמה בימי ק־דם. כפי שאנו לומדים בתנ״ך על המלחמות הרבות, מוזכרות תמיד הערים הגדולות כמוקפות־חומה — ערים בצורות.

החומה היתה מגן חיוני וחשוב ביותר לאנשים הנמצאים בתוך ה־חומה, כדי להגן עליהם מפני או־יב חיצוני.

בימינו, החומה אינה ממלאת תפקיד הגנתי בגלל ההבדל בכלי הנשק והשימוש בהם בימי־קדם ו־היום; כיום, יכולים מטוסים מג־ביהי־טוס להפציץ את תושבי ה־עיר ואין כל חומה שבעולם יכולה לעצור בעדם, אך בימי־קדם כלי ה־נשק היו שונים בתכלית השינוי.

כדי לכבוש עיר מוקפת חומה היו שמים עליה מצור כדי שהיושבים בה לא יוכלו לצאת ולבוא; היו בו־נים סביב לחומה דייק — מגדל עץ, שממנו היו יורים לתוך העיר הנצו־רה, וכן היו משליכים אבנים כדי לפגוע ביושבים בתוכה.

הרגע הגורלי ביותר היה מגיע כאשר היו מבקיעים את חומת ה־עיר הנצורה; האויב היה מגיע ל־חומה ובעזרת אילי־ברזל שהם מו־טות מברזל שהיו מחודדים, היו נוגחים בחומה, עושים בה חורים ופורצים אותה וטובחים והורגים בתושבים הנצורים.

כך היה בי״ז בתמוז לפני כאל־פיים שנה, כאשר הרומאים פרצו את חומות־ירושלים ולחמו פנים אל פנים עם היהודים, עד הרגע ה־נורא והאיום שהגיע, אחרי שלושה שבועות של קרב, בתשעה באב — שריפת בית המקדש השני.

לזכר זה, אנו צמים בי״ז בתמוז וכן נוהגים אנו מנהגי אבלות ב־שלושת השבועות שבין שבעה־עשר בתמוז לתשעה באב, ימים הנקר־אים „בין המצרים" על־פי הפסוק במגילת איכה: „כל רודפיה השי־גוה בין המצרים".

נתפלל שיתקיימו בנו דברי הנ־ביא זכריה: „צום הרביעי... וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים" (ח׳, י״ט).

שבת שלום. עפרה

פרשת השבוע

פינחס

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן... (כ״ה, י״א)

פרשת „פינחס" היא אחת משתי פרשיות בתורה, שכלולים בה כל מועדי ישראל שהתורה צוותה עליהם. לפי סדרי הלוח העברי, קוראים פרשת „פינחס" ברוב השנים בימי „בין המצרים".

שואלים כמה מחכמי ישראל: מדוע מערבים כאן שמחת המועדים בימים של אבל וצער על אבדן עצמאות ישראל וחורבן בית־המקדש?

הסביר זאת הצדיק רבי לוי יצחק מברדיצ׳ב: ישראל עם־קדושים מתאבלים אבל גדול בימי „בין המצרים" על נפילת ירושלים, חורבן בית־המקדש ושאר צרות גדולות שבאו בימים ההם על עמנו מידי צורריו. קיים איפוא החשש, שכתוצאה מכל זאת ישקעו, חלילה, רבים מבני העם בתקופה זו של השנה בתהומות העצבות והיאוש. משום כך קוראים בימים אלה בתורה על המועדים שיחזרו לישראל בזמן שבית־המקדש יהיה קיים, ורוח השמחה הגלומה בפרשה זו עשויה להפיג במידה־מה מרירותם של ימי „בין המצרים".

(עפ״י „פרפראות לתורה" למ. בקר)

דבר בשם אומרו

הגלות מיעטה את צביוננו, דכאה אותנו, אבל לא השמידה אפילו גרגר אחד מכול סגולותינו. (הרב אברהם יצחק הכהן קוק)

אביזרי העזר לאוסף הבולים

מאת חיים לנגלבן

האם ילדים, הצלחתם לאסוף בולים רבים? יפה! והיכן הנחתם אותם?

הפעם נשוחח על אביזרי העזר לאוסף שלנו. ובכן, ישנם מספר פריטים, וראשית כל, מקום. נבקש מאמא שתקצה לנו מקום כלשהו, או שבארון המשחקים שלנו נמצא פינה בטוחה, רחוקה מהישג ידם של האחים והאחיות הקטנים ב־בית. זה יהיה מקום משכנו של האוסף.

אנו זקוקים גם לקופסת נעליים קטנה ונקיה. אולי של תאת תקטן, ובה נשמור את הבולים שאנו אוס־פים. נזדקק לקערית בגודל בינוני, רצוי מפלסטיק, והיא תשמש לנו ל„רחצת" הבולים. מלאכת הייבוש של הבולים נעשה על נייר ספוג, ואת הבולים נעביר מן הקערה בעז־רת מלקטת (צבת קטנה) בלבד.

כשיתייבשו הבולים נעביר אותם אל האלבום. ואם נרצה לבדוק היטב את הבול ולוודא שאין בו כל פגם, נוכל להשתמש בזכוכית מגדלת.

ובכן, הפריטים הנחוצים הם: קופסה, קערה, נייר ספוג, מלקטת, אלבום וזכוכית מגדלת (לא בהכרח בהתחלה). לאחר שאספנו כמות מסויימת של בולים על מעטפות, הבה ניגש לניקויים. לא נמתין זמן רב עד אשר תתאסף כמות גדולה, שלא יהיה לנו רצון לטפל בה, או שלא תספיק סבלנותנו. נקבע לנו יום אחד או יומיים בשבוע, בהם נעסוק בבולינו ונעניק להם 'אמבט'.

כלל גדול — אין להוריד בול בצורה יבשה!

ובכן, נמלא בקערה שלנו כדי שני שלישים מים. זהירות — לא להש־תמש במים חמים! נכון ישנם בו־לים שצבעם דוהה שלהם אינם עמידים, ולאחר שבחנו יורד הצבע, הוא עלול להכתים את הבולים האחרים שב־תוך הקערה.

אחרי ששחו הבולים ב„אמבט" כעשרים דקות, נוכל להפריד בין קטע המעטפה עליהם היו מודבקים וביניהם. אם עדיין אי אפשר להפריד בין הדב־קים, נטבול עוד פעם את הנייר עם הבולים במים, ונמתין עוד מעט. נפריד בזהירות בין הבול לקטע המעטפה ונניח את הבול הנקי ב־עזרת מלקטת על נייר הספוג שהוכן בעוד מועד. נניח לבולים להתייבש קמעה, ולאחר מכן נכסה עליהם בגליון נייר ספוג אחר, ונשים אותם מתחת לספר כבד כדי שיתיישרו, מעין גיהוץ כזה.

ועל השלבים הבאים, ילדים יק־רים, בפעם הבאה.

בעל הכיפה

מאת חיים ריקלין

(המשך משבוע שעבר)

ליד תחנת האוטובוס עמדה קבו־צה גדולה של מבוגרים וילדים. הם חיכו למכונית שתסיע אותם לחוף הים. הצעיר התקרב, עמד ביניהם והניח את התרמילו על המדרכה לרגליו. כעבור כמה דקות התחיל להתרחק בצעדים איטיים מהתחנה.

— אתם רואים, הוא השאיר את התרמיל, אמר אברהם בהתרגשות.

— אולי שכח אותו? שאל אפרים.

— לא יתכן זה מחבל, התעקש אברהם, הכל אצלו מתוכנן.

— מחבל! מחבל! תפסו אותו! קראתי בכל כוחי, הנה הוא מתחיל לברוח.

שלושתנו פתחנו בריצה, שני גב־רים הצטרפו למירדף. תוך כדי ריצה חשבתי בלבי, מה עדיף, לתפוס אותו, או להרחיק את כולם מחומר הנפץ? הפסקתי לרוץ. עמדתי וני־סיתי לרכז את מחשבותי. בבית הספר הסבירו לנו כיצד עלינו לנהוג במקרים כאלה. עכשו פרח הכל מראשי. רגע, רגע, אסור להתרגש, אני חייב לחשוב בקור רוח. כן, ראשית כל חובה להרחיק את כולם מהתרמיל המסוכן, שלא יפגע אף אחד, אם תתרחש התפוצצות.

— מה אתם מחכים! קראתי בקול אל העומדים בתחנה, תפסו מחסה בחדר המדרגות, בתרמיל מונחת פצצה, אתה אדוני הצבעתי על גבר אחד, הכנס נא לאחת הדי־רות, והזעק את המשטרה.

מעניין, כולם שמעו בקולי זו הרגשה נעימה. מצאתי מחסה מא־חורי עמוד בטון כדי להזהיר את העוברים ברחוב לבל יתקרבו. במ־קום זה הייתי בטוח מפגיעה.

הרודפים התקרבו אל המחבל הנמלט. פתאום עמד, פנה אליהם, והוציא מכיסו רימון. הוא אמר משהו. ממרחק כה רב לא שמעתי את דבריו. שיערתי שאיים על רוד־פיו. הם נעצו את עיניהם ברימון שבידו וחששו לזוז.

המחבל התחיל ללכת אחורנית, והתרחק לאט לאט. האם יצליח לברוח?

מרחוק נראה אביו של אפרים. אביו של אפרים שומר לילה באחד המוסכים הגדולים בפרברי העיר. בדרך כלל הוא חוזר לביתו בשעה מוקדמת. היום התעכב בעיר משום מה. ראיתי אותו מרחוק הולך ומתקרב צעדיו איטיים וכושלים, מהליכתו ניכר שהוא עייף מאוד. לצדו התרוצץ כלבו, כלב זאב גדול. הם התקרבו אל המחבל. לרגע חש־תי לחייהם. הכלב הבחין באפרים, כשכש בזנבו ורץ אליו. בריצתו עבר על יד הצעיר שהחזיק ברימון.

— שך אותו! צעק אליו אפרים.

הכלב חשף את שיניו והתנפל. המחבל ניסה לשלוף את הניצרת מהרימון ולא הצליח, כי היה מבו־הל. הוא השליך את הרימון הנצור, וניסה להמלט, אבל הכלב זינק ונעץ בו את שיניו.

נשמעה צפירה. רכב משטרה הת־קרב. שני שוטרים קפצו מתוכו, בידיהם נראו אקדחים שלופים. המחבל הנשוך הרים את ידיו.

— חומר הנפץ נמצא כאן! צע־קתי בכל כוחי.

הנהג הניע את המכונית והת־קרב אלי. חבלן המשטרה, לבוש חליפת ביטחון מיוחדת ניגש לטפל במטען...

אחרי שהפצצה פוצצה, והמחבל נלקח למאסר, אחרי שכולם הת־פזרו כבר לא השתעממנו, התווכחנו בלהט חלקו של מי מאתנו — הגדול ביותר במניעת האסון.

— אני הוא שחשדתי בו ראשון, התפאר אברהם, שניכם התווכחתם איתי, הייתם בטוחים שאני חושד בכשרים.

— אני שסיתי בו את כלבי, לכן נבהל ולא הצליח לשלוף את הניצרה מן הרימון, אחרת מי יודע כמה נפגעים היו, צעק אפרים.

— בזמן שרדפתם אחריו, הרח־קתי את כולם מהפצצה. דאגתי שיתפסו מחסה, ויזעיקו את המש־טרה, טענתי אני.

והיה לנו עוד עניין לענות בו, הקצין הבטיח לשלושתנו פרס, מעניין איזה פרס נקבל.

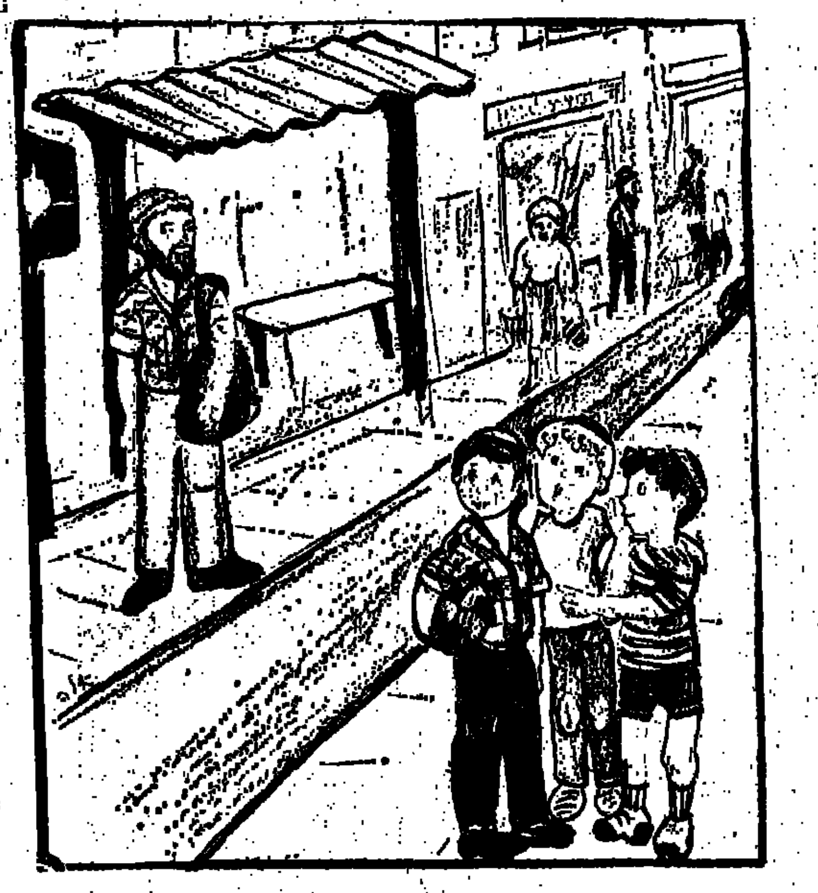

ואתה אל תצלצל

מאת רחל שילוני

השעון!
ואתה אל תצלצל,
חופש היום —
ואתה אל תקלקל!
השמיכה על הראש אמשוך
ולא אשמע אותך עוד.
לא אראה את השמש שזורחת
עכשו, אינני רוצה אותה.
הלך לטייל לה לבדה.
שאני והחופש חברים
חוגגים ומבלים.

וכשדי ואין רוצים —
עפים מהסדינים
ועם חבר השכשך
הנחגה והמכלבל
אל השמש
שאותה שעה
תעמוד כבר ארמה
על ראש הגבעה
נראה אותה שולחת
את השמים צובעת
צובעת ומשגעת...

ירמיהו נביא החורבן

מאת נ. ד. סרבר

נביא החורבן ירמיה, גם נביא נחמה היה. רוח ה׳ היתה בו לייסר בדברים את עמו ולהוכיחם על מעשיהם הלא טובים.

שלמה המלך, החכם מכל אדם, אמר: „נאמנים פצעי אוהב", כלומר, אב אוהב המייסר את בנו על שהוא הולך בדרך רעה, הרי נאמן הוא יותר מידיד מתחנף ומתחנק, המדיח את חבו לדרכים רעות.

כך גם ירמיה הנביא ראה, כי יום י״ז בתמוז יהיה ראשית הבקעת חומת־ירושלים בידי האויב הכשדי, כ„הקדמה" לחורבן מקדש שלמה, בגלל עוונות העם.

לא אויב עמו היה נביא זה, כי אם כאב הדואג לבניו והזהירם על העתיד.

אך הנביא זכריה הבטיחנו כי צום שבעה עשר בתמוז ייהפך לששון ולשמחה לכל בית ישראל. כן יהי רצון!

תשבץ „בין המצרים" / מאת עפרה

חידון ששעשועון?

מאוזן — מימין לשמאל:

1) שבור 5) ילד 7) חלץ 9) עיר בירתנו 12) התייחות 14) ריח ברשם 15) החזק היהודי 18) הודרו 19) נעלה 20) ערבב 21) ברוח 22) התלונן 23) מרום מפס 27) כלומר 29) מעריץ 30) הימים שבין י״ז בתמוז ותשעה באב 33) שקע בשממון 34) העיר הראשית.

מאונך — מלמעלה למטה:

1) היכל ה׳ 2) תבואות 3) מריחן 4) פרשת השבוע 6) מלך בבל 7) מתנות 8) קבוצה 10) מארבעת האמהות 11) איזור שטח 13) רוח 16) שלהבת 17) מקיף 21) בעל־אישה 24) טור 25) יתוח 26) קרקע 28) קמל, רשע 31) חן 32) מלת־שאלה.

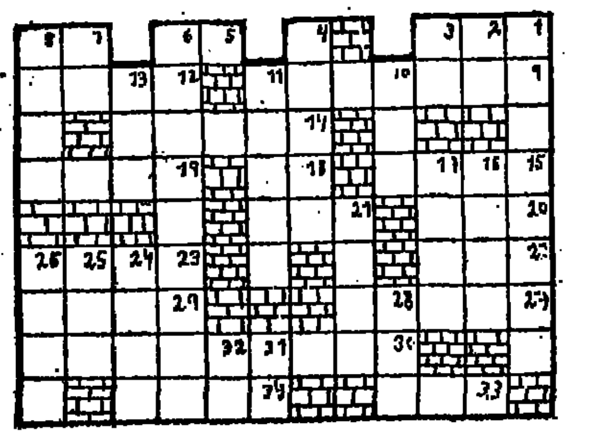

בחוג המשפחה

בעריכת נעמי גולן

בברלי והשלוש מאות שלה — בחנוכת מיכללת אמונה

בלרום, בקינג־דיוויד, בפלאזה, ר' בווינדמיל — פרשו בפניהם השבוע את השטיח האדום. מנהלי בתי ה־מלון הירושלמים יצאו מגידרם כדי שיהיו מרוצים, ומה הפלא? בקיץ שחון תיירות כמו זה שנפל עליהם השנה — האם פשוט בעיניכם לר־אות בהגיע קבוצת התיירים האמ־ריקנית הגדולה ביותר השנה? שלש מאות איש ואשה במכה אחת?

יותר מוצלח מסוכן נסיעות פרטי

שום סוכן נסיעות פרטי לא היה מצליח לארגן דבר כזה בכוחות עצ־מו. לא כאשר נפל פחד המחבלים וחוטפי המטוסים על כל אמריקה. סודה של הקבוצה האמריקנית הג־דולה שהגיעה השבוע לירושלים מתפענח במילה אחת: „אמונה". ואולי ליתר דיוק, בשתי מילים: מיכללת אמונה.

שילשום, יום רביעי אחרי הצה־רים, נחנך הבניין לטכנולוגיה ו־אומנויות במכיללת אמונה בבקעה, אך כבר בראשית השבוע נצצו עיניה הירוקות של בברלי סיגל, הנאה והמטופחת נשיאת אמונה ארה"ב כשסיפרה לי: מאה וחמישים חב־רות הבאנו לקראת הטקס, הן ו־בעליהן. היה קשה מאוד לשכנע אותן לבוא, ולולא העקשנות והכא־ריזמה של מלאני אלבאום, יו"ר מחלקת התיירות של אמונה־ארה"ב לא היינו מצליחות לעשות זאת, אבל הנה אנחנו כאן.

סבתא זוהרת

בברלי סיגל היא סבתא זוהרת לשלושה נכדים החיים ב„בית־אל" (הרביעי צריך להיוולד כל יום... היא מבריקה חיוך נוסף), וגם בנה המועסק במפעל המשפחתי בניו־יורק מתכנן לעלייה. היא עצמה מבקרת אצלנו לפחות ארבע פעמים בשנה ובכל פעם — מגיעה אל אותה הדירה ששכרה דרך קבע במלון ה־ירושלמי.

מה שלא רגיל אצל בברלי, כמו־בן, הוא סדר היום המיוחד ממנו נהנתה השבוע. ביום שני יכולים הייתם לראותה, בראש קבוצת הח־ברות שלה, במסיבת גן בבית הנ־שיא חיים הרצוג ולאחר מכן בארו־חה חגיגית בלרום. ביום שלישי נס־עה עם חברותיה לסיור חשאי במח־נות ובבסיסים צבאיים, וביום רבי־עי, גולת הכותרת, הקיפו חיוכיה את זוג המצנטים האמיד, פלורנס ויוסף אפלמן, שתרומותיהם הכב־דות, איפשרו, בין היתר, את הקמת הבניין המשוכלל במכללה.

האלטרנטיבה האחרת

אינני מבינה את ממשלת ישראל ומשרד החינוך והתרבות, מתלוננת באזני הגברת סיגל בעת שיחתנו, מדוע אין היא מכירה בחשיבותו של מוסד כמו המיכללה שלנו.

בארה"ב, מכיללות או כמו שקר־אים להם שם קולג'ים, זוכים ל־מירב התרומות והמימון. כל הקהי־לה מבינה שלא כל אדם צעיר מת־אים או רוצה ללמוד באוניברסיטה ושרבים יכולים להסתפק בלימו־דים על־תיכוניים. ובישראל — או שאתה הופך לסטודנט באוניברסי־טה או שאין לך אלטרנטיבה אח־רת.

ובכן, מיכללת אמונה היא האל־טרנטיבה האחרת. במוסד שעזרנו לבנות ולעצב את הקונצפציה שלו לומדות בנות טכנאות שיניים וגר־פיקה, מינהל עסקים וסיעוד גרי־אטרי והחל משנת הלימודים הק־רובה — גם תיכנות מחשבים. רכ־שנו מחשב משוכלל ויקר ביותר ונוכל להעניק תעודה מוסמכת של טכנאי מחשבים, נוכל גם ללמד גר־פיקה ממוחשבת, ענף תעסוקה ש־הפך לפופולארי מאוד במערב.

השגריר האמריקני היה גם כן

מי שכן מכיר בחשיבותו של מוסד כמו המיכללה של אמונה הינו ה־שגריר האמריקני, תומס פיקרינג, שהגיע לטקס חנוכת הבניין ביום רביעי. אפשר לומר שפיקרינג בא לבדוק את תוצאות ההשקעה הכס־פית של ממשלתו. סוד גלוי הוא שאמונה־ארה"ב הצליחה להשיג מ־ממשלת ארה"ב שש מאות וחמישים אלף דולר מענק לפרוייקט הזה. התנאי למענק: כנגד כל דולר ממ־שלתי צריך להפקיד בבנק דולר של תרומה. נו, ולגייס שש מאות אלף וחמישים דולר מן הציבור כשאמו־נה ארה"ב מורכבת מעשרים וחמש אלף חברות בסך הכל, זה לא פשוט ולא קל. אבל את בברלי הנאה מט־ריד סכום נכבד יותר: ארבעה מיל־יון הדולרים שהם הסכום הכולל שעולה לתנועה הבניין החדש.

את התשלומים האחרונים של החוב הזה צריך עוד לשלם החודש, עד סוף יולי, ובחודש הבא — באו־גוסט, אבל, מתעודדת בת שיחי: „בעזרת ה' — הכסף יהיה לנו. אנ־חנו מלומדות בניסים".

האבסורד הפירסומי

האבסורד התנועתי שלנו, היא נזכרת להוסיף, מתבטא בכך שלמ־רות שאמונה היא אחד הגורמים הציבוריים היחידים בישראל כרגע, הבונים בקנה מידה כזה ולמרות שאמונה היא תנועת הנשים היחי־דה בישראל המחזיקה קולג' רציני בכוחות עצמה — כל כך מעט מכי־רים אותה, כל כך מעט פירסום מקדישים לה בתקשורת. מוכרחים לשנות את הקונצפציה ולהשקיע יותר בפירסום...

ואכן, למרות שהטקס של חנוכת המיכללה נערך בנוכחות נכבדים רבים, שגריר ארה"ב כאמור, הרב הראשי לישראל, הראשון לציון מר־דכי אליהו, ושר החינוך יצחק נבון וראש עיריית ירושלים טדי קולק, כמה ראיתם, כמה קראתם על האי־רוע הזה?

מלחמות הגנה על החוף

הקיץ בעיצומו ומלחמת השמש בעור גופנו ובעיקר ראשנו נערכת עתה במ־לוא התנופה. את הנזקים, בדמות עוד קמטים ועוד עור חרוך ורפוי — נוכל להעריך כנראה רק בסתיו אבל בינ־תיים אין ברירה אלא להחזיר מלחמה ולהתגונן במלוא המרץ ולא חשוב אם אנחנו מבלים שעות על החוף או סתם יוצאים לקניות בשוק.

הצרה היא שלא כולנו יודעות איזה כלי ההתגוננות יעילים קיימים היום ב־שוק התכשירים; אפשר איפוא כדאי לדעת על תיבצה כאלה. שכן לא פעם ידע הוא כוח.

לג'ינג'יות

ניקח לכבל את הרגישות ביותר שבי־נינו, כלומר את אדומות העור בעלות העור בגוון החלב עם מיליון הנמשים או את הלבקניות.

מה שעור רגיש כזה זקוק לו הוא הסינה מקסימלית מפני קרינת השמש. כלומר, תכשיר שמכסה בשיכבה דק־קה ששום קרן שמש לא עוברת דרכה. התכשיר כזה נקרא: אולטרה סול מספר 24 והוא מיוצר ע"י חברת ד"ר פישר.

לתינוקות

קבוצה רגישה שנייה באוכלוסייה שלנו הן התינוקות.

לתינוקות היוצאים אל שפת הים, יצא עכשיו תכשיר בשם „הוואיין טרופיק" מספר 22. התכשיר הזה מכיל תמצית של קקטוס האלואה ורה, ואת פשוט ייצורו הביאו בהונולולו הוואי. בארץ ייצרניו הם חברת אינטרקוסמא והוא זכה, כיתר התכשירים שאני מציגה הפעם, ב־רשיון משרד הבריאות. אומרים שהתכ־שיר הזה מתאים גם לחלקים רגישים בגוף של מבוגר, כגון, למשל, תנוכי ה־אוזניים, או החלק הפנימי של הזרוע וכדומה.

שמן קוקוס

עוד תכשיר שיזוף אקזוטי מהוואי נק־רא „הוואיין טרופיק" 15 פלוס. כמתאים גם כן לבהירות ויש בו שמן קוקוס בצד האלואה ורה, הלנולין, תמצית הקקאו ועוד כינויים חוברים כעוררי תאבון.

לפחות רגישות, אבל כאלה הזקוקות עדיין להגנה רצינית, קיים תכשיר בשם „טרופיקל סן־טן" מספר 6. הסכות ה־לופזיים אכן מרגיזים גם אותי, אבל התכשיר עצמו, בצורה של תחליב, יעיל ומכיל תמצית קקאו ומיוצר ע"י חברת הקוסמטיקה ממגדל העמק אוריס המצ־הירה שהוא נבדק גם בבדיקה דרמטו־לוגית.

לכהות העיצור והעור, מציעה אוריס תכשיר דומה אבל מספרו 2 והוא עשוי בצורת שמן. הכלל הוא שככל שמספרו של התכשיר גבוה יותר (6; 15, 24) כך הוא חוסם יותר את מעבר קרני השמש ומעניק יותר הגנה.

ויטמין „אי"

כשחוזרים הביתה מן החוף או הפ־ול, הקניות או המחייה בבריכה — אל תוותרו על המשך הטיפול. לחברה של ד"ר פישר יש קרם לחות המכיל ויטמין „אי" המיועד בעיקר למריחה על הפנים לאחר השיזוף ועתר בכניעת ההתקלפות שלאחר השיפה לכמי. קרם הנקרא „אילשה סול. אפשר סך ושוב הכבות הללו...) לאותה חברה יש גם תחליב גוף למריחת הידיים, הגב הרגליים וכל חלק אחר העייף מחשיפה לקרינה, התחליב נקרא „עלבה פלוס" והוא מכיל ויטמין „אי" ותמציות פרחי קמומיל.

משהו לשיער

ומה עם השיער?

לשיער המלוח והרוך מן השמש ומי־הים יצא בימים אלה תכשיר טיפוח סל־קטיבי של חברת ויטקו, המוכרת בכינוי „פינוק". התכשיר מבטיח ציפוי והגנה רק לאותן שערות שנפגעו מהשפעות ה־אקלים. מורחים אותו על שיער חפוף, מעסים במשך שניות ושוטפים שוב.

המחיר... המחיר...

כמה כל הדברים הטובים האלה עו־לים?

ובכן, „הפינוק" קונדישינר לשיער, ב־שלוש ארוזות לשיער רגיל, שמן ויבש, הבקבוק 400 מ"ל עולה 5.55 שקל.

התכשירי האולטרה סול של פישר בצו־רת שמן שיזוף עולים 6.66 שקל ל־125 מ"ל ו־9.74 שקל ל־250 מ"ל.

קרם הלחות של חברה זו, בשפופרת של 50 מ"ל עולה 3.90 ש"ח והתחליב לאחר השיזוף — 4.87 שקל ל־125 מ"ל התכשיר לבהירים, שמספרו 24 יעלה לכם יותר: 14.99 שקל ל־125 סמ"ק.

את התחליב שמספרו 22 של „הוואיין טרופיק" תשיגו ב־9.05 שקל ותחליב ש־מספרו 6 או 15 עולה 9.9 שקל.

אגב, יצאו גם סבונים עם דיאודורנט, אין הם תחליף גמור לדיאודורנט הרגיל, אלא גם מצטיינים בריח מקורי. ומחירם הכולל בתקופת ההחדרה לשוק (המש־ווקת היא ויטקו תחת השם פינוק) — 1.1 שקל.

מה חדש?

אופנה בבית הסוהר

תצוגת אופנה יוצאת דופן נערכה לפני 90 אסירות כלא נוה תרצה ע"י אופנת „יפית מודל".

חלק מהדוגמניות שהופיעו היו אסירות, ביניהן אורית ארביב ומירי נאור והדוגמניות המקצועיות ביניהן. אנבל טמיר, יהודית נגר, נטע רימון אשר הופיעו בהתנדבות.

אנאבל טמיר הידועה ביחסה החם לאסי־רים, הציעה להנהלת הכלא להעביר קורסים לטיפוח החן והיופי לאסירות והצעתה הת־קבלה בהתלהבות.

את התצוגה ערכה שלוה ברגל.

„קיד וידאו על הכר"

כיתן ממשיכה לרוץ אחרי תוכניות הקיץ של הטלוויזיה הלימודית. בימים אלה יוצ־אים לשוק מצעים ועליהם דמויות מצויירות של „חבובתוף", „קיד וידיאו" ו„עליזה ב־ארץ הפלאות".

ילדים המסרבים ללכת לישון מוקדם, ישתכנעו אולי להניח את הראש על פרצופה המחייך של עליזה. שווה לנסות: סדין למיטת תינוק עם ציורי „חבובתוף" עולה 12.36 שקל ולמיטת נוער עם הדמויות „מעליזה בארץ הפלאות" — 18.72 שקל.

בר בי קיו — חופשי ב־10 ש"ח בלבד!

מסעדת „ציק צ'ק ציקן" בת"א פתחה שעריה בשעות הערב לברביקיו. בנוסח „אכול כפי יכולתך ב־10 ש"ח בלבד".

הארוחה כוללת: בר סלטים חופשי ובו 20 מיני סלטים וכן פלטות בשרים הכוללת: סטייקים, עוף, כבד, כנפיים, כבדים, עוף מ־טוגן ונקניקיות.

כמו כן מקבל הסועד לחם ומיטבל פיקנטי וצ'יפס. כל הפריטים הנ"ל בכמויות ללא הגבלה (כולל הבשר).

מטבח המסעדה כשר בהשגחת הרבנות ה־ראשית.

המסעדה מארגנת ערבי יום הולדת ואי־רועים אחרים באותו סיגנון.

מה נצפה מה צפוי

ברדיו * בטלוויזיה
בעריכת שולה מוסטיק

ברדיו

* „קבלת שבת" — פרשת „פנחס" בעריכת משה חן (א') שישי, 15.00 — פרשן השבוע: רבי לוי יצחק מברדיצ'ב, מחבר הספר „קדושת לוי". האורחים: א. הרב יצחק מגיד יתייחס לכמה נושאים בפרשה: תו־לע ממשפחת התולעים; בני קרח לא מתו; שרח בת אשר; מועדי ה־שנה בפרשת פנחס. ב. הרב יחיאל וסרמן יתייחס לנושא מנהיגות ביש־ראל גם מן ההיבט המדעי. בפינה „קרבה שנת השבע" יתארח הרב יחזקאל ראום, מרכז הועדה לשמיטה שליד הרבנות הראשית.

* „עם אנשים" (א') שישי, 16.05 — הפעם עם ד"ר ישראל כץ, שר ה־עבודה והרווחה לשעבר, היום מנהל המרכז לחקר המדיניות החברתית ב־ישראל.

ד"ר ישראל כץ משוחח בתכנית על ילדותו המוקדמת בוינה, על היחסים בין הפוליטיקה לעולם האקדמי, על לקחי ד"ש, על הישגי מדיניות ה־רווחה, ההלכתיה, על דרכו בעבו־דה הסוציאלית והתפניותיו בפיס־קה שנה: רצה לעסוק בעורה.

* „מלווה מלכה" (ב') מוצ"ש, 22.10 — „בחבריתא" (חלק א') — עם רבה של מגדל העמק, הרב דוד גרוסמן. רשמי ביקור ברשת מוסדות „מגדל אור" במגדל העמק. בתכנית יובאו קולות של אנשי קיבוץ, אסירים, תל־מידים, רבנים. עורך: משה חן.

* חידון עם שמוליק רוזן — שידור חי מאולפן הדבל במוזיאון ישראל (א') ראשון, 16.05.

* „מחשבת ישראל" — סדרת שיחות מפי פרופ' איתמר גרינולד (א') ראשון, 19.05.

* „עם ישראל" — מוסף לענייניים ה־יהודיים בעולם (ב') ראשון, 19.35.

* „תוהו ובוהו" (א') ראשון, 22.05 — הפעם: „עישון, סמים והלכה", יועץ לתכנית: ד"ר עמירם רביב, פסיכולוג קליני.

* „השכלה ודעת לכל" — משוב בנים לאב אבות (א') שני, 11.30 — הפעם: „מבצע חורב במערכה של הנגב" — ד"ר אלחנן אורן.

* ראיון מיוחד עם האלוף אביהו בן־נון, ראש אגף התכנון בצה"ל (גלי צה"ל) שני, 18.05.

* „עיונים בפרשת השבוע" — פרשת „מטות־מסעי" — מפי הרב יואב מגנזר (א') שני, 19.05.

* „דין ודברים" — מגזין לענייני חוק ומשפט (ב', שני, 19.35.

* „השכלה ודעת לכל" — „קהילות ישראל" (א') שלישי, 11.30 — הפעם „הודו".

* „אצבע על הדופק" — שבועון בר־ענייני בריאות ורפואה (ב') שלישי, 18.06.

* „שיעור בתלמוד" — מסכת „ברכות" — מפי הרב שבתאי סבטו (א') שלישי, 19.05.

* „עוד פעם אחת" (ב') שלישי, 22.05 — הפעם: „חיים בפחד" — אלימות נגד זקנים.

* „שואל כעניין" — שאלות ותשובות בענייני חברה והלכה עם רב ב־ישראל (א') רביעי, 19.05.

* „צמת המורה והתיכון" — מעריכת אפרים אבא (א') חמישי, 16.05.

* „שיעור בתניא" — מגיש: הרב עדין שטיינזלץ (א') חמישי, 19.05.

* „ציפורים ושקדים" — מבחר שירים ביידיש (ב') חמישי, 22.05 — הפ־עם: משירי „שולחן השבת".

פרקי היום בתנ"ך

רשת א', 18.50.

יום א': ירמיהו, פרק י"ח (פסוקים י"ג—כ"ג) — קריאה מפי עמיקם גורביץ ושיחה מאת צמוס חכם על הנושא: „אם ינתשו מים ד' כים קרים נוזלים".

יום ב': ירמיהו, פרק י"ט (פסוקים א'—ח') — קריאה מפי עמיקם גורביץ ושיחה מאת פרופ' משה גושן גוטשטיין על הנושא: „ל־שרוף את בניהם באש עולות לבעל".

יום ג': ירמיהו, פרק י"ט (פסוקים ט'—ט"ו) — קריאה מפי עמיקם גורביץ ושיחה מאת צמוס חכם על משל הבקבוק.

יום ד': ירמיהו, פרק כ' (פסוקים א'—ט') — קריאה מפי עמיקם גורביץ ושיחה מאת צבים חכם על הנושא: „והיה בלבי כאש בוערת".

יום ה': ירמיהו, פרק כ' (פסוקים י'—י"ח) — קריאה מפי עמיקם גורביץ ושיחה מאת ד"ר ירחמיאל ברבמן על „הללו ה' כי הציל את נפש אביון מיד מרעים".

זרקור על...

* „להעמיד ישיבה" — סיפור הקמתה של ישיבת ההסדר „הר עציון" באלון שבות

ברחבה המטופחת של ישיבת „הר עציון", ישיבת ההסדר הגדולה בישראל, התקבצו אחדים מבוגרי הישיבה ושני ראשיה, הרב יהודה עמיטל והרב ד"ר אהרון ליכטנשטיין, לשיחה. על הקמתה לפני כשמונה עשרה שנה ועל השינויים שחלו מאז בתלמידיה ובחברה הישראלית.

ישיבת „הר עציון" היא אחת מישיבות הסדר רבות בישראל שתל־מידיהן משרתים ביחידות קרביות בצה"ל ומהווים דגם חדש של בן ישיבה ישראלית. בישיבות ההסדר מחנכים את התלמידים להרגיש כחלק בלתי נפרד מהחברה בישראל ולראות בתרומה לחברה ערך עליון.

תלמידי ההסדר מהווים גשר של פתיחות והבנה בין דתיים לחילוניים.

על הקשיים בהקמת ישיבת ההסדר וכהתוות דרכה החינוכית המיוחדת משוחחים בוגרי הישיבה וראשיה בתכנית הטלוויזיה „להעמיד ישיבה", יום רביעי, 20.30.

*

* זמירות ופיוטים ברוח ימי בין המיצרים — המח' להווי ומסורת ב„קול ישראל"

המחלקה להווי ומסורת ב„קול ישראל" מייחדת את תכניות הזמר שלה בשלושת השבועות הבאים לימי בין המיצרים.

„אזמר בשבחין" (ב') ראשון, 20.05 — שעתיים של פיוטים ברוח ימי בין המיצרים, „זמירות בין הזמנים" (ב') שני, 20.05 — זמירות בשילוב קטעי אגדה, מדרש ואמרות חז"ל על החורבן והגאולה.

בתכנית הראשונה ישתתף הרב בן ציון מוצפי. בתכנית השנייה — הרב מרדכי אליאב; ובשלישית — הרב מאיר שורש.

לילדים ולנוער בטלוויזיה הכללית והלימודית

* יום שישי

10.25: אם תהלך במעבה היער — ח־בורת צופים ומדריכם מר פנ־גבורון יוצאים למחנה ביער סב־גל. הם מסתבכים בהרפתקת רי־גול וכסף שבה מעורבים המש־טרה, הצבא ושירותי הביטחון, המוצגים כולם כחבורת שלומי־אלים גמורה.

14.25: הכדורגלנים הצעירים — פרק רביעי — הקבוצה מתחרה על גמר אליפות המחוז ומנצחת.

14.50: מוסיקה בכל הזמנים — פרק 9 — פרק זה מוקדש למלחין „ה־מהפכן" ששינה את פני המוסי־קה — בטהובן. סיפור קורות חייו והאסון הנורא שפגע בו — החירשות. תוך כדי שילוב קט־עים מיצירותיו המפורסמות.

18.00: „מועדון החתול שמיל" — הח־תול שמיל נפגש עם העולם הק־סום של אגדות לילדים וסי־פורים ידועים כמו „לכלוכית", „הנסיך הקטן", ועוד.

* יום ראשון

10.20: מלאך בלבן — סיפור חייה של פלורנס נייטינגייל, האחות המ־פורסמת של החיל הבריטי במל־חמת קרים העקובה מדם.

15.30: החבורה של מרפי — פרק 10 — ורצל מתיידד עם עלי בן ל־מהגרים מפקיסטן שחיים בלונ־דון. התנהגותו נראית תמוהה מעט ומעוררת שאלות. חברי ה־מועדון מחליטים על ג'ינג'י כ־שוער כהרגל כפולה, ולמרות גילו הצעיר משתכנע מאק לק־בלו לאימונים. מאק מגיע ל־הסכם עם הוריו של ג'ינג'י על תנאי האימונים.

17.30: „הלב" — פרק שלישי: אנריקו ואביו מבקרים אצל מורהו הזקן של האב. אנריקו וחברו קורוני, שניהם היום קצינים בצבא, מע־לים זכרונות על אביו של קורו־ני, שהיה גיבור מלחמה.

18.32: „ג'ניפר" — סדרה חדשה ל־ילדים. ג'וי הוא ילד ניו יורקי טיפוסי בגיל הטיפש־עשרה. משפחתו עוברת לגור בהוליווד, בביתה לשעבר של כוכבת הס־רטים ג'ניפר פרל. לג'וי קשה להסתגל לשינויים בחייו. נוסף על כך, עיקר בעייתו מתחילה כא־שר רוחה של ג'ניפר מופיעה ומבקשת לעזוב את הבית. היא מעוניינת להשיא לג'וי עצות ו־ללמדו שמחת חיים. ג'וי הוא היחיד שיכול לראות את ג'ניפר, והדבר גורם למצבים מצחיקים, כאשר הוא נמצא בחברה.

* יום שני

10.35: התחרות הבינלאומית השביעית ע"ש צ'ייקובסקי — סרט על ה־תחרות שהתקיימה במוסקבה ב־1982. בסרט משובצים ראיונות עם המתחרים ומשולבים קטעי ביצוע העולים לשלב הגמר.

15.25: זכרון דורות — מונטסקייה — מונטסקייה בן המאה ה־18 מצא דרך מקורית לתאר את החברה הפריסאית מבלי להסתכן בבי־קורת. הוא מצא שתי דמויות: סוחרים העשירים הפרסיים אוז־בק וריקה שהגיעו לפריס לצורך עסקיהם. הם כותבים זה לזה מכתבים ומתארים את קורותי־הם — בדרך זו מצטיירת החב־רה הפריסאית כפי שהיא נראית בעיני הזרים.

* יום שלישי

14.15: סרט קולנוע באורך מלא — „שישה שבועות" — פטריק דל־שון רץ לבחירות לקונגרס בא־רצות הברית. הוא שובה את לבה של ילדה שמתגייסת לע־זור לו במסע הבחירות. מתברר שהילדה חולת לוקמיה.

16.15: קרובים קרובים — כבוד המש־פחה — תיקי כהוך לבית עם קבוצת תיירים. יורם בלונדון כ־הפקיד מטעם המפעל. גליה מב־לה עם חבר מבית הספר גו־רמת שרשרת של אי הבנות.

17.30: „אלוף בצלות ואלוף שום" — פרק שני. מחזור בשלושה פר־קים עפ"י ח"נ ביאליק.

18.00: „באדי" — סדרת דרמה בת 5 פרקים. הסדרה מתארת את קו־רותיו של הנער באדי, המנסה לחלץ את אביו שהידרדר אל עולם הפשע. אביו, חובב גל־הב של להקות פאב, קרא לבנו „באדי" על שם אליל הרוק באדי הולי, שאותו הוא מעריץ.

18.32: „סלחיויה" — פרק אחד עשר: עניינו הקומדיה. הוא כולל סקירה של הקומדיות התרבותיות, הקומדיות הפוליטיות, סופה־ססיטרה. התכנית כוללת קטעים רבים מקומדיות מצליחות בב־ריטניה ובארה"ב בשלושת ה־עשורים האחרונים.

* יום רביעי

14.10: מנהרת הזמן — נקמת האלים — דאג וטוני נקלעים למאה ה־12 לפנה"ס לעיצומה של המערכה לכיבוש טרויה העתיקה ע"י יו־ליסס, המתייחסים אל השניים כאל אלים בני האולימפוס.

15.20: „מי אני המורה" — פרק 4 — בביתו של אחד התלמידים מבית הספר הוקרתי „רייקוסקס" ב־רימה פרסית. לכן מחליטים תל־מידי „הוקודי" להתגנב לשם ב־לילה ולהתאמן בשחייה. אלא שבעלי הבית שהיו אמורים ל־השתתף במסיבה חוזרים הביתה מוקדם יותר — — —

15.45: דיק טרפין — פרק 25 גזר דין מוות (חלק א') — טרפין וסוויפניק מוצאים על אם הדרך מרכבה הפוכה עם שני אנשים הרוגים, ולידם שיבכי משפחת מלוכה. מתברר שאחד ההרוגים הוא דוכס גרמני. דיק טרפין הופך להיות החשוד העיקרי בשוד וברצח.

17.30: „תאטרון האגדות" — הפעם: „הנסיכה שלא צחקה מעולם". סיפור על נסיכה שאיש מן הנ־סיכים שהובאו לא הצליח להצחיקה. רק הנער הכפרי הפ־שוט הצליח במשימה, וזכה ל־הנסיכה לאישה.

בטלוויזיה

* „שושלת" (א', 21.30) — הפרק השלישי: בלייק קרינגטון נקלע לקשיים כספיים עקב ההסגר שהוטל על תנועתן של מכליות נפט. מתחרהו וולפר לנקר־שים נתון גם הוא בבעיות — פועלי ה־קידוח שלו נוטשים אותו מחוסר אמצעי תשלום. סטיבן קרינגטון מציע עצמו לקידוחים ומתקבל. פאלון מציעה לאביה לנסות ולרכוש שוב את מתיו בלייזדל. קרינגטון עורך סעודה ומזמין את מתיו, את אשתו ואת לנקרשים — למורת רו־חה של קריסטל. פאלון מציעה נישו־אין לססיל קולבי, אך הוא מתעקש לה־שיא לה את אחיינו המוכשר ג'ף בת־מורה הוא מבטיח את עזרתו בחילוצו של קרינגטון מן המשבר הכספי שנקלע אליו.

* „סוף צימוקים" (א', 22.20) — התכ־נית עוסקת בקשר שבין קולנוע לספ־רות. באמצעות הדגמות של קטעי סרטים יוצגו סוגיות של התסריט כז'אנר ספ־רותי ועיבוד הרומן לתסריט. משתתפים: ד"ר מיכל פרידמן, נסים דיין ואיתן גרין.

* „תהילה" (ב', 20.02) — שם ה־פרק: משחק הכדור בסיס. צוות אנשי „תהילה" מתחרה במשחק הכדור־בסיס מול קבוצה מקצועית. המתח רב, כיוון שהקבוצה המקצועית מפקפקת בכושרו הספורטיבי של צוות ביה"ס לאמנויות.

* „דמפסי ומייקפיס" (ב', 22.50) — שם הפרק: „זריחה סקילה". מייקפיס רואה עצמה אחראית להתנקשות בחייו של „מודיע" שלה. היא יוצאת ללכוד את ראש הכנופיה שנתן את ההוראה להרג.

* „מאגנום" (ג', 22.20) — שם ה־פרק: אורליה. מישהו מאיים להכל את הסוס של נערה צעירה, אם תשתתף בת־חרות סוסים יוקרתית. היא קוראת ל־מאגנום לבוא ולהחלץ לעזרתה ומת־אהבת בו. במה שנוגע לסוס — האשם מתגלה במישהו חשוד פחות מכל.

* קונצרט „מוסיקת ליל קיץ" — חלק שני (ג', 23.10) — מוסיקה קלאסית קלה מאת מלחינים סקנדינביים. יצי־רות מאת גריג, סיבליוס, ואחרים. מנ־גנת: התזמורת הפילהרמונית של אוס־לו.

* „להעמיד ישיבה" (ד', 20.30) — סיפור הקמתה של ישיבת ההסדר „הר עציון" באלון שבות (ראה זרקור).

* „סוף השבוע האבוד" — סרט קולנוע (ד' 22.05) — סרט עטור בפר־סי אוסקר רבים, העוסק בבעיית השכ־רות. הוא מבוסס על סיפור אמיתי של העיתונאי והסופר צ'ארלס ג'קסון. עלי־לת הסרט מתמקדת בשלב בחייו של ה־גיבור, שבו הוא נמצא אחרי טיפול גמילה ומתכונן לצאת עם אחיו לבילוי של סוף שבוע בכפר. אך הפיתוי לח־זור אל המשקה הוא פיתוי גדול ומע־מיד בסכנה את הצלחת הטיפול עד כה.

* „הפלא ופלא" (ה', 20.02) — מאירועי הפרק הזה: „הנשר הקליפורני" הולך ונכחד. תכנית יוצאת לזמן של הכ־שרה הדור הצעיר לחיים בידי גבוהה המשמשות להם אמהות אומנות. עצי להצילו. מחידושי הרפואה — השתלת בלונים העוקפים עורקי לב סתומים. א־מן משחק הבומרנג מפלח תפוח־עץ ה־מוצב על ראשו שלו, ועוד.

* תעודה — „הגבול האחרון" (2 פרקים) (ה', 21.30) — סרט תעודה אנגלי הבוחן את ההשפעה ההרסנית של השמדת היערות הטרופיים בעולם על האדם ועל סביבתו. הסרט צולם ב־יערות של רונדוניה באזור הג'ונגלים של האמזונס בברזיל.

* יום חמישי

09.35: אדון קיחוט איש לאמאנצ'ה — סדרת אנימציה בהמשכים בת 39 פרקים, נאמנה לרומן המקורי. בפרק הראשון נפגוש את דון קישוט קורא לעייפה ספ־רים על אבירים והרפתקאותיהם. הוא מתלהב באחד מהספרים, עד כי מחליט להיות אביר נודד ולתקן את עוולות העולם.

10.00: מחפשי המטמון — סדרה בהמ־שכים עפ"י ספרה של אדית נסביט, אודות ילדי משפחת באסטבל המנסים למצוא כסף כדי לעזור למצב הכלכלי של המשפחה. בפרק זה הם חו־פרים בגן ביתם כדי למצוא כסף. בזה, יחד עם הפרחה בפי ידי־דם המפונק לבור. הסיפור מוצג בצורה מבדחת.

14.10: הישרדות — 5000 קופים חכ־מים — הסרט עוסק באורחות חייהם של קופי המקק החיים ביפן. קופים בעלי כושר הס־תגלות והפיכה נהירה ביותר.

15.25: „אוהיהו" — — — —

פינת הבול

מאת חיים לנגלבן

טקס נישואיהם של הנסיך הפלקט אנדרו, בנה של מלכת בריטניה אליזבת השנייה, ל־בחירת ליבו העלמה הג'ינג'ית שרה פר־גוסון, הונצחו על שני בולי זכרון מיו־חדים שהונפקו ב־23 ביולי 1986, יום אחד בלבד לפני טקס הנישואין שהתקיים בכנסיית וסטמינסטר בלונדון.

קנטרים על הכלה המחזורה המסכנה. גם על הנסיך המקסים, יודעים לספר, על מע־שי הוללות שלו. אגב, הנסיך אנדרו התפרסם בעיקר הודות לקרירה הצבאית המצליחה שלו במלחמת פוקלנד.

בולי החתונה המלכותית צויירו ע־ל ידי ג'פרי מתיוס בערכים של 12 ו־17 פ. הם מראים את בני הזוג, כאשר הכ־לה העלמה פרגסון מציגה את טבעת האירוסים שלה (אלא מה?) הצילום ה־

החתונה המלכותית

נראה על הבולים נבחר על ידי ארמון בקינגהאם וצולם על ידי ג'ין נוקין, ידידו של הנסיך אנדרו.

על הבול בערך של 17 פ. נראה הנ־סיך אנדרו במדי קצין בדרגת סגן בצי המלכותי ואילו על הבול בן 12 פ. נראים פעמוני חתונה מצלצלים.

כן הראוי לציין, כי ג'פרי מתיוס הוא אחד מהנודעים שבציירי הבולים בבריטניה. משנת 1965 צייר 17 בולי דואר, ביניהם 5 בולים הקשורים למש־פחה המלכותית: בול חתונת הכסף המל־כותית של מלכת בריטניה, אליזבת הש־נייה; בול 25 שנה להכתרת המלכה; בול יום הולדת ה־80 של המלכה — האם; ובול החתונה של הנסיך מוויילס והנסיכה דיאנה, וכן בול יום הולדתה ה־60 של המלכה אליזבת השנייה.

הבולים נדפסו בבית הדפוס הארינן ובניו בשיטת פוטוגרביורה. גליונות הדו־אר מכילים 100 בולים, כאשר כל בול בגודל 41×30 מ"מ. עם ניקוב במסרק של 14×15 על כל שני סנטימטרים. נייר הבולים הוא ללא סימני מים וכי־שיח בשכבת זהר לשם יחעיים על ידי מכונות ההטבעה האלקטרוניות. לצורך הטבעתם בחותמת הדואר.

מכירת בולים בארץ הופיעה

ביום שלישי ט"ז בתמוז התשמ"ו, 22 ביולי 1986, הופיעו למכירה ארבעה בו־לי דואר הנוגעים לחג הדרוזי, נמל התעופה בן גוריון, „לא לנוצות" ובול יוסף שפרינצק.

מכירת הבולים בכל לצורות הבול־איות, כגון בעלי שובלים, בצדית לה, גליונות שלמים ומעטפות „היום הראשון" ביתי מבויילות, תמשך גם לאחר הופ־עתם באשנבים של השירות הבולאי בב־קומות הבאים, עד יום חמישי ט"ז באב התשמ"ו — 21 באוגוסט 1986: ירוש־לים: סניף הדואר הראשי, רחוב יפו 23; סניף הדואר הירושלמי, צאלה אדיין, ובסניף הדואר בקריית האוניברסיטה; תל־אביב — רחוב פינסקר 2; חיפה: סניף הדואר, צפר פלמר 1, וסניף הדואר ברחוב הנביאים 22 א'; בית הדואר באילת; סניף הדואר, שכונת אפרידר באשקלון; בתי הדואר בבאר שבע, עפולה, נהריה, בנמל תעופה בן גוריון, נתניה — בית הדואר ברחוב הרצל 59, ובסניף הדואר בתחנה ברחוב הרצל 15. סניף הדואר בכיכר העצמאות בטבריה, בבתי הדואר בעפולה ובקריית שמונה, סניף הדואר ב־רחוב הרצל ברחובות, סוכנות הדואר סניף הבול באשדוד וסוכנות הדואר ב־רחוב הרצל 116 בראשון לציון.

מכתבי העריכה * תודות * מכתבי העריכה * תודות * מכתבי העריכה * תודות *

לכבוד מתנדבון, שלום רב!

עם סיום שנת הלימודים מסיימות את שירותן אצלנו השנה ארבע בנות השרות, שזו היתה להן שנה שנית.

הבנות עסקו בחינוך, בעיקר באיזור ישן, בבתי ספר יסודיים. חינוך לערכי היהדות ולאהבת הארץ, במשך כל שנות הלימודים.

מאות רבות של ילדי ישראל נהנו מהשיעורים וה־חוגים אותם העבירו הבנות, וכן סיוען במסגרת שעות־עזר וטיפוח פרטני.

כמו כן, נטלו הבנות חלק רב בהנחיית קבוצות ליון, במסגרת ימי עיון אותם מקיים המכון. ימי העיון עסקו בנושאי זהות יהודית וערכים יהודיים. הבנות הנחו והדריכו, אלפי תלמידי תיכון בימים אלו — בכשרון רב ובחן. אין ספק שמעבר לתרומה לעם ישראל בכך, תרמו הבנות לתוספת נדבך נוסף לבנין היהדות, והקמת הגשר והקשר עם ציבור ואוכלוסיה חילונית, הדבר יקר וחשוב כל־כך, דווקא בתקופה זו, ובמצב זה של עם ישראל.

הבנות שסיימו השנה את שירותן הן: קמיל תהילה, אנגין אסנת, אלגזי כוכבה וברוך אסנת.

אגב — בימים אלו משנים אנו את שמנו ממכון באיר בגוש־דן, לישי — שבות יהודה להכרת היהדות, ע״י אונ׳ בר־אילן.

נקוות ששינוי השם יוסיף כח, מזל, ברכה והפצת תורה ואורה בעם ישראל.

אנו חוזרים ומודים לכם על שיתוף הפעולה, ועל פעילותכם הקרבה והברוכה בחינוך ילדי ועם ישראל.

נקוה שיתן ה׳ בידי כולנו הכח, ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים לקרב לבבות ולקרב רחוקים.

בברכה ובתודה
אבי דש
מנהל מכון מאיר ללימודי היהדות
בגוש־דן, אונ׳ בר־אילן

למתנדבון, שלומות.

בשם צוות המורים התלמידים ובשמי הנני שמח להודות לבנות השרות לאומי:
גיטה ולצמן
חמד אליאס
פנינה לוי
העושות עבודה נפלאה בבית הספר.

ידן המסייעת מורגשת בכל פינה ופינה, הן בסיוע לפרט הן במסיבות והגיגות, ויש לציין שהבנות מהוות חלק מהנוף של בית הספר.

בכבוד רב,
שושן סופה
מנהל ביה״ס הממ״ד שבטי ישראל
קרית גת

למתנדבון, רוב שלומות.

נעים לנו ביותר להביע את תודתנו והערכתנו לכם ולכל המסייעים בעדכם על התרומה הנפלאה שמו ילדי בית־ספרנו באמצעות המתנדבת ציונה מרדכי.

ציונה הצליחה להתחבב על הילדים ועל כל שבבי בית־הספר. מסירותה ונאמנותה לתפקידים הרבים ראויים להערכה מיוחדת.

אות שבח מיוחד מגיע לציונה — על השתדלותה בכל תחומי החיים של ביה״ס.

המלה „לא״ — לא היתה בשימוש אצלה במשך כל השנה.

על כל אלה — תודה ברכה.

בכבוד וראוי
הרב נ. רזט
מנהל ביה״ס חב״ד
ק׳ יובל — ירושלים

לכבוד מתנדבון.

הנני שמח לציין בהערכה את עבודתה של יפה סלומון בבית ספרנו במסגרת שרות הלאומי.

יפה התמודדה בכשרון רב, בחריצות ובמסירות וב־הצלחה רבה. תרומתה של יפה קשה לתאר במלים: נתנה מנשמתה לכל ילד וילד.

אנו מאחלים לה הצלחה בהמשך עבודתה החינוכית־טיפולית.

בברכה
אלי אורן
מנהל ביה״ס „שקד״
ירושלים

שמעון שטרית, מנהל „שילה״ קרית־ים:
שרותה של מרים דורה - אהבת הבריות

עבודתה של מרים דורה בבית ספרנו היתה מעולה בכל התחומים הקשורים בפעילותה של מתנדבת. הן בצד הלימודי הן בצד החברתי, עזרה וסייעה רבות בארגון פעולות חברתיות בשעות הפעילות של ביה״ס. ולאחר שעות הלימודים השתלבה בפעילות של תנועת הנוער שפעלה בבית ספרנו.

מרים מהווה דוגמא מצויינת, להופעה הרבה שמביאה בת שרות לאומי, חיובית בכל מעש להשפיע בצורה חיובית על התלמידים, ולהחדיר את מסורת ישראל והחש־קפה היהודית מתוך אהבת הבריות ולקיים מצות ואהבת לרעך כמוך.

היתה מקובלת על צוות המורים וכלל התלמידים של ביה״ס. מלאה בצורה אחראית ובאהבה כל תפקיד שהוטל עליה עד הצד הטוב ביותר לשביעת רצוננו.

אני בטוח שבעזרת ה׳, היא תצליח בכל מסלול שתבחר לעצמה.

ירבו כמותה בישראל.

כה לחי וישר כח!

בברכה,
שמעון שטרית
מנהל ביה״ס הממ״ד שילה,
קרית־ים

לכבוד מתנדבון.

עם סיום שנת הלימודים תשמ״ו אני מבקשת לסכם את עבודתה של בת השירות הלאומי — מלי תרוזו, העובדת בגנים בבית ספרנו.

מלי עסקה בנושאים שונים בבית ספרנו:

מלי עבדה בבית ספרנו בגנה עם 40 תלמידות כן תרבותית. מלי עבדה בכיתה מטפלת בכיתה, היא פעלה טיפול אינדיבידואלי לפתוח התלמידות והדאגה לכך שכל תלמידה ותלמידה מתקשה תרכוש את הקריאה והכתיבה. כל 40 התלמידות קוראות וכותבות וללמי זכות גדולה בכך.

מלי היתה ממונה על ספרית בית־הספר. היא דאגה למיון הספרים לארגונם ולטיפוח הקריאה, ובנוסף היא שימשה מורה לתלמידות כתה ד׳ בחשבון.

התלמידות שהשיגיעה בראשית השנה היו חלשים ביותר, הצליחו בעבודתה הכנה והמסורה להעלות לרמה טובה. היא הראתה כשרון ביצוע ובעבודה עם ילדים, והיא מרשים לכל הדעות.

את הצלחתה של מלי יש לזקוף לשתי תכונות עיקריות:
א) הרצון ללמוד, להקשיב, לראות כיצד להדריך ד׳ ללמוד.
ב) המסירות, ההתמדה והיסודיות והביצוע הנכון הדרך שהשרות אחר הציבה כלי שימוש.

השנה המשיכה שאני זוכה לבנות שמסירותן והי־קונן בתפקיד — הן דוגמא לשירות לעם. על כך אני אסירת תודה למנהלי שרות לאומי ולמי — תודה ותצ־לחה בהמשך דרכה.

בברכה,
רבקה שטובר
מנהלת בית־הספר נוה עציון בנות
ירושלים

ענת שמעון ורות אברגיל -
אור במושב יכיני

במושב יכיני בביה״ס ממ״ד יכיני, קשה להשיג מה גודל ההצלחה שמביא השרות הלאומי. אומר מנהל ביה״ס הממ״ד אהרון זכריה: „השנה קיבלנו שלוש בנות שרות לאומי שחיים מכן עבדו בביה״ס והיו נפלאות, ענת שמעון ורות אברגיל״.

בשל בעיות הקצינות והארגון נפגע ביה״ס במיוחד מבחינת התקציב. מבחינת שעות תקוב מטפס משוש והנזקק וכן מבחינת מתן שירותי טיפוח לכיתות הלימוד. [illegible]

מולנו הגדול ביותר שהאגודה להתנדבות הבינה את מצבנו הקשה והסכימה לשלוח אלינו את בנות השרות הלאומי לסייע ולעזור בתחומי החינוך והתרבות וזה היה דבר נפלא. [illegible]

אומר אהרון זכריה: „עלי לציין שני פרויקטים בביה״ס שבפתחו בהצלחה גדולה. רק תודות לבנות השרות הלאומי והם: פרוייקט המחשבים ופרוייקט האנגלית.

[illegible]

טבריה
לעשות נפלאות בחינוך ובבריאות

רינה שובצה לשרות בתחום הגיל הרך. [illegible]

אליהו גלית — תחנוך היסודי. [illegible]

איילת נבנצל — מתנדבת חינוך על־יסודי. [illegible]

אורנה פחימה — מתנדבת ביד שרה. [illegible]

מתנדבון
בטאון „האגודה להתנדבות בעם״

ת.ד. 7370 ירושלים * גליון 109 * תמוז תשמ״ו

זוית אישית
דב פרומן

בס״ד הגענו לח״י

הבנות שהכנסנו אי״ה לשרות הלאומי בשנת תשמ״ו, נולדו בשנה שהאגודה קמה ויחד הגענו לבגרות. [illegible]

גליון חגיגי לסיכום שנת תשמ״ו
הערכות והצטיינות
(פרטים על טקס הסיום בעמוד 4)

חני קורניצר
ביה״ח הדסה ירושלים

הצילה חיי חולה

חני קורניצר, עובדת במח׳ פסיכיאטרית בביה״ח ... [illegible]

פחימה אורנה

עטיה רינה

אליהו גלית

ישנן בנות - ישנן בנות ו...ישנן בנות / מרים מאיה

בנות השרות הלאומי המסיימות את תקופת שרותן, הנן חלק מאוכלוסית המדינה. [illegible]

עלי תפקיד שולי שאני מרגישה שיכולתי לתרום יותר, וחבל״!

* * *

ישנן בנות שגלומות בהן תכונות לא ברורות, הן עצמן מודעות לכך. „אינני יודעת למה אני מתאימה אבל אני מוכנה לעשות מאמץ״. מסתבר שבנות אלה אכן מוכיחות עצמן, הן גדלות עם התפקיד. הן „קופצות למים ולומדות לשחות״. והן מתפלאות בעצמן על עצמן — „לא ידעתי שאני מסוגלת להתאים עצמי לתפקיד בקלות כזו. בוודאי שיש קשיים, בוודאי שיש רגעי משבר — אבל, לומדים להתגבר!

— „לומדים לראות את החיים ואת העולם הסובב אותנו מזווית ראיה של בת — מעבר לביה״ס תיכון. והשנה הזאת היא השנה הקשה אבל החשובה בעיני לקראת עתידי״.

בנות אלה בוודאי תצאנה נשכרות יותר מחברותיהן אשר ראו בשרות הלאומי חובה מוסרית שיש למלא איך שהוא. במיוחד שהקושי בשרות הלאומי הוא בכך שאין משטר עם שיניים של חוק. המשטר הוא הלב, המוסר ה־אישי של כל אחת, המצפון.

— „מה, כבר חופש, הלא רק התחלנו לעבוד!״ כך אומרות בנות. לעומתן אומרות אחרות — „מתי יהיה חופש — אני כל כך עייפה״! והדוגמאות רבות. יש גם גוני ביניים.

ראש קטן, ראש בינוני, ראש גדול, ומידות ביניים. יש בעיות מרץ ויש אדישות. יש פעלתנות ויש מתינות וגווני גוונים ביניהם.

כל אחת בוודאי תזכור את תקופת השרות הלאומי כתקופה מעניינת בחייה. בוודאי למדה הרבה וצברה נסיון לחיים.

לכולן דרך צלחה לחיים בכל אשר תבחרנה.

באשקלון - פעילות למופת בחינוך, משטרה ובריאות

ביה"ס הממ"ד נוה־ציון באשקלון: „אפשר להשאיר את המתנדבת עם הכתה לבד — ללא המורה!"

בבואי לחוות דעתי על עבודתן של בנות השירות עם הדגשה מיוחדת על המצליחות במיוחד קשה עלי הדבר מאחר ונראה לי כי כל הבנות באופן כללי עשו את עבודתן נאמנה, כל אחת במקומה ובמשימתה ולא נתגלו קשיים מיוחדים.

גילי ראש

קראווני אביגיל

ציוני שמחה

גילת איילת

בבית הספר פעלו הבנות: תמר חורי, אתי פרץ, צרים טורג'מן, שבתה ציוני, גיפי שושו, אביגיל קרואני, ואיילה גולת.

אך ירשה לי להדגיש בכיין מספר בנות בהדגשה מיוחדת:

[illegible]

ספרנית בחדר הספרים לעיון וקריאה. יכול אני לומר בצורה חד־משמעית כי ללא הימצאותה בספריה, ספק אם יכולתי לפתוח את הספריה במתכונת בת שימשת בבית הספר. הספריה פעלה כל יום משעה 8.00—15.00 (לבד מיום שישי) והיתה מקום פעילות מגוונת ומבורכת. יישר כוחן של כולן!

בברכה,
דוד מנציר
מנהל ביה"ס הממ"ד נוה־צ'ין,
אשקלון

14 בנות שירות לאומי במטה מרחב לכיש — תחנת אשקלון — עבודה למופת

בשנת העבודה הנוכחית נקלטו במטת מרחב לכיש ותחנת אשקלון 14 בנות, אשר החלו שירותן בספטמבר 1985 ושובצו במגוריה השונים של המשטרה הכוללים: כח־אדם, לשכת ניהול, משרד רווחה, מגור האח"ק שכולל מזכירות ולשכת תביעות, בלשכת התנועה, במשרד ה־אג"מ, במחלקה לזיהוי פלילי, ברישום הפלילי בתחנת אשקלון ובמשרד ההוצאה לפועל.

להלן מספר הדגשים על הבנות המצטיינות:

דבורה זריהן — שמיום הצבתה ועד היום ממלאת את תפקידה בצורה הטובה ביותר, והפעילה ביותר. לא־פעם הקדישה רבות משעות הפנויות שלה לעבודה כאשר היה צורך בכך. בעלת מוסר עבודה גבוה, אחראית מאוד, מנומסת ומקובלת על הצוות בעבודה.

איילת לוי — תביעות לכיש, הינה בעלת מוטיבציה גבוהה, מושקעת ומסודרת. מקדישה רבות מזמנה ה־חופשי לטובת העבודה מרצונה החופשי, מקפידה על הופעה מסודרת והולמת.

רחל אבוחצירה — כ"א לכיש — לאורך כל תקופת השירות לא איחרה, לא נעדרה מפאת מחלה, ועבדה במסירות רבה משך כל שעות העבודה, גילתה יוזמה רבה, חריצות, ומילאה תפקידה לשביעות רצונם המלאה של מפקדיה.

עלי לציין שהשנה היה קשה מאוד לבחור את הבנות המצטיינות ביותר, מאחר ומספר רב של בנות תרמו רבות בעבודתן והבחירה היתה קשה מאוד.

כולי תקוה שבשנה הבאה יהיה תיפקודן של הבנות ומסירותן זההים לאלה שבשנה זו, שרותן שרובו היה טוב מעניין ומהנה.

בתקווה להמשך עבודה פוריה.
מלי אוחנה — סמ"ר
משא"ן לכיש

דורית זנטי — במחלקה פנימית בביה"ח אשקלון

דורית משרתת במחלקה פנימית במרכז רפואי אשק־לון. מתפקדת בצורה מושלמת בכל המוטל עליה. דורית עובדת במחלקה שבה מאושפזים חולים במצבים קשים ומורכבים ולמרות הקושי משתלבת בצוות האחיות ומפ־לאת את תפקידה בצורה מסורה ואחראית. אהודה מאוד על החולים והצוות במחלקה. תורמת מומחה מעבר למצו־פה ממנהה. דורית ראויה להערכה ולשמש כדוגמת לכל בנות שרות לאומי.

ירקונה דוהן
מרכזת שרות לאומי
משרד אחות ראשית
אשקלון

בנות השי"ל בביה"ס הקהילתי ע"ש הרמב"ם אשקלון — „סוגרות פערים"

בית הספר מאכלס 550 תלמידים ב־20 כיתות א'—ח'. בית הספר פעיל בקהילה בנושאים שונים ומגוונים, ועל כן הוא מוגדר רשמית כביה"ס קהילתי.

בנות השרות הלאומי הן לנו תוספת כח חשובה מאוד לביצוע יעדנו ולהשגת מטרותינו. בנוסף על תרומתן השיגרתית בכיתות עם המחנכים וקידום אישי של תלמי־דים לצורך סגירת פערים בכל המקצועות — הן תורמות בשטחים אלה:

א. ספריה ואמצעי המחשה אורקליים: חלק מתבנות מפעיל את חדר הספריה גם בשעות אחה"צ על כל המשתמע, היינו: השאלה, עידוד הקריאה, הפצת אמצעי המחשה הן למורים והן לתלמידים.

ב. תוא"ם: אחת הבנות מפעילה את המכשירים ל־תלמידים בשעות אחה"צ ומוסיפה לנו כח אדם במשרה מלאה.

ג. קישוט הפרוזדורים: קישוט שגרתי מתחלף וקי־שוט לרגל מועדי השנה והחגים.

ד. תפילה: הבנות הגיעו לתפילה בציבור כל יום בשעה 7.15 בבוקר והיו אחראיות „בעזרת הנשים" על התלמידים.

איני יכול לתאר לעצמי עבודה בביה"ס ללא בנות השי"ל ואני חושב שנתקל בקשיים עצומים מאוד הן במישור הכתתי הן במישור הכללי ונצטרך בהכרח לבטל פעילויות ברוכות.

בברכה
יחיאל כהן
מנהל בית הספר

שרונה ונילי — עקביות ומסירות

ברצוני לציין לשבח את המתנדבות שרונה סויסה ונילי ראש, על עבודתן המסורה והעקבית לאורך כל השנה כולה. הבנות גילו יוזמה ודבקות בעבודה הראויה לכל התשבחות:

מסרי לחן בשמי ובשם המורים והתלמידים הרבה תודות והמשך מוצלח.

בכבוד רב,
מאיר סבג
מנהל ביה"ס הממ"ד
אור החיים — אשקלון

וגם מכתב תודה של אחת הבנות

חנה עמור

אני גרה במושב נועם הסמוך לקרית גת. למדתי בבי"ס ממלכתי דתי אב"ש ולאחר מכן עברתי לתיכון „שפיר" במגמת מזכירות. דבר שעזר לי להיקלט מהר ובצורה הטובה ביותר במשרד ניהול שבתחנת קרית גת. צורת העבודה מצאה חן בעיני מפקדי וכן בעיני. השקעתי כל שביכולתי במקום השרות עד כדי כך שתרמתי למשטרת ע"ת ימים חופשיים שמגיעים לי.

צברתי נסיון רב במשך שנת השירות ועל־כך אני מודה להנהלת ולאגודה שעזרו לי למצוא מקום שרות כזה וכן למפקדי, לשוטרים שהתייחסו כראוי והיו סובלניים כלפי בתחילת השרות כשעדיין לא היה לי מושג בעניינים משטרתם.

על כך יבורכו כולם.

חנה עמור
קרית־גת

לעשות נפלאות בחינוך
(המשך מעמוד 1)

על פעילות זו צויינה לשבח ע"י השרות הלאומי בטבריה והאחראים שלה בביה"ח פוריה.

ברכה זכתה לפרס המתנדב לשנת 1986 בטבריה.

צפורה אלפסי — מתנדבת במד"א

צפי, עם הנסיון המוקדם שלה הצליחה ליצור עבודה מיוחדת בשיתוף הצוות הקיים. פעלה בכל תחומי מד"א וכל זאת מעבר לשעות שצריכה היתה לתת. צפי פעלה בפעילות קהילתית בקרב מד"א, עזרה בהדרכה בנושא בהתרמת דם ובפעולות שוטפות של מד"א. באישיותה המיוחדת הצליחה צפי ליצור אוירה ולשמש דוגמה ל־מופת כבת שרות.

ברכות בנות שירות באשקלון, ברצוני לברך את כל הבנות ששירתו בעירנו. שמחתי מאד לעבוד במחיצתן במשך כל השנה.

יש לציין את פעילותן ועבודתן בכל התחומים אשר תרמו רבות לצבור. בתחום החינוך עזרו רבות לילדי הכיתות הנמוכות אשר התחילו את דרכם בבית הספר, בקריאה וכתיבה ובהבנת הנקרא.

בתחום הבריאות העזרה שלהן היתה מעל ומעבר לכל המצופה, במחלקות בהן עבדו וכן בשאר התחומים עשו הבנות עבודתן נאמנה, ויש לברכן על כך ישר כוח.

לכן ברצוני לאחל להן הצלחה בהמשך דרכן ובכל אשר תפנינה.

מינה שוקרון
רכזת בנות השרות
אשקלון

בנות ביה"ח

מצטיינות במרכז לשיקום ביה"ח לוינשטיין * ילדים עוורים ב„קרן אור" * בחינוך ובביה"ש בנתניה

נצחיה בורש — לקדם ילדים במבעון

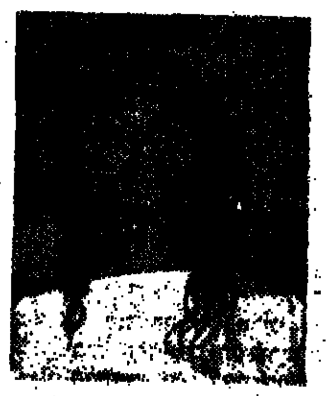

המתנדבת נצחיה בורש מבית הספר הממלכתי דתי „יבנה" בקרית טבעון, עוסקת בחינוך, תחום בו אשר היא הצליחה לקדם יפה מאוד אחד התלמידים אשר היה מתקשה בלימוד ובהבנת...

מאחלת לה הרבה הצלחה
רבקה כהן
ק' טבעון

חנה אוחנה — עקרונות ומוסר עבודה גבוה במשטרה

חנה מועסקת במסגרת השרות הלאומי בענף כח־אדם. ברצוני לציין לשבח את התנהגותה והישגיה במשטרה: בעלת מוסר עבודה גבוה מאוד, חרוצה, קולטת חומר במהירות...

שושנה ארמה — סגן נ־צב
ענף כ"א — מחוז מרכז

אורלי רבינוביץ — להאיר חשיכה
בביה"ח לוינשטיין, מרכז לשיקום, רעננה

[illegible]

המצטיינות ביקנעם: רינה חיון (משמאל) אורית מדו ואסתר חסן (מימין)

מזל עמרני
מנהלת ביה"ס ברמלה

גלילה פרץ (משמאל) ואילה גודלי (למטה)
חונכות בשעורי אנגלית

אתי גרוסמן, שרה וייצמן, מלכי בנגולד — לעבוד עם ילדים עוורים

[illegible]

אסתר וסיגלית — במעון אקים — נתניה

יוכבד ראתי — מצטיינות בק. אתא

ציון לשבח על... דירה נקיה

לקלוט עולים בירושלים

רחובות משא"ז
(המשך מעמוד 6)

נתניה: רבות בנות עשו חיל

בנות צעירות מסוגלות לחולל הצלחה נפלאה.

בכבוד וברכה,
צפורה גרוס

אור־יהודה

מנהל ביה"ס והרכז המקומי ממליצים על חגית, טלי, ואלה:

„הן שינו את פני המקום"

היתה לנו הזכות הגדולה לקבל את המתנדבות חגית ימין וטלי דיוס במסגרת השירות הלאומי בשנת הלימודים הנוכחית.

מסירותה של חגית ימין, יוזמתה, האחריות שגילתה במילוי תפקידה, האהבה שגילתה כלפי התלמידים היו מעל לכל חובה. למען האמת, כך הכרתיה מהרגע שהגיעה לביה"ס „אלישבע" בפרדס חנה כתלמידה כתה ז' ועד סיום לימודיה שם בסוף שנה"ל תשמ"ה. השנה בה סיימתי גם אני את תפקידי כמנהל אותו ביה"ס.

הקבוצה הטיפולית שנמסרה לטיפולה התקדמה יפה, בזכות הגישה הנפלאה שמצאה אל לבו של כל תלמיד בקבוצה. המסירות והאהבה שהשקיעה בתפקיד זה קידמו את הקבוצה מאוד.

התלמידים בקבוצות שנמסרו תחת חסותה, אותם תלמידים להם עזרה במשך השנה במקצועות לשון, מתמטיקה, ביולוגיה שיפרו ציוניהם בהתמדה, ובזכותה התקדמו יפה. אלה שניגשו לבחינות בגרות השנה יעברו בחינות אלה בהצלחה הודות לכשרונה ומסירותה.

בזכות אישיותה החביבה, תמיד עם נכונות לעזור גם מעבר לשעות הרגילות וידוע לי שלא פעם ישבה עם קבוצת תלמידים עד השעה 24.00, כבשה את מקומה בקרב התלמידים, צוות המורים והנהלת ביה"ס, והיתה כאחד מן הצוות.

היתה לנו הזכות הגדולה לקבל את המתנדבת טלי דיוס במסגרת השירות הלאומי בשנת הלימודים הנוכחית.

מסירותה, יוזמתה, האחריות שגילתה במילוי תפקידה, האהבה שגילתה כלפי התלמידים, היו מעל לכל חובה. אותם תלמידים שנפגעו בתאונה ורותקו למיטותיהם במשך חודשים ארוכים, חייבים לה את הצלחתם לסיים את שנה"ל בהצלחה. ללא עזרתה בביתם, יום יום, שעות ארוכות, היו נשארים כתה. עזרתה העקבית לתלמידים שניגשו השנה לבחינות בגרות במתמטיקה ואנגלית, חיזוק המוטיבציה הלימודית והחיזוקים שנתנה להם, סייעו ללא ספק להצלחתם בבחינות.

בזכות אישיותה החביבה, תמיד עם נכונות לעזור גם מעבר לשעות הרגילות, כבשה את מקומה בקרב התלמידים, צוות המורים והנהלת ביה"ס, והיתה כאחת מאיתנו.

בשם התלמידים, הוריהם, וכל צוות ביה"ס, שאיגה טלי וחגית ברכות, עלינה והצלחנה בכל אשר תפנו.

פרופ' דב רוזנה
מנהל ביה"ס המקיף־דתי
ע"ש רוגוזין — אור־יהודה

חגית, אלה וטלי — יכולת פדגוגית באור־יהודה

חגית ימין מזכרון יעקב:
עלי לציין כי חגית ימין עשתה את תפקידה מעל ומעבר לחובתה והוכיחה יכולת פדגוגית וגישה נבונה לתלמידיה בביה"ס המקיף הדתי ע"ש רוגוזין באור־יהודה.

חגית זכתה לאהבתם והערכתם של הנהלת ביה"ס והמורים בכלל, ושל תלמידיה בפרט. מסירותה ללא גבול לתלמידיה בחטיבה העליונה. במסגרת ההכנה לבגרות הביאה לכך שיחסם ללימודים ולחברה השתנה שינוי קיצוני לטובה.

בן דוד (דיוויס) טלי מסביון:
טלי הגיעה לאור־יהודה כבת שנה שניה, היישר מסביון, לביה"ס המקיף הדתי ע"ש רוגוזין. משך כל תקופת עבודתה מילאה טלי את תפקידה במסירות ובנאמנות תוך אהבת הנושא.

עלי לציין כי טלי זכתה להערכתם של המורים בכלל, והתלמידים בחטיבת הביניים בפרט, שבמסירותה אליהם נתנה את אותותיה בשיפור רמתם בלימודים.

ארזוני אלה מאור־יהודה:
אלה, כתושבת אור־יהודה וכבוגרת ביה"ס התיכון הדתי ע"ש רוגוזין באה לתרום לישוב שבו גדלה, וממנו צמחה במסגרת עבודתה בביה"ס היסודי ממ"ד עמרם גאון, עשתה את מלאכתה נאמנה מרבית ימות השנה, בין הקמטה ומסדרונות ביה"ס בעבודות אומנות, מלאכה וציור. המאמץ האדיר שהשקיעה יום־יום בקישוט מסדרונות ביה"ס, גרם להתפעלות רבה והסב נחת בקרב המורים ותלמידי ביה"ס בכלל, ובקרב ההורים והמבקרים בביה"ס בפרט.

טלי, אלה וחגית — תחזקנה ידיכן.

זמני יום טוב
רכז שרות לאומי
אור־יהודה ויהוד

רחובות

חינוך: „הגיע טלפון גואל־מבשר; -הגיעה בת שרות לאומי". משטרה: רצון עז ומוטיבציה

רינת — „לרוץ ולעזור בביה"ס ברחובות

בתחילת שנת הלימודים נאמר לנו שספק אם תמצאנה בנות שרות עבור בית־ספרנו. הצטערנו מאוד, אך המשכנו לקוות. ואז הגיע הטלפון הגואל־המבשר שבכל זאת נמצאה בת אחת ויחידה שתעבוד בבית־ספרנו.

אמרתי לעצמי נסתפק במעט ונשמח במה שיש. נקוה שתהיה זו לפחות בת מוצלחת.

ואכן, הגיעה לה רינת שלנו עם חיוך גדול על השפתיים ועיניים בורקות. והודיעה: „זו אני", כהרף עין הפכה רינת לאחת מהצוות. בסה"כ סיימה תיכון וכבר מתפקדת כמורה מן המניין. אצל רינת לא שמענו אף פעם „לא" או „אח"כ". כל שתבקש ייעשה במהירות ועל הצד הטוב ביותר. יש לעזור למורה. רינת רצה. יש לעזור לתלמיד, רינת כבר איתו. חסר כוח, אין בעיה, רינת בכתה. המורה נעדרת. רינת מנהלת והחיוך איתה לכל מקום. תם יום של עבודה, רינת לימדה 5 שעות בכתה ואני שואלת אותה בסוף היום: „נו, רינת מסכנה, איך היה? כיף! עונה לי רינת בצחוק מתגלגל. העדרות? מה פתאום? המושג הזה לא קיים. רינת לא מרגישה טוב, אמא מבקשת שתשאר במיטה אך רינת לא נעתרת: „אי אפשר", היא עונה. „מחכים לי, סומכים עלי". ואם בכל זאת צריך פעם לגשת לבחינה או לסידורים אחרים ורינת קצת מאחרת ברור שהיא מצלצלת ומודיעה לי: „אאחר כחצי שעה זה בסדר?" לקראת פורים היא מפתיעה את כל המעלות ועורכת שולחן עם דברי מתיקה לכולנו.

לא תפגוש בביה"ס תלמיד או מורה שאינם „מתים עליה".

חבל לנו שהשנה מסתיימת ורינת עוזבת. עוד תשוב אלינו כשתגמור את הסמינר!?

אין ספק, שעל כזאת נאמר „רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כולנה".

אנו מאחלים לרינת שתצליח הלאה בכל מעשיה ולעצמנו אנו מאחלים שגם בשנים הבאות נזכה לבנות שרות כה מוצלחות.

בכבוד ובברכה
לאה גולדשמידט
מנהלת ביה"ס הממ"ד
„מעלות־משולם", רחובות

אהובה חגובה — רצון עז ומוטיבציה — במשמר־האזרחי ברחובות

אהובה התנדבה לשרת במסגרת השרות הלאומי בתחום „המשטרה" ושובצה כפקידה באגף המשמר האזרחי לאור לימודיה את המקצוע „מזכירות".

אהובה החלה עבודתה כמתכננת אך עם הרצון העז והמוטיבציה שהיו לה גלשה לעבר עבודת בתחומים שונים במשטרה, תרמה ותורמת עדיין רבות בעבודתה. מאפיינים אותה נועם הליכותיה ויחסי האנוש שלה.

מדרך עבודתה למדנו כי אהובה מדפיסה מעולה דייקנית וחרוצה. במשך השרות לא החסירה אף לא יום אחד בעבודה, ולא איחרה. תמיד כשנתבקשה לבוא לעזרה גם כאשר נתבקשה על חשבון המסגרת אשר מגיעה לה בימי שישי לא התנגדה ואף ביום זה עבדה במסירות מרובה ובאחריות. ברצוננו לציין כי מאחר והתנדבה לעבוד בימי שישי כשנתבקשה, הגיעו לה פגרות אך אף פעם לא ניצלה אותן וכך תרמה מעל ומעבר.

אין להתעלם מכך שהקשר היחיד בין בנות השרות לבנות היה אתגר: לשנות את התדמית של קבוצת הילדים יוצאי קווקז שנזקקה לקרן־הזווית הקהילתית ר סבלה מסטיגמה שלילית. „הסברנו לילדים והסרנו דעות קדומות והם הבינו" — אומרת דסי צלקה.

גם יום העצמאות היה אתגר חינוכי. לא רק קבב ושישליקים, אלא התייחסות רצינית לנופלים. ודרך חוגי ההורים שיזמנו — הנחלנו דפוסים יפים לחוג את היום.

אור־עקיבא:

שרות ברוחו של רבי עקיבא

אור־עקיבא. אתה חולף לידה ב„פיסה" בכביש חיפה־ת"א. בגוה עצים הרפית בדושות הדלק וספית כמדומך להכנס אל העיירה שצמחה מתוך חולות קיסריה? אם לא עשית זאת עד עכשיו — זה הזמן. תראה במו־עיניך כיצד עיירה שכוחה, רופסת, שם נרדף לנחשלות הפכה להיות לקהילה תוססת, חיונית, שכמותה ואיכותה דן מהמשוכחות בארץ. מקום יפה עם אנשים יפים.

בשנים האחרונות עוזרות שם בנות השרות הלאומי, עליהן אומר שלום שבתאי, ראש המועצה: „הן כל־כך מסורות שלפעמים אני דורש מהן לנוח, להחליף כח, קצת להאט את הקצב".

לבני־ברק יש כאן ייצוג רציני: מיכל אפל מרכזת את סניף בני־עקיבא המקומי. דסי צלקה — עוסקת בחינוך. כמוה נועה קורן, תרצה קצנשיין ורוחל'ה קמפנר, המופקדת על החינוך המיוחד במפתנ"ן המקומי. אבל לא מזניחה — כמו שאר הבנות — את המתנ"ס ואת מרכז הקהילה וכו עשרות ילדים יוצאי אתיופיה. שולמית פרידל־נגר — מרמת־גן — מתמקדת במתנ"ס, בחינוך מבוגרים (תהל"ה) ובמועדונים. דלית לבבי מקרית־אונו, עוסקת גם היא בחינוך.

מיכל אפל מספרת כי בסניף שלה 120 חניכים המועלים בשבת אחה"צ. שמחת תורה היא ארוע מרכזי בשנה: „מי שמדבר על היורה הרותחת של יחסי חילוניים ודתיים בארץ מוזמן לבוא בשמחת תורה לאור־עקיבא. כל הישוב כולו יוצא להקפות. דתיים ולא דתיים. כאן אי־אפשר לדבר על משבר וקרע". מיכל מספרת כי הבנות מהשרות הלאומי באו לשמחת־תורה בחורים מישיבות־הסדר ואלה — בשירה וריקודים — הקפיצו את הישוב כולו. „זו היתה אווירה תורנית של ממש. לא עבור מיד לריקודי־עם כפי שהיו רגילים לכך כל שנה". יחד עם זאת — אירגנו הבנות מערך של „עם ישראל חי" — מפגן הזדהות עם יהדות המצוקה ברוסיה ובסוריה.

רוחל'ה קמפנר מספרת על טיפול אינטנסיבי של הבנות בקשישים המקומיים במסגרת שני מועדונים בהם הם יכולים לבקר בבוקר ואחה"צ. קשישים שלא היו יכולים לאכול במקום — תלמידים מביאים להם את מנת האוכל הביתה.

הבנות אירגנו גם קבוצת „חונכים" לילדים קטנים יותר — ללימודים, עזרה חברתית והתארגנות במפתנ"ן, לומדים אצלנו מסגרות ותפירה. „הבנות תפרו את הבגדים ללהקת המחול של היישוב ואת בגדי הייצוג של הזמורת. זה נותן להם סיפוק לשנה שלמה", אומרת רוחל'ה.

הבנות מנסות לכוון את חניכיהן לדרך של השקפה דתית־לאומית. „יש כאן גלים של חזרה בתשובה — אבל לכיוון החרדי, ולא פעם האנטי־ציוני. ילד אמר לי: „אם אבא שלך חובש כיפה סרוגה — הוא לא דתי בשבילי". או: „יום העצמאות — לא חג"! — אנחנו מסבירות לחניכים את הדרך הציונית — ומשיגות בכך הישגים רבים" — אומרות הבנות. הן גם יוצרות קשר בין המשפחות הדתיות כדי לאגד אותן בחברה אחת. במועדונים — אומרת דלית — אנחנו רואות כיצד ילדים קטנים לומדים להשתמש בסכין ובמזלג ובנימוסים אלמנטריים אחרים. זה מרגש. מה שעוד מרגש זה לראות אותם מקדימים אליך שלום — כי כך חונכו לראות את הלוקאל־פטריוטיזם שלהם — הגאווה המקומית „אני לא עוזב את אור־עקיבא", לראות את הכבוד שהם רוחשים לאבא — לא יעזבו למעולה בסניף לפני שאבא נתן להם רשות. איזה כבוד יש כאן למערכת המשפחתית — ממש לקנא". הקשר עם המשפחות הוא הדוק. כמה יפה לראות כיצד הם יוצאים מעורם לתקן לנו משהו שנשבר, להעצים לנו את החיים במחיצתם. לאנשים יש כאן חום מיוחד, והם אומרים „כולנו כאן משפחה אחת". כאשר נערך כאן מבצע התרמה לניתוח לב עבור עמוס עטייה מרעננה, שאחיו מתגורר כאן — כל הישוב יצא לתרום ולהתרים" — אומרת מיכל אפל.

(ראה גם המלצות צל"ש)

באשדוד - עבודה ללא דופי, בחינוך ובבתי משפט

בנות אשדוד

באשדוד — כולן מסורות

ברצוני לציין לשבח את כל 45 הבנות שלי, שעשו עבודה נפלאה באשדוד. כל אחת ואחת תרמה את חלקה במסירות ובאהבה לפי כישוריה בתחומים השונים.

אני מצ"ב שני מכתבים לדוגמא, מתוך מבחר גדול שקבלנו — כנציגות של כל הבנות המתנדבות — רחל כרמי, וסימון מויאל עשו עבודה מאוד יסודית ולדעתי הן ראויות לציון.

כמו כן אני מצ"ב תמונה של הבנות שצולמה בירושלים ביום טיול פלא (על כך תקבלי כתבה בנפרד).

בכבוד רב רחל סופר

רחל כרמי באשדוד — תמיכה בילדים עיוורים

ברצוני לציין לשבח את עבודתה של המתנדבת רחל כרמי ששרתה בבית ספרנו בשנה"ל תשמ"ו. במסגרת תפקידיה הרבים בביה"ס ראויים לציון מיוחד התפקידים הבאים:

א. תמיכה בילדים עיוורים וכבדי ראיה — במסגרת זו פעלה באופן אישי עם כל תלמיד ותלמיד במסגרת הלימודית ובמסגרת האישית וזאת במסירות ובאהבה. רחל יצרה קשרים אישיים עם הילדים ולוותה אותם גם במסגרות פרטיות דבר שהוא מעל ומעבר לתפקידה הרשמי.

ב. סיוע בכתה ללקויי למידה — במסגרת זו עזרה רחל לתלמידים קשים ומוגבלים במסגרת הכתה ואף מעבר לשעות העבודה המקובלות ובכך תרמה רבות לקידומם.

ג. טיפול בספריית ביה"ס — רחל לקחה על עצמה את המשימה הקשה של אחזקה שוטפת של הספריה. במסגרת זו החליפה ספרים, עטפה ספרים וטיפלה בכרטסת הספריה. במסירותה לתפקיד קרבה רבים מהילדים אל הספריה. גם כאלו שבעבר לא החליפו ספרים.

בנוסף לנ"ל מילאה רחל עשרות תפקידים נוספים שהזמן גרמם, בדייקנות מלאה וללא דופי.

לאור הנ"ל אני סבור שהיא ראויה לציון מיוחד על עבודתה ההתנדבותית.

בברכה
פרישמן שמואל
מנהל ביה"ס הממ"ד
שחר, אשדוד

אומר השופט. „מתנה שזכינו לה"

המתנדבת סימון מויאל החלה לעבוד כרושמת פרוטוקולים החל ב־1.9.85 ומאז עשתה את מלאכתה נאמנה במסירות וביעילות, וכפי שהתבטא השופט ששון: „סימון התגלתה כנערה בעלת תפיסה יוצאת מגדר הרגיל, נערה חרוצה, שקדנית, שתקנית רצינית ובכלל העסקתה כרושמת פרוטוקולים הוגדרה על ידי לא פעם כמתנה שזכינו בה".

בכבוד רב
הראל חנן
מזכיר ראשי

רינה וזהבה - על קומונרית ועל הוצאת ילד ממשבר בצפת

רינה מושקין — קומונרית „עלה־כיפסי" בצפת

רינה מושקין עבדה מתחילת השנה בתור מדריכה בסניף, ובאופן כללי עשתה כל מה שיכלה למען הסניף בכלל ולא רק בשביל השבט שלה.

בסביבות פורים הקומונרית עזבה ורינה, למרות שלא אהבה את התפקיד ולא רצתה בו — הסכימה לקחת אותו על עצמה — ולהיות קומונרית. מאז היא מתפקדת כקומונרית מעולה בנוסף לעבודתה בביה"ס ולהדרכת שבט בסניף.

היא ארגנה מסע פסח מקסים שכל החניכים נהנו בו מאוד. היא ארגנה את הטקס העירוני ליום הזכרון (שנערך כל שנה בבני־עקיבא), תוכניות ליום השואה ויום העצמאות, ולאחרונה — שבת תנועה מוצלחת ביותר שבה השתתפו כ־100 חניכים!

החניכים והמדריכים כאחד יודעים ומודים לרינה על ש„העמידה שוב את הסניף על הרגליים".

בשם כל המדריכים מיכל סיון
סניף ב"ע דרום צפת

זהבה באבקוף בצפת — לא מצפה שיטילו עליה מטלות. עושה בעצמה

במסגרת עבודתי כיועצת בביה"ס המקיף התורני בצפת נפגשתי עם בת שרות לאומי, זהבה באבקוף. על זהבה הוטלו תפקידים שונים, אך מכתב זה בא לציין דוקא תפקיד אשר זהבה נטלה על עצמה באופן עצמאי והצליחה בו בצורה יוצאת מן הכלל. אחד המקרים הקשים בבית ספרנו היה נער, עם רקע משפחתי קשה ביותר, אשר ביקר באופן מאוד בלתי סדיר בביה"ס. ככל שהתקדמה השנה, הלך ופחת ביקורו הבלתי סדיר. אנשי מקצוע רבים ושונים ניסו ליצור קשר עם הנער ומשפחתו, אך הרימו ידיים. לאחר תקופה הקשר בין זהבה לנער התחיל. תוצאות הקשר, שהתחיל באופן מקרי כ־

רינה מושקין — זהבה באבקוף

יוזמתה של זהבה הביא לתוצאות מיידיות בתחום הביקור הסדיר בביה"ס. זאת הצליחה זהבה לעשות ע"י כך שהתייצבה, פשוטו כמשמעו, בבית הנער, בוקר בוקר בשעה 6.30 ויצאה יחד אתו לביה"ס. מודהים יותר היה הקשר שנוצר בין זהבה לנער, אשר אישיותו המופנמת והרגישה מנעה ממנו יצירת קשרים תקינים עם גילו ומבוגרים. לעומת זאת עם זהבה היה מוכן להתחלק בדברים רגשיים אישיים. זהבה הפכה להיות מוקד למשפחת הנער כולה, ומהווה כיום כקשרית האמינה והיעילה ביותר בין אנשי המקצוע לנער ומשפחתו.

בטוחה אני כי תרומתה של זהבה לנער כה רבה, שביטויה אינו רק לטווח הקצר יחסית של שנה זו, אלא תתן את אותותיה להתפתחותו הרגשית והחברתית של הנער גם לטווח הארוך, ועל כך ראויה היא לציון לשבח.

שלומית קונטופסקי יועצת

מצטיינות בחינוך - בק. מלאכי ובק. שמונה

אורית בוק וטנינה גולדברג — המצטיינות בחינוך קרית־מלאכי

ברצוני להודות לכן ולהביע את הערכה והוקרה על העזרה הרבה שהשקעתן לתלמידים ולנו במהלך שנת הלימודים תשמ"ו.

פעולות רבות ומגוונות אורגנו על ידכן במהלך שנת הלימודים הן בתחום החינוך החברתי, הן בעזרה למורים, הן בהפעלת המועדון.

הפעולות החינוכיות בוצעו על ידכן במסירות ובנאמנות. כל שהוטל עליכן — בוצע לשביעות רצוננו.

אנו מודים לכן על עזרתכן הרבה בבית ספרנו ומאחלים לכן הצלחה רבה בהמשך דרככן.

יישר חילכן לאורייתא.

בברכה ותודה
אלי זמרה
מנהל ביה"ס המקיף דתי
קרית־מלאכי

אביטל הדרי, גיתית בצלאל, מוריה צל, חני לוי — מצטיינות בביה"ס רמבם בק. שמונה

עם תום שנת הלימודים ובמסגרת סיכום שנת עבודה משותפת הרשו לי להודות לכן ולהביע את הערכתי לשיתוף הפעולה בינכן לבין המורות איתן עבדתן וכן לתרומתכן למערכת בכלל.

אין ספק שכל מה שנעשה בתחום ביה"ס בשנה זו היה לכן חלק בו. ועל כך תבורכנה.

בברכת חזקו ואמצו
אזולאי עמי
מנהל ביה"ס הממ"ד
רמבם, ק. שמונה

ציפי וטלי ונלה, המצטיינות במשטרת ירושלים

ציפי בורובסקי, טלי סטלמן ונלת פנחסוב קדשו שם שמים בעבודתן במשטרה, וכל הבא במגע איתן העריך את עבודתן המסורה, ואהבת התורה והכרות שבליבן. „בנות כאלו אנחנו רוצים לשנה הבאה", הדגישו מעסיקיהן.

ציפי בורובסקי — טלי סטלמן — נלת פנחסוב

קדימה

רחל אורה ואורנה - יד תומכת לילד במצוקה. אוזן קשבת ו...מחשבים

שלוש בנות ראויות לציון לשבח והן: [illegible]

תחום פעילותה של רחל: רחל עובדת מתחילת השנה בשיתוף פעולה מלא עם מחנכת כתה א', יד ימינה בכל התחומים: [illegible]

תחום פעילותה של אורנה [illegible]

תחום פעילותה של אורה [illegible]

בכבוד רב
יומטוב ציונה

בעכו - הצטיינות במשטרה, בחינוך ובמד"א

איריס קהלני (משטרה) — נוכחות נעימה

שרה פינקו — ללוות ילדה פגועה

תמר רז — „עזרה לכולם"

שרה פינקו — ללוות ילדה פגועה מעכו לחיפה

שרה פינקו שירתה בעבר בתחום חינוך.

א. שרה פינקו ליוותה ילדה בת שלוש עם פגיעה בשמיעה לחיפה שלוש פעמים בשבוע ודאגה לילדה בכל המשתמע מכך.

ב. שלושה ימים פעלה בבית־ספר בכל המעילויות.

ג. עזרה למשפחה במצוקה כולל עזרה לילדים בלימודים, וכל זאת על הצד הטוב ביותר.

יישר כח! והלואי ושאר הבנות ילכו בעקבותיה.

גבי פרשוש, אם הילדה, כותבת:

שרה פינקו ליוותה את הילדה שלי שלוש פעמים בשבוע לגן מיוחד בחיפה ודאגה לילדה לאחר מכן. גם בלימודים בבית ובכל המשתמע מכך וכל זאת על הצד הטוב ביותר.

מי יתן וירבו כמותה, ממש מתנה משמים.

מופיה משה עמים — רפ"ק, ראש לשכת ניהול משטרת מרחב הגליל:

ברצוני לציין שירות פינקו, מתנדבת השרות הלאומי פעלה במסגרת יחידתי במשטרת מרחב הגליל והכל בזמנה החופשי.

הגיל ביצעה את המוטל עליה בצורה יפה, טובה ונאמנה וללא דופי. מי יתן וירבו כמותה.

איריס קהלני, רונית מרום וגאולה דהן — מתנדבות שרות לאומי מרחב הגליל — הערכת הצטיינות

איריס קהלני, רונית מרום וגאולה דהן שרתו שרות לאומי במספר תחנות משטרה במרחב הגליל.

במסגרת התחנה ומשא"ז הוטלו עליהן תפקידים בכל נושא בדרש, ובכל תפקיד אשר הוטל עליהן היו עניניות והפגינו מסירות לעבודתן. נוכחותן השרתה אווירת נעימה בתחנה ותרומתן מצאה ביטוי בכל תחום.

אביגדור רז, רס"ק
ק. מתנדבים מרחב הגליל

מכתב הערכה למתנדבת תמר רז בבית"ס רמב"ם בעכו

הריני להביע את הערכתי והערכת הצוות בבית־הספר למתנדבת תמר, אשר עבדה כאן עמנו במשך שנת הלימודים תשמ"ו והשקיעה את מירב המאמצים לקידום ועזרה לתלמידים מתקשים, ביצעה את המוטל עליה בנאמנות מעל ומעבר לנדרש. מילאה מקום של מורים חסרים. הקפידה על הופעה בזמן ולא נעדרה מבית הספר. מקובלת על ציבור המורים והגישה עזרה לכולם. כך תבורכי מפי עליון.

מי יתן וה' יגשים את כל משאלותיך והצליחי בכל אשר תפני, והלואי ושאר הבנות ילכו בעקבותיך.

בברכת עלי והצליחי,
המנהל אלי דהן וצוות המורים
ביה"ס רמב"ם. עכו

נצחיה הם — קידום בני"ע בעכו

הריני להביע את הערכתי למתנדבת הקומונרית נצחיה הם, אשר עמלה רבות לקידום בני־עקיבא בעיר, השקיעה את מירב המאמצים לעזרה והבנה לתלמידים, בעזרת שעות הרבה מהבית על מנת למלא את המוטל עליה כראוי. כמו כן ערכה שבתות מפגש עם ערים אחרות.

הצליחי בכל אשר תפני.

תמר דהאן
הרכזת

יעל אלון — הצטיינות במד"א, עכו

יעל אלון שירתה במגן־דוד־אדום עכו במסגרת שירות לאומי. במשך שירותה במד"א השתתפה בפעילות היום־יומית של הסניף בתור תורנית מוקד, וחובשת מלווה לאמבולנסים בתאונות דרכים וכן בטיפול בחולים ובמצבים.

את כל התפקידים האלה ביצעה במסירות ובנאמנות על הצד מטוב ביותר.

סידיס רחמים
מנהל מד"א עכו, כרמיאל

יפה בן־זגמי, ניצה סבג ופאני קקון - הצטיינות בראשל"צ

יפה בן זגמי

שלום וברכה!

ליפה מגיעה מלוא ההערכה על עבודתה המסורה בשנת הלימודים תשמ"ו בבית הספר. יפה פעלה בתחומים רבים בבית־הספר:

מחשבים: הפעילה את חדר המחשבים במסירות רבה. בנוכחותה ביקרו התלמידים במשך כל השנה באופן סדיר בחדר המחשבים. דאגה לתקינות המחשבים ולארגון נאה של החדר.

הוראה בכתות: כאשר מורה נעדרה לא היה צריך לומר לה לגשת לכתה. גילתה יוזמה ונכנסה לכל כיתה שמורה נעדר בה.

שעורי עזר: ילדים רבים נעזרו ביפה במשך השנה.

המעודדונית: בגם יום עבודה בבית"ס, הלכה יפה למעודדונית וגם שם עבדה במסירות רבה.

הדרכה בבני־עקיבא.

ציינתי רק חלק מהפעילויות מפני שאיני יכול לציין את כולן, כי רבות הן.

ועל כל זאת תודה ליפה בשם התלמידים, המורים וההורים. ועם סיום שנת השירות ברצוני לאחל לה כל־טוב. הצליחי בכל אשר תפני ויהי ה' עמך.

בכבוד רב,
ברוך ויס,
מנהל ביה"ס בית ספרים,
רח' אליהו, ראשל"צ

ניצה ופאני — מצטיינות המחלקה לנוער, ראשל"צ

ניצה סבג ופאני קקון לימדו במשך שנת השירות הלאומי שלהן בני נוער, שהתקשו בלימודים והיתה סכנה לנשירתם מהמערכת הלימודית הפורמלית.

הנערות עבדו בהתמדה ובמסירות, הראו רצון טוב ונכונות להשקיע בתלמידים. הן יצרו קשרים טובים עם בני הנוער אותם לימדו והוכיחו אחריות אישית. זוהי התרשמות שנוצרה בקרב המדריכים והתרשמותי האישית.

בברכה חמה,

איריס ברקוביץ
רכזת השתלמויות והעשרה
עירית ראשל"צ.
המח' למען הנוער

רוני: סופי - טעם של עו"ד בבית־שאן

כמו כל שנה גם שנת לימודים זו מסתיימת. וכשמנסים לסכם נזכרים בהתלבטויות בחוויות נעימות שהיו לי הודות לנוכחותה של רונית סופי, מתנדבת מהשרות הלאומי שעזרה לי יד ביד בכל תחום ובכל בעיה שנתקלתי.

מדובר בבחורה רצינית, עקבית ומסורה, תמיד גילתה התעניינות לדברים שלא ידעה ושלא היו מוכרים לה קודם.

מאוד נהניתי מנוכחותה ומלחבר שבסוף כל שנה נשאר טעם של עוד. לכן אודה לך מאוד אם תמצאי לי מתנדבת מתאימה גם לשנת הלימודים החדשה.

הברכה והתודה
ביטון מוניק
גננת טיפולית
בית־שאן

ברצוני להצטרף להמלצתה של מוניק לעניין רונית ספי. תרומתה השנה לגן הטיפולי היתה מאוד חיונית.

בכבוד רב
מ. לייבלר
מנהל המרכז

טקס סיום שנת ההתנדבות

טקס סיום שנת ההתנדבות יתקיים ביום שלישי ט"ו בתמוז תשמ"ו (22.7.86) בשעה 16.00 בבנייני האומה בירושלים.

במעמד שר האוצר **מר משה נסים**

ברכות:
הגב' מרים מאיר — מרכזת האגודה
מר אוריאל ריפתין — סמנכ"ל משרד הבריאות
ניצב ברוך לוי — מפקד משא"ז

דברים:
מר משה נסים — שר האוצר
מר יעקב חדני — ראש האגף לחינוך דתי במשרד החינוך
הרב צפניה דרורי — רב העיר קרית שמונה

מנחה:
מר אברהם רענן — מפקח ארצי

בתכנית:
עלית דגלים
הענקת דגל האגודה לשנת תשמ"ו על הצטיינות בהתנדבות לבי"ס התיכון לבנות „חורב" ירושלים ע"י יו"ר האגודה עו"ד דב פרומן
תזמורת המשטרה — בניצוחו של ס/ניצב מנשה לבירן
המקהלה המסורתית ראשון לציון — בניצוחו של ס/ניצב מנשה לבירן
להקת המחול של בי"ס רמב"ם — קרית שמונה בהדרכתם של אילנה סופר ומרדכי גבריאל
תכנית אומנותית

„בהתנדב עם ברכו ה'..." (שופטים ה' ב')

במרום הגליל - הכרה דתית־לאומית

בנות השרות הלאומי במרום הגליל — לויוי פעילותן באזורנו נתנה אותותיה בקרב בני הנוער בנושא חינוך, אהבת העם והארץ, הכרה דיתת לאומית, ואהבת איש את רעהו.

בניתן סניפי בני עקיבא לתפארת, ליויתן את משפחות החניכים ברגעי יגון ושמחה, הוכחתן מסירות והתמדה בעבודתכן.

על כך תודתנו לכן ולמשפחותיכן אשר חנכו, תמכו ועודדו אתכן לאורך כל חודרך בשנת השרות.

כה לחי והצלחה בכל אשר תפנינה.

אשר רחום
מנהל המתנ"ס
נעמי לנדאו
רכזת
בן ציון סופר
ראש המועצה

ב„בית הילד" בירושלים אומרות המשפחות: „המתנדבות - מירב, מיכל, עפרה, עליזה וגילה - בנות מיוחדות במינן"

המשפחה שבילדה טיפלה מירב כהן: „זכינו במעיין טוב המכיל שפע של אהבה. בעוזבה, אנו חרדים מפני הבאות"

מירב כהן שהתה במשך שתי שנות השירות שלה במוסד המשפחתי „בית הילד" אצל משפחת בן־חיים.

במהלך שנתיים אלה, זכינו אנו, בני המשפחה לעבוד מקרוב עם אחד מהאנשים המיוחדים ביותר שפגשנו בחיינו, ולעמוד על תכונותיה המופלאות והנדירות.

נראה לנו כי משפחתנו זכתה באחת מהבחורות הבודדות שניחונו בו־רמונית בתכונות אופי מבורכות ובכישורים מגוונים, גילתה כושר ארגון, סמכותיות, יסודיות ומסירות ובעיקר כושר התמדה. עשתה תמיד הרבה מעל המצופה והנדרש, ובמקביל תוך עבודה קשה ומתישה, הקפידה להשרות סביבה אוירה חמה ונעימה.

בעינינו, מירב היא מעין טוב המכיל שפע של אהבה, השתתפות, הזדהות ורגישות שהוענקו ממנה לכל ילד וילד באופן אישי והורגש באוירה הקבוצתית בכלל.

צר לנו בעוזבה. נחרדים אנו מפני הבאות ומקוים אך למעט מהזכייה הגדולה לה זכינו בשנתיים אלה. תודה!

ראובן מיכל והילדים

עפרה מינצר: ללא חשבון שעות וזמן

עפרה עבדה אצלנו שנתיים במסגרת שרות לאומי. כמדריכה עבדה והשקיעה את מלוא מרצה ללא חשבון של שעות וזמן, יזמה וארגנה פעולות רבות ומגוונות.

גם בתחום הלימודי קידמה ילדים רבים ע"י השקעה יום־יומית של שעות בעזרה בשעורי בית, ובהעשרה בתחומים רבים.

עפרה היתה דוגמא אישית עבור הילדים, נתנה מעצמה ומאשיותה, ובכך תרמה רבות לקידומם ולעיצוב אישיותם. יש לציין במיוחד כי עפרה הצליחה להתחבב ולהתקשר לילדים והרעיפה עליהם חום ואהבת, דבר שהיו זקוקים לו במיוחד.

ועל כך מגיע לה יישר כח גדול!

עליזה שטרסמן: שנתיים של „עבודת קודש" עם ילדים חריגים

הננו להמליץ בחום ובכל לב על עליזה שטרסמן העומדת לסיים את תפקידה לאומי שרות לאומי של שנתיים בהם סייעה בהחזקתם של 12 ילדים חריגים במעון אמי"ת.

עליזה היא בחורה יוצאת דופן בשקדנותה ובהתמדתה ומבורכת בכשרונות יהודיים ומעולים. במשך שנת ההיכרות ראינו בת צעירה עדינת נפש. מסודרת ושיטתית. בעלת אידיאלים וכח הגשמה וביצוע. היא שקדה על עבודתה ועשתה חיל במסירות ובאחריות נדירה. הסבלנות שגילתה כלפי הילדים והנעימות של דרך עבודתה עם הצוות כולו היו לשם דבר במעון. היא התבלטה גם בשקט נפשי ובמיטער עצמי ראוי לשבח מיוחד ועל כך הינה ראויה וזכאית לכל עידוד ותודה.

בעבודת ההתנדבות שהיא עבודת קודש לה הקדישה שנתיים מחייה. יהי רצון שגם מן השמים יזכוה בכפליים לתושי"ה. והננו לברכה בהצלחה בכל אשר תפנה.

מיכל ויצחק מלכה

מיכל הרמון: דמות שניתן לסמוך עליה בבית הילדים אמי"ת, ירושלים

מיכל הגיעה אלינו אחרי שנת שירות ראשונה בקרית מלאכי בה עסקה בשטחי פעילות שונים.

הנסיון והבגרות שנרכשו בשנת הראשונה נתנו את אותותיהם כבר מן ההתחלה. לאחר חיספוס ראשונים טבעיים יצרה קשרים טובים מאוד עם ילדי הקבוצה — מתעניינת, דואגת ועושה ככל שנדרשת ואף מעבר לכך. הילדים מעידים אוהבים ומעריכים את מיכל ורואים בה דמות שניתן לסמוך עליה, להתחלק איתה בחוויות ולהתייעץ איתה. בשיעורי הבית סייעה לילדים רבים וחלק בלתי מבוטל בהתקדמותם בלימודים נזקף לזכותה.

להעשרתם של הילדים תרמה בהכנת כרטיסיות עבודה. במהלך השנה נטלה על עצמה מטלות שונות, כמו:

א. הכנת פעילות חברתית לשעות אחה"צ פעם או יותר בשבוע.

ב. ארגון מסיבות יום־הולדת.

ג. עזרה בהכנת תחפושות לפורים.

ד. עזרה רבה בהכנות ליום־ירושלים.

ומחוץ למסגרת הקבוצה — הפעלת מועדון לילדים חבוגרים בבית־הילד.

כל המטלות הנ"ל ואחרות בוצעו על הצד הטוב ביותר.

בטבנה המשפחתי המקובל בבית־הילד קשר הדוק וטוב בין הזוג ובת־השרות הוא הכרחי לעבודה תקינה ומוצלחת. אצלנו במשפחה נרקם ונשמר קשר זה הודות לאישיותה ועבודתה המסורה של מיכל.

מאחלים למיכל הרבה הצלחה בהמשך דרכה.

אריאלה ודובי קליר

גילה שטאובר: „אין פשרות בבית־הילד"

על גיל שטאובר שלנו רבות נוכל לכתוב ולספר
על תקופות טובות וטובות יותר.
עולם „בית הילד" זו באמת תקופה
שנה ראשונה ועוד שנת שרות שניה
תקופת הבגרות „אכזרית", רצינית ביותר.
אצלנו אין תוכמות ואין לוותר,
אין פשרות ואין לקטר.

הילדים כאילו דורשים יותר ולהם תמיד יש לתת. על אהבתה הרבה לילדי הקבוצה יכולים אנו לספר היום הילדים יספרו עוד על כך רבות. על כשרונה האמנותי המיוחד בעיטור ובציורים יוכלו כל קירות הבית להעיד. על הופעתה האצילית שממנה אי אפשר להתעלם, החולצה התואמת לנעל וגם לתיק סגנון באוד יוקרתי.

ועוד מעט על אלה במלים „שעשתה" את שרותה בנאמנות ובמסירות ובאהבה כה רבה. בחורה גבונה, רצינית מתייחסת לכל ענין בכובד ראש ובשיקול דעת בולטת במאור פניה ובחביבותה כלפי הילדים והצוות כאחד שאיתם מצאה שפה משותפת.

לפני שבוע חגגנו את יום הולדתה ה־20 — ליום נישואיה אנו מצפים ומאחלים.

מרגלית ויוסי קרוטהמר

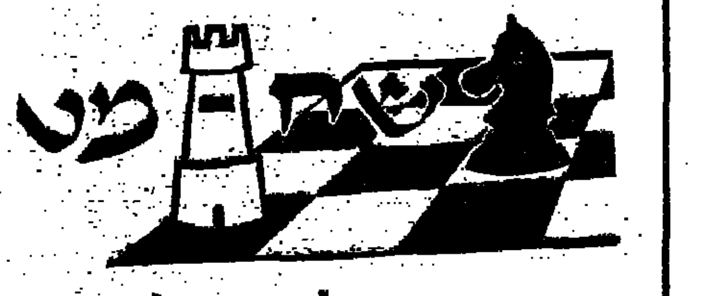

מאת שלמה קנדלשיין

ריכלים אלוף צה"ל

האמן הבינלאומי גדי ריכלים מבאר שבע הוכתר כ־אלוף צה"ל בשחמט בסיומה של ההתחרות שנערכה השבוע בנתניה.

בנצחונו של ריכלים היה מר־שים והוא צבר את מלוא תשע הנקודות (מהשעה משחקים!) בהקדימו את מרק קושליאר 7, רוני שרף, אריה קליין, כוכב בלטר, גיל שפירה, אלכס יקיר, יוסף ויידנפלד ושאול זוהיין 6.5 כל אחד וכו'.

באליפות הבינפיקודית לקבו־צות זכתה נבחרת חיל האוויר. קצין חינוך ראשי תא"ל נחמיה דגן העניק את הגביעים למנצ־חים.

אליפות הרצליה לנוער

שחר אריה ואיתי צפרוני זכו באליפות העיר לנוער עם 8 נק' כל אחד מ־9 לפני דובי צפרוני 7, ברק זינגר 5.5, אהוד שטאו־בר 5 וכו'.

*

54 שחקנים השתתפו באליפות הרצליה בבזק. ניצחו יחד יצחק בן־משה ומרדכי בגון עם 7.5 כל אחד מ־9, לפני ידעאל ש־ספק ורונן לב 7 כל אחד, ערן ליס 6.5 וכו'.

*

בתחרות הבינלאומית בלודר־מונד (מערב גרמניה) זכה רי־בלי עם 8 מ־11 לפני מיילס הו־רס ופולוגייבסקי 7, שורט וקינס־רוס 6.5 וכו'.

„קצר וקולע"

להלן שני נצחונות קצרים ו־נאים מתחרות ויק־אן־זי 1986.

הורנ'יסון צרפתית פייזהואן

1. ה4 ו6 .2 ד4 ד5 .3 פ"ד2 פו6 .4 פ"ז3 ג5 .5 ז3 ב6 .6 רה2 רבל 7. 0־0 פג6 .8 צה1 רה7 .9 ג3 ח6 .10 א3 א5 .11 ה:ז5 דז5 ה:ד5 .12 פח4 0־0 .13 פו5 צה8 .14 מהוג מהגג .15 פו1 פה5 .16 מהו4 רד8 .17 פ:ז7 מ:ז7 .18 מהה6+ מ:ז8 .19 רו4 פח4 .20 מהח5 צהה6 .21 פה3 מהד7 .22 פ:ה3 פ:ז3 .23 מו6+ מ:ז8 .24 פו5 רח6 .25 רח6+ מהה8 .26 רח7 ר:ח7 .27 צ:ה6+, השחור נכנע 0:1.

*

ואן דר ויל סיציליאנית רייי

1. ה4 ג5 .2 פו3 ה6 .3 ד4 ג:ד4 .4 פ:ד4 פו6 .5 פג3 ד6 .6 ז4 פג6 .7 ז5 פד7 .8 רה3 ה6 .9 צז1 א6 .10 ח4 0־0 .11 חז פד5 .12 פ:ג6 פ:ג6 .13 מהד2 בג5 .14 0־0־0 בג4 .15 פא4 רב7 .16 ו4 מהג7 .17 רב6 מהד7 .18 בג3 פא6 .19 מה:ב4 רג6 .20 פג5 מהג8 .21 פ:א6 רבל 22. פבל פג6 .23 מהג3 צ:א2 .24 מבו צא3 .25 הח6 ה5 .26 ח:ז7 מ:ז7 .27 ו5 רד8 .28 מהח3 חו5 .29 מה:ח5 צח8 .30 פה8+ מז8 .31 פו6+ מז7 .32 מה:ח8+, השחור נכנע 0:1.

מגמה מעורבת במניות

מאת מרדכי זפט

המסחר בבורסה משיך לבטא על שחריו ההתפתחויות בו היא ממנו הלאה. לאחר רכישה של עליות מתונות, שוב היה מגמה מעורבת עם הנודות מלמטה. כל־בעי 136 ירידות, 110 עליות ו־131 ניירות נסחרו ללא שינוי בשער.

המחזור ב„הופשיות" הצטמק ל־כדי 2.8 מיליון ש"ח ובמניות ההס־דר הסתכם המחזור בכ־1.7 מיליון ש"ח. למניות אלה היה צוהר ביק"ש של 2.6 מיליון ש"ח והתשואות בהן ירדו ל־13.6—13.8 אחוז.

אתמול בבורסה

לקרנות ההמחאות במניות היתה צבירה של כמעט מיליון ש"ח ובק־רנות המולידיות היו פדיונות של כ־1.5 מיליון ש"ח.

לאגרות המדדיות היה ביקוש גדול של 7.3 מיליון ש"ח והן נסחרו בד"כ בעליות עד אחוז.

לאגרות הדולריות היה עודף היצע של 400 אלף ש"ח ועודף זאת הן ירדו בד"כ עד חצי אחוז.

עליה והיה בכיוזר (14.3%) היי־תה אתמול ב־תגל 1.0. ישפוץ עליה ב־10% ואילו החברה לישר"אל 1.0 ירדה ב־10.8%.

המדד הכללי של מניות ונייע המירים ירד השבוע ב־1.19% וללא מניות הבנקים היתה ירידה שבועית של 2.44%. שווי שוק מניות החברות ההשקעה ירד השבוע ב־3.61 אחוז וזה של מניות הבנקים שב־השבוע ירד ב־0.52 אחוז בלבד.

הודעות הבורסה

* רסקו — החברה מסרה כי טרם נקבע היקף הסיוע הממשלתי שיוז־רם אליה ותנאיו. כמו־כן טרם נוב־שו סופית פרטי תכנית ההבראה.
* אלביט — ביהמ"ש המחוזי ב־ירושלים נענה לבקשת החברה ל־סלק תביעה שהגישה נגדה „דיאפ־רונקס אינק" על סך 20 מיליון דו־לר. זו שהחליטה אלונה להגיש בישר־ראל תביעה כזו. במקביל, תביעת „אלביט מכשור הנדסה בישראל נגד הנ"ל והבי אחרת, על כך כ־5.5 מיליון דולר בגין הפרת התחייבות

— בעינה עומדת.
* בנק עצמאות — רווח מתאם של 213 אלף ש"ח בהמחצית 1986 ל־עומת הפסד מתואם של 801 אלף ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.
* הבינלאומי — יחולק דיבידנד במזומן בשיעור 30%, „אקס" ב־25/8 ותשלום ב־25/9.
* בנק בירג — רווח מתואם של כ־1.1 מיליון ש"ח בב.ב.ית 1986 לעומת הפסד מתואם של כ־3.3 מיל־יון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.
* ספהות — משה בן שנתמנה למנכ"ל בנק המזרחי ביקש לצאת לחופשה מתפקידו כמנכ"ל בנק ספ־חות. בקשתו אושרה והוא נבחר ל־יו"ר הדירקטוריון של בנק ספהות.

שערי המניות

החברה	השער	השינוי בנק'	השינוי ב־%
אי.די.בי.	80900	+400	+ 0.5
אגוד	59695*		
דיסקונט א'	103080	+580	+ 0.6
מזרחי	33115*		
ספנות 0.1	1040	+ 15	+ 1.5
פועלים	54960	+310	+ 0.6
כללי	139800	+600	+ 0.4
בל"ל	34935	+185	+ 0.5
מימון 1.0	48730*		
הבינלאומי	3325	+ 90	+ 2.8
פי.בי.	3525	+ 38	+ 1.1
אדנים	12560	— 40	— 0.3
לאו' משי ש'	4255	+ 50	+ 1.2
פ. משי ש'	1235	+ 10	+ 0.8
משכן ש'	2160*		
עצמאות	6799	+ 99	+ 1.5
ספ' ר"ג ש'	11800	+800	+ 7.3
מירב	4410	+210	+ 5.0
שלטון	335*		
לאו' תע' ש'	4930	— 40	— 0.8
הסנה ש'	450	— 6	— 1.3
הפניקס 0.1	615	— 30	— 4.7
סקוריטס	2315	+ 50	+ 2.2
ציון 5.0	3850	+ 50	+ 1.3
דלק ש'	2635*		
שופרסל א'	4650*		
אזורים	510*		
אפריקה 1.0	20150	—200	— 1.0
דנקנר 1.0	3870	— 30	— 0.8
נכסים	2365*		
גב"ים 0.5	2190*		
הכ' היי' ש'	43300*		
ישפרו	2628	+239	+10.0
ישרס	11087*		
רסקו כ"ר	ה.מ.		
אגן	17800*		
אורדן 0.1	8904*		
אי.פי.	749	+ 9	+ 1.2
אלקו 0.25 ש'	2905	— 5	— 0.2
אלקטרה 0.5	6600*		
דשנים 0.5	1210	+ 40	+ 3.4
כבלים ש'	12258	+1058	+ 9.5
קופ פה 1.0	1055	+ 5	+ 0.5
חיפה כימיק'	460	— 10	— 2.1
טבע ש'	48101*		
כלל אלקט'	2000	— 20	— 1.0
לדרדיה 0.4	750	— 25	— 3.2
ים־המלח	14010*		
נפ' נייר	189200*		
פטרוכימ"ם	519*		
נחושתן 0.5	6085	— 65	— 1.1
פוליגון	7000	+200	+ 2.9
פרופאראום	9080	— 21	— 0.2
אי.די.בי פי'	3310*		
אלרן ש'	2360	—130	— 5.2
ח. לישי 1.0	6840	—826	—10.8
אמפא	11270	—220	— 1.9
דיס' השי' ש'	2049	— 1	— 0.1
פו' השי' ש'	4900*		
ירדן	4000*		
מז' השי' ש'	14800*		
כלל נדל"ן	330*		
כלל תע'	1199*		
פמה 0.5	4542	— 20	— 0.4
פרינן	2900	— 90	— 3.0
פז נפט	12230	— 20	— 0.2

* ללא שינוי

לוח מועדים בבורסה

27.7, גליל סד' 3601 — מועד פד־יון מוקדם. התכוף — מסחר ביזיות.
28.7, ויטלגו — אקס הטבה ; 300 הקצאה 31.7.
29.7, צמון אמריקה נפט איפציה, כללי אופציה 9 — יום מסחר אח־רון.
30.7, תדיראן — היבנת אג"ח סד' 2 — 42 מיליון ש"ח.
31.7, כללי אופציה 9, צמון אמ־ריקה נפט אופציה — גמר תוקף. שמן — אקס הטבה 108%, הקצאה 4.8.
1.8, גליל סד' 3602 — פדיון מוקדם, אג"ח סד' 3109 — פדיון סופי.
3.8, בטוח משנה — אקס הטבה 100%, הקצאה 6.8.
4.8, ציון — אקס הטבה 108%, הקצאה 7.8.
7.8, פריכוגוד — אקס הטבה 400%, הקצאה 11.8.
13.8, טבע אופציה — יום מסחר אחרון.
14.8, הטבה באב הבורסה בגירה.
15.8, טבע אופציה — גמר תוקף.
18.8, שג"א סד' 4207 — פתיחת מסחר בקבוצה 321. גליל סד' 3759 — פתיחת מסחר בקבוצה 252.
דוגמ עדי בנק המזרחי המאוחד בע"מ
אגף ניירות־ערך
מחקר ייעוץ ומחקר

שיפוצים ברחובות וגנים בבני־ברק

מכרז לקו תיעול חדש ברחוב רש"י בבני ברק יצא בימים אלו וב־עקבותיו יוחל בשבועות הקרובים ב־עבודות חפירת הקו החדש. המימון לעבודה זו הושג בהשתדלותו של ראש העיר, הרב משה אורנשטיין, וכן סייע גם סגן ראש העיר וראש האגף לעבודות ציבוריות, מר אה־רון קופולובי.

בגן ה־39, שבשכונה זו, ששופץ וסופח באורח יסודי באחרונה, בע־לות של למעלה מ־100,000 שקלים חדשים, יוכנסו בקרוב מתקני מש־חקים חדשים וזאת לאחר מכרז שנ־נפתחו בימים אלו בנושא זה, ב־שיתוף עם קרן בני ברק לפיתוח.

בני מיעוטים מארצות הברית ביקרו בחיפה

מאת א. צבי גבעון

בני נוער, נציגי קבוצות מי־עוטים־שחורים, פיניס ופורטו־ריקנים — בארצות הברית היו אורחי עיריית חיפה.

הקבוצה ביקרה בארץ מטעם תכנית „לילנד" המשמשת זו השנה השביעית והקרויה על־שמו של חבר הקונגרס האמריקאי מיקי לי־לנד, שותף העיר, מהעיר יוסטון שבטקסאס.

חבר הקונגרס מיקי לילנד אמר כי נוכח לדעת, במהלך ביקוריו ב־ארץ, כי ישראל שונה מתדמיתה המצטיירת בכלי התקשורת, ולפי־כך יזם את הרעיון יחד עם ה־קהילה היהודית ביוסטון, „בכדי ל־העניק הזדמנויות לבני מיעוטים מיוסטון לבוא ארצה ו־לחוות את ישראל באופן בלתי אמצעי. התכנית תורמת גם להי־דוק הקשרים עם מיעוטים אחרים בארה"ב.

במהלך השיחה עם ראש העיר אריה גוראל גילה חבר הקבוצה עניין רב בעובדה, שבחיפה מת־גוררים יחד, תוך הבנה וכבוד הד־די, בני עמים ודתות שונים.

תחנה של חב' החשמל הוקמה לצדי כביש ירושלים

חברת החשמל, בחלק מהיע־רכות להגדלת האספקה והבטח־תה באזור לוד, מקימה תחנת מי־שנה חדשה.

התחנה ממוקמת ליד המחלף לוד בכביש המהיר ירושלים תל־אביב. לאחר זה צריכים הולכים וגדלים בתעשיה, האזורית (אשר לאחרו־נה קיבלה סכום מרשים לגלילת מטוס הלביא) נגל התוספה בך גוחיון. וכן מפעלים חדשים רבים.

תחנת משנה זו, המקבלת חש־מל במתח עליון מתחנות הפח ר תחנות המיתוג ומשניאה אותו ל־זרים במתח גבוה המועבר לצר־כנים שבסביבתה, תביא אף להג־ברת אמינות אספקת החש־מל לעיר ראלה ולוד.

עלות הקמתה כ־3 מיליון דולר ובנייתה, שהחלה לפני כשנתיים תסתיים בקיץ 1987.

תעלומה:
לוח זיכרון על קבר צדיק הוסב על שמו של צדיק אחר

תעלומה אופפת נסיבות הפי־כתו של לוח זכרון על קברו של צדיק מחסידי שאץ־ויז'ניץ ללוח זכרון על שמו של צדיק אחר.

קבוצה של חסידי שדי־ויז'ניץ, בראשותו של הרב מנחם דוד הגר נרתמה לגלות השבוע, בעת ש־ביקרו בבית העלמין היהודי הישן שבחיפה, כי ליד ה־זכרון שנקבע על קברו של רבי יוסף אלתר הגר מאודוביץ שהובא לקבורה לפני כמאה שנה, נעלם בנסיבות מסתוריות ובמקומו נקבע לוח זכרון אחר ועליו צוין שבו של הדיין אברהם רפאל כלפון.

רבי יוסף אלתר מאודוביץ היה אחיו של האדמו"ר הראשון לבית ויז'ניץ ונקבר בבית העלמין הישן בחיפה, סמוך לקברו של הרב אבדימי מן חיפה המוזכר בתלמוד. הרב יוסף אלתר הגר, חי בצפת ונפטר בחיפה, שהיתה אז כפר דייגים קטן.

כתב עתיים בחיפה מאיר שושני מציין כי בידי חסידי ויז'ניץ תמו־נות המצביעות בבירור, כי במקום הובא לקבורה רבי יוסף אלתר.

ידיד המועצה הדתית בחיפה ישראל לבנון אמר, כי בית הצלמין היהודי העתיק בחיפה מוחזק בידי מועצת בתי העלמין, ומועצת בתי העלמין נמסר כי התיקום מוחזק ב־ידי המחלקה לאתרים קדושים וקב־רות שליד משרד הדתות.

גם ממשרד הדתות לא ניתן היה לקבל הסבר להעלמה. סבורים ש־לוח הזכרון לזכרו של הדיין אברהם רפאל כלפון, נקבע במקום בתום לב ובשגגה.

ואף העובדים הכללי בקריה ל־מחקר גרעיני בנגב הביע אתמול התנגדות לכוונת הנהלה לפטר עובדים, ותבע להחליפו לבטל הזי־קשרויות של הקריה עם קבלנים.

יו"ר ועד העובדים הכללי, מאיר אלקיים, הודיע כי יפנה לראש ה־ממשלה ולמזכ"ל ההסתדרות וגיבו־קש את התערבותם למניעת הפיטו־רים, שבאיזור הנגב יש להם משמעות חמורה במיוחד מבחינה חברתית, נוכח מוקדי האבטלה הק־יימים באזור.

שופט מתח ביקורת על שוטרים שלא דייקו בעדות

ביקורת קשה על קציני מ־משטרת מחוז הצפון, על כך שלא דייקו במהלך עדותם, במ־שפטם של שני אחים ממג'דל ה־כרום, הושמעה בפני השבוע על ידי שופט בית המשפט המחוזי בנצרת, השופט משה ליבובסקי.

השופט בפסק הדין הביע ביקורת נוקבת על המשטרה ובמק־רה שנגזר על כשאול דהוד לוי שמגרת ושני אחיו לבין יוסף ששהו במעצר 4.5 עד 5.5 שנים, על החזקת סם מסוכן ואחרים.

במקרה אחד העיד מפקד בכיר במשטרה המרחב, כי קיים תיק מ־בצע, שבו נכללה פקודה כתובה ל־בני המעצר הנאשמים. משנתבקש להשיג את המיסמך, התרר כי וכעין כי פעמו וכי לא היתה פקודה כזו.

במקרה אחר, העיד אחד הקצי־נים כי קיים תצפית לילית על בי־תו של הנאשם דודד לוי וממקום ה־תצפית ניתן היה לראות את חדר השירותים. בית המשפט בא למקום בתצפית והוברר לו, כי לאנשי המשטרה באותו מקום, לא ניתן היה לראות את חדר השירותים.

במקרה שלישי במסרה עדותו של איש משטרה שהשתתף בדריה הב־בצה ושבו הצביע אחד הנאשמים על מקום בו אמור היה להמצא נשק. זה לא נמצא, אך הדבר הושמט מהודיה על ידי אותו איש משטרה.

דרוזים ביקשו צו מניעה נגד הפצת הסרט „שתי אצבעות מצידון"

לפי דתם הם מנועים מלהצטלם — ונענו להשתתף מטעמים פטריוטיים למדינה

שני נכבדים דרוזיים מכפר מסיע שבגליל העליון פנו אתמול לבית משפט השלום בתל־אביב וביקשו להוציא צו מניעה זמני שיאסור את הפצתו והצגתו של הסרט „שתי אצבעות מצידון".

הבקשה מופנית נגד משרד הבי־טחון, נגד מר שיש קולר ונגד סרט „מרתור". המבקשים הם שייח סלמן רבאח ומפיר נגיב.

הם טוענים כי לפי דתם הם מנו־עים מלהצטלם והסכימו לעשות זאת כיוון שידעו שהסרט חשוב לצבא וכי אין בו אופי בידורי.

„עם ייצא הסרט להקרנה למטרה מסחרית הם יהיו צפויים לסנקציות לפי חוקי הדת הדרוזית, להטלת חרם עליהם ולגידויים מהעדה הד־רוזית", הם טוענים.

הבקשה תידון ביום ו' בפני סגן נשיא בית משפט השלום בתל־אביב.

אריאל - מפעלי תורה יהדות וחברה בישראל

נותרו עוד מספר מקומות לימי העיון לרבני ישראל

בנושא: יחסי דתיים וחילוניים

שיתקיימו אי"ה בימים:

ראשון, כ"ז תמוז התשמ"ו (3.8.86) — חמישי ב' אב התשמ"ו (7.8.86)

בכפר נופש כינר, בתנאי פנסיון מלא

רבנים המעוניינים להירשם יתקשרו טלפונית בימים ראשון ושני (כ' — כ"א תמוז) בין השעות 9.00 — 12.00

לטלפון: 02—416166, 02—423579

מוסד הרב קוק

ת. ד. 642 ירושלים

שני כרכים חדשים של תנ"ך עם פירוש „דעת מקרא" ספר דברי הימים א־ב

מפורש בידי רבי יהודה קיל

המחיר: 60.— ש"ח

עד עתה הופיעו 18 כרכים:

יהושע, שופטים, שמואל (2 כרכים), ישעיהו (2 כרכים), ירמיהו, יחזקאל, תרי עשר (2 כרכים), תהלים (2 כרכים), איוב, משלי, חמש מגילות, עזרא ונחמיה, דברי הימים (2 כרכים)

בעל תפילה מנוסה מחפש משרה

לימים נוראים

להתקשר בערב: 057—422779

לישיבה תיכונית בחטיבת הביניים בפתח־תקוה

דרוש מדריך יר"ש

4 ימים בשבוע + הוראת לשון

בפרטים, טלפון: 03—9234560

בס"ד

למדרשה בארץ בנימין בעופרה

דרוש קבלן (דתי)

להפעלת מטבח וחדר אוכל

✡ ציוד וכלים במקום.
✡ אפשרות למגורים בעופרה (רצוי)

לפרטים נא לפנות לאלי שירביץ
טל. משרד: 02—976740 או 02—976411
בית: 02—976068 (בערב)

בתנועה

אמונה — הארגון תל־אביב פרשת השבוע

בהמשך סיעקין יתי' המערכה 40 ה"א, המרצה: הגב' רבקה ניה.

בבנין הנוער הדתי קרית שלום, המרצה: שכטר.

בדרך הגמהון בבית הכנסת בשעה 11.15 לפנה"צ מפי הרבנית גולד־שמיט.

יום שני

בבצרון יתקיים אי"ה חוג התנ"ך בשעה 8 בערב ע"י הרבנית גולד־שמיט.

יום שלישי

שעור התנ"ך עם הגב' צ'רחיים יתקיים בשעה 5 אחה"צ במועדון אסותה, רח' דיזנגוף 209, תל־אביב.

המפד"ל — המרחב תל־אביב

במועדון רמת־אביב, ביוהצקי 13 שעור בתלמוד במסכת חולין מפי הרב מ. אהרוני בשבת בבוקר.

במועדון קרית עליה בליל שבת ב־8 שעור בדף היומי מפי הרב י. שולמן. בשבת בבוקר ב־11 שעור בפרשת השבוע מפי מר י. פישמן ב־12 שעור במסכת מגילה מפי הרב סגל ושעור בדף יומי מפי הרב י. שולמן. אחה"צ ב־4 במסיבת עונג שבת על פרשת השבוע ירצה י. שולמן.

בביהכנ"ס עולי אפגניסטן בכפר שלם א' שעור תורה מפי הרב מאיר רבי.

בביהכנ"ס שבת אחים רמת ישראל ב־4.30 שעור בהלכה מפי הרב מ. מזרחי.

במועדון רמת ישראל, דב הכוכבים 19 שעור בפרשת השבוע ב־2.30 שעור בגמרא ב־3.30 מפי מר אהרנ־ברג.

בביהכנ"ס בר אילן בשבת ב־10 שעור מסכת רבה בקצה מפי הרב אפרים לנדוי.

בביהכנ"ס הפיהמ"ו בהמשך שנקין שעור במדרש רבא אחרי קבלת שבת שעור בגמרא לכבה פסחים לפני מנחה מפי הרב מרדכי מהרב.

בביהכנ"ס שער יללים חיבב ה' בצפילים ב־1.30 שעור בפרשת ה' שבוע מפי הרב מלאכי.

בביהכנ"ס ראשון לציון מגדל עד לבנות ב־2 שעור באוירת חיים מפי הרב י. מלאכי.

בביהכנ"ס קהל הסידים, רח' דוקה 20 בשעת קדושה רבה ירצה ב־פרשת השבוע ובעניינא דיומא הרב ש. זלמן הכהן.

במועדון שנקין שכין הר פוהמ"ז מנין צעירים בבוקר בשעה 10.30 שעור במסכת בבא בתרא. מגיד שעור מרדכי סריפר.

בביהכנ"ס הפועל המזרחי, אבן גבירול 195 בבוקר בשעה 10.30 שעור בתלמוד במסכת בבא בתרא מפי יוסף פילס. שעור במשנה מפי יוסף פילס בשעה 4.00.

בביהכנ"ס המרכזי שד' כמאסה 22 ת"א בליל שבת שעור לאחר קבלת שבת משנה יומית מפי ר' פנחס שינמן, בשעה 8 בבוקר בסבת בכורות מפי פ. שינמן בשעה 8.45 בבוקר ספר החנוך מ. י. בראון, בשעה 9.30 בבוקר מדרש רבה מפי י. מ. בראון. בשעה 4 אחה"צ מסכת מגילה מפי ר' פנחס שינמן. בשעה 4 אחה"צ דף יומי מסכת סנהדרין מפי ר' מ. י. בראון. ב־שעה 4 אחה"צ אי"ה חיים ידברי אגדה ר' י. צבני. בסעודה שלישית משנה יומית מפי ר' פנחס שינמן.

בביהכנ"ס עבודת ישראל ש"ח 45 בליל שבת אחרי התפילה שעור במסכת סנהדרין מפי הרב אברהם ריגר.

הרי יוסף בביהכנ"ל רח' קהילת ורשה בשלוש סעודות מפי השבוע מפי ההרה הולה.

בביהכנ"ס שבבית ישעיה אחרי התפילה בבוקר מסכת שבת מפי יוסף וואלין. בשעה 3 מדרש י. ביטל בשלוש סעודות בפרשת השבוע מפי י. ביטל.

עונג שבת „אהל שם" בשעה 7 אחה"צ עיונים בפרשת השבוע מפי הרב ש. זלמן הולמן ושירה בציבור וחזנות מפי החזן מר משה צ'טרין.

תל אביב

בבית הכנסת הגדול בתל־אביב רח' אלנבי 110

יעבור לפני התיבה החזן נפתלי בלס. לפני קבלת שבת, השעור ברמבים מפי נשיא בית הכנסת מר אברהם הצרוני שליט"א בהלכות הלימוד תורה ח, א בנושא „קנאות ומחניות בהלכה". מנחה 6.45, שחרית 8.00.

עונג שבת „אחד שבא"

השבת פרשת פנחס

בשעה 19.00 ירצו הרב אליע־זר כהן ועו"ד גרשון גרמן עיונים בפרשת השבוע.

הרב ד"ר ש.ז. כהנא והרב ש. זלמן הכהן ירצו ביצירתו של חיים נחמן ביאליק.

החזן מר משה צ'טרין ישמיע זבירות לשבת ומשירי ביאליק.

בשעה 10.30 בביל"ו תתקיים הרצאתה של הרבנית הסופרת — נחמה רבינוביץ.

חיפה

בבית הכנסת לנוער בביה"ס „יבנה—נצח־ישראל"

התפילות בליל שבת ובשבת בבוקר ב־8.15 הדלקת נרות ובשבת בבוקר ב־8.15 לפני התפילה ב־7.30 שעור בתלמוד מפי הרב ישעיהו גנר, רבו של בית הכנסת. לפני הקריאה ליכוד משניו יוכרים של תלמידי ביה"ס שנפלו במערכות ישראל.

בית הכנסת הפועל המזרחי (רח' ההלוץ 59)

בשבת בשעה 7.00 בבוקר יתקיימו 2 שיעורים בתנ"ך ובגמרא מפי הרב פנחס הכהן. ובשעה 10.30 שעור בחוג רמב"ם מפי הרב יוסף קרייצר.

שערים יציגים

להלן השערים היציגים ל־24.7.86 :

דולר ארה"ב :	1.4912
לי"ש :	2.2262
מרק :	0.7004
פר"צ :	0.2171
פל"ה :	0.6219
פר"ש :	0.8678
כת"ש :	0.2119
כת"נ :	0.2000
כת"ד :	0.1866
דולר קנדי :	1.0729
דולר אוסטרלי :	0.9160
רנ"ד :	0.5942
פר"ב : (10)	0.3397
שילי איס' (10)	0.9955
לירה איטלקית : (1000)	1.0207
ין יפני : (100)	0.9551
פאונד איר' :	2.0859
אזמה ספרדית :	1.0944
יחידת מטבע אירופית :	1.4881
דינר ירדני :	4.2499
לירה לבנונית : (10)	0.3314
לירה מצרית :	0.8052

ועדת המשנה לתכנון ובניה רשות מקומית ראשון לציון

הודעה לפי סעיף 149 (1) לחוק התכנון והבניה התשכ"ה — 1965

ניתנת בזאת הודעה כי הוגשה לועדה המשנה לתכנון ובניה רא־שון לציון, בקשה למתן הקלות הלקה 172 ארעית בגוש 3947 רחוב אזור התעשיה חוש לפי תכנית בהאר/הכנית מפורטת, נבצאת ה־חלקה הנ"ל באזור מלאכה וכו' ה־לבניית עליה : מבנה תעשיה.

מבקשת בעלי התלקה : — לשני־מיש הרוג 5% שנים בחלק של המבנה כתנית — למכירת מוצרי יבשטל.

לכל מי שיש התנגדות כאיזו כיבה שהיא לבקשה הנ"ל יוא־יל להגיש לועדה תוך מועד של 15 יום, החל מיום פרסום הודעה זו.

באם לא תתקבל כל התנגדות בתקופה הנ"ל תובא הבקשה לאי־שור.

תאריך : 8.7.86

מ. ציזן
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ובניה ראשון לציון

מזל טוב באסותא

גרציאלה וחנן הלפיש	— בת
גיחם ונתן בן־פוית	— בן
חגה וברוך אורים	— בת
שושנה ושם טוב אשכנזי	— בן
תקוה ובני שקד	— בת
מגונה ואלכסנדר קופול	— בת
פרל ומרדכי כהנא	— בן
קורין והאור פייבו	— בת
תמרה ובועז אבישר	— בן
מרים ויונתן פוקולובר	
תאולובוץ	— בת
חנה ואהרון פולר	— בת
צלולה ומיכאל מלמוך	— בת
קרן ושמואל צדקוני	— בן
יפה ותמהלל לוי	— בת
רוחמה ופנחס שפרן	— בן
שרה ואשר קרמר	— בת
לולן ושולה שלום	— בת
מרים ויחזקאל אחדוה	— בן
רחל ונוני שגיר	— בן
אסתר והושע פלד	— בן
פנינה ודתי לוי	— בן
נחמה חורם שגב	— בת

גם לך מגיע אסותא
240185

האגודה לקידום החינוך הדתי — מדעי טכנולוגי בישראל — מועצה מקומית אלקנה

אולפנת השומרון — אלקנה

דרוש ראש אולפנה

הכישורים: השכלה תיכונית רחבה
לאחר שירות צבאי
בעל רשיון הוראה
יועדף בעל השכלה אקדמאית

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, לת.ד. 9227 תל־אביב.

הקרן לחקר חיי קהילה עפ"י ההלכה

ע"ש ד"ר עזריאל ושושנה מרצבך ז"ל

הקרן מודיעה

על מתן פרסים (בסך עד 2,000 דולר כל אחד) לעבודות בתחום ניהול חיי ישוב בימינו עפ"י התורה.

העבודות צריכות להגיע לקרן עד ר"ח אייר תשמ"ז לשם קבלת פרטים נוספים, יש לפנות בכתב לקרן.

שילה ד.נ. אפרים 44807

שערי חליפין במט"ח
בנק המזרחי המאוחד

שערי קניה ומכירה של בנקנוטים והעברות במטבע־חוץ ליום 23.7.86, עד למחרת בשעה 12.30. לעסקות בדולרים עד לסך 1,000 דולר וביתר המטבעות עד שווי 500 דולר. יהיו כמפורט להלן:

יצוסף לשערים דלהלן יש לגבות עמלה בשיעור של 0.75%

המדינה	המטבע	יחי'	שער קניה (עסקי העברות)	שער מכירה (עסקי העברות)	שער קניה (בנקנוטים)	שער מכירה (בנקנוטים)
ארה"ב	דולר	1	1.4867	1.5053	1.46	1.53
בריטניה	לי"ש	1	2.2203	2.2482	2.18	2.29
גרמניה	מרק	1	0.6996	0.7084	0.68	0.72
צרפת	פרנק	1	0.2165	0.2193	0.20	0.22
הולנד	גולדן	1	0.6208	0.6286	0.60	0.64
שוויץ	פרנק	1	0.8653	0.8772	0.85	0.89
שוודיה	כתר	1	0.2116	0.2143	* 0.20	* 0.22
נורווגיה	כתר	1	0.1997	0.2022	* 0.19	* 0.21
דנמרק	כתר	1	0.1864	0.1888	0.18	0.19
פינלנד	מרק	1	0.2945	0.2983	0.28	0.30
קנדה	דולר	1	1.0711	1.0845	1.04	1.10
אוסטרליה	דולר	1	0.9321	0.9438	0.88	0.97
דרא"פ	רנד	1	0.5938	0.6074	0.59	0.62
אוסטריה	שילינג	10	0.9954	1.0089	0.97	1.03
איטליה	לירה	1000	1.0196	1.0324	** 1.95	** 1.05
יפן	ין	100	0.9524	0.9643	0.93	0.98

* רק לגבי בנקנוטים בערכים של עד 100 כתר
** רק לגבי בנקנוטים בערכים של עד 10,000 לירטות
לגבי בנקנוטים בערכים גבוהים יותר יש לקבל את השער המוצג לעסקות הצע.

בוגן דוד

טלפון חירום 101 : ירושלים, בית־שמש, תל־אביב, חיפה, נהריה, עכו, חדרה, הרצליה, כפר־סבא, נתניה, קרית־שמונה, צפת, ראשון לציון, באר־שבע, אופקים, דימונה, ערד, אילת.

ירושלים — טל' 523133, בית שמש — 811288, תל־אביב — 460111, רמת־גן, גבעתיים, בני ברק — 781111, פתח־תקוה — 9231112, קרית־אונו — 344442, חולון — 803133/4, בת־ים — 585555/6, חיפה — 512233/4, נהריה — 923333, עכו — 979333, — 912333, קרית־טבעון — 931401, קרית־ביאליק — 721817, חדרה — 063-22333, הרצליה — 541333, כפר־סבא — 33222, טבריה — 067-90111, קרית־שמונה — 067-44334, בית־שאן — 065-8722, עפולה — 065-93333/4, חצור הגלילית — 067-36333, קצרין — 067-61333, נצרת עלית — 065-73333, מגדל־העמק — 065-4006, רחובות — 054-451333, אשדוד — 055-51332/3, אשקלון — 051-23323, לוד — 054-229133, רמלה — 054-221022, קרית־גת — 051-881333, קרית־מלאכי — 055-8233, ראשון־לציון — 942333, שדרות — 051-97074, באר־שבע — 057-78333, אופקים — 923022, נתיבות — 941033, דימונה — 59333, ערד — 957222, ירוחם — 80133, מצפה־רמון — 88333, אילת — 059-72333, צפת — 067-303

בתי מרקחת

תל־אביב : שחר, (ברנדס) פנקס 27, טל. 441449 ; בס — פרישמן 66, טל. 237326.

ירושלים : אסותא — המלך ג'ורג' 12, טל. 72 2248.

נתניה : גאות שקד — מרכז מסחרי אזורים, טל. 52484.

פתח־תקוה : קופ"ח הכללית — חיים עוזר, טל. 905271.

חולון : המרכז — כפר ריינמן, טל. 845236.

חיפה : נוה שאנן — התיכון 37, טל. 235530.

בני־ברק, רמת־גן : רמת יצחק — שד' ירושלים 96 ר"ג, טל 777506.

שבת

תל־אביב : בס — פרישמן 66, טל. 237326 ; בבלי — עוזיאל 1 פינת טולדנו 10 שכון בבלי, טל. 440552.

ירושלים : קופ"ח של ההסתדרות מרפאת הדבה, רח' הנביא 28, טל. 523191.

נתניה : גאות שקד — מרכז מסחרי אזורים, טל. 52484.

פתח־תקוה : קופ"ח הכללית — חיים עוזר, טל. 905271.

חולון : ד"ר הודי — סוקולוב 70, טל. 842433.

חיפה : הנביא — שד' הנביא 33, טל. 333512.

בני־ברק, רמת־גן : הבגן — ביאליק 40 ר"ג, טל. 723674.

מוצאי־שבת

תל־אביב : בס — פרישמן 66, טל. 237326 ; בבלי — עוזיאל 1 פינת טולדנו 10 שכון בבלי, טל. 440552.

ירושלים : מגי — יפו 102, טל. 223048.

בתי חולים

ירושלים : שערי צדק, ילדים, פנימית, הדסה עין כרם ובנים, כי־רורגית, אורטופדית, עיניים, א.א. ג.).

יום שבת

ירושלים : ביקור חולים ילדים, נשים, הדסה עין־כרם, פנימית, כי־רורגית, אורטופדית, עיניים, א.א. ג.).

רדיו

קול המוסיקה

06.02 „צלילי בוקר"; 07.07 „בוקר טוב"; 07.30 „שחרית מוסי־קלית"; 09.30 „קונצרט בוקר"; 12.05 „בסקירת אבנים..."; 13.00 „מוסי־קה קלסית קלה"; 14.00 „צוציו או קודש"; 15.00 „האולפני הקונצרטים שלנו"; 17.00 „דור ההמב"; 18.00 „לבקשתכם".

מוצאי שבת

23.00 „מוסיקה קאמרית"; 00.10 סיום — „התקוה".

רשת א'

07.30 „פעמי המזרח"; 11.10 „שי־רים עבריים"; 11.30 „השכלה ודעת לכל"; 12.05 „והאר עינינו"; 14.05 „לבה ולבן ולכל ההתענייד"; 15.00 „קבלת שבת"; 16.05 „עם אנשים"; 17.10 „ליל שבת"; 18.06 „מוסף רדיו לספרות".

מוצאי שבת

22.05 „עכשיו ספרות"; 23.05 „ניגונים"; 00.10 סיום.

רשת ב'

06.06 „שמע ישראל", „מה טוב אהליך יעקב" וסיכום המשנה ה־יומית; 06.22 התעמלות בוקר; 06.30 להלאי—שרות הידיעות יומי; סקירת מאמרי המערכת של עתוני הבוקר; 06.53 „אור זרוע"; 07.00 „הבוקר הזה"; 08.05 „התול בסב־רלים"; 09.05 „כל צבעי הרשת"; 12.05 חדשות מקומיות; 12.10 „גל פתוח"; 14.06 „הן היום"; 15.05 הד־דעה על זמני כניסת השבת; 15.06 „עד כאן"; 16.47 „כה נשמע"; 17.05 „מאחורי הכותרות"; 18.06 „בגוף ראשון".

מוצאי שבת

22.05 פרקי היום בתנ"ך; 22.10 „מלוה מלכה"; 23.05 „ביוגות 86"; 00.10 „חיי ארצי מולדתי".

גלי צה"ל

05.45 פרקי אבות; 05.55 באופן כיזוני; 06.00 אית פתיחת הבוקר; 06.30 מ־ 05.05 פיזינים לכולכם; 07.07 תוספת בוקר; 08.05 בוקר טוב ישראל; 09.05 ב־רור בגים; 11.05 קילה של אבא; 12.05 „סגדלים"; 14.05 עוד לא ש־בת; 15.05 „הדרך"; 16.05 „עיר ב־שקט בשקט"; 18.05 „חיילים, אנ־שים צעירים".

מוצאי שבת

21.05 „משירה בסיירת"; 22.05 „קול הג'אז הזה"; 00.05 ציפורי ל־ילה מאחה; 02.00 מבזק ידיעות; 02.05 לא לדבים ליש"ן; 05.00 מב־זק ידיעות; 05.05 צלילי בוקר.

טלוויזיה

טלוויזיה לימודית

09.00 עצת כיתה; 09.10 מאי מאי — פרק 3; 09.25 אל סיד — פרק 22; 10.00 זה רס יליאב — פרק 22; 10.25 אב תהלך בשבעה היש; 13.30 זהר זה שידור היום; 14.25 הר כדורגלים הצעירים; 14.50 בכור הימבים — פרק 9; 16.00 בזקת השבת — ערב הדש.

טלוויזיה כללית

16.30 קיצור החדשות; 16.32 „צ־זות לצעירים"; 17.20 „לקר שירים";

מוצאי שבת

21.00 מבט לחדשות; 21.20 „מני־הי הבלמי" — בירוה וליצית; 21.45 „מירוצים"; 23.15 „הבירוה היים"; 23.05 „ספרי של ירקות—החדשות".

לוח הצופה

● לתנועים/ית מזהרים/צופים — בא — לישיבות החסדר!! הכרי־ית בצפיליה לגיטואין!!! לצעי־רות 17—25, הישיבה הרבה!!!, הבחורים לציניים הנוהה!!!, למבי 03-720032, 03-719042.

● למכירה בהזדמנות!!! ל־יע מצד בקרית הרצוג 4 + 32 בחדרים יבוקפתה!!! —48.000 03-706992 בערב.

דרוש חשב

חצי משרה

בוגר כלכלה, נסיון מוכח בהמלצות. 02/816546 אחה"צ

לוח ירושלים

● בירושלים דירה 4 להשש באוירה ומשרדת 02-533064.

המו"ל: הצופה בע"מ. העורך: משה אישון, מערכת ומנהלת: תל־אביב, רח' המסגר 66, טל. 336056, ת"ד 2045, חשבון בנק הדואר 441144 * סניף ירושלים: רח' בן־יהודה 3, ת"ד 2148, טל: 234910—02, בערב טלפון: — 639524—02 * סניף חיפה: רח' ארלוזורוב 1, טל' 663625—04 * דפוס העשור בע"מ תל־אביב.

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ולסגנונן.

הצופה — עיתון יומי — HATZOFE DAILY

ההסתדרות: לשלם תוספת שכר אחידה לכל עובדי המגזר הפרטי

בסכומים ולא באחוזים

מאת חיים מיקייש סופר הצופה

הצעה לפיה תשולם תוספת שכר אחידה שתנוקב בסכומים ולא באחוזים ותשולם לכל העובדים במגזר הפרטי, הועלתה אתמול על ידי נציגי ההסתדרות עם חידוש המשא והמתן עם המעסיקים הפרטיים.

בינתיים נמסר כי האיגודים המקצועיים אמורים לכנס בתחילת השבוע את מוסדותיהם הארציים כדי להחליט על הצעדים הארגוניים אם עד סוף חודש זה לא יחתם הסכם השכר החדש.

סופר „הצופה" מוסיף כי לפי שעה לא חלה התקדמות ממשית במשא ומתן.

נציגי ההסתדרות חלוקים עדיין עם המעסיקים בענין שכר המינימום. ההסתדרות תובעת כי שכר המינימום יהיה 50 אחוזים מהשכר הממוצע במשק או לחלופין יסוכם שכר המינימום ב־500 ש"ח.

סגן שר האוצר עדי אמוראי:

להקטין את תקציב המדינה ולא — קשה יהיה לדבר על צמיחה במשק

„בתום שליש השנה הראשון בתקציב המדינה, מתברר שקיים פער בפעולות הריאליות, כאשר ישנה עליה ניכרת בהכנסות ו־צימצום ממשי בהוצאות" — אמר אתמול בבוקר סגן שר האוצר עדי אמוראי.

אמוראי קיים פגישת תדרוך עם הכתבים הכלכליים בתל אביב, בלשכת האוצר בקריה. הוא פרט, כי בשליש הראשון של השנה יש יותר מ־350 מיליון ש"ח גידול בגביית המיסים, לעומת האומדן: הגביה מ־מס הכנסה עלתה בכ־30 אחוזים, שיהוו בהיקף של כ־100 מיליון ש"ח לשנה השוטפת.

כמו כן חל גידול של 250 עד 300 מיליון ש"ח ברוב המיסים האחרים, כתוצאה מגידול הצריכה ע"י הציבור שמר אמוראי אומד אותה ב־8 אחוז בשנה השוטפת. חל גידול ער־כי בהכנסות ממיסים, בשל ריבוי הנסיעות לחו"ל.

אשר לצד ההוצאה — ישנן לפי שעה פחות הוצאות, מאחר שטרם בוצעו סעיפים שונים בתקציב. כמו קיצוץ שעות הוראה של המורים, המהווה סכום ניכר למדי, וכן טרם הועברו תשלומים לסולל בונה ול־מפעלי מצוקה אחרים, עליהם הו־חלט בממשלה. סגן השר הטעים, כי כספים אלה אמנם „שועבדו" למ־טרות הללו, אולם טרם הוצאו.

הי"ל אמוראי אמר עוד, כי לתוכ־נית הכלכלית, היו הישגים קודם לכן. לדעתו, אחרי התוכנית לייצוב המשק — היה צורך להתמקד בתוכנית לייצוב הענפים השונים, אולם זאת אחרי בדיקה כלכלית מ־דוקדקת.

סגן שר האוצר אמר עוד, כי יש הכרח להקטין את תקציב המדינה. אחרת קשה יהיה לראות צמיחה ב־משק. אם לא יצליחו לבצע זאת ה־שנה — יהיה צורך לקצץ בתקציב בשנה הקרובה, ולהכין את הצעדים הכלכלים לכך בעוד מועד.

„הזקנה" תשולב בפעילות חינוכית בבתי־ספר

נושא הזקנה יהווה חלק מהפעילות החינוכית של בתי הספר וישתלב בשעורים ובתחומים קיימים הנלמדים.

למימוש מטרה זו פירסמו המזכירות הפדגוגית במשרד ה־חינוך והתרבות והאגודה לתכנון ולפיתוח שירותים למען הזקן בישראל הצעת פעולה לשילוב הנושא בבתי הספר. את האוגדן שפורסם ערכה גב' שרה קרניאל בסיוע גב' נאורה יהב.

מטרת התוכנית היא להביא את התלמידים לראייה של תקופת הזקנה כפרק חיובי בחיי אדם, שיש להתכונן לקראתו ולשבור סטריאוטיפים מקובלים של חלוקת בני אדם לקבוצות גיל, וכן את מחויבות החברה כלפי הקשישים.

התלמידים יכינו במסגרת הפעילות המוצעת כרטיסי ברכה לחג, ויזמינו זקנים לספר על עברם. יאספו תמונות המתארות דמויות או מצבים מן העבר, ויכינו רשימות משותפות בתחומים שונים בין הילד לסבא.

תיתכן הגשת כתבי־אישום בעקבות ועדת בייסקי

40 ארגזים גדושים באלפי מסמכים, נמצאים עתה בפני ה־צוות של 4 פרקליטים שמונה לבדיקת מסקנות דו"ח בייסקי, על כך נמסר לכתב עתיים מ־משרד המשפטים. יתכן שיוגשו כתבי אישום בעקבותיהם.

בעקבות מסקנות בייסקי, הוטל על הצוות במשרד המשפטים לב־דוק אם בוצעו עבירות פליליות ואם יש מקום להעמיד לדין מעו־רבים לוויסות מניות הבנקים.

עקב הביקורת שהושמעה נגד היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש, כי הוא אטי בבדיקת המס־קנות, הבהיר דובר משרד המשפטים עו"ד אלישע ציזון, כי מיון ה־חומר ומיונו לעבירות, יקח פרק זמן של עד חודשים ימים.

נהגי מוניות בחיפה מסרבים להסיע נכים

התלוננו נכים בפני ראש העיר

מאת א. צבי גבעון

„מקפחים אותנו" התלוננו נכים בחיפה בפני ראש העיר אריה גוראל על כי מוסדות ציבור רבים בעיר לא מתקינים רמפות להקלת הגישה ועל כך שנהגי מוניות בחיפה מסרבים לקחת נכים וכן שיפור הבריה המועיקין הנכים על בעיות הנכ־יות של ניכור וההייה מצד החברה.

בבניה של מוסדות ובנינים ציבוריים חדשים בלי שהובטחה גישה כראויה לנכים.

הוא בישר לחברי המועצות כי מצא תורם שהסכים לבנות בבנייה מעלית נכים בתיאטרון העירוני. בבניית הרכבל כבר ניתנה תשומת לב מיוחדת לבעיית הנגישות ונבנה מסילה מיוחד לנכים. גוראל הבטיח כי יפנה למנהלי חברות המוניות המסדרות בחיפה ויתריע על כי נהגים מסרבים לקחת נכים.

גוראל הביע צערו על תופעת הניכור, בהם נתקלים הנכים ואמר כי לדעתו יש לפעול במסגרות ה־זכויות המסברתיות כדי להביא לי־דיעת הציבור את מצוקת הנכים.

ראש העיר הודיע בתשובתו, כי עיריית חיפה אינה מאשרת תכניות

מדינת ישראל
המשרד לעניני דתות

ביום השנה לפטירתו של
הרב הראשי לישראל מרן הרה"ג
ר' יצחק אייזיק הלוי הרצוג זצ"ל

התקיים עליה לקברו בבית העלמין סנהדריה, ירושלים
ביום ראשון, כ' תמוז תשמ"ו בשעה 4.00 אחה"צ

במלאת חמש שנים להלקח מעמנו יקירנו
ר' יעקב ברין ז"ל
נפקוד את קברו אשר בהר הזיתים ביום חמישי, כ"ד בתמוז (31.7.86), בשעה 5.30 אחה"צ.
אוטובוס לבית העלמין יצא מרחבת הסופר־סל, רח' אגרון 1, בשעה 5.10 בדיוק.
נקיים אזכרה ולימוד לעילוי נשמתו ביום רביעי, כ"ג בתמוז (30.7.86), בשעה 8.00 בערב בביתנו.
רח' חובבי ציון 6, ירושלים.
המשפחה

יד הרב הרצוג
איחוד מפעלים תורתיים־ספרותיים

במלאת כ"ה שנים לפטירתו של
מרן הגאון
ר' יצחק הלוי הרצוג זצ"ל
הרב הראשי הראשון למדינת ישראל

תיערך
אזכרה
על קברו בביה"ק בסנהדריה
ביום ראשון, כ' תמוז תשמ"ו (27.7)
בשעה 4.00 אחה"צ בדיוק

פרוייקט חקלאי בין ישראל וקוסטה ריקה

פרויקט משולב, לפיתוח איזור גואנה קסטל בקוסטה ריקה, ה־מסתכם על במיליון דולר שהוצע ע"י מומחי פתוח ישראלים, ראש מינהל התיכנון במשרד החקלאות, אושר על ידי נשיא קוסטה־ריקה אוסקר אריאס ובממשלתו — על כך נמסר לכתב עתיים מקור מוסמך. שיזור החוזים אלה מעיקר בקוסטה ריקה, שם נפגש עם נשיאה.

בשלב ראשון, ידובר על 4000 הקטר (40 אלף דונם), לפיתוח תשתית חקלאית, הכשרת שירותים ותעשייה לייצור תוצרת חקלאית, על בסיס ישום ידע וטכנולוגיה ישראלית. הפרוייקט משותף לאמריקה, קוסטה ריקה וישראל.

גונבים מים מחמת הבצורת

פקחי רשות שמורות הטבע ו־אנשי הסיירת הירוקה תפסו אתמול בבוקר ציבור מים מאגיד 2 קיים שהיגה שלא כדין על ידי דיים מהכפר עין קניה למעין עין פיט לצורך גניבת מים.

פקח הסיירת, גיב פלס, הבחין ב־גניבה וערך את הפירוק. בתיאום עם רשות הניקוז.

נמסר כי מחמת הבצורת, התר־בו לאחרונה גניבות המים, תוך ני־צול בלתי חוקי של מי מעיינות ו־אוצרי טבע.

ליקויים בכשרות במלון „כפר המכבייה"

הרבנות הראשית ברמת גן די־נה אתמול במצב הכשרות במ־לון „כפר המכבייה" בעיר.

הרבנות הראשית דרשה מהמלון לתקן באופן מיידי ליקויים שנת־גלו במערכת הכשרות.

אם לא יותקנו הליקויים תוך כ־סה ימים — תוסר ההשגחה מהמ־קום.

ניסה לשסע גרון שוטר בסכין גילוח

אמש נמנע השבע בבית ה־משפט המחוזי בנצרת, כאשר נאשם בביצוע שוד שהגיע מ־מיתקן כשמורתי מרגן, שלף לפתע סכין גילוח, התנפל על שוטר לשעבר ששימש כעד התביעה ו־ניסה לחתוך אותו בפניו ובצ־וארו.

שוטרים שהיו במקום, הצליחו להשתלט עליו ולהוציא מידיו את סכין הגילוח.

הנאשם שמשפטו מתנהל בפני השופט מיכה לינדנשטראוס, עמד לעבור בעת ההפסקה מאולם הדיו־נים לאולם אחר, כשלפתע הוציא סכין גילוח והתנפל על העד, תוך כדי כך נחתכה חולצתו. ההתרגשות באולם היתה רבה, אך שוטרי הליווי הצליחו להשתלט עליו.

הנאשם, תושב מגדל העמק מוא־שם בכך, כי לפני כשנה נכנס רעול פנים, עם אדם נוסף לבית מגו־רים בו שיחקו מספר אנשים קלפים. לטענת התביעה הוא וחברו שדדו את השחקנים ונטלו עמם כמה מאות שקלים.

אישים ומוסדות

ביקרו ב„בית מאיר" בית המרכז העולמי של המזרחי — הפועל ה־מזרחי ונועדו לשיחות עם היו"ר משה קרונה:

— פרופ' שמעון קוסטל, נשיא אגוד בתי הכנסת האורתודוכסים בארצות הברית.

— מר נחמן סוקול, סגן יו"ר הס־תדרות המזרחי הפועל המזרחי ב־קנדה.

— הרב מרדכי (מאקס) שרייאר, יו"ר מועצת ניו־יורק רבה (ניו־יורק קאנסיל) של הסתדרות המזרחי הפוהמ"ז בארצות הברית.

— מר יצחק בלקור, מראשי הת־נועה בלונג־איילנד, ניו יורק — (ארה"ב).

— הרב אפרים שטורם, סגן נשיא בפועל של הסתדרות „ישראל הצ־עיר" בארצות הברית.

פוסקים יהודאים ואישי ציבור השתתפו בשמחת בלולותיו של ההתן אורי בנם של הפרופ' החוקר ד"ר יצחק ועדינה אורפלי מתל־אביב עם הכלה אתי בת שלמה ופנינה סגל מירושלים.

את החו"ק שנערכו באולמי פאלם בירושלים ערך הגאון הרב שלמה גורן. בברכות התכבדו הרב יהודה הדס ראש ישיבת קול יעקב, דוד החתן הרב יצחק ברסלר ראש ישי־בת איתרי, הרב ברוך מרדכי אזרחי ראש ישיבת עטרת ישראל, סב ה־חתן ר' אשר ברסלר. דוד הכלה הרב ברוך הירמן והרב רפאל צילה חבר בית הדין בירושלים. בקריאת הכ־תובה נתכבד הרב בן־חיים ראש ישיבת המכון הגבוה לטכנולוגיה שהחתן הוא בוגרה.

אין הפרדה בין גברים לנשים בחוף הרחצה בעכו

מאת סופר „הצופה"

הנציגות הדתית בעכו פנתה לשר הדתות הד"ר יוסף בורג ב־דרישה להפעיל השפעתו ולהתע־רב בענין חוף הרחצה הנפרד.

הפניה אותה העביר ללשכת ה־שר חיים אמולין, נציג המפד"ל ב־מועצת עיריית עכו מתייחסת להפ־קעת החוף הנפרד לאזור מרוחק, עובדה המקשה על המתרחצים מ־אחר ודרכי הגישה אליו אינם נו־חים ויש ללכת ברגל.

אמולין טוען כי אין הפרדה נא־ותה בין גברים ונשים כנדרש וכי שפונה אל החוף הנפרד חייב לע־בור קטעי רחצה שבהם אין הפר־דה ורוחצים מתנהגים באורח מופקר, המפריע כאמור לדתיים ולשומרי ה־מסורת.

הפניות להנהלת עיריית עכו לא נ־ענו ולכן נשלחה פניה אל לשכת שר הפנים.

סופר „הצופה" בחיפה א. צבי גבעון מוסר על בעיה של התחב־רה לחוף הרחצה הנפרדים בעיר.

משלחת שהיתה מורכבת מתו־שבי שכונת גאולה, מעונות נאו־לה ורמות ויזניץ פנתה לחבר הנ־הלת העיריה מטעם הסיעה הדתית המאוחדת משה בליטנטל, בתלו־נה, כי אין תחבורה ישירה לחופי הרחצה בחודשי הקיץ, והן נאלצות יחד עם ילדיהם הקטנים לנסוע ו־להחליף לשני אוטובוסים או במו־נית־ספיישל, שהוא נטל כספי למע־לה מכוחם.

הוויכוח על תור למונית הסתיים בדקירת סכין

ויכוח על תור בנסיעה במונית הסתיים בדקירתו של אחד הנו־סעים ובמעצרו של החשוד ב־דקירה הבלבליה: אנואר מחמוד פייסל, בן 19 מחיפה.

התקרית האלימה התרחשה בליל ה־12 ביולי במבואות נמל חיפה. באיזור הבארים ומועדוני הלילה. החשוד תקף, יחד עם אחר, את באיר דהאן בסכין והלה אושפז ב־בית החולים „כרמל" בחיפה.

לטענת המשטרה, פרץ הויכוח בין החשוד לבין הנדקר על רקע תור לנסיעה משותפת במוניות.

מסיבת סיום למסכת „גיטין" התקיימה בכולל

מאת א. צבי גבעון

מסיבת סיום ביום הילולא לר' חיים בן עטר בעל „אור ה־חיים" התקיימה בכולל „מורשה" ב־חיפה בראשות הרב וראש אב"ד אליהו בקשי דורון.

מסיבת הסיום התקיימה לסיום מסכת „גיטין". בדברי ההדרן הזכיר הרב בקשי את בעל „אור החיים", שפירושיו נלמדים דוקא בחוגי הח־סידים. כמו כן בירך את הזוג הצ־עיר שנכנה ונבנערכו לו „שבע בר־כות".

דברי תורה לאירוע השמיעו ה־דיינים הרב שלמה בן שלוש והרב אליהו מבית הדין הרבני בחיפה, הרב ליד קודש, רב מורה חיפה וה־כהנך סביאל בן צמרם.

בברכה „שבע הברכות" נתכבד ע"י הרב הראשי מר צבי גבעון.

בעל תפילה
ובעל קריאה
מציע כהונתו
לימים נוראים
טלפון: 03—860892

בס"ד
לבית הכנסת הגדול
בחולון
רח' הרב קוק 3, ת.ד. 2801
דרוש
חזן בעל תפילה
למוספים לימים הנוראים
בעל קול חזק וערב
על המעונינים לפנות בכתב
להנהלת בית־הכנסת הגדול

אמונה
תנועת האשה הדתית לאומית
המח' לתרבות

סמינריון תורני־חברתי לחברות
יתקיים אי"ה בישיבת נתיב מאיר בירושלים, בימים
כ"ב — כ"ט תמוז תשמ"ו (29.7 — 3.8).
מוקדש לנושא: „ושבתה הארץ שבת לה'..."
בתכנית:
הרצאות ושעורים ע"י הרב משה שוקרון: יסודותיה הרעיוניים של השמיטה ✡ השמיטה בתורה ✡ המלאכות האסורות בשביעית ✡ שביעית בזמן הזה. החי' ז' מלכיאל, יו"ר ועדת התרבות, על הנושא: האשה הדתית־לאומית בחברה המודרנית ✡ החי' ב' שטרנברג על תקשורת מבוקרת ✡ טיפול בגינות נוי בשביעית ✡ סיור במוזיאון ישראל ✡ טיול באיזור.
מרכזת: החי' דליה וייס.

ההפגנה ה־48 נגד חילול השבת תתקיים הערב בפתח־תקווה

מאת משה לוי

נאמני חוג „המהר היבי" ב־פתח־תקוה עורכים הפגנה ה־48 נגד חילול השבת בפתח־תקוה.

בליל שבת תתקיים בבית הכנסת הגדול עצרת בהשתתפות הרב ה־ראשי של פתח־תקוה הרב ברוך שמעון סלומון.

בתום העצרת יצעדו רבנים ואישי ציבור לעבר „כיכר השבת" מול קולנוע היכל.

תיק המשפטים יימסר כפיקדון לאברהם שריר

מודעי: המערך יגרום לבחירות מיד לאחר הרוטציה

תיק המשפטים יימסר כפקדון לשר התיירות אברהם שריר עד להרוטציה בראשות הממשלה — על כך מסר אתמול אחה"צ מ"מ יו"ר מרכז המפלגה הליברלית ח"כ אריאל ויינשטיין בישיבת מרכז המפלגה בכפר המכביה ברמת־גן.

הדובר יצא נגד החלטת המערך למנוע חזרתו של יצחק מודעי ל־ממשלה אחרי הרוטציה, והדגיש כי „הגוף היחיד שבחר ומוסמך לב־חור את מועמדיו לתפקידי שרים הוא מרכז המפלגה".

לכתב עתיים נמסר כי ההחלטה להפקיד את תיק המשפטים זמ־נית בידי השר שריר, נתקבלה אתמול בבוקר בפגישה של ראשי הליכוד.

במהלך הישיבה התייחסו כל ה־דוברים להדחתו של מודעי מן הממ־שלה, גינו את צעדו זה של ראש הממשלה והודיעו על התי־יצבותם כאיש אחד מאחורי השר המודח, יו"ר נשיאות המפלגה.

מודעי עצמו לא התייחס בדבריו במישרין לנושא הדחתו מן הממ־שלה, אולם הוא קרא למפלגה ל־היערך לקראת התמודדות קרובה בבחירות חדשות לכנסת, תוך הי־דוק השותפות בתוך הליכוד.

„ריח בחירות עולה באפי" — אמר בישיבת המרכז השר לשעבר יצחק מודעי. הוא הוסיף, כי להער־כתו, יתכנן המערך איזה מהלך, מיד לאחר ביצוע הרוטציה וכא־שר ימצא לכך הזדמנות נאותה, כדי לדחוף את המדינה לבחי־רות, „כיון שלא יהיה לו אז כבר מה להפסיד".

קיים פער בין עמדת מלך מרוקו לממשלת ישראל

בהתייחסו לנסיעת ראש הממש־לה למרוקו, אמר מודעי, כי עי־קר חשיבותו הוא בעצם ביקורו של המיפגש בין ראש הממשלה והמלך חסן. ההדים וההכרזות ש־השמעו במהלך המיפגש מלמדות, שבמשמעות הדברים קיים הפער ה־מקורי בין עמדת המלך הדבק ב־החלטות ועידת פאס כ־1982 ש־ישראל אינה יכולה לקבלן, לבין עמדת ממשלת ישראל. היות ב־שיחות אלה חזרה מודגשת על עמדתו של המלך חסן ותנאיו ל־מו"מ עם ישראל, ויש לזכור ש־זוהי עמדתן של המדינות הער־ביות המתונות — שלא לדבר על הקיצוניות שבהן.

תנאי מלך מרוקו לשלום: החזקת ירושלים והקמת מדינה פלשתינית

מודעי הדגיש, כי תנאיו של מלך מרוקו לשלום כוללים תכתיבים ל־ישראל, כמו פינוי כל השטחים, חלוקת ירושלים והקמת מדינה פלשתינית. „איננו מעלה בדעתי — אמר — שמדינת ישראל ששיל־מה מחיר כבד בעד השלום עם מצרים, הגובלת עמנו, יכולה לג־לות גמישות נוספת מעבר להס־כמי קמפ דייויד — זה לא בא ב־חשבון. מדינת ישראל יכולה לקבל ולתת שלום ולא יותר מכך".

בהתייחסו למצב המשק, אמר שר האוצר לשעבר, כי אנו מת־קרבים עתה לשלב שבלימת ה־אינפלציה וההידרדרות מאחורינו, והוא צופה בקרוב הגברת המאבק בין שתי הגישות העיקריות — זו של התפישה הסוציאליסטית ו־זו של היוזמה הפרטית. „יבבוד ה־להציג למי לתת יותר ואת מי לעזר.

„צר לי לקבוע, כי במצב הנו־כחי של המשק נדחקת היוזמה ה־פרטית לקרן זוית יותר ויותר. לא יעלה על הדעת שהמפלגה הלי־ברלית לא תיתן יד וכתף כנגד המשך השחיקה של היוזמה הפר־טית ונגד מעורבות ממשלתית ו־הסתדרותית גוברת במשק" — הכריז.

מודעי הוסיף, כי מאז הוקמה ממשלת האחדות הלאומית נמשך וגובר המאבק בין שני הגושים ה־גדולים במדינה, ועל־כן יש לח־תור למיזוג מלא של הליכוד על־מנת להתגבר על מגמות של המפ־לגה הליברלית. „לדאבוני, שאלת מיזוג הליכוד עדיין פתוחה, וה־דבר מכביד על היכולת לפעילות ארגונית ופוליטית משותפת — אמר — אך דבר זה אסור שיפ־גע ביחסים הפנימיים שלנו לפ־עול בקרב חוגים רחבים, אשר מביעים לאחרונה קירבה והזדהות עם דרכנו".

צפויה הוזלת מחירי הדלק תוך ימים

במשרד האנרגיה והתשתית שוקלים את הוזלת מחירי המזוט והדלק לתעשיה בתוך ימים אח־דים.

שר האנרגיה והתשתית משה שחל אמר כי בשלב זה יוזלו מחירי ה־דלק לתעשיה בלבד, אך אם מגמת הוזלת מחיר הנפט הגולמי בעולם תימשך ישקול המשרד להוזיל גם את מחירי הבנזין. השר שחל ציין כי בעקבות הוזלת מחירי המזוט יוזל קרוב לוודאי גם מחיר ה־חשמל.

השר שחל קידם בברכה את הו־דעת מצרים על הוזלה נוספת של מחירי הנפט העולמי. השר אמר כי ההוזלה הנוכחית של הנפט המצרי חוסכת למשק בין 20 ל־25 מיליון דולר בתוך ששת החודשים ה־באים. השר הוסיף כי עד סוף שנת התקציב הנוכחית יצטבר בקרן ה־השוואה של הדלק סכום המגיע ל־רבע מיליארד דולר.

מצרים הוזילה את מחיר הנפט בממוצע של כ־2 דולר להבית. מחיר הנפט הכבד כגון ראס גריב עומד עתה על 6 דולר להבית ו־מחיר הנפט הקל מסוג סואץ עומד על 7.36 דולר להבית.

מתייקרים כלי בית ושורת מוצרי חשמל

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

החל מהבוקר מתייקרים כלי בית ופריים ב־15 אחוז ושורה של מוצרי החשמל ביותים ב־7 אחוזים.

העלאות מחירים אלו אושרו על ידי משרד התעשיה והמסחר לאחר שמחירים היה מוקפא כשנה.

מוצרי החשמל שמתייקרים כול־לים מגהצים, מכשירי רדיו, מצננים, מקפאים, מטחנות קפה ומכונות לטחינת מזון ומסחטת מיצים.

הרשות להגנת הצרכן: להיזהר מחוזים מעל לחוק

הרשות להגנת הצרכן מזהירה בפני חוזים מעל להוק.

תוך כדי בדיקת חוזים אחידים של חברות המספקות שרות למע־לית, נתקלה הרשות להגנת הצרכן בסעיף הקובע כי „מוסכם בזה בין הצדדים כי הקפאת מחירים ע"י תק־נה או צו או הוראה מינהלית לא תחול על יחסי הצדדים להסכם זה".

הסעיף חמור מאחר שכן הוא ע־שוי להטעות את צבור הצרכנים שלא ידע על בטלותה של הוראה זו ומהווה דוגמא לניצול לרעה ד־קות של מנסחי חוזים אחידים. מו־סרת הרשות להגנת הצרכן.

כמובן שלהוראה כזו אין תוקף כלשהוא והיא בטלה ומבוטלת!

לו היה לי כסף הייתי יוצאת לחפש בעצמי את איבן האיום האמיתי

אמרה אישתו של העציר לאחר פגישה בכלא רמלה

„לו היה לי הכסף הייתי יו־צאת בעצמי לחפש את איבן ה־איום האמיתי. אני רק מקווה למצוא אותו ושהצדק ייצא ל־אור" — אמרה אתמול וורה דמאניוק, אשתו של העציר איבן דמניוק לאחר שנפגשה אתו ב־כלא רמלה.

משפחתו של האיש החשוד שהוא אחראי למעשי הזוועה שבוצעה ע"י איבן האיום במחנה ההשמדה טרבלינקה בתקופת מלחמת העולם השניה התאחדה אחרי למעלה מה־שישה וחצי חודש. ליד שולחן ש־הוצב בחדר הטיולים באגף המיוחד שבו מוחזק דמאניוק בכלא איילון. אשתו וורה, הבת איירין, החתן אדוארד והתינוק אדי, בליווי הפ־רקליט האמריקאי מרק אוקונר ו־עוזרו ג'יימס מקדונאלד בילו שע־תיים עם העציר. דמאניוק החזיק ב־זרועותיו את אדי הקטן, בן ה־ד חו־דשים כשהדמעות זולגות מעיניו ו־מעיני בני משפחתו מרוב התרגשות.

הם ישבו זה מול זה ללא מחיצה ביניהם ודיברו בשפה האוקראינית כשהסוהרים, אנשי הצוות המיוחד המופקד על שמירתו של הפושע ה־נאצי, מקפידים על כך שלא יוע־בר כל חפץ לאסיר.

אחרי הפגישה אמר אדוארד נישניק, החתן: „אנחנו אנשים פשוטים ועדיין אין אנו יודעים אם יהיה ל־נו מספיק כסף לבוא למשפט. אנו נתונים לרחמיה של המדינה ה־חזקה במזרח התיכון. האיש הזה הוא אדם חף מפשע. נעשה לו עוול".

המשפחה קיבלה רשות לבקר את־צלו פעמיים בשבוע במשך שתיים בכל ביקור, בתוך שאי"יים יש־ראלים נוכחים בביקור של הצד ע־צה, פעם אחת בשבוע מבני מש־פחתם.

תושב עכו נורה ונפצע

תושב עכו, חיים אדר, מרחוב ה־בוסתן, נורה ונפצע אתמול בלילה בירית אקדח, בנסיבות שטרם הוב־הרו.

הפצוע הועבר ע"י אמבולנס של מד"א לבית החולים בנהריה, משם נמסר כי הוא נפצע מחדירת קליע בחלק גופו התחתון. מצבו הוגדר כבינוני אם היעה. המשטרה חוקרת את נסיבות פציעתו.

„ניב המדרשיה" יוקדש לרבה של דרום אפריקה

נשיאות „חוג ידידי המד־רשיה" ומערכת „ניב המד־רשיה" — הבימה לדברי הלכה, מחשבה, חינוך ספרות, היוצאת לאור ע"י „חוג ידידי המד־רשיה", בעריכתם של ישראל פרח, ד"ר מרדכי בר־לב והרב ד"ר אלכסנדר קרליבך, החליטו להקדיש את הכרך הבא, כרך כ"ב־כ"א (תשמ"ו־תשמ"ז) לכבודו של נאמן בית המד־רשיה הרב ד"ר כספי, חבר ה־נשיאות העולמית של שוחרי המדרשיה, לציון סיום כהונתו בתפקיד הרב של ראש רבני דרום אפריקה.

בכרך הזה יתפרסם, בין יתר ה־מאמרים המחקריים, מאמרו של ה־רב כספר על יהדות דרום אפ־ריקה.

הרב כספר ורעייתו ישובו אר־צה, לאחר עשרים וחמש שנות כהונה בדרום אפריקה, אי"ה, אח־רי חג הסוכות הבעל"ט.

מפעל ירחי דכלה בארץ ישראל
נוסד על־ידי הרה"ג כ. פ. טכורש בשנת תשי"ב
חבר הרבנים בישראל שע"י המזרחי הפוהמ"ז

ב"ה,
מחזור ראשון של ירחי כלה
בבית המרגוע „ניר עציון"
יפתח בס"ד ביום שישי י"ח תמוז דנא (25.7.86), בשעה 17.30
בעיון במסכת סנהדרין דף ע"ג בנושא רודף ונרדף בע"ה:
הרה"ג רמח"ח דימנטמן —
ר"מ כלה רב ור"מ בכרם ביבנה.
ד"ר יהודה קיל,
ידצה על: תבנית ספר מדבר ובשמעיתה.
הפתיחה החגיגית ביום ראשון.
בהשתתפות:
הרב מ.י. הלוי אושפיזאי — ראש כלה, יו"ר חבר הרבנים.
הרב מ. וולדמן — רבה של ניר עציון.
הרב מ. ח. דימנטמן — ר"מ כלה ור"מ ישיבת כ"ם ביבנה
החי' ד"ר יהודה קיל
הרב אליעזר ל. כהן — נהניה — ברכת משתתפי ירחי כלה.
החי' י. כחולי — מנהל מחי חבר הרבנים.
ינעים בזמירות — החי' בנימין זמיר.
בברכת התורה
מזכירות חבר הרבנים

בית החולים בקור חולים ירושלים
ברכות מזל־טוב
להולדת הבנים/הבנות

אולמן אברהם וחוה — בת
אדרי מנחם ועליזה — בן
אלימלך דוד ותקוה — בת
אוחנה אברהם ויעל — בת
בן עטר רפאל ואולגה — בת
ברקאי אברהם ורבקה — בת
ברודמן צבי ודבורה — בת
בין מאיר ורחל — בת
בן דוד שמעון ורחל — בת
בן יוסף רחמים ותביאנה — בת
ברנס בן ציון ולאה — בן
גרסי משה ושושנה — בן
גלהברכמן גן אשר ומיכה — בת
דרעי אבנר ואולגה — בת
דבורה יעוש ורחל — בת
דהאן יעקב ורחל — בן
דהוקי יחזקאל ואסתר — בת
הורשטן מתתיהו וחוה — בן
הולנד רן ונורה — בת
הגדלר שמחה ושרה — בת
ווגברג יוסף ומרים — בת
חקאק אליהו ומרגריטה — בן
טרבי יוסף ורונית — בת
סיקרבקי אברהם ואסתר — בן
זאודה אברהם ולינה — בן
יעקב ניסן ובת־שבע — בן
כהן דניאל ומזל — בן
כהן מרדכי ואורה — בת
כהן יעקב ורחל — בן
לוי מוריסון ואולגה — בן
לוי דוד ואסנת — בן
לוי ראובן וברכה — תאומים
לוי חנן ויפה — בת
מזרחי אברהם ולאה — בת
פרוש משה ושפרה — בת
פושר מכאל ושולמית — בן
קצבורג יוסף ושרה — בת
רותפלד נחמן וזהבה — בת
רוטמן יוסף ולאה — בן
רוטשילד צבי ותקוה — בן
רבינוביץ ישעיהו וטובה — בת
רוט שמואל ומזל — בן
שמואל אהרן ותקוה — בן
שוקרון מכלוף ועליזה — בת
שוטרית מרק ורגיה — בן
שפירא אברהם ואסתר — בן
ששון לוי ציון וסעדיה — בת
שטרן אורי ורחלה — בת
ששון משה וחנה — בת
תורגמן משה ומיכל — בן

יזכו ההורים לגדלם לתורה, לחופה ולמעשים טובים
ההנהלה

3000 בנות דתיות פעלו בתשמ"ו בשירות לאומי

מאת סופרנו בתל־אביב

במהלך שנת ההתנדבות הנו־כחית פעלו למעלה מ־3,000 בנות דתיות במסגרת השירות הלאומי — על כך נמסר במסגרת הסיום של שנת ההתנדבות של המחזור ה־15 הפועל ביוזמתה של האגודה להתנדבות בע"מ.

בנות השירות הלאומי פעלו ה־שנה במערכות החינוך במשרד ה־אוצר ובמשטרה וכן בתחומי ה־בריאות בבתי החולים. רופאים ב־בתי החולים וכן המאושפזים ובני משפחותיהם הללו גם את תרו־מתן של הבנות בפת שבית ה־אחיות.

מרים מאיר, מרכזת האגודה מס־רה כי שירות מיוחד הופעל גם בין כתלי בתי הכלא, שם מלמ־דות בנות השירות הלאומי את ה־אסירים קרוא וכתוב וכן השכלה יסוד, כדי לאפשר להם להשתלב, עם שחרורם, במסגרת החברה ב־ישראל.

בטכס הסיום, השתתף שר האו־צר משה נסים שאמר כי 3,000 הבנות הדתיות שסיימו את שנת השירות הלאומי הן סמל ומופת לרוח ההתנדבות שמפעמת בעם. שר האוצר ציין עוד כי בשנה ה־חולפת כל, עם ישראל הרם חלקו במאמץ לשמור על היציבות במשק — יציבות חשובה במיוחד למדינת ישראל.

שר הבריאות:

מפעל הפיס נמנע מלהשתתף בבנין מרפאות קופת חולים מסיבות פוליטיות

מנכ"ל מפעל הפיס: לא הקצינו כספים לקופ"ח הכללית גם בעבר

מפעל הפיס נמנע מזה כ־ שנתיים, מהשתתפות בבניית מר־פאות קופת החולים הכללית מסיבות פוליטיות. כך אמר אתמ־מול שר הבריאות, מרדכי גור, במהלך ביקור במרפאה של ישובי הבדואים רהט, להייה. כשאיפה והל שבע בנגב הצפוני.

הוא נפגש עם ראשי הישובים ועם נכבדי הבדואים וקיבל סקירה על שרותי הבריאות בסביבה.

על המנעות מפעל הפיס ממתן השתתפות בבניית מרפאות קופת חולים הכללית סיפר שר הברי־אות, שהוא ברר את הנושא עם יו"ר הדירקטוריון של מפעל הפיס, ח"כ גדעון גדות, נדון זה הצלה, לדברי גור, שגדות יהיה מוכן למתן השתתפות בבניית המרפאות וכי התנאי בכך הוא, שעל הקירות ה־חיצוניים של הבניינים יתלה שלט של מפעל הפיס וכן שלט מרפאה, בלא ציון העובדה שזו מרפאה קופ"ח הכללית. לדברי השר גור, הסכים גדות שהשלטים של קופ"ח הכללית יוצבו רק בתוך בניני המרפאות, אך לא על פני הקירות החיצוניים.

קיבלתי הסכמה לתנאי זה מיו"ר הנהלת קופ"ח הכללית, הפרופסור חיים דורון, בטוחה על פחות מבצי־דקה, כי אנו זקוקים למיבנים. אך העובדה היא, שלמרות זה ממשיך מפעל הפיס למנוע השתתפות ב־בנית מרפאות, אמר גור.

לדבריו, הסיבה להימנעות זו היא מפלגתית פוליטית ובימים הקרובים הוא יוזמן לפגישה על כך עם גדות אצל שר האוצר.

על דברי שר הבריאות הגיב מנכ"ל מפעל הפיס, אליעזר גור, שאמר, שגם בעבר לא הקציב מפעל הפיס למרפאות של קופ"ח הכללית וכי אינו מקצה לה כספים.

„לעומת זה, הקצינו בשנתיים ה־אחרונות בישובים רבים עשרות מרפאות לשיפור ה־פוה מרפאה", אמר גור בזאת. „מעריך, שהשר מדבר על ביצוע משולבת של מרפאה לבריאות ה־משפחה ושל מרפאה קופ"ח. אין כבנה. קופ"ח עמדה על הדרך ב־את מקבלת כאלה ואילו אנו רואים בכך דברים נפרדים וזה נושא הויכוח בינינו".

פרסי החינוך הדתי — ל־4 בתי־ספר ולמחנכת

פרסי החינוך הדתי במשרד החינוך והתרבות הוענקו, עם סיום שנת הלימודים, ל־4 בתי־ספר ולמחנכת.

מקבלי הפרסים הם: בית הספר האזורי הלביא, לבית הספר הת־יכון הדתי בטבריה, לבתי הספר לבנות אבי"ה בבאר שבע, לבית הספר „יבנה" בנתניה. כן הוחלט להעניק פרס אישי למחנכת, גב' דינה פישר מבני ברק, על מא־מציה והצלחתה לקדם ולעודד את אישיותם הדתית של תלמידיה.

טקס הענקת הפרסים נערך ב־מוסד הרב קוק בירושלים בנו־כחות הרבנים הראשיים לישראל, מנהל החינוך הדתי, מר יעקב הדני, ויו"ר ועדת השופטים, מר כתרי לגן.

עבור אספן יודאיקה!
דרושים ספרי קודש עתיקים כתבי יד ופריטי אמנות יהודית עתיקה
טלפון: 03—795061

„סגולה" אולפנת בנ"ע - קרית מוצקין
לשנת הלימודים תשמ"ז דרושים
מדריכות לכתות ח' ו־י"א
לפנות:
טלפון: 04—711225, 04—935641, 04—226431

מכון תורני ציוני בירושלים
לבנות בוגרות תיכון מהתפוצות
מחפש מדריכות בעלות רקע תורני
וניסיון חינוכי לשנת הלימודים תשמ"ז
נא לפנות בין השעות 22.30 — 20 בערב
לטלפון: 02—521742